

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Role občanského sektoru ve veřejné politice

Markéta Křížová

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Křížová Markéta

Veřejná správa a regionální rozvoj Sezimovo Ústí - Tábor

Název práce

Role občanského sektoru ve veřejné politice

Anglický název

The Role of the Civil Sector in Public Policy

Cíle práce

Cílem této práce je zpracovat analýzu občanského sektoru ve vybraném regionu ve vztahu k veřejné politice. Prostřednictvím hlubšího zkoumání vybraných aktérů občanského sektoru ze sféry sociálně-zdravotní, z oblasti vzdělávání a ekologie nastínit, jakou roli tito aktéři hrají ve veřejné politice daného regionu a jakým způsobem se aktéři občanského sektoru a představitelé či orgány veřejné politiky zvoleného regionu vzájemně ovlivňují.

Metodika

Teoretická část práce bude prováděna studiem dokumentů k dané problematice, jejímž výsledkem bude kritická rešerše. K dosažení vytyčeného cíle práce bude zvolena kombinace kvantitativního a kvalitativního šetření v terénu. Kvantitativní šetření bude prováděno prostřednictvím dotazováním, kterého se zúčastní zainteresovaní aktéři. V rámci kvalitativního šetření budou prováděny polostrukturované rozhovory s vybranými zástupci občanského sektoru na straně jedné a s představiteli samospráv vybraného regionu, na straně druhé. Výsledky budou zhodnoceny, diskutovány a bude stanoven závěr. Osnova práce: Úvod, Cíl práce a metodika, Teoretická východiska a terminologie, Charakteristika prostředí, Charakteristika jednotlivých subjektů, Šetření v terénu (kvantitativní a kvalitativní přístup), Výsledky a diskuse, Závěr, Seznam použitých zdrojů, Přílohy

Harmonogram zpracování

02/2013 - 06/2013 Vypracování kapitol Úvod, Cíl a metodika práce (udělení 1. zápočtu)

07/2013 - 09/2013 Zpracování teoretického zázemí práce, návrh a příprava šetření v terénu

10/2013 - 11/2013 Uskutečnění terénního šetření

12/2013 - 01/2014 Zpracování, analýza a interpretace získaných dat (udělení 2. zápočtu)

02/2014 - 02/2014 Syntéza teoretických východisek a empirických zjištění v závěrech práce

03/2014 - 03/2014 Dokončení formálních úprav a odevzdání práce (udělení 3. zápočtu)

Během udělení 2. a 3. zápočtu lze také udělit Zápočet za praxi (potvrzený Zápočtový list studenta o absolvování praxe s přiloženou vypracovanou Zprávou z praxe - viz Studijní plány PEF)

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

veřejná politika, občanský sektor, občanská společnost, neziskové organizace, občanská sdružení

Doporučené zdroje informací

- BROKL, L. Reprezentace zájmů v politickém systému České republiky. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-48-6.
- DISMAN, M. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 978-80-246-0139-7.
- FRIČ, P., GOULLI, R. Neziskový sektor v České republice. Praha, 2001. ISBN 80-86432-04-1.
- HYÁNEK, V., PROUYOVÁ, Z., ŠKARABELOVÁ, S. a kol. Neziskové organizace ve veřejných službách. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4423-4.
- MALÝ, I. Tvorba a implementace veřejné politiky. Brno: Masarykova Univerzita, 2004. ISBN 80-210-3562-5.
- NUNVÁŘOVÁ S. Veřejná politika a územní správa a samospráva. Brno: Masarykova Univerzita, 2006. ISBN 80-210-3958-2.
- POTŮČEK, M. Nejen trh: role státu a občanského sektoru v proměnách české společnosti. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 1997. ISBN 80-85850-26-5.
- POTŮČEK, M. Veřejná politika. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2005. ISBN 80-86429-50-4.
- SALAMON, L. M., ANHEIER, H. K. Defining the nonprofit sector: a cross-national analysis. UK: Manchester University Press, 1997. ISBN 0-7190-4901-6.
- SKOVAJSA, M. a kol. Občanský sektor. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-681-0.
- VESELÝ A., NEKOLA M. Analýza a tvorba veřejných politik. Praha: SLON, 2007. ISBN 978-80-86429-75-5.

Vedoucí práce

Varvažovská Pavla, Ing.

Termín odevzdání

březen 2014

prof. Ing. PhDr. Věra Májeroval, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.

Děkan fakulty

V Praze dne 5.12.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Role občanského sektoru ve veřejné politice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27. listopadu 2014

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Pavle Varvažovské za odborné vedení a cenné rady, které mi pro zpracování diplomové práce poskytla. Zároveň děkuji zástupcům organizací občanské společnosti a představitelům Krajského úřadu Jihočeského kraje za poskytnutí potřebných informací pro provedení kvalitativního šetření pro účely diplomové práce.

Role občanského sektoru ve veřejné politice

Souhrn

Předmětem zkoumání této práce je vztah občanského sektoru a veřejné správy na území Jihočeského kraje. Občanský sektor zahrnuje organizace občanské společnosti (spolky, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti apod.). Veřejnou správu představují orgány, které veřejnou politiku uskutečňují. Občanský sektor je součástí širšího pojmu občanská společnost. Občanskou společnost tvoří především lidé s jejich sdílenými názory, hodnotami a postoji. Předpokladem rozvinutého a fungujícího občanského sektoru schopného ovlivňovat veřejnou politiku a plnit další funkce, je proto rozvinutá občanská společnost tvořená aktivními občany, kterým není lhostejné dění kolem nich. V práci je proto zjišťováno, do jaké míry se občané Jihočeského kraje zajímají o věci veřejné, zda se podílí na nějakých neformálních aktivitách, nebo se angažují v nějakých organizacích občanské společnosti, a jaké jsou jejich postoje k občanskému sektoru a jeho roli ve veřejné politice. V neposlední řadě je zjišťováno, zda a s využitím jakých nástrojů organizace občanské společnosti Jihočeského kraje ovlivňují veřejnou politiku. V závěru práce je pak poukázáno na problémy, které vztah organizací občanské společnosti a orgánů veřejné správy poznamenávají, a jsou navrženy doporučení pro jejich řešení.

Klíčová slova: Jihočeský kraj, občanský sektor, občanská společnost, organizace občanské společnosti, veřejná politika, veřejný sektor, veřejná správa

The Role of the Civil Sector in Public Policy

Summary

The object of this research is, the relationship between the civil sector and public administration in the South Bohemian region. The Civil sector includes the civil society organizations (association, foundation, charitable trust etc.). Public administration is comprised of public authorities carrying out public policies. The civil sector is embodied in a broader concept of civil society. Civil society is comprised primarily of people with their shared opinions, beliefs, values and attitudes. A precondition of developed and functioning civil sectors capable of influencing public policy and performing other functions therefore consist of developed civil societies composed of active citizens who aren't indifferent to what is happening around them. In this dissertation we examine which citizens of the South Bohemian region are interested in public affairs and to what extent. Whether they participate in some informal civic activities or whether they engage in civil society organizations and what their attitudes to the civil sector and its role in public policy are. Finally, it's determined, which instruments of civil society organizations are used to influence public policy in the South Bohemian Region. The conclusion then explains the problems the relationship between civil society organizations and public authorities and suggests any recommendations to help resolve the issues.

Keywords: South Bohemian region, civil sector, civil society, civil society organizations, public policy, public sector, public administration

Obsah

1	Úvod	15
2	Cíl práce a metodika.....	16
3	Teoretická východiska a terminologie	18
3.1	Vymezení veřejné politiky jako vědní disciplíny	18
3.1.1	Vznik veřejné politiky jako vědního oboru	19
3.1.2	Veřejná politika ve vztahu k užívané terminologii.....	19
3.1.3	Vztah veřejné politiky k vybraným vědním disciplínám z hlediska předmětu zkoumání	21
3.2	Proces tvorby a realizace veřejné politiky	22
3.3	Veřejná správa	26
3.4	Vymezení občanského sektoru	29
3.4.1	Typologie organizací občanské společnosti	34
3.4.2	Funkce občanského sektoru.....	36
3.4.3	Teorie vzniku organizací občanské společnosti	37
3.4.4	Právní rámec občanského sektoru v ČR.....	40
3.4.5	Nástroje občanského sektoru, jakými může ovlivňovat veřejnou politiku.....	42
3.5	Vztahy mezi státní správou a občanským sektorem.....	47
3.5.1	Přednosti a selhání státní správy potažmo veřejné správy a občanského sektoru	48
3.5.2	Teoretické modely vztahu státu a občanského sektoru	50
3.5.3	Příklad výzkumu participace občanů a jejich postojů k občanskému sektoru v České republice.....	55
3.6	Teoretická východiska závěrem	56

4	Charakteristika prostředí – Jihočeský kraj	60
4.1	Základní charakteristika	60
4.2	Administrativní členění	60
4.3	Vybrané demografické ukazatele	63
4.4	Vybrané makroekonomické ukazatele.....	65
4.5	Vybrané sociální ukazatele	65
4.6	Životní prostředí	68
5	Charakteristika jednotlivých subjektů	70
5.1	Sociálně-zdravotní organizace.....	71
5.1.1	Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy a Linka důvěry České Budějovice o.p.s.....	71
5.1.2	Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, z.s.	73
5.2	Organizace zaměřené na ekologii a životní prostředí.....	76
5.2.1	Hnutí DUHA České Budějovice	76
5.2.2	CALLA - Sdružení pro záchranu prostředí	78
5.3	Zájmové organizace zaměřené nejen na vzdělání	81
5.3.1	Pohodáři VSKH.....	81
5.3.2	Tělocvičná jednota SOKOL České Budějovice	83
6	Šetření v terénu	87
6.1	Kvantitativní přístup	87
6.2	Kvalitativní přístup	128
7	Výsledky a diskuse.....	152
8	Závěr	161
9	Seznam použitých zdrojů	165
10	Přílohy.....	174

Seznam zkratek

CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
ČB	České Budějovice
ČOS	Česká obec sokolská
ČR	Česká republika
EVVO	Environmentální výchova vzdělávání a osvěty
HDP	Hrubý domácí produkt
Hnutí DUHA ČB	Hnutí DUHA České Budějovice
KRASEC	Krajská síť environmentálních center
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale (Propojení aktivit rozvíjejících venkovskou ekonomiku).
MA21	Místní agenda 21
MAS	Místní akční skupiny
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NNO	Nestátní neziskové organizace
NOZ	Nový občanský zákoník
NSZM ČR	Národní síť Zdravých měst České republiky
OOS	Organizace občanské společnosti
OSN	Organizace spojených národů
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
RHDP	Regionální hrubý domácí produkt
STEP	Sítě ekologických poraden
T. J. Sokol ČB	Tělocvičná jednota Sokol České Budějovice
USA	Spojené státy americké

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obrázek č. 1 Administrativní členění Jihočeského kraje.....	61
Obrázek č. 2 Obce se statutem města Jihočeského kraje podle počtu obyvatel k 31. 12. 2012	62
Obrázek č. 3 Města a městyse v Jihočeském kraji k 31. 12. 2012.....	63
Tabulka č. 1 Zájem občanů o věci veřejné	89
Tabulka č. 2 Jakým vybraným aktivitám se občané věnují a jak často	93
Tabulka č. 3 Účast občanů ve volbách do vybraných orgánů	96
Tabulka č. 4 Zapojení se občanů do vybraných obč. aktivit.....	99
Tabulka č. 5 Participace na činnosti vybraných organizací	102
Tabulka č. 6 Schopnost OOS ovlivnit veřejnou politiku	105
Tabulka č. 7 Význam OOS pro rozvoj demokracie.....	106
Tabulka č. 8 Hodnocení podpory státu ve vztahu k organizacím občanské společnosti ...	107
Tabulka č. 9 Preferovaný model vztahu státu a OOS při zajišťování sociálních služeb ...	108
Tabulka č. 10 Ideální vztah státu a organizací občanské společnosti	109
Tabulka č. 11 Rozdělení respondentů podle pohlaví.....	111
Tabulka č. 12 Rozdělení respondentů podle věku	111
Tabulka č. 13 Rozdělení respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání.....	112
Tabulka č. 14 Rozdělení respondentů podle sociálního statusu	113
Tabulka č. 15 Rozdělení respondentů podle počtu obyvatel jejich trvalého bydliště.....	114
Tabulka č. 16 Celkový zájem o věci veřejné v závislosti na vzdělání.....	116
Tabulka č. 17 Skutečné četnosti n_{ij} a marginální četnosti n_j a n_i	116
Tabulka č. 18 Vyjádření teoretické četnosti pomocí marginálních četností a celkového počtu pozorování.....	116

Tabulka č. 19 Přepočtené skutečné četnosti n_{ij} a marginální četnosti n_j a n_i	116
Tabulka č. 20 Vyjádření teoretické četnosti pomocí marginálních četností a celkového počtu pozorování	117
Tabulka č. 21 Výpočet hodnoty testového kritéria χ^2	117
Tabulka č. 22 Získávání informací v závislosti na sociálním statusu.....	119
Tabulka č. 23 Skutečné četnosti n_{ij} a marginální četnosti n_j a n_i	119
Tabulka č. 24 Vyjádření teoretické četnosti pomocí marginálních četností a celkového počtu pozorování	120
Tabulka č. 25 Výpočet hodnoty testového kritéria χ^2	120
Tabulka č. 26 Účast ve volbách v závislosti podle věku	122
Tabulka č. 27 Skutečné četnosti n_{ij} a marginální četnosti n_j a n_i	123
Tabulka č. 28 Vyjádření teoretické četnosti pomocí marginálních četností a celkového počtu pozorování	123
Tabulka č. 29 Výpočet hodnoty testového kritéria χ^2	123
Tabulka č. 30 Účast ve volbách v závislosti podle věku	125
Tabulka č. 31 Skutečné četnosti n_{ij} a marginální četnosti n_j a n_i	126
Tabulka č. 32 Vyjádření teoretické četnosti pomocí marginálních četností a celkového počtu pozorování	126
Tabulka č. 33 Výpočet hodnoty testového kritéria χ^2	126
Tabulka č. 34 Závislost místa bydliště z hlediska počtu obyvatel na participaci občanů v OOS.....	127
Tabulka č. 35 Skutečné četnosti n_{ij} a marginální četnosti n_j a n_i	127
Tabulka č. 36 Vyjádření teoretické četnosti pomocí marginálních četností a celkového počtu pozorování	127
Tabulka č. 37 Výpočet hodnoty testového kritéria χ^2	128

Graf č. 1 Meziroční změny počtu obyvatel Jihočeského kraje	64
Graf č. 2 Sídelní struktura obcí Jihočeského kraje a České republiky bez Prahy k 31. 12. 2013	64
Graf č. 3 Obyvatelstvo starší 15 let podle ekonomického postavení v Jihočeském kraji	66
Graf č. 4 Obecná míra nezaměstnanosti v Jihočeském kraji a České republice	67
Graf č. 5 Meziroční změny v počtech uchazečů o zaměstnání v Jihočeském kraji	68
Graf č. 6 Zájem občanů o věci veřejné	90
Graf č. 7 Zájem občanů o veřejnou politiku v ČR.....	90
Graf č. 8 Zájem občanů o činnost krajského úřadu	91
Graf č. 9 Zájem občanů o činnost obecního úřadu	91
Graf č. 10 Zájem občanů o dění v obci.....	92
Graf č. 11 Jakým vybraným aktivitám se občané věnují a jak často	93
Graf č. 12 Informování se občanů o veřejné dění v médiích.....	94
Graf č. 13 Sledování úřední desky obce	94
Graf č. 14 Účast občanů na veřejném zasedání obce.....	95
Graf č. 15 Zapojování se občanů do řešení veřejných problémů.....	95
Graf č. 16 Účast občanů ve volbách do vybraných orgánů	96
Graf č. 17 Účast občanů ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR	97
Graf č. 18 Účast občanů ve volbách do Senátu Parlamentu ČR.....	97
Graf č. 19 Účast občanů ve volbách do zastupitelstva kraje	98
Graf č. 20 Účast občanů ve volbách do zastupitelstva obce.....	98
Graf č. 21 Zapojení se občanů do vybraných občanských aktivit	99
Graf č. 22 Účast občanů na veřejném shromáždění.....	100
Graf č. 23 Účast občanů na demonstraci	100
Graf č. 24 Podpis petice	101

Graf č. 25 Poskytnutí daru ve prospěch organizací občanské společnosti	101
Graf č. 26 Participace na činnosti vybraných organizací.....	102
Graf č. 27 Participace na činnosti organizací působících v oblasti sociálních služeb	103
Graf č. 28 Participace na činnosti organizací působících v oblasti ochrany životního prostředí.....	103
Graf č. 29 Participace na činnosti zájmových spolků	104
Graf č. 30 Participace na činnosti jiných organizací	104
Graf č. 31 Schopnost OOS ovlivnit veřejnou politiku.....	105
Graf č. 32 Význam OOS pro rozvoj demokracie.....	106
Graf č. 33 Hodnocení podpory státu ve vztahu k organizacím občanské společnosti.....	107
Graf č. 34 Preferovaný model vztahu státu a OOS při zajišťování sociálních služeb	108
Graf č. 35 Ideální vztah státu a organizací občanské společnosti.....	110
Graf č. 36 Rozdělení respondentů podle pohlaví.....	111
Graf č. 37 Rozdělení respondentů podle věku	112
Graf č. 38 Rozdělení respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání	113
Graf č. 39 Rozdělení respondentů podle sociálního statusu	114
Graf č. 40 Rozdělení respondentů podle počtu obyvatel jejich trvalého bydliště	115
Graf č. 41 Vztah závislosti zájmu občanů o věci veřejné na úrovni vzdělání v procentuálním vyjádření.....	118
Graf č. 42 Vztah závislosti intenzity získávání informací o veřejném dění na sociálním statusu v procentuálním vyjádření.....	121
Graf č. 43 Vztah závislosti účasti ve volbách na věku občanů v procentuálním vyjádření.....	125

1 Úvod

Tématem této práce bude, jak již její název napovídá, role občanského sektoru ve veřejné politice. Role organizací občanské společnosti ve veřejné politice se v posledních dvou desetiletích významně zvýšila, a to nejen ve vyspělých zemích západní Evropy a Severní Ameriky a dalších vyspělých regionech, ale také v postkomunistických zemích střední a východní Evropy. Rozvoj občanského sektoru v postkomunistických zemích není dosud na srovnatelné úrovni jako ve vyspělých zemích západní Evropy a Severní Ameriky, kde mají organizace občanské společnosti dlouholetou tradici nepřerušenu vládou komunistického režimu. Navzdory tomu i v postkomunistických zemích se staly organizace občanské společnosti svébytnou součástí společnosti mezi rodinou, trhem a státem.

Veřejná politika v postkomunistických zemích měla na občanský sektor nesmírný vliv, neboť komunistický režim si sféru občanské společnosti, jejíž součástí je občanský sektor, zcela podmanil, což se projevuje na stavu občanské společnosti v České republice dodnes. Transformaci institucí veřejné správy v demokratické a plánované hospodářství v tržní bylo možné uskutečnit během několika let, konsolidace občanské společnosti však trvá několik desetiletí, neboť si žádá několika generační obměnu. Rozvoj občanského sektoru tvořeného organizacemi občanské společnosti je důležitý pro rozvoj demokratické společnosti vůbec. Jen plně zkonsolidovaný občanský sektor potažmo občanská společnost schopná hájit své zájmy a plnit ve společnosti různorodé funkce včetně kontroly politické moci může přispívat ke stabilitě demokracie. Nejen z tohoto důvodu je užitečné se problematice vztahu občanského sektoru a veřejné politiky věnovat.

Demokratické společnosti jsou založeny na právu občanů participovat na správě věcí veřejných a nejen za tímto účelem se sdružovat. Odtud plyne možnost občanského sektoru ovlivňovat veřejnou politiku a hrát ve veřejné politice demokratické země určitou roli. Vztah občanského sektoru a veřejné politiky v demokratických zemích je tedy vzájemný a oboustranný. Nejen veřejná politika ovlivňuje občanský sektor, ale také občanský sektor může ovlivňovat veřejnou politiku. Do jaké míry využívá občanský sektor ve vybraném regionu České republiky této možnosti, jak se mu to daří, jaké nástroje k tomu využívá a má k tomu potřebné předpoklady? Nejen těmto otázkám se věnuje tato práce.

2 Cíl práce a metodika

Výsledkem uvedené práce bude zjištění úrovně vztahu občanského sektoru a veřejného sektoru ve vybraném regionu České republiky, příp. navrzení doporučení pro prohloubení kooperace mezi nimi, ukáže-li se míra jejich kooperace nedostatečná. K dosažení tohoto cíle bude provedeno hlubší zkoumání vybraných aktérů občanského sektoru a veřejné politiky, prostřednictvím kterého nastíníme, jakou roli hrají tito aktéři ve veřejné politice daného regionu, zda a jakým způsobem aktéři občanského sektoru participují na veřejné politice daného regionu a zda a jak se vzájemně ovlivňují.

Vytyčeného cíle práce bude dosaženo prostřednictvím kvantitativního a kvalitativního šetření v terénu. Dílčím cílem bude zjistit, zda se občané ve vybraném jihočeském regionu zajímají o věci veřejné, zda se snaží veřejnou politiku aktivně ovlivňovat, příp. jakými způsoby, jaké jsou jejich postoje k roli občanského sektoru ve veřejné politice a názory na vztah občanského a veřejného sektoru. K dosažení tohoto cíle bude provedeno kvantitativní šetření. Dalším dílčím cílem bude prostřednictvím kvalitativního šetření zjistit, zda a jakým způsobem vybrané organizace občanské společnosti v jihočeském regionu ovlivňují a participují na tvorbě veřejné politiky.

Diplomová práce bude mít analyticko-empirický charakter a bude se skládat ze dvou hlavních ucelených a současně vzájemně propojených částí: teoretické části pojmenované „*teoretická východiska a terminologie*“ a empirické části. V teoretické části práce budou vymezeny hlavní koncepty práce, tj. veřejná politika, občanský sektor a další termíny související s těmito koncepty. V neposlední řadě budou v této části práce představeny modely vztahů občanského sektoru a veřejného sektoru. Pro zpracování teoretické části bude využita metoda sběru a studia sekundárních zdrojů dat, tj. odborných monografií, studií a článků či zákonů, elektronických zdrojů aj. dokumentů, které byly dosud k dané problematice publikovány.

Významnými zdroji pro zpracování této části práce budou zejména následující publikace: „*Veřejná politika*“ významných autorů zabývajících se dlouhodobě veřejnou politikou v čele s M. Potůčkem, „*Analýza a tvorba veřejných politik*“ A. Veselého, M. Nekoly a kol., či práce vztahující se k občanskému sektoru zahraniční provenience „*Defining the nonprofit sector. A cross-national analysis.*“ L. M. Salamona

a H. K. Anheiera, z české provenience vážící se k problematice občanského sektoru pak publikace M. Skovajsy „*Občanský sektor*“.

Empirická část bude obsahovat charakteristiku prostředí, charakteristiku jednotlivých subjektů a šetření v terénu. Charakteristika prostředí a jednotlivých subjektů bude zpracována na základě studia sekundárních zdrojů, zejm. elektronických, např. webových stránek vybraných aktérů občanského sektoru a webových stránek Českého statistického úřadu. Za účelem dosažení stanoveného cíle práce i jejích dílčích cílů bude provedeno s využitím kombinace kvantitativního a kvalitativního přístupu šetření v terénu. Využijeme-li typologii uspořádání výzkumu de Vause, bude se jednat o průřezový výzkumný design, v rámci kterého jsou informace o zkoumaném fenoménu získávány v jeden časový okamžik a pro jedno časové období (Nekola, Veselý, Ochrana, 2007, s. 151).

V rámci kvantitativního šetření bude využita metoda dotazování, kterého se zúčastní zainteresovaní aktéři, tedy občané žijící na území Jihočeského kraje. Dotazníky budou distribuovány jednak prostřednictvím elektronické pošty a jednak osobně v terénu. Osloveni budou respondenti profesně působící v různých sférách života společnosti a různého věkového rozmezí ve snaze zajistit maximální reprezentativitu šetření. V rámci kvalitativního šetření budou prováděny polostrukturované rozhovory s vybranými zástupci občanského sektoru na straně jedné a s představiteli veřejné správy Jihočeského kraje na straně druhé. Z občanského sektoru budou osloveni zástupci vybraných organizací občanské společnosti působících na území regionu Jižních Čech ve sféře sociálně-zdravotní, v oblasti ekologie (zaměřené na ochranu životního prostředí), a zástupci zájmových organizací se zaměřením na vzdělání. Za představitele veřejné politiky, resp. veřejné správy, budou osloveni vybraní zástupci Krajského úřadu Jihočeského kraje.

Primární data získaná z obou šetření budou následně vyhodnocena, diskutována a na základě toho stanoven závěr a navržena doporučení pro zlepšení spolupráce občanského a veřejného sektoru na území Jihočeského kraje.

3 Teoretická východiska a terminologie

Níže bude představena základní terminologie, tj. pojmy a koncepty, o kterých bude práce pojednávat. Jak již ze samotného názvu práce vyplývá, klíčovými koncepty této práce, které se pokusíme na následujících několika stranách definovat, budou občanský sektor a veřejná politika. Znalost významu a pojetí těchto termínů bude zásadní pro porozumění analyzované problematiky i celé práce.

3.1 Vymezení veřejné politiky jako vědní disciplíny

Veřejná politika představuje multidisciplinární obor, který byl zformován relativně nedávno v reakci na vzešlou potřebu porozumět specifickým politickým problémům, faktorům ovlivňujících jednotlivé politiky, vztahům mezi nimi i jejich společenskými důsledky. Nyní se pokusme veřejnou politiku blíže definovat. Nutno říci, že se jedná o nelehký úkol, neboť neexistuje jedna obecně přijímaná definice veřejné politiky. Jednotliví autoři se v definování veřejné politiky i vymezení předmětu zkoumání veřejné politiky liší. Přinejmenším na dvou základních charakteristikách veřejné politiky se však odborníci shodují a to na její interdisciplinární povaze a jejím významu v praktickém uplatnění při řešení sociálních problémů. O interdisciplinární povaze hovoříme proto, že se jedná o obor čerpající z několika disciplín, zejm. z politologie, veřejné správy, právní vědy, ekonomie, sociologie či filozofie. Ambicí veřejné politiky, která podnítila samotný vznik veřejné politiky jako vědní disciplíny, je být nástrojem k poskytování informací přispívajících k lepšímu řešení sociálních problémů (Potůček, LeLoup, 2005, s. 9-11).

Pro ilustraci uvedme definici veřejné politiky autorů M. Potůčka a L. T. LeLoupa, kteří veřejnou politiku vymezují jako: „*disciplínu pracovávající a aplikující výkladové rámce sociologie, ekonomie, politických věd, práva, teorie řízení a dalších oborů k analýze a prognóze procesů formování a uplatňování veřejných zájmů vážících se na řešení diferencovaných sociálních problémů. Věnuje se přitom především institucionálnímu zprostředkování těchto procesů veřejným, občanským a do jisté míry i soukromým sektorem v poloze, která je využitelná politickou praxí*“ (Potůček, LeLoup, 2005, s. 21).

3.1.1 Vznik veřejné politiky jako vědního oboru

Kořeny veřejné politiky jako vědního oboru sahají do americké politologické literatury z 50. let 20. století. Za zakladatele veřejné politiky jsou považováni Harold D. Lasswell a Daniel Lerner, jenž jsou autory knihy zvané *The policy sciences* vydané v roce 1951. K jejímu skutečnému rozvoji pak dochází v USA v druhé polovině 60. let a zejm. v letech sedmdesátých. Navzdory deziluzi o možnosti dalekosáhleji ovlivňovat politiku skrze veřejnou politiku z konce 70. let se veřejná politika postupně etablovala jako věda s vlastními teoriemi a metodologií. Nutno poznamenat, že v kontinentální Evropě se veřejná politika vyvíjela odlišně, zpočátku se zpožděním za USA a následně na vývoji v USA zcela závisle. Navzdory tomu se i zde postupně stala veřejná politika respektovaným oborem (Veselý, 2007, s. 16-18).

3.1.2 Veřejná politika ve vztahu k užívané terminologii

V souvislosti s analýzou a tvorbou politiky se můžeme setkat s různými anglickými názvy: *public policy*, tj. v českém překladu veřejná politika, *policy science*, *policy studies*, *policy evaluation* a *policy analysis*. Každý z autorů užívá i vymezuje jednotlivé termíny různým způsobem. Často jsou užívány jako synonyma, každý z termínů však v sobě nese jisté konotace. Obecně lze říci, že všechny uvedené termíny označují zkoumání procesu tvorby politiky či jejích výstupů. Pojmy *policy science*, *policy studies* a veřejná politika jsou většina používány v souvislosti s analýzou a teorií procesu tvorby politiky, termín *policy analysis* je pak užíván v případě pojednání týkajících se praktické činnosti spjaté s politickým poradenstvím. Nebudeme zde podrobněji rozebírat, jak jednotlivé termíny definují různí autoři, považujeme však za důležité si říci, v jakém významu budeme operovat s jednotlivými pojmy v této práci, v níž se přidržíme vymezení vztahu těchto pojmů, jak jej představil kolektiv autorů publikace „*Analýza a tvorba veřejných politik*“. Veřejná politika představuje nejobecnější, zastřešující pojem zahrnující praxi i teorii politiky. V rámci *policy studies* jsou prováděny výzkumné aktivity zaměřující se na teoretický rozbor procesu tvorby politiky, tzv. na vědění o *policy*. *Policy analysis* je chápána jako praktická činnost soustředící se na tvorbu poznatků a metodologií využitelných při tvorbě reálné politiky, tzv. na vědění pro *policy*. *Policy evaluation* zahrnuje činnosti, jejichž cílem je zhodnocení výsledků a důsledků realizovaných politik (Veselý, 2007, s. 19-23).

Výše jsme několikrát operovali s pojmem *policy*, aniž jsme si blíže vymezili obsah tohoto pojmu, což učiníme v následujících řádcích. V českém jazyce bychom tento termín přeložili slovem politika, v anglické terminologii se však setkáváme se třemi výrazy vymezujícími odlišné aspekty politiky: *politics*, *polity* a *policy* (Veselý, 2007, s. 31). Jedná se o tzv. trojdimenzionální pojetí politiky. *Polity* představuje institucionální a normativní dimenzi politiky určující podmínky politické činnosti, tedy politický řád, který vychází z určitých politických idejí. V moderních politických systémech *polity* představuje ústavní řád, regulující vztahy mezi exekutivou, legislativou apod., a z něho odvozené zákony a nařízení i principy fungování společnosti. *Politics* představuje dynamickou dimenzi vytváření politiky, tedy proces v rámci kterého dochází ke střetu různých zájmů, boji o vliv a podíl na moci mezi různými skupinami a aktéry společnosti. *Policy* pak vyjadřuje obsahovou dimenzi politiky zahrnující obsah, cíle, výsledky politiky i samotné konkrétní politiky (sociální, agrární, kulturní...) uskutečňované politickými aktéry a institucemi (Rosůlek, 2007, s. 47). Tyto tři pojmy tvoří tři dimenze pojmu politika, přitom však současně tvoří jeden celek. *Polity* představuje politický řád, v rámci kterého dochází ke konfliktu či konsensu mezi politickými aktéry, tj. *politics*, jehož výsledkem je tvorba konkrétního obsahu politik, tj. *policy* (Veselý, 2007, s. 31).

Jak bylo uvedeno výše, veřejná politika je interdisciplinární obor čerpající z několika vědních disciplín. V důsledku toho veřejná politika operuje s pojmy užívanými i těmito výše zmíněnými disciplínami, které stály u jejího zrodu. Konkrétně se jedná o následující termíny: veřejný zájem užívaný také zejm. sociologií a politickými vědami, veřejný sektor, veřejné finance či veřejné statky, s kterými pracuje ekonomie, či pojmem veřejné právo užívaným právními vědami. Veřejný zájem užívá veřejná politika zejm. při snaze identifikovat, formulovat či prezentovat veřejný zájem nebo zabývá-li se problematikou uznávání a uspokojování veřejných zájmů. Veřejný zájem je formulován a prosazován v tzv. veřejném sektoru, jehož analýzou se v různých oblastech zabývá též veřejná politika. Specifickou oblastí je ekonomická stránka fungování veřejného sektoru, kterým se zabývá ekonomika veřejného sektoru (Potůček, LeLoup, 2005, s. 11-15).

3.1.3 Vztah veřejné politiky k vybraným vědním disciplínám z hlediska předmětu zkoumání

V předchozím odstavci jsme krátce vymezili vztah veřejné politiky k jejím příbuzným disciplínám ve vztahu k užívané terminologii. Pro důkladné pochopení toho, čím se veřejná politika jako vědní obor zabývá, se nyní pokusíme nastínit vztah veřejné politiky k vybraným příbuzným disciplínám z hlediska témat a oblastí jejich zájmu. Jednou z disciplín, která stála u zrodu veřejné politiky, je politologie, která se zabývá výkonem politiky, reprezentací a střetem diferencovaných zájmů a bojem o moc na úrovni národních států, lokálních společenství či nadnárodních sdružení. Oproti tomu se veřejná politika méně soustředí na analýzu politických podmínek vzniku, existence či přežití těchto sociálních útvarů, nýbrž spíše na analýzu sociálních a politických procesů vedoucích k uspokojování potřeb příslušníků těchto útvarů, jejichž naplnění nemůže být zprostředkováno výhradně soukromým sektorem. Politické vědy vypracovaly různé typologie politiky, které se následně přenesly do analýzy veřejné politiky, proto považujeme za žádoucí je zde zmínit. Jednou z typologií je rozlišení tzv. reaktivní politiky na straně jedné a aktivní politiky na straně druhé. Zatímco aktivní veřejná politika se snaží předjímat případná ohrožení či příležitosti uspokojování veřejných zájmů a v předstihu adekvátně reagovat na anticipovaný vývoj, reaktivní veřejná politika reaguje až na již skutečně ohrožený veřejný zájem. Dalším rozlišením je liberální veřejná politika a oproti tomu paternalistická veřejná politika. Liberální veřejná politika se odlišuje od paternalistické tím, že zasahuje až v případě, že individuální zájem ohrožuje uznávaný veřejný zájem, zatímco paternalistická veřejná politika uznávaný veřejný zájem aktivně prosazuje (Potůček, LeLoup, 2005, s. 13-14).

Dalším příbuzným oborem veřejné politiky je správní věda. Správní věda se soustředí na analýzu veřejné správy, resp. na analýzu činností uskutečňovaných subjekty veřejné správy, které jsou v rozsahu předepsané působnosti k těmto činnostem zákonem zmocněni. Veřejná politika jako vědní obor se oproti tomu zabývá veřejnou politikou jako praktickou činností. Zde v této souvislosti stojí za zmínku rozdíl mezi veřejnou politikou a veřejnou správou, a to z pohledu vědních oborů i jako praktických činností. Zatímco veřejná správa zahrnuje rutinně se opakující činnosti v souladu s danými pravidly

a předpisy, veřejná politika představuje tvorbu něčeho nového pro uplatnění veřejného zájmu (Potůček, LeLoup, 2005, s. 17-18).

Z hlediska předmětu analýzy má veřejná politika velmi blízko také k sociální politice jako vědní disciplíně. Sociální politika se zaměřuje na zkoumání procesu tvorby a realizace politiky ve vztahu k jedincům a sociálním podmínkám jejich života. Pokud bychom však měli specifické politiky a témata zařadit do veřejné politiky, resp. do sociální politiky, dostaneme se do problematické situace, neboť jsou témata a politiky, které jsou vlastní vždy jedné z disciplín, ale rovněž existují témata, která patří do oblasti zájmu obou disciplín. Například politiku životního prostředí, bezpečnostní politiku, mediální politiku či dopravní a telekomunikační politiku bychom přiřadili do oblasti zájmu veřejné politiky, oproti tomu politiku boje s chudobou a sociálním vyloučením či politiku sociálního zabezpečení bychom zařadili spíše do oblasti zájmu sociální politiky. Předmětem zájmu obou oborů jsou pak například témata: politický proces formování a implementace politik, redistribuce zdrojů, problematika fungování státní správy a samosprávy či vztahu centra a regionů (Potůček, LeLoup, 2005, s. 18-20).

3.2 Proces tvorby a realizace veřejné politiky

Veřejná politika jako obor se zabývá, jak bylo výše nastíněno, samotným procesem tvorby a realizace konkrétní veřejné politiky. Jedná se o dynamický a mnohvrstevnatý proces, na němž se podílí mnoho aktérů, mezi nimiž navzájem a jejich vnitřním a vnějším prostředím dochází k mnoha interakcím. V reakci na tuto skutečnost teoretikové veřejné politiky vypracovali teoretické výklady postihující tento proces utváření a realizace veřejné politiky (Potůček, Vass, Kotlas, 2005, s. 33).

Než představíme tyto výkladové rámce, uvedeme dva koncepty veřejné politiky, jak je charakterizoval Lindblom. První model představující společnost řízenou rozumem vychází z přesvědčení o lidské racionalitě plynoucí z osvícenecké racionalistické tradice. Dle tohoto modelu má být společnost vedena racionální elitou, na základě vědy a analýz. Primárním regulativem tohoto modelu společnosti je osvětlená správa. Oproti tomu druhý model společnosti vychází z předpokladu, že lidský intelekt je limitovaný, společnost by proto měla být řízena nikoli závěry analýz, nýbrž výsledky sociálních interakcí, které zabezpečuje politická a občanská svoboda. Konflikt idejí a rozdílné preference lidí jsou dle

tohoto modelu vnímány jako příležitost k odhalení dalších skutečností. Primárními regulativy tohoto modelu jsou trh a demokracie (Potůček, Vass, Kotlas, 2005, s. 33-34).

Podobně rozlišuje Popper ve své práci „*Otevřená společnost a její nepřátelé*“ společnost na uzavřenou a otevřenou. Uzavřenou společnost přirovnává k organismu (tzv. organické pojetí státu) a označuje ji přívlastky magická, kmenová či kolektivistická, neboť charakteristickým znakem této společnosti je skutečnost, že příslušníky takové společnosti spojuje příbuzenství, společný život, sdílení společných snah, společná nebezpečí, radosti i strasti a sociální vztahy jako dělba práce či výměna zboží. Oproti tomu v otevřené společnosti se jedinci musí rozhodovat samostatně a mnozí usilují o společenský vzestup, což je sociální jev, který se v uzavřené společnosti neobjevuje. Přechod od uzavřené společnosti k otevřené považuje Popper za nejhlubší revoluci, kterou lidstvo prošlo (Popper, 1994, s. 154-155).

Teoretické výklady procesu tvorby a realizace veřejné politiky vychází ze tří základních přístupů, které jsou relativně nezávislé, současně však vzájemně koexistující a doplňující se. Jeden z přístupů chápe veřejnou politiku jako politický cyklus, druhý z přístupů jako proces interakce aktérů generujících agendy uvnitř a vně arén, dle třetího z přístupů je veřejná politika utvářena polem institucionalizovaných sítí (Potůček, Vass, Kotlas, 2005, s. 34).

Teoretické modely veřejné politiky chápající politiku jako politický cyklus vycházejí ze systémového přístupu Eastona (Potůček, Vass, Kotlas, 2005, s. 34). Politický systém dle Eastona není žádoucí charakterizovat prostřednictvím institucí, neboť ty se v jednotlivých systémech liší. Při studiu politických systémů je proto třeba se soustředit na politické aktivity a procesy charakteristické pro všechny politické systémy bez ohledu na institucionální rámec. Je-li analyzován nějaký politický systém, je nutné určit jeho hranice a okolí. Na daný politický systém působí jednak vlivy z okolí, a jednak vlivy pocházející z něho samého, tyto vlivy označuje Easton jako *inputs*, tj. vstupy. Existují dvě základní skupiny vstupů: požadavky vůči politickému systému a podpora, kterou politickému systému vyjadřují členové společnosti. Nutno podotknout, že se nejedná o oddělené kategorie, neboť reakce systému na požadavky má následně vliv na úroveň podpory. Tyto reakce systému nazývá Easton *outputs*, tj. výstupy. Pro správné

fungování politického systému je nezbytné, aby systém získával informace o reakcích okolí na jeho výstupy, tj. tzv. zpětnou vazbu neboli *feedback* (Říchová, 2006, s. 52-58).

V odborné literatuře můžeme nalézt několik modelů pro studium tvorby a realizace veřejné politiky jako cyklu. Neexistuje jeden univerzální a všeobsažný model, ovšem většina teoretiků veřejné politiky se shodnou na modelu skládajícím se z následujících čtyř fází: identifikace a uznání sociálního problému, rozhodnutí ve veřejné politice, implementace veřejné politiky a hodnocení veřejné politiky. Jedná se nejjednodušší model veřejně-politického cyklu. Nutnost vytvoření a uplatnění nové veřejné politiky nastává v okamžiku, kdy se sociální problém stane předmětem veřejného zájmu. Po této fázi následuje rozhodování ve veřejné politice, na kterém se v demokratické společnosti podílejí občané většinou zastupovaní politiky, úředníky a experty zabývajícími se odborně danými sociálními problémy. Je-li rozhodnuto o přijetí dané veřejné politiky, následuje fáze její implementace, resp. uskutečňování, které v praxi představuje realizaci vytyčených cílů prostřednictvím vybraných nástrojů k jejich uskutečnění. Poslední fází veřejně-politického cyklu je hodnocení veřejné politiky, jejímž účelem je vyhodnotit vnější efektivitu, tj. do jaké míry se podařilo naplnit zformulované cíle, a vnitřní efektivitu veřejné politiky, tj. kolik zdrojů k naplnění vytyčených cílů bylo vynaloženo. Užívanými metodami hodnocení veřejných politik jsou srovnávací analýza, analýza nákladů a přínosů či metody hodnocení dopadů (Potůček, Vass, Kotlas, 2005, s. 34-46).

Veřejnou politiku je možné chápat nejen jako politický cyklus, ale také jako proces interakce různorodých aktérů vytvářejících politickou agendu uvnitř a vně politických arén a tím ovlivňujících veřejnou politiku. Předmětem zájmu tohoto přístupu je vztah aktérů, politických arén a agend představující tzv. interaktivní pole dle analytického modelu policy making A-A-A. Přínosem tohoto modelu je doplnění tradičních arén tvorby politiky, kterými jsou politické strany, legislativa a exekutiva, o další tři netradiční arény, tj. aréna veřejnosti, byrokratická aréna a aréna zájmových, resp. nátlakových skupin. Zatímco tradiční arény jsou nutně institucionalizované, netradiční arény institucionalizované být mohou, ale nemusí. Nyní si blíže charakterizujeme termíny politická aréna a politická agenda v modelu A-A-A. Politická aréna je definována jako prostor, v němž aktéři tvořící veřejnou politiku mezi sebou vstupují do kooperačních, resp. konsenzuálních nebo konkurenčních, resp. konfliktních vztahů. Politická agenda představuje souhrn problémů,

kteří političtí aktéři v rámci politické komunikace uvnitř a vně politických arén i mezi nimi reflektují (Potůček, Vass, Kotlas, 2005, s. 47-49).

Veřejnou politiku chápanou jako politický cyklus či proces interakce aktérů doplňuje teoretický přístup pojednávající o tvorbě veřejné politiky v tzv. *policy networks*, tj. politických sítích. Tento koncept chápe tvorbu veřejné politiky jako sféru otevřeného politického prostoru, v němž dochází k různým a proměnlivým interakcím volně uskupených aktérů (Potůček, Vass, Kotlas, 2005, s. 54). Pro tento přístup je charakteristický odklon pozornosti od formálních ústavodárných procesů politického rozhodování, které jsou chápány jen jako rámeček, v němž probíhá interakce mezi aktéry. Chceme-li analyzovat tyto politické sítě, je nutné provádět disagregovanou analýzu, což konkrétněji znamená analyzovat příslušné specifické situace a místa jednání při zohlednění komplexnosti politických procesů a existenci většího množství různorodých politických institucí, aktérů, skupin a zájmů v odlišných politických oblastech. Při analýze politických sítí v rámci *policy analysis* vzniká jakási mapa zobrazující interakce mezi zúčastněnými aktéry ve vztahu k jednotlivým politickým oblastem. Předmětem takové analýzy musí být také vyjednávací procesy zúčastněných aktérů na pozadí jejich zájmů a požadavků a jejich význam pro danou politiku ve smyslu *policy* (Fiala, Schubert, 2000, s. 86-90).

V rámci analýz orientovaných na různé aspekty politických sítí při tvorbě politik se v odborné literatuře můžeme setkat s řadou pojmů a typizací: např. *issue network*, *policy community*, *subgovernment*. Všechny tyto koncepty vychází z představy sítí, které jsou tvořeny politickými aktéry a existují uvnitř či mimo formální politickou scénu. Rozdíly mezi těmito koncepcemi tkví v různých aspektech, na které jsou dané typy politických sítí zaměřené. Vytváří-li se politické sítě ve vztahu k jednotlivým politickým problémům či situacím, hovoříme o *issue network*. Vztahovat se mohou politické sítě také k jednotlivým politickým oblastem ve smyslu *policy*. V souvislosti se „sektoralizací“ politiky zmiňme koncept tzv. „*policy communities*“, o kterých hovoří badatelé vycházející z výzkumu britského politického systému Richardson a Jordan. Autoři uvádí, že hranice mezi politickými oblastmi lišícími se věcným obsahem je možné určit poměrně jasně, oproti tomu vztahy mezi ministerstvy a socioekonomickými skupinami uvnitř těchto politických oblastí jsou proměnlivé a nevyhraněné. V rámci určité politické oblasti (např. vzdělávání, zdravotnictví) tedy může existovat několik *policy communities* různé velikosti, které mají mezi sebou četné vazby uvnitř daného sektoru, ovšem i mezi sektory

samotnými. Analýzu proto doporučují soustředit právě na tyto *policy communities* (Fiala, Schubert, 2000, s. 88-89, 95-96).

Další koncepcí hojně diskutovanou zejm. v USA, z jejichž politického systému vychází, je koncepce tzv. železných trojúhelníků, resp. „*iron triangles*“. Tyto železné trojúhelníky představují následující aktéry: kongresový výbor, zájmovou skupinu a prováděcí státní úřad. Smyslem tohoto pomyslného trojúhelníku, jehož autorem je Peters, je znázornit závislost každého aktéra na ostatních dvou aktérech trojúhelníku pro prosazení vlastních zájmů (Fiala, Schubert, 2000, s. 88-96). Jedná se o extrémní verzi konceptu *group subgovernments*. Tyto tzv. sítě skupinové podvlády představují skupiny jednotlivců efektivně vykonávajících většinu rutinních rozhodnutí v konkrétní oblasti veřejné politiky. V praxi tyto skupiny zpravidla zastupují legislativci s jejich spolupracovníky, exekutivní byrokratický aparát a představitelé zájmových skupin, kteří se o danou oblast veřejné politiky zajímají (Potůček, Vass, Kotlas, 2005, s. 56).

3.3 Veřejná správa

Veřejnou politiku uskutečňuje veřejná správa. Z tohoto důvodu považujeme za nezbytné o veřejné správě detailněji pojednat. V odborné literatuře se setkáme s několika definicemi veřejné správy. Dle J. Čmejřka a R. Kopřivy termín veřejná správa „*označuje správní činnosti a úřady, jež uskutečňují veřejnou politiku a působí ve veřejném zájmu, a to jak na ústřední úrovni, tak na úrovni regionální či místní*“ (Čmejrek, Kopřiva, 2007, s. 6). Jinými slovy je veřejná správa „*spravováním (řízením, udržováním a rozvíjením) veřejných záležitostí, uskutečňovaným jako projev státní moci*“ (Heger, 2012, s. 41). Z. Koudelka definuje veřejnou správu jako „*institut sloužící občanům k realizaci jejich práva na správu věcí veřejných*“. Jedná se o správu věcí veřejných ve veřejném zájmu, čímž se odlišuje od soukromé správy záležitostí soukromé povahy ve prospěch soukromého zájmu (Koudelka, 2007, s. 16).

Veřejnou správu je tedy možné chápat v organizačním, resp. institucionálním, smyslu jako orgány veřejné správy a ve funkčním slova smyslu jako výkon veřejné správy. Funkcemi veřejné správy jsou zabezpečení veřejných záležitostí, fungování státu a výkon činností ve prospěch veřejného zájmu (Pikola, Hájková, Světlíková, Štědroň, 2008, s. 162).

S veřejnou správou se pojí veřejná moc, neboť jako veřejná správa je označovaná veřejná moc vykonávaná nezákonnou či nesoudní mocí. Veřejná moc spočívá ve schopnosti autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech subjektů, což jinými slovy znamená, že subjekt podléhající rozhodování orgánu veřejné moci je vůči tomuto orgánu v nerovnoprávním vztahu, tudíž také obsah rozhodnutí orgánu se neodvíjí od vůle subjektu (Koudelka, 2007, s. 15-16).

Veřejná správa může být realizována jako vrchnostenská ve formě příkazů a zákazů dle veřejného práva (v mezích zákona). Rovněž však může být uskutečňována jako správa nevvrchnostenská, kdy veřejná správa k péči o občany využívá forem práva soukromého (např. zřizování nemocnic, úklid veřejných prostranství, provoz škol apod.) (Koudelka, 2007, s. 16-17).

Veřejná správa může být vykonávána v podobě státní správy, samosprávy nebo jiných veřejnoprávních korporací (Koudelka, 2007, s. 16). Nositelem veřejné moci v celém jejím rozsahu je stát jakožto suverén disponující monopolem na mocenské donucení. Stát je však oprávněn postoupit část výkonu veřejné moci na základě svého rozhodnutí jiným i nestátním subjektům. Nutno však upozornit, že tato část veřejné moci vykonávaná s pověřením státu nestátními subjekty (tj. veřejnoprávními korporacemi) je od státní moci odvozena, tudíž s ní nemůže být v rozporu (Balík, 2009, s. 11).

Státní správa může být centralizovaná nebo decentralizovaná. V centralizované státní správě je správa státu uskutečňována jejími ústředními orgány a její byrokracií, a to buď koncentrovanými úřady vykonávajícími svou působnost v rámci určitého odvětví v plném rozsahu na celém území státu (např. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže), nebo prostřednictvím dekoncentrovaných úřadů, které jsou podřízeny určitému ústřednímu orgánu (např. úřady práce Ministerstvu práce a sociálních věcí či finanční úřady Ministerstvu financí). V decentralizované státní správě je výkon státní správy přenesen na decentralizované orgány státní správy či na samosprávné veřejnoprávní korporace. Neznačená to však, že by se stát dané části státní správy zbavil, neboť stát na její výkon veřejnoprávními korporacemi dohlíží, řídí ho a financuje. Veřejnoprávní korporace proto vykonávají dvojí působnost: vlastní samosprávu a přenesenou státní správu (Koudelka, 2007, s. 17-18).

Veřejná správa je vedle státní správy tvořena také samosprávou, která je rovněž součástí veřejné moci. Existenci samosprávy jakožto správního subjektu, který je v konkurenčním vztahu vůči jiným nositelům veřejné moci, je podpořena dělba moci ve státě, která brání soustředění moci v mocenském centru. Jak uvádí Z. Koudelka, samospráva je vykonávána vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a vlastními prostředky. Základními prvky samosprávy jsou území či činnost, vůči kterým působí (tj. např. obec, resp. exekutorství), osoby podřazené samosprávě (tj. např. obyvatelé obce či soudní exekutoři), existence samosprávy jako právnické osoby veřejného práva se soustavou samosprávných orgánů (např. obec se zastupitelstvem a radou, Exekutorská komora se Sněmem a Prezidiem) a v neposlední řadě vlastní hospodaření a rozpočet (Koudelka, 2007, s. 19-21).

Dle působnosti se rozlišuje samospráva územní (resp. místní) a zájmová. Územní samospráva se váže k určitému území. Na jednom území téhož státu může působit více územních samospráv různých stupňů. Základním stupněm územní samosprávy je obec, ve větších městech může působit i samospráva městských částí. V úrovni nad obcí může existovat samospráva vyšších územních samosprávných celků, kterých může být i několik (např. v rámci okresů, krajů, provincií, oblastí, zemí apod.) (Koudelka, 2007, s. 20-21).

Zájmová samospráva se pojí k určité zejména výdělečné lidské činnosti. Zájmová samospráva se člení na profesní samosprávu a na akademickou samosprávu vysokých škol. Existují určité profese, které chtějí-li osoby vykonávat, musí se stát povinně členy příslušné profesní samosprávy. Dále profesní samospráva zahrnuje státem vytvořené veřejnoprávní korporace bez nucené příslušnosti, tzn., že stát se členem těchto korporací není pro výkon dané profese povinné (Koudelka, 2007, s. 21). Profesní samosprávu bez nucené příslušnosti tvoří profesní sdružení, ve kterých se sdružují zástupci profesí, kteří nejsou dle zákona povinni se sdružovat v komorách nebo ti, jejichž zájmy jsou natolik profesionálně nebo regionálně úzké, že je příslušná komora není schopna plně reprezentovat. Profesní samosprávu s povinným členstvím reprezentují profesní komory, které registrují a po odborné a etické stránce kontrolují výkon některých tzv. svobodných povolání. Svobodnými povoláními povinnými se dle daných zákonů registrovat u příslušné komory jsou v České republice např. lékaři (v České lékařnické komoře), stomatologové (v České stomatologické komoře), lékárníci (v České lékařnické komoře), auditoři (v Komoře auditorů ČR), advokáti (v České advokátní komoře), notáři (v České komoře

notářů), architekti (v České komoře architektů) atd. Kromě profesních komor v ČR existují Agrární komora a Hospodářská komora. Tyto komory jsou od roku 1993 charakteristické dobrovolným členstvím (Mansfeldová, Kroupa, 1997, s. 167-169). Z tohoto důvodu je řadíme s použitím terminologie Z. Koudelky do profesní samosprávy bez nucené příslušnosti.

Moderní státy nejsou zpravidla schopné vykonávat státní správu pouze prostřednictvím centrálních státních orgánů, proto jsou nuceni zřizovat územní státní správu (viz výše o decentralizované státní správě). V České republice stát pro výkon státní správy využívá existující struktury územní samosprávy, na které v prostřednictvím tzv. přenesené působnosti přenáší některé úkoly státní správy. Orgány územní samosprávy tedy vykonávají vlastní samosprávnou působnost a v přenesené působnosti státní správu. Tento model vztahu územní státní správy a územní samosprávy je označován jako smíšená veřejná správa (Koudelka, 2007, s. 26, Balík, 2009, s. 13).

3.4 Vymezení občanského sektoru

Občanský sektor představuje další z klíčových konceptů této práce, který je pro pochopení práce nutný po významové a obsahové stránce objasnit. Za tímto účelem se v následujících několika odstavcích pokusíme občanský sektor definovat a vysvětlit rozmanitou terminologii v souvislosti s tímto konceptem používanou. Dále uvedeme, s jakými typy organizací tvořících občanský sektor se můžeme v odborné literatuře i v praxi setkat, přiblížíme základní funkce těchto organizací a nastíníme příčiny jejich vzniku.

Pojem občanský sektor vychází ze sektorového rozdělení hospodářství (Skovajsa, 2010a, s. 31). Národní hospodářství se člení dle kritéria financování na *ziskový (tržní) sektor, resp. soukromý ziskový sektor, a neziskový (netržní) sektor*, který se dále dělí na *veřejný sektor, soukromý sektor a sektor domácností*. Soukromý ziskový sektor je financován z příjmů, které subjekty tohoto sektoru získají z prodeje statků za tržní cenu. Cílem subjektů soukromého ziskového sektoru je na rozdíl od subjektů neziskového sektoru dosažení zisku. Veřejný sektor představuje část neziskového sektoru, která je řízena a spravována veřejnou správou a financována z veřejného rozpočtu za účelem zajištění veřejných služeb. Soukromý neziskový sektor je financován soukromými fyzickými a právníckými osobami s cílem přímého dosažení užitku, nikoli zisku

ve finančním smyslu. Sektor domácností tvoří uskupení vyznačující se neformálním charakterem a absencí legislativního rámce. Příkladem takových uskupení jsou rodiny, domácnosti, sousedské či občanské komunity. Soukromý neziskový sektor je též někdy označován jako třetí sektor, vedle prvního sektoru - soukromého ziskového a druhého sektoru – veřejného (Rektořík, 2010, s. 13-17). Tento třetí sektor nacházející se mezi soukromým (ziskovým) a veřejným sektorem je označován termínem občanský sektor (Potůček, 1997, s. 17).¹

Občanský sektor se rekrutuje s prostoru svobodného jednání a sdružování občanů mezi rodinou, trhem a státem, který nazýváme občanskou společností. Občanská společnost je tvořena dvěma částmi: organizovanou a neorganizovanou částí. Organizovaná část zahrnuje řadu institucionalizovaných organizací, do kterých můžeme zařadit spolky, nadace, církve, obecně prospěšné společnosti ad. Do neorganizované části občanské společnosti patří např. neformální společenství, veřejná shromáždění, demonstrace a samotní občané. Právě pro organizovanou část občanské společnosti se užívá pojmenování občanský sektor (Skovajsa, 2010a, s. 30-31). Jedná se tedy o institucionalizovanou podobu života občanské společnosti tvořenou organizacemi, které představují formu *„dobrovolného sdružování občanů sdílejících společné hodnoty a ochotných spolupracovat na společném díle“* (Potůček, 2005, s. 103). Nutno podotknout, že ne všichni odborníci zabývající se touto problematikou se na této definici shodnou. Příkladem může být R. Haken, který do občanského sektoru zahrnuje nestátní neziskové organizace i občanské aktivity vyznačující se obecnou či vzájemnou prospěšností a absencí právní subjektivity (Haken, 2005, s. 10). Navzdory této skutečnosti se v této práci přidržíme definice občanského sektoru jakožto organizované části občanské společnosti. Jako alternativní výraz k termínu občanský sektor proto budeme používat také termín organizace občanské společnosti (dále též OOS), příp. organizovaná občanská společnost. S těmito pojmy je operováno rovněž v publikaci M. Skovajsy a kol. *„Občanský sektor“*, neboť tyto termíny považuje tento autor za nejuvěstižnější (Skovajsa, 2010a).

¹ Toto sektorové dělení národního hospodářství souvisí s tzv. regulátory života společnosti, kterými jsou dle M. Potůčka stát představující veřejný sektor, trh za soukromý ziskový sektor a občanský sektor. Více o státu a občanském sektoru jako regulátorů života ve společnosti z hlediska jejich předností a selhání viz níže.

Občanský sektor je velmi rozmanitý, což se projevuje existencí několika dalších termínů, které se snaží oblast organizované občanské společnosti popsat. Kromě termínu občanský sektor se v odborné literatuře vyskytují termíny: třetí sektor (viz výše), neziskový sektor, dobrovolný/dobrovolnický sektor a mnohé další. Všechny tyto výrazy označují stejný sociální prostor, zdůrazňují však jen jeden jeho aspekt (Skovajsa, 2010a, s. 31, Frič, Bútor, 2005, s. 154-155). Označení třetí sektor zdůrazňuje, že vedle veřejné správy a podnikatelského prostředí existuje další neboli třetí sociálně-ekonomický partner. Označení neziskový sektor poukazuje na skutečnost, že organizace patřící do tohoto sektoru nebyly založeny za účelem tvorby a rozdělování zisku (Haken, 2005, s. 10). Jedná se o značně nepřesný pojem, neboť organizace neusilující primárně o zisk mohou zisku dosahovat. Důležitým aspektem těchto organizací je fakt, že dosahuje-li taková organizace zisku, nerozdělí ho mezi své členy, nýbrž ho reinvestuje do své činnosti. Další výše zmiňovaný pojem dobrovolnický sektor vystihuje, že na činnosti organizované občanské společnosti se významnou měrou podílí dobrovolníci. Tento aspekt se však netýká celého sektoru, neboť i v neziskových organizacích, jejichž účelem není dosahování zisku, pracují placení zaměstnanci. V jiném slova smyslu může toto označení poukazovat na nepovinné členství v organizaci. I v tomto významu je použití tohoto označení problematické, neboť povinné není v zásadě ani zaměstnání v podnicích, jejichž cílem je generovat zisk (Skovajsa, 2010a, s. 32-34). V České republice se pro organizace občanské společnosti také často užívá označení nestátní neziskové organizace (NNO), které používá zejm. Rada vlády pro nestátní neziskové organizace a další legislativní složky státu (Rakušanová, 2005, s. 81).

Z výše uvedeného je zřejmé, že definovat občanský sektor je velmi obtížné, neboť terminologie používaná pro označení organizací občanské společnosti je rozmanitá a každé z uvedených označení v jistém ohledu problematické. Zmiňované pojmy jsou problematické z toho důvodu, že vždy zdůrazňují jen jednu určitou charakteristiku, kterou však není možné aplikovat na všechny existující organizace občanské společnosti. Užití jiných termínů je rozšířené v určité zemi či regionu, nelze však tyto pojmy uplatnit pro organizace působící v jiných státech či regionech. Tuto situaci se snažili vyřešit sociologové L. M. Salamon a H. K. Anheier zpracováním tzv. strukturálně-operacionální definice (Salamon, Anheier, 1997, s. 29-39).

Podle strukturálně-operacionální definice L. M. Salamona a H. K. Anheiera může být neziskový sektor (*nonprofit sector*) definován jako soubor entit, které splňují níže uvedené charakteristické rysy: 1. jsou do určité míry organizované, resp. institucionalizované, 2. jsou soukromé/neveřejné, tzn. institucionálně oddělené od státu, 3. nerozdělují vygenerovaný zisk ve prospěch svých členů či ředitelů, 4. jsou samosprávné a 5. jsou dobrovolné (Salamon, Anheier, 1997, s. 33-34, Frič, Bútor, 2005, s. 156, Skovajsa, 2010a, s. 38-39).

Za institucionalizovanou je považována organizace, která má právní subjektivitu, příp. organizace, která se vyznačuje stálou organizační strukturou, tzn., že má stálé úředníky, pravidelně uskutečňuje schůze, jedná na základě stanovených procesních pravidel či vykazuje určitý stupeň organizační stálosti. Soukromou organizací občanského sektoru je organizace, která není součástí státního aparátu ani jím není kontrolována. To však neznamená, že taková organizace nemůže přijmout ze strany státu podporu či státní úředníci nemohou být členy jejího vedení. Klíčová je soukromá podstata její základní struktury. Podle třetí podmínky týkající se rozdělování zisku smí nezisková organizace dosáhnout zisku v daném roce, musí jej však reinvestovat zpět do činnosti, ve které spočívá její poslání, nikoli rozdělen jejím členům či vedoucím představitelům. V tomto smyslu se jedná o soukromou organizaci, jejímž primárním účelem není dosahování zisku, čímž se liší od organizací soukromého sektoru. Samosprávnost neziskové organizace spočívá ve schopnosti sama spravovat svou vlastní činnost, k čemuž využívá vlastní interní pravidla řízení, aniž by byla řízena zvenčí jinou organizací. Aspekt dobrovolnosti je naplněn v případě, že nezisková organizace provádí dobrovolné činnosti formou účasti na určitých aktivitách nebo sami dobrovolníci působí ve vedení organizace. Podmínkou však není, aby zastoupení dobrovolného prvku bylo většinové, tedy aby např. většina příjmů plynula z dobrovolných příspěvků či v organizaci převládali dobrovolní pracovníci apod. (Salamon, Anheier, 1997, s. 33-34, Frič, Bútor, 2005, s. 156, Skovajsa, 2010a, s. 38-39).

Sami autoři strukturálně-operacionální definice shledávají její přínos v následujících aspektech: v úspornosti (*economy*), kombinatorické četnosti (*combinatorial richness*) a organizační schopnosti (*organizing power*). Za úspornou tuto definici považují z toho důvodu, že jejím prostřednictvím lze identifikovat širokou škálu organizací za využití pěti výše zmíněných základních charakteristik. Díky kombinatorické četnosti

je možné zkoumat širokou škálu charakteristických rysů a zaměřit se při zkoumání na konkrétní podskupiny neziskového sektoru. Organizační schopnost spočívá v možnosti definovat skupinu organizací sdílejících jisté strukturální a funkční charakteristiky bez ohledu na geografické umístění či sféru činnosti (Salamon, Anheier, 1997, s. 38).

Nutno říci, že ani tato strukturálně-operacionální definice není všemi odborníky zabývajícími se občanským sektorem přijímána bez výhrad. M. Bergerová, česká expertka na problematiku neziskového sektoru v ČR, pozitivně hodnotí, že tato definice vystihuje technické parametry řízení a fungování občanských organizací. Deficit definice však shledává v absenci jiných charakteristických rysů, prostřednictvím kterých se občanský sektor odlišuje od jiných segmentů společnosti. Těmito rysy jsou dle jejího názoru fragmentárnost, různorodost a vztah k moci. Fragmentárnost poukazuje na skutečnost, že organizace občanské společnosti nemají zpravidla ambici řešit společenské problémy komplexně, jejich přínos má být pouze dílčí, čímž se liší od veřejné správy. Občanské organizace jsou současně velmi různorodé, jen stěží bychom mohli formulovat cíl, který by byl společný pro všechny občanské organizace, různorodé jsou rovněž názory, uplatňované postupy a metody řešení jednotlivých problémů. Dalším znakem typickým pro organizace občanského sektoru, kterým se liší od státu a politických stran, je skutečnost, že jejich cílem není podílet se na výkonu moci, nýbrž rozhodování o věcech veřejných „pouze“ ovlivňovat. M. Bergerová shrnuje podstatné znaky občanského sektoru do následující definice: *„Občanský sektor je dobrovolnou sebeorganizací společnosti za účelem dosažení společenské prosperity. K tomuto cíli postupuje v dílčích a různorodých řešeních.“* (Bergerová, 2008)

Jako dokonalou nehodnotí strukturálně-operacionální definici ani M. Skovajsa, podle kterého uvedená kritéria, s nimiž definice operuje, nejsou vždy zcela jednoznačná a existují různé hraniční případy. Typický hraničním případem jsou podle M. Skovajsy politické strany, ačkoliv podle L. M. Salamona a H. K. Anheiera všech pět podmínek strukturálně-operacionální definice splňují, jak však upozorňuje M. Skovajsa, kritérium nezávislosti naplňuje jen zčásti, neboť politické strany zastoupené v parlamentu či vládě jsou od státu odděleny jen formálně, ale ve skutečnosti jsou politické strany s veřejným sektorem úzce propojené. Proto se obvykle politické strany řadí do tzv. politické společnosti představující oblast na pomezí občanského a veřejného sektoru. Podobně bychom podle strukturálně-operacionální definice nemohli zahrnout do organizací

občanského sektoru profesní komory, které jsou jako tzv. zájmové veřejnoprávní korporace zřizované státem, tudíž nesplňují podmínku nezávislosti na státu. Stejně tak nesplňují podmínku dobrovolnosti, neboť členství v nich je povinné. Dalším příkladem jsou družstva, která nesplňují podmínku nerozdělování zisku, neboť dle zákona družstva mohou vytvářet a rozdělovat zisk (Skovajsa, 2010a, s. 39-40). Dále nelze do občanského sektoru jednoznačně zahrnout zájmová sdružení právnických osob, odbory či organizační složky státu (dříve označované jako rozpočtové organizace) a příspěvkové organizace. Rozpočtové a příspěvkové organizace tvoří dle P. Friče a M. Bútory tzv. *státní neziskový sektor*. Oba zmíněné typy organizací zřizuje stát, resp. centrální orgány státní správy, regionální zastupitelstva nebo obce. Jejich činnost je tedy financována ze státního rozpočtu, v případě rozpočtových organizací výhradně, příspěvkové organizace mohou mít příjem i z vlastní činnosti (Frič, Bútor, 2005, s. 158-159). Organizační složky státu tvoří např. ministerstva a státní agentury. Příkladem příspěvkových organizací jsou nemocnice, státní školy, divadla apod. (Skovajsa, 2010b, s. 81).

3.4.1 Typologie organizací občanské společnosti

V literatuře věnované občanskému sektoru nalezneme několik typů organizací tříděných dle různých hledisek. V následujících řádcích pojednáme o typech organizací občanského sektoru z hlediska členství, typu činnosti a prospěšnosti. Z hlediska členství jsou rozlišovány organizace členské a nečlenské. Rozdíl mezi těmito organizacemi je v existenci, resp. neexistenci členské základny. Mezi členské organizace patří např. občanská sdružení² a odbory. Příkladem nečlenských organizací, které mají namísto členů pracovníky a členy správních orgánů, jsou nadace, nadační fondy a obecně prospěšné společnosti (Skovajsa, 2010a, s. 41).

Z hlediska oblasti činnosti je možné členit organizace na servisní, advokační a zájmové (Skovajsa, 2010a, s. 41). Servisní organizace poskytují nejrůznější druhy služeb svým členům i nečlenům. Nejčastěji se jedná o organizace působící v sociální, zdravotní či vzdělávací sféře. Představují konkurenci komerčním nebo státním organizacím poskytujících podobné služby. V tomto konkurenčním boji se snaží obstát prostřednictvím vyšší efektivity a kvality nabízených služeb. Advokační organizace soustředí svou činnost

² Dle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, se občanská sdružení od 1. ledna 2014 označují spolky – viz kapitola „Právní rámec občanského sektoru v ČR“ níže.

zejm. na obhajobu práv a zájmů různých skupin lidí (vlastních členů, sympatizantů i veřejných zájmů). S tímto cílem se snaží ovlivňovat rozhodnutí státní správy a mnohdy také mobilizovat širokou veřejnost, která by vyjádřila potřebnou podporu jejich požadavkům. Do této skupiny organizací patří odbory, lobbistické skupiny, organizace na ochranu životního prostředí či práv různých sociálních skupin (Frič, Bútor, 2005, s. 170, Skovajsa, 2010a, s. 41). Zájmové organizace umožňují svým členům či klientům realizovat vlastní zájmy a nabízí jim tak prostor pro trávení volného času. Představiteli těchto organizací jsou zájmové kroužky, sportovní oddíly, umělecké spolky apod. Vzhledem k tomu, že poskytují určitý specifický druh služeb, bývají někdy zařazovány do podskupiny servisních organizací občanské společnosti (Skovajsa, 2010a, s. 41).

Z hlediska prospěšnosti lze dělit organizace občanské společnosti na vzájemně prospěšné a veřejně neboli obecně prospěšné. Vzájemně prospěšné organizace poskytují své služby ve prospěch pouze svých členů, např. jim poskytují finanční či jinou podporu, hájí jejich zájmy. Příkladem těchto organizací jsou odbory, družstva, zájmové spolky, sportovní oddíly. Oproti tomu veřejně prospěšné organizace vyvíjejí aktivity ve prospěch veřejnosti a jejich služby jsou tak dostupné všem, kteří o ně projeví zájem (Skovajsa, 2010a, s. 41-42).

Podle par. 146 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku se považuje za veřejně prospěšnou organizaci *„právníká osoba, jejímž posláním je přispívat v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní činností k dosahování obecného blaha, pokud na rozhodování právníkové osoby mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby, pokud nabyla majetek z poctivých zdrojů a pokud hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu“* (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Dle par. 147 NOZ má veřejně prospěšná právníká osoba právo na zápis statusu veřejné prospěšnosti do veřejného rejstříku v případě, že splní podmínky, které stanoví jiný právní předpis (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Tímto jiným právním předpisem je Zákon o statusu veřejné prospěšnosti, který je však dosud (resp. v době psaní této práce) ve zpracování, neboť v září roku 2013 vládní návrh tohoto zákona zamítl Senát Parlamentu ČR (Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR).

3.4.2 Funkce občanského sektoru

Občanský sektor plní ve společnosti několik funkcí, z nichž hlavními jsou funkce sociální a politická, od kterých je možné odvodit další funkce. Organizace občanské společnosti umožňují lidem realizovat se v činnosti, která je zajímavá, tím plní sociální funkci. Existence organizací občanské společnosti má pozitivní vliv na rozvoj politické kultury a současně přispívá k upevnění politické koherence, v čemž spočívá funkce politická (Potůček, 1997, s. 6, Potůček, 2005, s. 105). Názory na politickou funkci organizací občanské společnosti ve vztahu k rozvoji demokracie se různí. Na jedné straně stojí zastánci participativní demokracie, kteří se domnívají, že lidé by měli mít možnost podílet se na správě věcí veřejných a ovlivňovat a kontrolovat proces rozhodování veřejných činitelů. Na straně druhé jsou zastánci reprezentativní demokracie, kteří jedinou formu vyjádření názoru občanů shledávají v účasti ve volbách (Potůček, 1997, s. 55). Od sociální funkce bývá odvozována (např. P. Fričem) funkce servisní a participativní (Potůček, 1997, s. 6, Potůček, 2005, s. 105). Servisní funkce spočívá v poskytování služeb, které organizace občanské společnosti nabízejí, mnohdy se jedná o služby, které neposkytuje veřejná správa (Rakušanová, 2005, s. 83). Rovněž občanský sektor zajišťuje služby, které nejsou zabezpečovány soukromým ziskovým sektorem. Nelze však říci, že občanský sektor vyplňuje jen mezeru v nabídce služeb státu či soukromého ziskového sektoru, neboť občanský sektor mnohdy zabezpečuje i služby poskytované organizacemi ostatních sektorů, avšak v lepší kvalitě (Frič, Bútor, 2005, s. 168). Služby občanského sektoru bývají efektivní a cílenější, to je dáno tím, že neziskové organizace nejsou nuceny ze své činnosti generovat zisk a dobře znají skutečné potřeby svých klientů. Participativní funkce občanského sektoru spočívá v poskytnutí prostoru pro sdružování občanů, kteří tak mohou vyjadřovat své zájmy a požadavky či se dokonce aktivně podílet na spolurozhodování samosprávy či státní správy. Organizace občanské společnosti, které jsou blíže občanům a znají tak lépe jejich potřeby, mohou představitele veřejné správy informovat o problémech, které je žádoucí řešit. Touto aktivní participací se občané učí formulovat své názory, diskutovat, vystupovat na veřejnosti, zdokonalují své organizační schopnosti a tím přispívají k žádoucímu rozvoji sociálního a kulturního kapitálu (Rakušanová, 2005, s. 83). Nutno podotknout, že artikulace potřeb a požadavků, o které hovoří P. Rakušanová v souvislosti s participační funkcí, naplňuje rovněž výše zmíněnou funkci politickou.

V odborné literatuře věnované občanskému sektoru se setkáme s mnoha dalšími funkcemi, které jsou zpravidla odvozené od výše zmíněných. L. M. Salamon rozlišil pět funkcí organizací občanské společnosti. Kromě již zmíněné servisní funkce pojednává o funkci inovační, funkci ochrany práv a sociální změny, expresivní a školící funkci a komunitní a demokratizační funkci. OOS se mnohdy snaží reagovat na nové situace, identifikují dosud neznámé problémy a hledají způsoby jejich řešení, čímž zavádí nové postupy, v této souvislosti hovoří Salamon o funkci inovační. Předmětem činnosti OOS zpravidla bývá ochrana práv jejich členů či jiných osob proti dopadům rozhodnutí veřejných činitelů, jednání soukromých subjektů, ochrana práv menšinových skupin proti majoritním či naopak, v případě že se menšinové skupiny pokouší narušit platný normativní pořádek. Mnohdy se OOS zasazují o prosazení společenských změn, které jsou buď v zájmu dané skupiny, nebo v zájmu širším, ba dokonce v zájmu veřejném. Z tohoto důvodu Salamon pojednává o funkci ochraně práv a sociálních změn. OOS poskytují svým členům či sympatizantům prostor pro seberealizaci a sebevyjádření. Lidé se zde současně učí poznávat své zájmy, rozvíjet je a reprezentovat, čímž OOS plní expresivní a školící funkci. OOS pomáhají vytvářet názorovou pluralitu a současně mezi lidmi posilovat smysl pro solidaritu a komunitu a budovat již výše zmíněný sociální kapitál, který je důležitý pro správné fungování demokracie. Významným úkolem OOS je kontrolovat proces rozhodování na různých úrovních veřejné správy a ovlivňovat tvorbu veřejné politiky. Těmito aktivitami dochází k naplnění komunitní a demokratizační funkce (Frič, Bútor, 2005, s. 168-169).

Občanský sektor se v mnoha zemích podílí také na hospodářském životě, jako spotřebitel, producent zboží a služeb a jako zaměstnavatel. V tomto ohledu plní občanský sektor také funkci ekonomickou (Potůček, 1997, s. 54). Kromě již uvedených funkcí se v literatuře můžeme setkat také s funkcí filantropickou vyjadřující snahu OOS podněcovat podporu veřejně prospěšných cílů ze soukromých zdrojů, či funkci charitativní, resp. přerozdělovací, neboť mnohé OOS se zaměřují na charitativní činnost, v rámci které se snaží získané finanční prostředky přerozdělit potřebným (Skovajsa, 2010a, s. 43).

3.4.3 Teorie vzniku organizací občanské společnosti

S funkcemi organizací občanské společnosti úzce souvisí otázka, proč organizace občanské společnosti vznikají. Řada odborníků hledala na tuto otázku odpovědi, jejichž

výsledkem je existence několika teorií, které L. M. Salamon a H. K. Anheier shrnuli do následujících šesti kategorií. První z nich je teorie heterogenity, jejímž autorem je ekonom B. Weisbrod. Tato teorie vychází ze známého zjištění klasické ekonomie, že trh selhává v produkci veřejných statků. Z tohoto důvodu podle klasické ekonomie existuje stát, který má poptávku po veřejných statcích zabezpečit. Weisbrod však poukazuje na to, že stát může plnit tuto roli v demokracii jen tehdy, shodne-li se na produkci určitého veřejného statku většina voličů. V případě, že se jedná o heterogenní společnost, ve které se názory na to, které veřejné statky mají být produkovány, výrazně liší, stává se pro stát obtížné tuto většinovou podporu získat. V důsledku toho přetrvává neuspokojená poptávka po veřejných statcích, proto lidé začnou zakládat OOS, které jim mají služby a zboží zabezpečit. Podle této teorie je tedy příčinou vzniku OOS heterogenita společnosti a selhání trhu i státu při zabezpečování veřejných statků (Salamon, Anheier, 1996, s. 11-12, Frič, Bútor, 2005, s. 162, Skovajsa, 2010a, s. 44-45).

Druhou teorií vzniku OOS je tzv. teorie přídavného faktoru, jejíž hlavní představitelkou je E. James. Podle této teorie nelze selhání trhu a státu považovat jakožto podmínku pro vznik OOS za dostatečnou, neboť jejím prostřednictvím nelze vysvětlit rozdíly ve vývoji OOS. Z tohoto důvodu je dle této teorie třeba zohlednit další faktor: přítomnost „sociálních podnikatelů“, což jsou lidé, kteří mají motivaci vytvářet OOS. Výskyt těchto osob není podle James náhodný. Nejčastěji se tyto osoby vyskytují tam, kde existuje náboženská konkurence. Stoupenci církevních institucí zakládají OOS s cílem získat nové stoupence pro svou církev. Nejčastěji proto zakládají organizace poskytující služby v oblasti zdravotní péče či vzdělání, které by mohly být pro jejich potenciální stoupence atraktivní (Salamon, Anheier, 1996, s. 13, Frič, Bútor, 2005, s. 162-163, Skovajsa, 2010a, s. 45).

Třetí teorií vzniku OOS je teorie důvěry, o které píše H. Hansmann. Příčinou vzniku OOS je podle této teorie tzv. „smluvní selhání“ vyplývající z „informační asymetrie“, které spotřebitelé mnohdy čelí, neboť postrádají informace k posouzení kvality zboží a služby, které kupují. K této situaci dochází zejm. tehdy, není-li kupující současně spotřebitelem nebo se jedná o službu svou podstatou komplikovanou či obtížně ocnitelnou. V takových případech dávají spotřebitelé přednost OOS, které jsou pro ně vzhledem k neziskovému charakteru důvěryhodnější než organizace soukromého tržního sektoru (Salamon, Anheier, 1996, s. 14, Frič, Bútor, 2005, s. 163, Skovajsa, 2010a, s. 45).

Čtvrtá teorie nazývaná se teorií sociálního státu, nedává na rozdíl od předchozích teorií odpověď na otázku vzniku OOS, vypovídá však o významu OOS ve společnosti. Obecně tato teorie nazírá na občanský sektor jako na reziduální kategorii, neboť OOS považuje v podstatě za předmoderní mechanismus pro řešení sociálních problémů, který s růstem tržního systému a rozšíření role státu ztrácí svou funkci (Salamon, Anheier, 1996, s. 15, Frič, Bútor, 2005, s. 163-164, Skovajsa, 2010a, s. 45-46). Jak poukazuje M. Skovajsa, je možné tuto teorii formulovat také opačně, tj. že s krizí či ústupem sociálního státu, kterého jsme svědky od sedmdesátých let, počet OOS a rozsah jejich služeb by měl narůstat (Skovajsa, 2010a, s. 46). Frič a Bútor vyvozuje z této teorie příčinu přetrvávání OOS v současné moderní společnosti v nedostatečné rozvinutosti funkcí státu (Frič, Bútor, 2005, s. 164).

Pátou teorií označuje L. M. Salamon teorií vzájemné závislosti. Tato teorie na rozdíl od předcházejících teorií neshledává důvody vzniku OOS v selhání státu nebo trhu a co je ještě důležitější, poukazuje na to, že vztah mezi státem a občanským sektorem nemusí být vždy konfliktní. Naopak na straně státu i na straně občanského sektoru jsou prvky potencionální vzájemné závislosti a partnerství předurčující je ke spolupráci. Občanské organizace například působí aktivně v oblastech dříve, než je stát schopen adekvátně reagovat. Dále mnohdy vypracovávají odborné expertízy, vytváří struktury a získávají zkušenosti, z kterých stát může čerpat. OOS také často mobilizují politickou podporu, která je potřebná pro zapojení státu na řešení daného problému. Přes tyto výhody, kterými občanský sektor disponuje, má občanský sektor na druhé straně také své limity,³ zejm. ve schopnosti generovat dostatečné množství zdrojů pro řešení rozsáhlejších sociálních problémů (Salamon, Anheier, 1996, s. 15-16, Frič, Bútor, 2005, s. 164, Skovajsa, 2010a, s. 46). Zjednodušeně řečeno, stát a občanský sektor mohou vzájemně využívat svých předností, kompenzovat si naopak své nedostatky a tím se stávají na sobě vzájemně závislí (Frič, Bútor, s. 164).

Poslední ze šesti teorií je teorie sociálních zdrojů organizované občanské společnosti, jejímiž autory jsou L. M. Salamon a H. K. Anheier, kteří se při zpracování této teorie inspirovali prací *The Three Worlds of Welfare Capitalism* dánského politologa

³ Přednosti a selhání veřejného sektoru na jedné straně a občanského sektoru na straně druhé budou podrobněji rozebrány níže.

G. Esping-Andersena pojednávající o zdrojích moderního sociálního státu a práci B. Moora Jr. *Social Origins of Dictatorship and Democracy: Lord and Peasant in the Making of the Modern World* o sociálních zdrojích fašismu a demokracie. Tato teorie má na rozdíl od předchozích převážně ekonomických teorií povahu historicko-sociologickou. Hledáme-li dle této teorie odpověď na otázku příčin vzniku OOS, nemůžeme tyto příčiny hledat pouze v jednom faktoru, oproti tomu je nutné zkoumat vzájemné vztahy OOS a sociálních tříd a to s ohledem na historickou roli, kterou tyto vrstvy sehrály v politickém boji o podobu státu dané země. Politolog G. Esping-Andersen rozlišil na základě analýzy různých podob sociálních států v různých zemích tři modely sociálního státu: liberální, korporativistický a sociálně-demokratický. L. M. Salomon a H. K. Anheier tuto analýzu modifikovali a vymezili čtyři modely vztahu občanského sektoru a státu, resp. tzv. „neziskové režimy“: liberální, sociálně-demokratický, korporativistický a etatistický model (Salomon, Anheier, 1996, s. 17-19, Frič, Bůtora, 2005, s. 164-165, Skovajsa, 2010a, s. 46-47).⁴

3.4.4 Právní rámec občanského sektoru v ČR

Dne 1. ledna 2014 nabyl účinnosti zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, označovaný také jako nový občanský zákoník (dále jen NOZ), v rámci kterého došlo k rozsáhlé rekonstrukci soukromého práva. Ke stejnému datu nabyl účinnosti také zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Uvedené zákony k témuž datu zrušují mj. zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů (Ministerstvo vnitra České republiky). Současně s uvedenými zákony nabyl účinnosti zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, v důsledku čehož byl zrušen zákon 513/1991 Sb., obchodní zákoník (Vít, 2014a, s. 15).

NOZ rozlišuje tři hlavní typy právnických osob: korporace, fundace a ústavy.⁵ Korporace představují společenství fyzických nebo právnických osob sdružujících se

⁴ Podrobněji uvedené modely rozebereme níže v kapitole o teoretických modelech vztahu státu a občanského sektoru.

⁵ Účelem této podkapitoly není podrobně rozebírat jednotlivá ustanovení týkající se příslušných právnických osob (jako např. jejich vznik, zánik, orgány apod.), nepovažujeme to z hlediska předmětu zkoumání za podstatné, ani to není vzhledem k možnému rozsahu práce možné. Za podstatnější považujeme uvést nejdůležitější změny, které NOZ ve vztahu k občanskému sektoru přinesl.

za účelem dosažení určitého společného cíle. Korporace zahrnují spolky, které jsou upraveny v NOZ, obchodní korporace a družstva včetně sociálních družstev, které jsou upraveny v zákonu o obchodních korporacích. Za korporaci je považováno také zájmové sdružení právnických osob (Vít, 2014b, s. 12). Spolky se stávají dle NOZ z občanských sdružení vzniklých na základě zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. Nutno poznamenat, že se nejedná o transformaci či změnu právní formy, neboť spolek si zachovává s občanským sdružením nepřerušenu právní kontinuitu (Vít, 2014c, s. 13). Sdružení mají právo změnit svou právní formu na zapsaný ústav nebo sociální družstvo (Vít, 2014a, s. 15).

Fundace představují sdružení majetku sloužícího ke konkrétnímu vymezenému účelu. NOZ rozlišuje dva druhy fundací: nadace a nadační fondy. Zákon 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech byl nabytím účinnosti NOZ zrušen (Neziskovky.cz).

Ústav je právnická osoba ustavená za účelem společensky prospěšné činnosti. Právní forma ústav je tedy vhodná pro organizace poskytující veřejně prospěšné služby podobně jako je tomu u obecně prospěšných společností vzniklých na základě zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, který byl nabytím účinnosti NOZ zrušen. Důležité je poznamenat, že stávající obecně prospěšné společnosti ustavené na základě zákona o obecně prospěšných společnostech se nemusí transformovat v jinou právní formu a mohou nadále fungovat dle uvedeného zrušeného zákona, není však od 1. ledna 2014 možné zakládat nové. Na druhou stranu však nová zákonná úprava stávajícím obecně prospěšným společnostem možnost transformovat se na ústav, příp. v sociální družstvo, neodepírá (Neziskovky.cz).

Dle par. 3041, odst. 2 NOZ jsou právnické osoby povinné do tří let ode dne nabytí účinnosti NOZ přizpůsobit společenskou smlouvu nebo statut úpravě NOZ a doručit příslušnému orgánu veřejné moci, který vede veřejný rejstřík, ve kterém je daná právnická osoba zapsána. Odporuje-li název právnické osoby ustanovením NOZ, musí dle par. 3042 přizpůsobit právnická osoba svůj název požadavkům NOZ do dvou let ode dne nabytí jeho účinnosti (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Zákonem č. 304/2013 byl zřízen veřejných rejstřík právnických a fyzických osob, do kterého se podobně jako dříve do obchodního rejstříku právnické osoby zapisují (Vít, 2014a, s. 15). Dle par. 1, odst. 1 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících

právnických a fyzických osob, veřejné rejstříky právnických a fyzických osob zahrnují spolkový rejstřík, nadační rejstřík, rejstřík ústavů, rejstřík společenství vlastníků jednotek, obchodní rejstřík a rejstřík obecně prospěšných společností. Podle par. 1, odst. 4 téhož zákona veřejný rejstřík vede v elektronické podobě rejstříkový soud (Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob).

3.4.5 Nástroje občanského sektoru, jakými může ovlivňovat veřejnou politiku

Chtějí-li organizace občanské společnosti ovlivňovat veřejnou politiku, je nezbytné, aby vytvářely a udržovaly kontakty s co nejširším politickým spektrem a vůbec se věnovaly *public relations*, tj. budování vztahů s veřejností. V rámci *public relations* by se měly zasazovat o budování silné značky a dobrého jména organizace, aby byla organizace veřejností vnímána v pozitivním světle. K tomu dle M. Šedivého a O. Medlíkové přispívají následující nástroje: stanovení komunikační strategie, firemní kultura, webové stránky a sociální sítě, tištěné materiály, přímá komunikace s významnými subjekty, pořádání akcí, publicita a vztahy s médii (Šedivý, Medlíková, 2012, s. 30-31, 36). O nástrojích, které považujeme pro organizace za významné a užitečné z hlediska vlivu na veřejnou politiku, pojednáme nyní blíže.

Úspěšněji může organizace občanské společnosti ovlivňovat veřejnou politiku, dokáže-li navazovat a udržovat důležité kontakty. Pro získání takových kontaktů je užitečným nástrojem přímá komunikace s významnými subjekty, kterými jsou v případě veřejné politiky místní zastupitelé, politici a úředníci. Místní zastupitelé a politici jsou do svých funkcí voleni na čtyři roky a obsazení příslušných úřadů se proto může rychle změnit, proto vztahy, které organizace navazuje, by neměly být jednostranně zaměřené. Důležitá je z tohoto důvodu pro organizaci znalost místních poměrů, s čímž se pojí její schopnost na ně adekvátně reagovat. Vhodným nástrojem pro navázání nových kontaktů či udržení a posílení stávajících kontaktů je pořádání akcí, jako jsou například osvětové kampaně, výstavy, benefiční koncerty či plesy, aukce ad., na které je užitečné místní zastupitele, politiky, úředníky a jiné pro organizaci významné subjekty zvát (Šedivý, Medlíková, 2012, s. 36-37).

Mocným nástrojem ovlivňujícím kontakty organizace i značku, dobré jméno a její image jsou vazby organizace s médii. Mediální strategie podobně jako ostatní nástroje by se měla odvíjet od hlavních strategických cílů organizace. Předně by si měla každá

organizace rozmyslet, jaká média by pro ni mohla být zajímavá. Zatímco organizaci, jejíž činnost má celostátní působnost, se vyplatí navázat vztahy s celostátními médii, regionálně působícím organizacím postačí kontakty s regionálními médii. Z hlediska charakteru zveřejňovaných zpráv a cílové skupiny, které jsou zprávy určeny, by měla organizace také zvážit, zda jsou pro ni účelnější vazby na obecná média či média odborná. Tvorba a udržování kontaktů s novináři vyžaduje trpělivost a kontinuální práci. Užitečný je pro tuto práci seznam médií s kontakty, který je třeba průběžně aktualizovat (Šedivý, Medlíková, 2012, s. 39-40).

Podcenit nelze z hlediska budování vztahů ani firemní, resp. organizační, kulturu společnosti, kterou představují interní pravidla a zvyklosti, na jejichž základě organizace funguje. Loajalita pracovníků i dobrovolníků k organizaci, úroveň jejich jednání uvnitř i vně organizace, její prostředí, úroveň spolupráce jednotlivců v organizaci a další aspekty tvořící firemní kulturu ovlivňují image organizace, která následně ovlivňuje vztah pro organizaci významných subjektů k organizaci. Image organizace, značku a dobré jméno vytváří rovněž tiskoviny, které organizace vydává (Šedivý, Medlíková, 2012, s. 32-33, 35).

Lze říci, že nutností je již v současné době pro každou organizaci mít své webové stránky, neboť jak uvádějí M. Šedivý a O. Medlíková, organizace nemající webové stránky jako by nebyla. Webové stránky představují nástroj k posílení transparentnosti a důvěryhodnosti organizace (Šedivý, Medlíková, 2012, s. 34). Transparentnost a důvěryhodnost považujeme za atributy, které by měla naplňovat každá existující organizace, zvláště pak však organizace, která se snaží ovlivňovat veřejnou politiku či se na procesu tvorby veřejné politiky podílí. Důvěryhodné a transparentní organizace by na svých webových stránkách měly zveřejňovat výroční zprávy včetně finanční zprávy, informace o personálním složení organizace s kontakty, reference od klientů, dárců a jiných významných osob, které s organizací spolupracují, získaná ocenění či certifikace, členství v síťových organizacích, aktuální zakládací listiny apod. Webové stránky lze využít také jako komunikační nástroj organizace s jejími podporovateli, dárci či klienty. (Šedivý, Medlíková, 2012, s. 34-35).

Organizace občanské společnosti by neměly plnit jen servisní funkci, tj. poskytování vlastních služeb, ale zároveň expresivní funkci. Expresivní funkce spočívá ve vyjadřování se k tématům a zájmům, což zahrnuje obhajobu těchto zájmů, lobbying,

sledování dění v parlamentu, pořádání a účast na kampaních, zasilání výzev směřovaných politikům, vyvolávání mediálních kauz ad. (Šedivý, Medlíková, 2012, 65-66). Za jeden z dalších nástrojů, prostřednictvím kterého může občanský sektor ovlivňovat veřejnou politiku, považujeme lobbying. Z tohoto důvodu se o tomto fenoménu v následujících několika odstavcích obšírněji zmíníme.

Předně bychom si měli říci, jaký je význam pojmu lobbying. V odborné literatuře se můžeme setkat se značným množstvím definic tohoto termínu, které se od sebe i značně liší. M. Šedivý a O. Medlíková, kteří ve své publikaci hovoří o lobbyingu ve vazbě na občanský sektor, definují lobbying jako „*proces ovlivňování konkrétních osob působících v legislativních procesech (např. poslanců, senátorů, regionálních politiků); cílem je prosazení nebo změna legislativních norem, ať už na celostátní, regionální, nebo místní úrovni*“ (Šedivý, Medlíková, 2012, s. 65). M. Potůček a kol. v publikaci „*Veřejná politika*“ vymezují lobbying jako „*prosazování zájmů zájmových skupin do výstupů procesu tvorby politiky,...*“ (Potůček, Vass, Kotlas, 2005, s. 52).

Lobbying by však neměl být zaměňován s obhajobou zájmů (*advocacy*), která je definována jako činnost spočívající ve veřejné obhajobě vlastních či klientových zájmů. M. Šedivý a O. Medlíková pojímají obhajobu zájmů jako proces ovlivňování určitých skupin nebo celé společnosti s různými cíli, např. s cílem upozornit na žhavé téma, podpořit žádoucí stav, řešit určitý problém ve společnosti či změnit postoje ve společnosti. Obhajoba zájmů je tedy širší pojem, kterého je lobbying součástí. Obhajobě zájmů se může organizace občanské společnosti věnovat od počátku svého fungování, ovšem lobbovat může organizace až poté, co si vybuduje zázemí a jméno (Šedivý, Medlíková, 2012, s. 60, 65-66).

Lobbying může být strategický, tj. cílený a dlouhodobý, nebo ad hoc, tzn. náhodný, za účelem určité věci. Dále se rozlišuje přímý a nepřímý lobbying. Přímý lobbying je realizován přímo za přítomnosti rozhodovatele, příp. jeho zástupce, a to prostřednictvím rozhovorů, osobních prezentací, dopisů, telefonátů, e-mailů, veřejných slyšení, účastí ve veřejných poradních orgánech, při setkání na společenských akcích atd. Nepřímý lobbying probíhá přes třetí osobu jakožto prostředníka, kterým mohou být masmédiá, zájmové spolky, asociace, sítě, politické strany apod.

Jedním z druhů lobbingu vedle lobbingu informačního, exekutivního, volebního či soudního je lobbing legislativní, na který bychom nyní zaměřili naši pozornost (Šedivý, Medlíková, 2012, s. 64). Občanský sektor může, a v praxi tuto možnost reálně uplatňuje, ovlivnit podobu schvalované legislativy, a to z titulu své odbornosti. Někteří zástupci organizací občanské společnosti působící v dané oblasti bývají přizváni do různých pracovních skupin v rámci příslušného ministerstva, kde mohou svými názory pomáhat formulovat podobu věcného záměru či později paragrafové znění zákona, nebo je jim umožněno připravovaný zákon připomínkovat. Míra akceptace jejich připomínek ze strany ministerstva potažmo vlády se liší v závislosti na konkrétním případě. Názory, připomínky a stanoviska jednotlivých zástupců občanského sektoru mohou být různá či dokonce protikladná. Výsledná podoba navrhované legislativní normy je pak ve většině případů kompromisem (Jurigová, 2012, s. 103-104).

Pokud zástupci občanského sektoru nemají možnost ovlivnit podobu příslušné legislativní normy již od počátku, mohou se pokusit vytvořit tlak na zákonodárce rozhodující o vládním návrhu zákona, aby prosadili požadované změny. V přípravné fázi zákona mohou současně vytvářet tlak na ministerské úředníky, ministra a další členy vlády a to například tím, že je budou prostřednictvím veřejně přístupných dopisů či skrze média informovat o svých názorech, negativních dopadech připravované legislativy a vlastních návrzích řešení. Chce-li organizace prosadit své návrhy, zvýší své šance tím, že najde podporu pro své návrhy i u jiných organizací, se kterými se domluví na společném postupu. Představitelé organizací občanské společnosti mohou určitý zákon také veřejně podpořit či se naopak vyslovit proti němu. Vzhledem k tomu, že však veřejnost nemá v České republice zákonodárnou iniciativu, nemohou organizace občanské společnosti samy iniciovat vlastní návrh zákona, prosadit vlastní návrhy zákona se tak mohou pokusit jen skrze zákonodárce či příslušné ministerské úředníky (Jurigová, 2012, s. 103-105).

Úspěšné prosazování zájmů organizací občanské společnosti do legislativy předpokládá velmi dobrou znalost legislativního procesu a včasný monitoring průběhu schvalování příslušného zákona. Pracovníci organizace, kteří mají tuto činnost ve své kompetenci, by si měli také dobře rozmyslet komu svá stanoviska, případně návrhy, doručí či sdělí, kdy, jakým způsobem příslušné zákonodárce osloví a zda svá stanoviska zveřejní současně prostřednictvím médií, která mohou názory zákonodárců ovlivnit. Organizace by měla uvážit, zda osloví hromadně celou skupinu zákonodárců či naváže kontakt

s konkrétně vybraným člověkem nebo zvolí kombinaci obou přístupů. V každém případě je důležité, aby organizace oslovila zákonodárce mající vliv. Neméně důležité je správné načasování komunikace, aby se nestalo, že organizace zašle připomínky k zákonu v době, kdy je již není možné zohlednit. Oslovit zákonodárce může organizace na předem domluvené osobní schůzce, prostřednictvím osobního dopisu či e-mailu, otevřeného dopisu, petice, telefonátem, na jednání orgánů parlamentu (např. na jednání výborů, která jsou obvykle veřejně přístupná), na akcích pořádanými zákonodárci jako jsou semináře či kulaté stoly, na akcích organizovaných samotnou organizací, kam zákonodárce organizace pozve apod. (Jurigová, 2012, s. 106-111).

Výše jsme v obecné rovině pojednali o tom, co mohou organizace udělat pro to, aby byly schopné ovlivňovat veřejnou politiku, a jaké nástroje k tomu mohou využít. S přihlédnutím ke skutečnosti, že empirická část práce je zaměřena regionálně, považujeme za užitečné uvést příklady reálně fungujících forem spolupráce občanského sektoru a veřejné správy na lokální úrovni.

Jednu z takových forem spolupráce představuje komunitní plánování sociálních služeb. Jedná se o cyklický proces spočívající v plánování sociálních služeb založeném na spolupráci zástupců uživatelů, tj. klientů sociálních služeb, dále zadavatelů sociálních služeb, tj. zejm. obce a kraje, a zástupců poskytovatelů sociálních služeb, jimiž jsou mj. nestátní neziskové organizace (tj. dle naší terminologie organizace občanské společnosti). Komunitní plán je výsledkem konzultací zmiňovaných aktérů, při kterých je zjišťován stav poskytovaných sociálních služeb v daném regionu a nenaplněných potřeb s ohledem na množství finančních prostředků, které obec na sociální služby vynakládá. Uvedení aktéři nejen navrhnou podobu sociálních služeb, ale také se podílejí na realizaci jednotlivých opatření popsanych v komunitním plánu. Nezbytnou součástí tohoto procesu je monitoring toho, do jaké míry je komunitní plán naplňován (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2005a,b). Metodika komunitního plánování nepředpokládá, že by pro tuto kooperativní činnost měly být utvářeny formální struktury. Jedná se proto jen o slabě institucionalizovanou formu spolupráce (Illner, 2011, s. 26-27).

Dalšími příklady forem spolupráce na lokální úrovni jsou Místní agenda 21 (MA21) a projekt Zdravá města. MA21 uplatňuje v praxi Agendu 21 na místní úrovni, která byla přijata na summitu OSN v Rio de Janeiro roku 1992 a představuje globální

strategický a akční plán světového společenství na cestu k udržitelnému rozvoji. Účelem MA21 v České republice je dlouhodobě zajistit kvalitní a transparentní fungování veřejné správy na lokální úrovni v oblasti ochrany životního prostředí, bezpečnosti, dopravy, zdraví obyvatel, školství, sportu, kultury a zaměstnanosti. Nezbytným předpokladem dosažení tohoto cíle, na kterém je MA21 založena, je účast a spolupráce veřejné správy na místní úrovni s širokou veřejností, organizacemi občanské společnosti, podnikateli, školskými zařízeními, zdravotními institucemi a dalšími na rozhodování a plánování rozvoje daného regionu či obce (CENIA, česká informační agentura životního prostředí).

Fungování uvedené spolupráce podporuje také Národní síť Zdravých měst České republiky (NSZM ČR), která sdružuje více než 100 municipalit (měst, obcí, mikroregionů a krajů), z nichž 50 % realizuje MA21 na pokročilé úrovni. NSZM ČR je asociací aktivních místních samospráv, které se programově hlásí k principům udržitelného rozvoje, zapojují veřejnost do rozhodovacích procesů a podporují zdravý životní styl obyvatel (Národní síť Zdravých měst České republiky). Vedení obce projekt koordinuje a vytváří platformu pro spolupráci místních odborných i nevládních aktérů, tj. odborných institucí, nevládních organizací (resp. OOS), škol, firem, a široké veřejnosti (Národní síť Zdravých měst České republiky, Illner, 2011, s. 27).

Poslední příklad spolupráce obcí a organizací občanské společnosti (i dalších subjektů), který uvedeme, je metoda LEADER realizovaná prostřednictvím tzv. Místních akčních skupin (MAS). Metoda LEADER představuje iniciativu k propojování aktivit rozvíjejících venkovskou ekonomiku, jejímž hlavním cílem je intenzivně podporovat rozvoj venkova prostřednictvím místních obyvatel (Ministerstvo zemědělství, 2014). Místní akční skupiny představují společenství nestátních neziskových organizací (resp. OOS), organizací soukromé tržní sféry, jednotlivých obcí či svazku obcí spolupracujících na aktivitách, jejichž účelem je rozvoj venkova a zemědělství a získávání finanční podpory pro svůj region od Evropské unie či z národních programů metodou LEADER (Illner, 2011, s. 26).

3.5 Vztahy mezi státní správou a občanským sektorem

S ohledem na téma a stanovený cíl práce považujeme za důležité zabývat se vztahem státní správy a občanského sektoru z pohledu různých teorií, o kterých níže pojednáme. Vycházíme z teze M. Potůčka, podle kterého státní správa a občanský sektor

spolu s trhem představují z pohledu veřejné politiky tři hlavní politicko-ekonomické mechanismy regulující život jedinců i organizací v demokratické společnosti (Potůček, 2005, s. 86-87). Vzhledem k předmětu zkoumání této práce i jejího možného rozsahu však rozebereme pouze první dva zmíněné mechanismy s důrazem na aspekty týkající se jejich vztahu.

3.5.1 Přednosti a selhání státní správy potažmo veřejné správy a občanského sektoru

Vztah veřejné správy a občanského sektoru úzce souvisí se skutečností, že veřejná správa na jedné straně a občanský sektor na straně druhé mají jako regulační mechanismy činnosti lidí a institucí své přednosti i nedostatky. Ostatně dotkli jsme se této problematiky již výše v souvislosti s teoriemi vzniku organizací občanské společnosti, zejm. v případě teorie závislosti. Z těchto důvodů a pro pochopení vztahu státního a občanského sektoru ve své komplexnosti bude přínosné v následujících několika řádcích pojednat o přednostech a selháních veřejné správy i o přednostech a selháních občanského sektoru.⁶

Stát funguje obecně efektivněji (zejm. v porovnání se soukromým tržním sektorem) v oblastech, ve kterých se rozhoduje na základě jiných než ekonomických kritérií a o aspektech veřejných statků, a v oblastech kde selhává trh. Konkrétně se jedná např. o situace, kdy je nutné provést rozhodnutí politického charakteru v zájmu zajištění bezpečnosti, sociální koherence, rovnosti, v zájmu ochrany životního prostředí nebo v zájmu prevence diskriminace či vykořisťování. Dále v situaci, kdy je nutné provést rozhodnutí a jeho realizaci rychle či rychle zmobilizovat zdroje bez ohledu na ekonomickou efektivnost. Efektivněji působí rovněž v případě potřeby zabezpečit kontinuitu a stabilitu určitých služeb. Nezastupitelnou úlohu má stát v případě využívání nástrojů práva a veřejné správy, tj. např. při formování ústavního a právního systému, při tvorbě a rozvoji veřejných politik apod. (Potůček, 1997, s. 36, Potůček, 2005, s. 96).

⁶ Cílem níže uvedeného pojednání o přednostech a selháních veřejné správy a občanského sektoru není uvést absolutní výčet všech aspektů, jen některých, které považujeme za významné z hlediska zkoumané problematiky. Více k tomuto tématu je možné nalézt v publikacích M. Potůčka *Nejen trh* a M. Potůčka a kol. *Veřejná politika*.

V mnoha aspektech života společnosti stát, resp. veřejná správa, selhává. Jedním z aspektů selhání státu je odcizení občany zvolených reprezentantů přáním a zájmům voličů v reprezentativních demokraciích, které se projevuje tím, že tito zvolení reprezentanti zneužijí svého postavení ve prospěch individuálních či skupinových zájmů, které neodpovídají zájmům voličů. Kontrola jednání reprezentantů není přitom pro voliče snadná a vždy nemusí být zcela účinná.⁷ Problematický je také vliv lobbingu, prostřednictvím kterého je omezená ovšem organizovaná skupina jedinců schopna prosadit své koncentrované zájmy, aniž by byly ve veřejném zájmu. Jiným problémem státní správy je její krátkozraké rozhodování zpravidla se omezující na jedno funkční období. Pro samotný výkon státní správy jsou charakteristická následující selhání: nízká efektivita a flexibilita byrokratických aparátů a odcizení státního byrokratického aparátu jejímu poslání, ke kterému dochází v důsledku nízké míry kontrolovatelnosti ve vztahu politika a jeho podřízeného byrokratického aparátu, nadřízeného a podřízeného v tomto aparátu či ve vztahu občana a úřadu, což je dáno informační asymetrií mezi stranami uvedených vztahů (Potůček, 1997, s. 38-40, Potůček, 2005, s. 98-100).

Výkon státní správy je v moderních demokraciích decentralizován na nižší správní jednotky, což má své výhody, ale také limity. Výhodou decentralizace státní správy je posun rozhodování blíže k občanovi, v důsledku kterého se decentralizovaná státní správa snadněji přizpůsobuje daným podmínkám a zájmům občanů, dále pak vytváří prostor pro experiment a umožňuje hledání alternativních řešení problémů. V důsledku decentralizace státní správy se však na druhé straně stává řízení komplikovanější. Problematicky se tento aspekt projevuje v případě potřeby přijmout a uskutečnit rozhodnutí, které se týká kompetencí většího počtu samostatných útvarů, čímž je znemožněno realizovat rozhodnutí rychle na centrální úrovni. Decentralizace usnadňuje prosazování rozličných místních a skupinových zájmů k vlastnímu prospěchu, což negativně ovlivňuje schopnost státu utvářet ucelené veřejné politiky ve prospěch veřejných zájmů (Potůček, 1997, s. 37, 40-41, Potůček, 2005, s. 96, 100).

Občanský sektor se lépe uplatňuje v aktivitách, které negenerují či generují minimální zisk, vyžadují schopnost empatie do potřeb ostatních, ochotu potřebným

⁷ V oblasti kontroly chování a jednání zástupců veřejné správy může důležitou roli sehrát občanský sektor (viz kapitola Funkce občanského sektoru výše).

pomoci, komplexní přístup, okamžitou a efektivní pomoc (např. nemocným, denní péče), práci dobrovolníků, předpokládají důvěru ze strany klientů, a dále v činnostech, kde jsou uplatňována morální kritéria a individuální odpovědnosti (Potůček, 1997, s. 58, Potůček, 2005, s. 106).

V jakých situacích naopak organizace občanské společnosti selhávají? Organizace mohou selhat v situaci, která vyžaduje pro řešení rozsáhlých úkolů vysoké a déletrvající nasazení většího počtu koordinovaných lidí. K tomuto selhání však dochází spíše u menších neformálních organizací, jejichž činnost je podstatně závislá na dobrovolnické práci. Občané zpravidla participují na činnostech, které sami považují za důležité a které jsou předmětem jejich zájmu. Ne vždycky se však musí jednat o aktivity, které jsou současně ve veřejném zájmu, zatímco v oblastech, kde by byly aktivity organizací občanské společnosti žádoucí z hlediska veřejného zájmu, tyto organizace absentují. Chod a fungování organizací jsou významně závislé na osobnostních charakteristikách lidí, kteří se na její činnosti podílí, není-li mezi těmito lidmi vzájemná důvěra a dochází mezi nimi ke konfliktům, mohou tyto aspekty existenci organizace ohrozit. Další hrozbou pro fungování organizací občanské společnosti je byrokratizace jejich činnosti. Jiný negativní aspekt občanského sektoru tkví v jeho nejistotě a nestabilitě daný existencí mnoha křehkých organizací, u kterých se nelze zcela spolehnout na to, že svou činnost ve prospěch veřejného zájmu budou vykonávat trvale. O selhání občanského sektoru hovoříme i v případě, kdy hospodaření organizací občanské společnosti není podrobena důkladné kontrole a právní prostředí, ve kterém organizace fungují, není dokonalé, což umožňuje organizaci dosahovat pod zástěrkou veřejné prospěšnosti neoprávněných zisků (Potůček, 1997, s. 59-60, Potůček, 2005, s. 107-108).

3.5.2 Teoretické modely vztahu státu a občanského sektoru

Postoj jednotlivých států k občanskému sektoru ovlivňuje historický vývoj, což můžeme sledovat na rozdílném vztahu k občanskému sektoru v evropských státech na jedné straně a ve Spojených státech amerických na straně druhé. V evropských silných centralizovaných státech byl prostor pro rozvoj občanského sektoru limitovaný, oproti tomu v USA byl stát tradičně slabý, díky tomu se zde mohl občanský sektor více prosadit. Důležitým faktorem je také připravenost občanů participovat prostřednictvím angažmá v organizacích občanské společnosti na věcech veřejných a převzít za to odpovědnost.

Podílejí-li se občané státu na věcech veřejných, osvobodí tím stát o některé z povinností a v konečném důsledku se sníží jejich daňové zatížení, což se projeví navýšením jejich disponibilních příjmů. Je nutné si uvědomit, že státní péče o veřejné záležitosti je zpravidla dražší a přitom nebývá tak účinná a cílená (Potůček, 2005, s. 112).

Vztah mezi státním sektorem může být buď kooperativní, nebo konfliktní, jak uvádí P. Frič a M. Bútor. Kooperativní modely vztahu státního sektoru a občanského sektoru vycházejí z premis teorie vzájemné závislosti (viz výše). Výše uvedení autoři rozlišují dva modely spolupráce státního a občanského sektoru. Dle prvního modelu probíhá spolupráce následovně: OOS identifikují prostřednictvím monitoringu ve společnosti problémy, které jsou natolik závažné, že si zaslouží zásah státního sektoru, a podnítl stát, aby se problémem začal zabývat. Stát zpracuje ve spolupráci s OOS program na řešení problému, nalezne potřebné finanční zdroje pro realizaci programu a osloví OOS a organizace soukromého tržního sektoru, aby zajistily příslušné služby. Případně může být tím, kdo identifikuje určitý problém ve společnosti či shledá nefunkčnost v poskytování nějakých služeb státní sektor, který následně požádá OOS, aby se danou problematikou začaly zabývat (Frič, Bútor, 2005, s. 170-171).

Podle druhého modelu spolupráce může nastat situace, kdy stát odmítá občanským sektorem identifikovaný problém řešit, proto se ho rozhodne řešit občanský sektor sám. Stát později uzná, že zabývat se daným problémem je ve veřejném zájmu a ocení práci občanského sektoru pravidelným finančním příspěvkem na řešení daného problému (Frič, Bútor, 2005, s. 171).

Konfliktní model spočívá v nespolečnosti státního sektoru se sektorem občanským. Tato nespolečnost se projevuje tím, že občanským sektorem identifikované problémy a navrhované postupy jejich řešení stát ignoruje a podporuje své organizační složky a příspěvkové organizace, které mnohdy časem přebírají metodiku občanského sektoru, s čímž OOS nesouhlasí a kritizují státní organizace pro jejich neefektivnost, neschopnost adekvátně a flexibilně reagovat na nové problémy a uplatňovat novou metodiku (Frič, Bútor, 2005, s. 172).

V České republice potažmo v postkomunistických zemích střední Evropy (s výjimkou období vlády V. Mečiara na Slovensku) dle P. Friče a M. Bútory převažují kooperativní vztahy státního a občanského sektoru, což podle jejich názoru dokazují

značné výdaje státu na činnost OOS (ačkoliv v porovnání s komerčním a veřejným sektorem, které se těšily zejm. v transformačním období vysoké finanční podpoře, je občanský sektor dosud značně podkapitalizovaný). Nelze však říci, že by vztah státu a občanského sektoru byl zcela bezproblémový a bezkonfliktní. Problematická je zejm. existence státního neziskového sektoru, který do značné míry konkuruje občanskému sektoru a to zejm. v oblastech, ve kterých se paralelně angažují oba sektory. V takové situaci zpravidla převažuje ochránářská veřejná politika vůči státním organizacím, proti čemuž OOS protestují a v důsledku toho se dostávají se státním sektorem do konfliktu. Nutno také upozornit, že občanský sektor se po dlouhá léta těšil jen velmi malé pozornosti ze strany politiků, veřejné správy, komerční sféry i veřejnosti, součástí transformačních koncepcí nebyl vůbec, což přispělo k tomu, že jeho konsolidace probíhá jen velmi pomalu (Frič, Bútor, 2005, s. 171-172).

V následujících několika odstavcích představíme jiné tři modely vztahu mezi státem a občanským sektorem, z nichž každý model zahrnuje dvě teoretické varianty. Prvním z nich je *model poptávky a nabídky*, který tvoří model tržního výklenku a transakční model. *Model tržního výklenku* hledá odpověď na otázku, jakým způsobem nachází občanský sektor prostřednictvím poptávky a nabídky prostor mezi soukromým ziskovým sektorem a státem. Vychází z toho, že stát není schopen uspokojit potřeby všech skupin a jednotlivců a statky a služby nabízené tržním sektorem jsou pro některé jednotlivce či skupiny lidí příliš nákladné. Právě zde vzniká prostor pro působení OOS, které uspokojují různé potřeby ve společnosti, a to nejen v zájmu většinové populace či průměrného občana (Dizdarevič, 2005, s. 103).

Transakční model přichází s myšlenkou, že je-li funkcí občanského sektoru kompenzovat selhání státu, nemusí občanský sektor vstupovat do vztahu se státem jako jeho konkurence v poskytování veřejných statků, nýbrž jako partner, který mu nabídne k prodeji potřebné služby, které by stát financoval. Jedná se o vztah směny, jehož vyústěním je uzavření partnerství, z čehož plynou pro obě strany určité užitky i náklady. Užitek pro OOS, které vstoupí do tohoto vztahu se státem, jsou bezpochyby samotné finanční zdroje, které OOS umožní po určitý čas fungovat. Interakce OOS se státními orgány umožní OOS participovat na politickém procesu a ovlivňovat agendu či zdokonalit manažerské schopnosti svých představitelů. Tento vztah může OOS také zvýšit jejich dobré jméno a legitimitu. Avšak správa státních grantů je zpravidla časově a personálně

obtížná, komplikované je rovněž samotné zpracování a podávání projektů pro financování, z čehož plynou OOS náklady. Státu se nákupem specializovaných služeb občanského sektoru sníží výdaje na státní zaměstnance a odpadnou mu starosti spojené s jejich náborem či přesuny mezi pozicemi nebo s případným propouštěním. Díky této spolupráci s OOS je stát schopen flexibilněji reagovat na nově identifikované potřeby. Na druhé straně státu vznikají náklady na vytvoření a udržení vlastních struktur, jejichž funkcí je zabezpečit provoz smluvních vztahů s OOS a výběr, financování a monitoring projektů. Další nákladovou položku představují analýzy pro zhodnocení úspěšnosti projektů (Dizdarevič, 2005, s. 103-105).

Druhým modelem vztahu státu a občanského sektoru je *model občanské společnosti a sociálních hnutí*. Občanská společnost v chápání tohoto modelu ztělesňuje hodnoty klíčové pro rozvoj demokracie. Jedná se o hodnoty jako odpovědnost, svoboda, spolupráce, občanská participace, sociální kapitál apod. Představitelé tohoto modelu vychází z názorů A. de Tocquevilla, podle kterého zásadní funkcí občanské společnosti je kontrola a omezování státní moci. Zatímco předchozí model se vyznačoval kooperačním charakterem, podle tohoto modelu mají stát a občanský sektor naprosto protichůdné zájmy a agendy a expanze státní moci je hrozbou pro existenci a rozvoj OOS. Z tohoto důvodu jsou příznivci tohoto modelu hlavními kritiky sociálního státu. Občanský sektor má hrát dle tohoto pojetí roli zprostředkovatele mezi jednotlivcem a státem a zvyšovat společnou odpovědnost za sociální problémy (Dizdarevič, 2005, s. 105).

V rámci tohoto modelu je možné rozlišit dvě teoretické varianty: *komunitarismus* a *teorii sociálního kapitálu*, ačkoliv tyto teorie nesdílí Tocquevillův názor o antagonismu mezi občanskou společností a státem. Základní kategorií komunitarismu je komunita, které občané vytváří. Stát a občanská společnost mají podle komunitaristů vznik a rozvoj komunit podporovat. OOS mají mít speciálně politickou funkci spočívající v interpretaci požadavků na sociální změny. Jedním z představitelů teorie sociálního kapitálu je R. D. Putman, který považoval hustou síť dobrovolných sdružení za základ efektivního fungování státu, ekonomického rozvoje a spokojenosti občanů. Současně však poznamenal, že růst počtu OOS automaticky nesignalizuje zvyšování sociálního kapitálu, neboť existují také organizace nemající dobrovolníky ani aktivní členy, které k růstu sociálního kapitálu nepřispívají. Stát může působit dle Putmana na občanský sektor pozitivně i negativně (Dizdarevič, 2005, s. 106).

Třetím modelem vztahu státu a občanského sektoru je *model režimů sociálního státu*, který je výsledkem komparativní analýzy států a jejich sociálních politik. Základní myšlenkou tohoto modelu je, že občanský sektor je ovlivňován typem režimu, který se v dané společnosti historicky usadil. Do tohoto modelu patří neoinstitucionální model a teorie sociálních počátků, resp. zdrojů. Podle *neoinstitucionálního modelu* stav občanského sektoru zásadně ovlivňuje stát, který organizacím občanské společnosti nastavuje podmínky jejich fungování. Růst a životaschopnost OOS závisí na politickém, právním a institucionálním prostředí. Na rozdíl od modelu občanské společnosti a sociálních hnutí je dle tohoto modelu pro růst občanského sektoru jako celku zásadní podpora ze strany státu. Úspěšné jsou OOS ve spolupráci s aktivním státem. Z těchto důvodů by výrazné či úplné potlačení role státu ve sféře občanského sektoru mohlo mít na jeho existenci velmi neblahý vliv (Dizdarevič, 20005, s. 107-108).

O teorii sociálních zdrojů (počátků) jsme pojednávali v obecné rovině již výše jakožto o jedné z teorií vzniku organizací občanské společnosti, v souvislosti s kterou jsme se zmínili o existenci čtyř modelů vztahu státu a občanského sektoru, resp. tzv. neziskových režimech, které vymezili L. M. Salamon a H. K. Anheier. Pro klasifikaci modelů, o kterých nyní jednotlivě pojednáme podrobněji, využili autoři dvě kritéria: za prvé výši státních výdajů na sociální služby, za druhé rozsah občanského sektoru, resp. organizací občanské společnosti zaměřujících se na poskytování sociální péče. Tzv. *liberální model* se vyznačuje nízkými státními výdaji na sociální péči a oproti tomu existencí poměrně velkého množství OOS poskytujících sociální služby. Tento režim se vyskytuje s největší pravděpodobností v zemích, kde dominuje silná střední třída preferující rozvoj OOS před expanzí sociálního státu, a kde naopak minimální vliv na veřejnou politiku mají tradiční vlastníci půdy či zástupci dělnické třídy (Salamon, Anheier, 1996, s. 18, Frič, Bútor, 2005, s. 164-165, Skovajsa, 2010a, s. 46-47).

Opakem liberálního modelu je *sociálnědemokratický model*, který je charakteristický vysokými výdaji na státem sponzorované a dodávané sociální služby a omezeným prostorem pro působení OOS poskytujících sociální služby. S tímto modelem je nejpravděpodobněji možné se setkat v zemích, kde je historicky dělnická třída spolu s dalšími sociálními třídami schopna efektivně ovlivňovat politickou moc. Nelze však říci, že občanský sektor v takových společnostech je omezen zcela, jen nesehrávají roli poskytovatelů sociálních služeb, nýbrž působí jako zprostředkovatelé politických

a sociálních zájmů (Salamon, Anheier, 1996, s. 19, Frič, Bútor, 2005, s. 165, Skovajsa, 2010a, s. 47).

Třetí model nese označení *korporativistický model*, pro který je příznačný značný občanský sektor a současně vysoké sociální výdaje státu. Vztah státu a občanského sektoru je v tomto modelu následující: stát zpravidla zajišťuje sociální služby prostřednictvím vybraných organizací občanské společnosti, které stát záměrně podporuje, aby si udržel podporu klíčových sociálních elit a současně tím potlačil radikálnější požadavky na ochranu sociálního státu (Salamon, Anheier, 1996, s. 19, Frič, Bútor, 2005, s. 165, Skovajsa, 2010a, s. 47).

Silná role státu je příznačná rovněž pro poslední tzv. *etatistický model*. Není to však dáno existencí vlivné dělnické třídy jako v případě sociálnědemokratického režimu. V tomto případě stát vykonává pravomoci v zájmu svém, případně ekonomických elit, a to při zachování značné autonomie. Výrazně jsou v rámci tohoto režimu omezené výdaje státu na sociální služby i aktivita organizací občanského sektoru, které by v oblasti sociálních služeb převzaly iniciativu (Salamon, Anheier, 1996, s. 19, Frič, Bútor, 2005, s. 165, Skovajsa, 2010a, s. 47).

Později na tuto teorii jakožto metodu analýzy reagovali další teoretici, aby ji modifikovali. Jedním z teoretiků, který ji podrobil jisté kritice, aby následně navrhl doporučení na její zlepšení pro experimentální výzkum, byl Charles C. Ragin. Ragin kritizoval teorii sociálních zdrojů mj. jakožto nástroj pro analýzu neziskového sektoru jako celku s využitím dat abstrahovaných z celého sektoru, což nepřipouští jeho rozmanitost a různorodost. Z tohoto důvodu považuje za užitečnější studovat konkrétní pododvětví neziskového sektoru. Za tímto účelem doporučuje přijmout s ohledem na různorodost neziskového sektoru spíše vícerozměrný přístup pro jeho zkoumání a větší pozornost věnovat případným nelineárním vztahům (více viz Ragin, 1998).

3.5.3 Příklad výzkumu participace občanů a jejich postojů k občanskému sektoru v České republice

Před provedením vlastního regionálně zaměřeného šetření považujeme za přínosné uvést pro příklad výzkum, který v roce 1995 provedla Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy. Předmětem výzkumu byl potenciál občanů ČR podílet se na správě věcí

veřejných a skutečná i potenciální účast občanů na aktivitách občanského sektoru. Některé aspekty budou předmětem rovněž našeho šetření. Na základě výsledků tohoto výzkumu bude proto možné některé aspekty v závěru práce porovnat, samozřejmě s ohledem na zřejmé rozdíly obou šetření. Výzkum, o kterém níže krátce pojednáme je mnohem rozsáhlejší, a to jak z hlediska počtu respondentů, tak z hlediska územní působnosti.

Z uvedeného výzkumu vyplývá, že česká veřejnost nepřipisuje existenci organizací občanské společnosti velký význam. Ze 17 oblastí veřejné politiky, které občané hodnotili, byla podpora OOS považována za nejméně důležitou. Čtvrtina občanů neměla na roli OOS žádný názor. Úroveň informovanosti a povědomí o významu občanského sektoru byla vyšší u představitelů místních samospráv, což si vysvětluje M. Potůček tím, že se častěji vzhledem ke své profesi setkávají s lidmi, kteří se v občanském sektoru angažují (Potůček, 2000, s. 115).

Tradičně se nejvíce občanů ČR angažuje v dobrovolných organizacích zaměřených na sport a kulturu. Uvnitř těchto organizací je potenciál pro vznik další či širší participace občanů omezen. Nízká úroveň participace i malý participační potenciál je zřejmý u církevních a náboženských organizací. Naopak současná nízká participace a přitom vyšší potenciální zájem o participace se dle výzkumu projevil u dobrovolných veřejně prospěšných organizací, u organizací zaměřených na ochranu lidských práv a environmentálních hnutí (Potůček, 2000, s. 117).

Zájem přímo se podílet na správě věcí veřejných vyjádřila méně než polovina respondentů. Vyšší než průměrný zájem byl zaznamenán u mužů, u občanů ve věkové kategorii 40-60 let, u vzdělanějších občanů a u obyvatel menších municipalit. Značný zájem podílet se na věcech veřejných byl zaznamenán u lidí, kteří prošli od roku 1989 změnami v jejich sociálním postavení (Potůček, 2000, s. 118).

3.6 Teoretická východiska závěrem

Závěrem teoretických východisek práce uvedeme, v jakém smyslu operujeme v této práci se stěžejními koncepty a pojmy, o kterých jsme výše pojednávali obšírněji z pohledu různých autorů, a shrneme nejdůležitější poznatky. Veřejná politika má dvojí pojetí, za prvé ji můžeme chápat jako vědní obor, za druhé jako praktickou činnost spočívající v tvorbě něčeho nového ve prospěch veřejného zájmu. V této práci se pokusíme obě

zmíněné dimenze veřejné politiky propojit. V této teoretické části práce jsme se zaměřili zejm. na policy studies, resp. vědění o policy, což v praktické rovině znamená, že jsme si při využití sekundární literatury odborných teoretiků veřejné politiky vytvořili teoretický rámec procesu tvorby a realizace veřejné politiky ve smyslu obsahové dimenze politiky, který následně uplatníme při zpracování empirické části práce.

Výše jsme představili tři přístupy k chápání procesu tvorby a realizace veřejné politiky, jeden z přístupů chápe tento proces jako politický cyklus, druhý si všímá interakce aktérů generujících agendy uvnitř a vně arén a dle třetího přístupu je veřejná politika utvářena polem institucionalizovaných sítí. Akceptujeme skutečnost, že uvedené přístupy vzájemně koexistují a doplňují se. Vzhledem k předmětu zkoumání této práce však použijeme zejm. přístup uvedený jako druhý, a to v empirické části práce, v níž se především v rámci kvalitativního šetření budeme soustředit na interakce aktérů, kterými jsou v našem případě zástupci občanského sektoru a zástupci veřejné správy.

V empirické části práce se zaměříme na policy analysis, tj. vědění pro policy, v rámci kterého se pokusíme prostřednictvím kvantitativního a kvalitativního šetření shromáždit poznatky o vztahu občanského sektoru a veřejné správy v Jihočeském kraji, abychom v závěru práce mohli tyto poznatky s využitím teoretických východisek a metodologií využívaných veřejnou politikou jakožto vědního oboru vyhodnotit a stanovit případná doporučení.

Veřejnou politiku uskutečňuje veřejná správa, kterou chápeme jednak v institucionálním smyslu jako orgány veřejné správy a jednak ve funkčním smyslu slova jako výkon veřejné správy. Vykonávána může být veřejná správa v podobě centralizované či decentralizované státní správy, samosprávy (rozlišována je dle působnosti samospráva územní a zájmová) nebo jiných veřejnoprávních korporací. V České republice funguje model tzv. smíšené veřejné správy, což v praktické rovině znamená, že orgány územní samosprávy vykonávají vlastní samosprávnou působnost a v přenesené působnosti i státní správu.

Významným konceptem práce je vedle veřejné politiky z hlediska tématu práce a předmětu zkoumání občanský sektor. Občanský sektor se rekrutuje z občanské společnosti představující prostor mezi rodinou, trhem a státem, ve kterém lidé svobodně jednají a sdružují se. Občanskou společnost tvoří institucionalizované organizace, jakými

jsou např. spolky, nadace a nadační fondy, ústavy, obecně prospěšné společnosti, a ad hoc vzniklé iniciativy bez organizační struktury, jde např. o neformální společenství, veřejná shromáždění i o samotné občany. Část občanské společnosti tvořená institucionalizovanými organizacemi se označuje termínem občanský sektor. Toto označení v práci respektujeme, přičemž jako alternativní výrazy k tomuto pojmu v práci užíváme termíny organizace občanské společnosti (OOS), příp. organizovaná občanská společnost.

V odborné literatuře se však můžeme setkat s mnohými dalšími označeními organizací občanské společnosti, např. třetí sektor, neziskový sektor apod., a s různými definicemi, na což reagovali sociologové L. M. Salamon a H. K. Anheier zpracováním tzv. strukturálně-operacionální definice. Podle této definice je občanský sektor, resp. neziskový sektor, dle terminologie užití uvedenými autory, souborem entit naplňujícími tyto charakteristické rysy: 1. jsou do určité míry organizované, resp. institucionalizované, 2. jsou soukromé/neveřejné, tzn. institucionálně oddělené od státu, 3. nerozdělují vygenerovaný zisk ve prospěch svých členů či ředitelů, 4. Jsou samosprávné a 5. jsou dobrovolné. Uvedené definice se budeme v maximální možné míře držet při výběru organizací občanské společnosti pro kvalitativní šetření. Z tohoto důvodu nebudeme oslovovat rozpočtové či příspěvkové organizace, profesní komory a jiné tzv. hraniční případy.

Z hlediska členství, typu činnosti a prospěšnosti můžeme rozlišit několik typů organizací občanské společnosti: členské a nečlenské, servisní, advokační a zájmové, vzájemně prospěšné a veřejné prospěšné. Ve společnosti občanský sektor plní řadu funkcí: sociální, od které bývá odvozována funkce servisní a participativní, s níž je spjata funkce politická, či funkci ekonomickou. L. M. Salamon rozlišil kromě zmíněné servisní funkce také funkci inovační, funkci ochrany práv a sociální změny, expresivní a školící funkci a funkci komunitní a demokratizační. V souvislosti s funkcemi OOS je nasnadě otázka důvodů vzniku těchto organizací, na kterou se snažili najít odpověď mnozí odborníci. Výsledkem jejich snažení je existence řady teorií vzniku OOS, sociologové L. M. Salamon a H. K. Anheier shrnuli tyto teorie do šesti kategorií: teorie heterogenity, teorie tzv. přídavného faktoru, teorie důvěry, teorie sociálního státu, teorie vzájemné závislosti a teorie sociálních zdrojů (počátků) organizací občanské společnosti. Z poslední zmíněné teorie vychází čtyři modely vztahu státu a občanského sektoru, resp. tzv. neziskové režimy,

kteřé popsali již několikrát citovaní teoretici L. M. Salamon a H. K. Anheier. Jedná se o následující modely: liberální, sociálně-demokratický, korporativistický a etatistický model. V teoretické části jsme pojednali také o dalších modelech: modelu tržního výklenku, transakčním modelu, komunitarismu, teorii sociálního kapitálu či neoinstitucionálním modelu.

Po právní stránce občanský sektor ovlivnila rekonifikace soukromého práva, ke které došlo nabytím účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, označovaného také jako nový občanský zákoník (NOZ). Pro organizace občanské společnosti vyplývají z NOZ zejm. změny vztahující se k jejich právnímu statutu, neboť NOZ rozlišuje nově pouze tři právnické osoby: korporace, fundace a ústavy. Mezi korporace patří mj. spolky, jak jsou nově označována občanská sdružení. Fundace zahrnují nadace a nadační fondy. Nově vzniklé organizace poskytující veřejně prospěšné služby již nebudou obecně prospěšnými společnostmi, nýbrž ústavy. V souvislosti s těmito změnami jsou organizace jakožto právnické osoby povinné do tří let od nabytí účinnosti NOZ přizpůsobit své stanovy nové zákonné úpravě a v případě, že jejich název není v souladu s ustanoveními NOZ, jsou povinné do dvou let svůj název požadavkům NOZ přizpůsobit.

4 Charakteristika prostředí – Jihočeský kraj

Práce je regionálně zaměřená na Jihočeský kraj. Z tohoto důvodu považujeme za přínosné o tomto kraji v následujících několika odstavcích pojednat. Na úvod Jihočeský kraj krátce charakterizujeme, uvedeme jeho administrativní členění a následně pojednáme o jeho demografických, makroekonomických a sociálních ukazatelích i o životním prostředí v Jihočeském kraji.

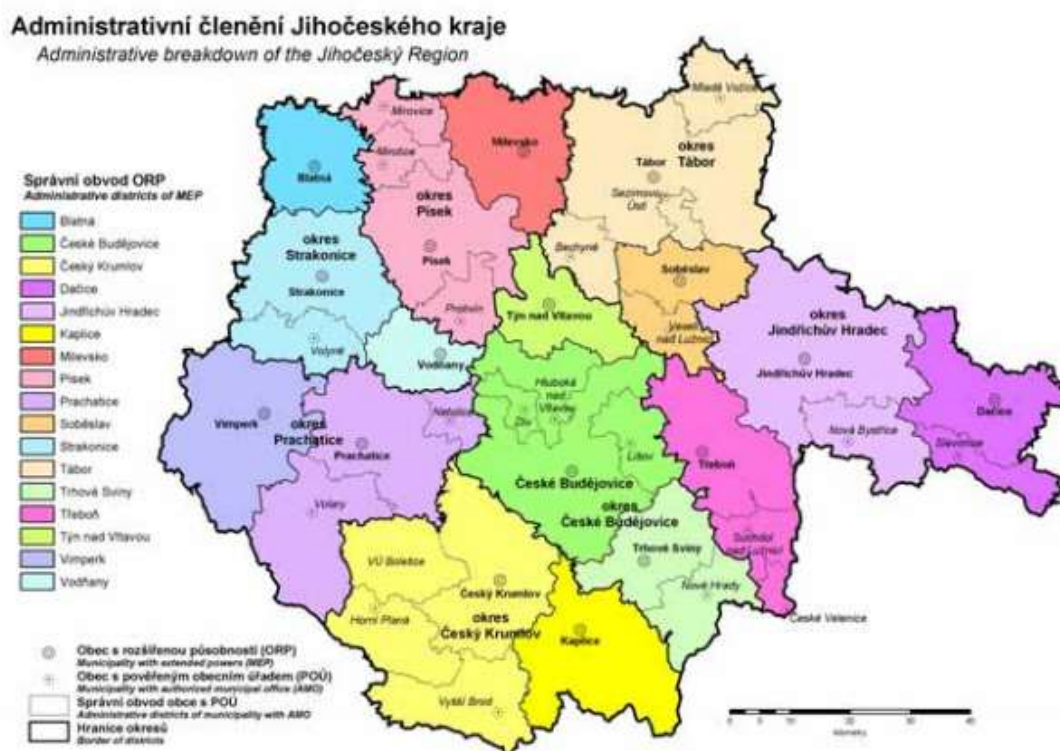
4.1 Základní charakteristika

Jihočeský kraj zaujímá plochu 10 056 km², tj. 12,8 % rozlohy celé České republiky. Významnou část hranice kraje tvoří státní hranice s Rakouskem a Spolkovou republikou Německo. Dalšími sousedy kraje jsou kraje Plzeňský, Středočeský, Kraj Vysočina a Jihomoravský kraj. Kraj představuje z geografického hlediska relativně uzavřený celek. Jádro kraje tvoří jihočeská kotlina, kterou na jihozápadě obklopuje Šumava, na severozápadě výběžky Brd, na severu Středočeská žulová vrchovina, na východě Českomoravská vrchovina a na jihovýchodě Novohradské hory. Území kraje spadá do povodí horní a střední Vltavy s mnohými přítoky (např. Malší, Lužnicí, Otavou) (Český statistický úřad, 2013, s. 19).

4.2 Administrativní členění

Jihočeský kraj je členěn do sedmi okresů. Jedná se o následující okresy: okres České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice a Tábor. Dále je Jihočeský kraj administrativně členěn dle správní struktury platné od 1. 1. 2014 na 17 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 38 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem (viz obr. č. 1 níže). Celkem Jihočeský kraj dle dat k 31. 12. 2013 zahrnuje 623 obcí, 54 z nich má status města (viz obr. č. 2 a 3 níže) (Český statistický úřad, 2014a). Pro statistické a analytické potřeby a potřeby Evropské unie jsou kraje sdruženy do regionů NUTS 2. Jihočeský kraj tvoří spolu s Plzeňským krajem NUTS 2 Jihozápad (Český statistický úřad).

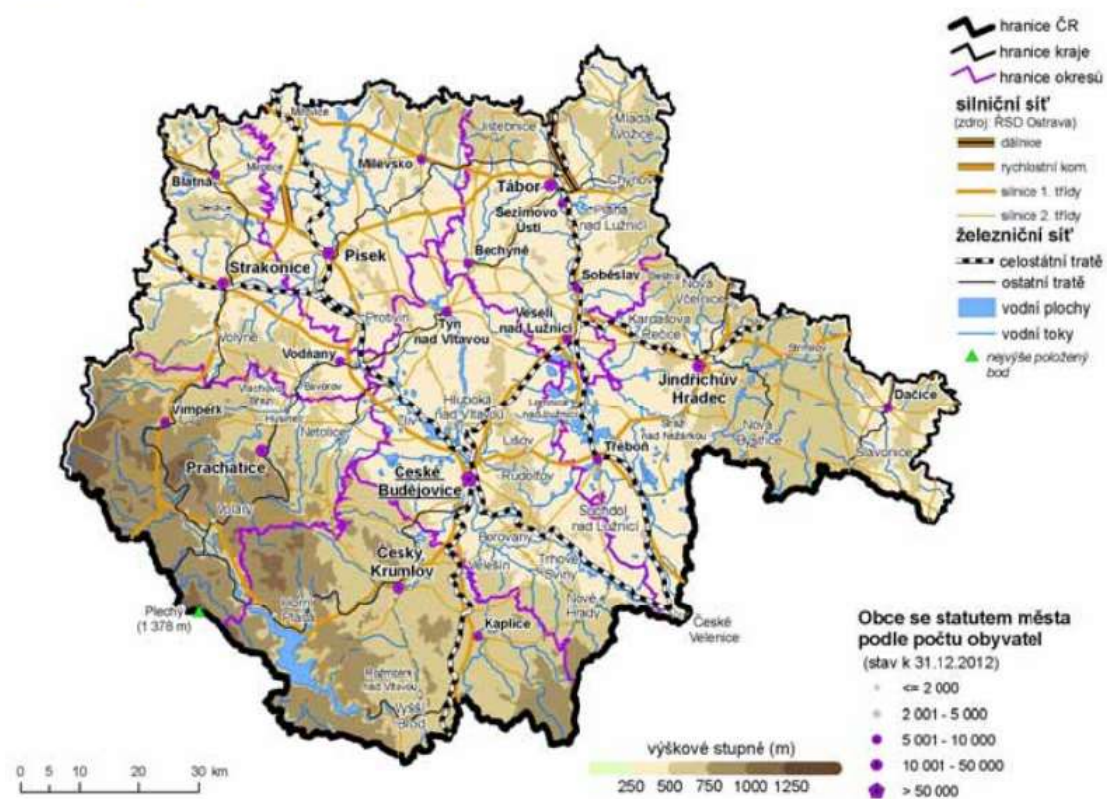
Obrázek č. 1 Administrativní členění Jihočeského kraje

Zdroj: Český statistický úřad, 2013, s. 18

Obrázek č. 2 Obce se statutem města Jihočeského kraje podle počtu obyvatel k 31. 12. 2012

Jihočeský kraj
 Jihočeský Region

Zdroj: Český statistický úřad, 2013, s. 17

Obrázek č. 3 Města a městyse v Jihočeském kraji k 31. 12. 2012

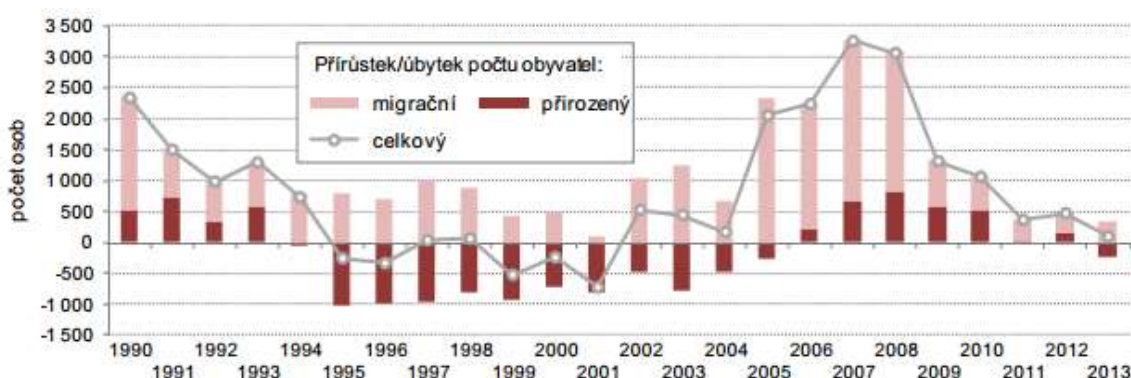

Zdroj: Český statistický úřad, 2013, s. 18

4.3 Vybrané demografické ukazatele

Podle nejaktuálnějšího data o počtu obyvatel žilo k 30. 6. 2014 v Jihočeském kraji 636 702 osob (Český statistický úřad, 2014b). Toto číslo zůstalo v porovnání s rokem 2013 téměř stejné, neboť k 31. 12. 2013 žilo v Jihočeském kraji 636 707 obyvatel, z toho 50,7 % byly ženy. Již 12 let (a rok 2013 nebyl výjimkou) dochází v Jihočeském kraji k růstu počtu obyvatel, přírůstky se však v posledních letech snižují. Nejvyšší přírůstek počtu obyvatel byl zaznamenán v letech 2007 a 2008, významně se přírůstek snížil v roce 2009. Hlavním faktorem vedoucím k růstu počtu obyvatel byla migrace. V roce 2002-2005 i v roce 2013 přírůstek počtu obyvatel zajistila pouze migrace, v letech 2006-2012 k přírůstku přispívala i kladná přirozená měna (viz graf č. 1 níže). V roce 2013 bylo saldo přirozené měny záporné, neboť počet zemřelých o 230 osob převýšil počet živě narozených (Český statistický úřad, 2014c, s. 9).

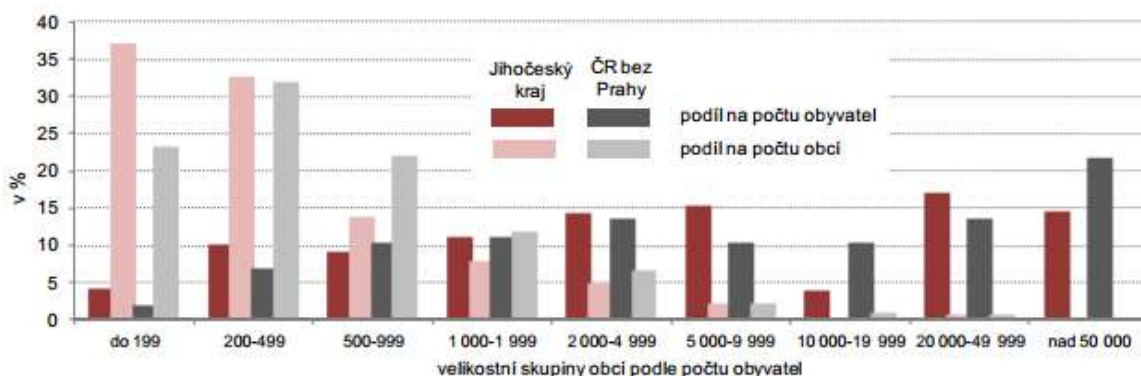
Graf č. 1 Meziroční změny počtu obyvatel Jihočeského kraje

Zdroj: Český statistický úřad, 2014c, s. 9

Jihočeský kraj je charakteristický nejnižší hustotou zalidnění mezi kraji v České republice, konkrétně 63,3 obyvatel na km² v roce 2013. Jihočeské okresy Prachatice a Český Krumlov mají dokonce nejnižší hustotu zalidnění v porovnání s ostatními okresy České republiky. V Jihočeském kraji existuje 1 983 částí obcí a současně je zde významně nadprůměrný podíl nejmenších obcí. 37 % jihočeských obcí má do 200 obyvatel a žije v nich pouze 4 % obyvatelstva kraje. Tyto skutečnosti svědčí o rozdrobenosti sídelní struktury v Jihočeském kraji (viz graf č. 2 níže). V 54 městech, která skýtá Jihočeský kraj, žije 64 % obyvatel kraje. Podobně jako v ostatních krajích České republiky i zde dochází k procesu suburbanizace, vlivem kterého se podíl obyvatel žijících ve městech snižuje (Český statistický úřad, 2014c, s. 8).

Graf č. 2 Sídelní struktura obcí Jihočeského kraje a České republiky bez Prahy k 31. 12. 2013

Zdroj: Český statistický úřad, 2014c, s. 8

Ke stejnému procesu pozorovatelnému v celé České republice, tj. stárnutí populace, dochází rovněž v Jihočeském kraji. Za posledních 20 let se v kraji zvýšil průměrný věk

o více než 5 let. Na konci roku 2013 činil průměrný věk obyvatel kraje 41,6 let (průměrný věk populace v celé ČR 41,5), v případě žen 42,9 let, u mužů 40,3 let (Český statistický úřad, 2014c, s. 14).

4.4 Vybrané makroekonomické ukazatele

Regionální hrubý domácí produkt (RHDP) v roce 2012 dosáhl 198 111 mil. Kč. Na 1 obyvatele činí výše HDP 311 309 Kč. V předchozích dvou letech byla výše RHDP nižší, v roce 2011 dosahoval výše 194 954 mil. Kč a v roce 2010 výše 195 198 mil. Kč (Český statistický úřad, 2013, s. 71). Vývoj RHDP ve stálých cenách však za poslední tři roky vykazuje v Jihočeském kraji tyto meziroční změny: v roce 2010 přírůstek 1,2 %, v roce 2011 0,2 % a v roce 2012 pokles 0,5 %. V roce 2010 se podařilo zastavit ekonomický pokles, který se v Jihočeském kraji projevil již v roce 2008, a znovuoživit ekonomiku. Ještě v roce 2011 došlo meziročně k mírnému růstu RHDP ve stálých cenách, v roce 2012 však již čísla vykazují jeho pokles (Český statistický úřad, 2014c, s. 28). Aktuálnější data o RHDP nebyla v době zpracování této práce zveřejněna.

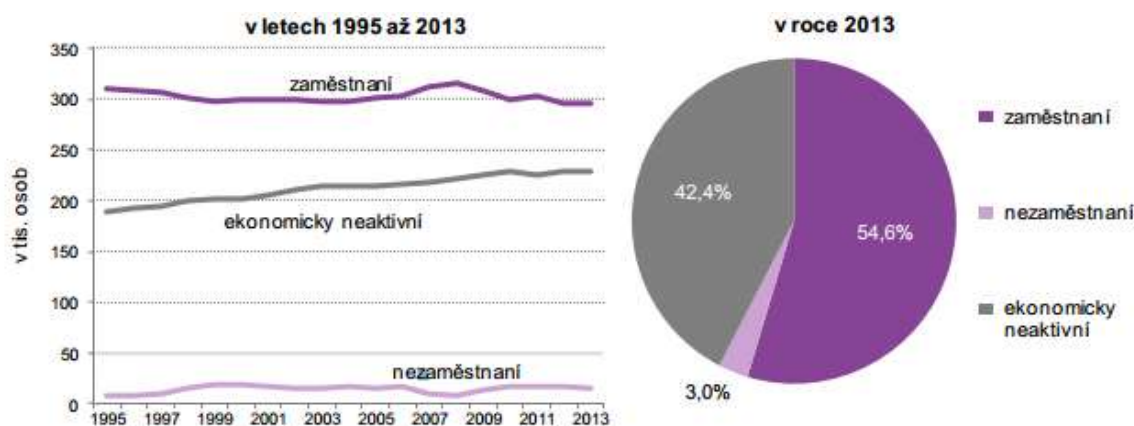
Jihočeský kraj se podílí na tvorbě hrubého domácího produktu České republiky zhruba 5 %. V mezikrajovém srovnání hrubého domácího produktu na obyvatele obsadil Jihočeský kraj v letech 2011 a 2012 osmé místo, čímž si oproti předchozím dvěma rokům pohoršil. Před rokem 2008, ve kterém se propadl v důsledku poklesu HDP také na osmé místo, obsazoval místo páté (Český statistický úřad, 2014c, s. 28).

4.5 Vybrané sociální ukazatele

Ukazateli sociálního vývoje jsou mj. údaje o ekonomické aktivitě obyvatelstva a míra zaměstnanosti, resp. nezaměstnanosti. Dlouhodobě se v Jihočeském kraji zvyšuje počet ekonomicky neaktivních obyvatel. V roce 2013 tvořilo populaci starší 15 let přibližně 541 tis. osob, což bylo zhruba o 900 obyvatel méně než v roce předchozím. Z tohoto počtu je přibližně 57,6 % ekonomicky aktivních osob a 42,4 % ekonomicky neaktivních. Tento rostoucí počet ekonomicky neaktivních, zejm. důchodců, je významně ovlivněn zmiňovaným procesem stárnutí obyvatelstva. Zvýšení počtu ekonomicky neaktivních se promítlo také ve snížení pracovní síly a to o 11,5 tisíce osob. Zejména v důsledku ekonomického poklesu od roku 2008 klesl o 6 % počet zaměstnaných, oproti tomu počty nezaměstnaných vzrostly téměř dvojnásobně. K mírnému zlepšení došlo roku

2013, kdy navzdory poklesu osob ekonomicky aktivních, došlo k mírnému nárůstu stavu zaměstnaných (viz graf č. 3 níže). V důsledku snížení pracovní síly se mírně snížila míra ekonomické aktivity, která dosáhla nejvyšší hodnoty v Jihočeském kraji za posledních deset let v roce 2007, tj. 59,7 %, v roce 2013 byla přibližně o 2 % nižší (Český statistický úřad, 2014c, s. 17). Za první a druhé čtvrtletí roku 2014 dosáhla míra ekonomické aktivity 58,6 % (Český statistický úřad, 2014b). Dlouhodobě se z důvodu prodlužující se přípravy na povolání snižuje míra ekonomické aktivity u mladších věkových kategorií, oproti tomu v důsledku prodlužování věku pro odchod do důchodu se zvyšuje míra ekonomické aktivity osob ve věku 55-64 let (Český statistický úřad, 2014c, s. 17).

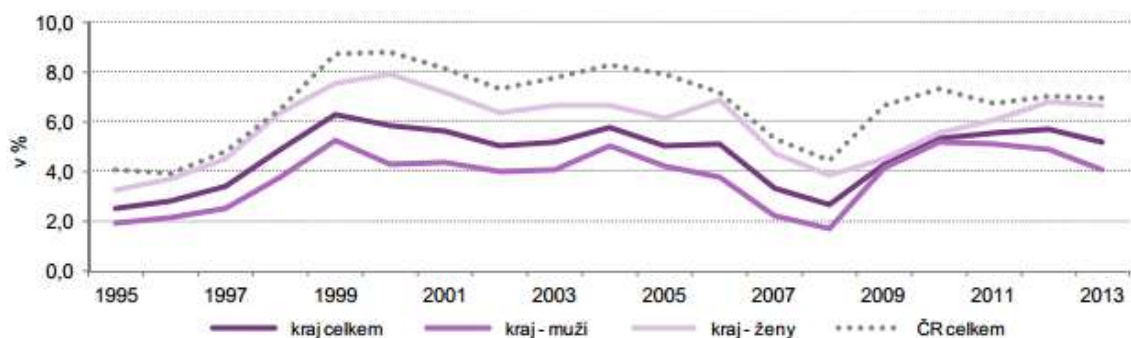
Graf č. 3 Obyvatelstvo starší 15 let podle ekonomického postavení v Jihočeském kraji

Zdroj: Český statistický úřad, 2014c, s. 17

Významným indikátorem sociálního vývoje je míra nezaměstnanosti. Právě nezaměstnaní tvoří druhou skupinu ekonomicky aktivních. Jak jsme poznamenali již výše, po roce 2008 se v důsledku ekonomického poklesu počet nezaměstnaných v letech 2009 a 2010 v Jihočeském kraji téměř zdvojnásobil. V roce 2013 se počet nezaměstnaných v kraji meziročně snížil. Obecná míra nezaměstnanosti se dle výsledků Výběrového šetření pracovních sil meziročně snížila o 0,5 %. Významněji klesla nezaměstnanost mužů, a to o 0,8 % na hodnotu 4,1%, zatímco u žen klesla nezaměstnanost pouze o 0,1 % na hodnotu 6,6 % (viz graf č. 4 níže) (Český statistický úřad, 2014c, s. 19). Ve 2. čtvrtletí roku 2014 dosáhla obecná míra nezaměstnanosti hodnoty 5,7 % (Český statistický úřad, 2014d).

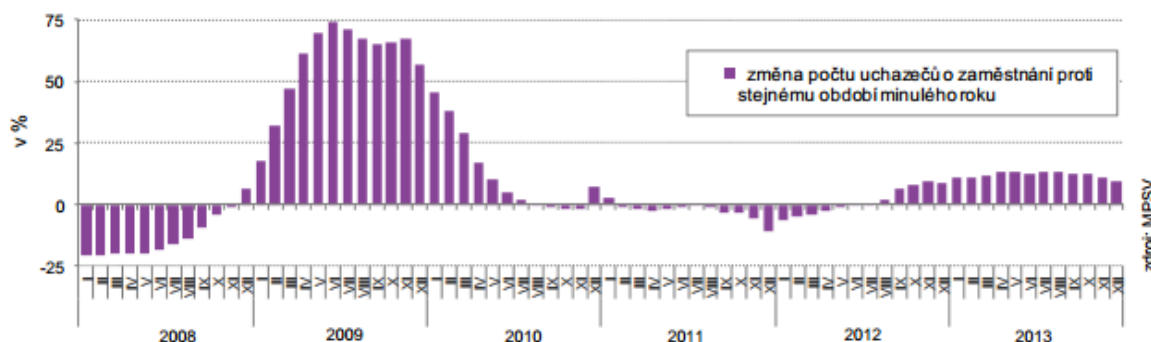
Graf č. 4 Obecná míra nezaměstnanosti v Jihočeském kraji a České republice

Zdroj: Český statistický úřad, 2014c, s. 19

Podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí se počty uchazečů o práci meziročně zvyšovaly od přelomu roku 2008 a 2009 do poloviny roku 2010. V roce 2011 a v první polovině roku 2012 se vzhledem k poměrně vysokému srovnávacímu základu počet nezaměstnaných osob mírně snížil. Od června 2012 do konce roku 2013 byl však zaznamenán meziroční nárůst počtu uchazečů (viz graf č. 5 níže). Nezaměstnanost vyjádřená podílem nezaměstnaných osob na populaci 15-64 let dosáhla roku 2013 v Jihočeském kraji hodnoty 6,5 %, čímž se zařadil ve srovnání s ostatními kraji České republiky na 4. nejlepší pozici. V roce předchozím dosahoval podíl nezaměstnaných osob v kraji hodnoty 5,7 %, v roce 2013 tedy meziročně vzrostl podíl nezaměstnaných osob o 0,8 %. Ačkoliv se jednalo o čtvrtý nejvyšší nárůst v České republice, z hlediska meziročních přírůstků v předchozích letech, které byly mírné, byl tento přírůstek relativně významný, za posledních 5 let druhý nejvyšší (vyšší byl zaznamenán v roce 2009, kdy přírůstek dosahoval téměř 2 %) (Český statistický úřad, 2014c, s. 19, 21). V 1. pololetí roku 2014 dosáhl podíl nezaměstnaných osob v kraji hodnoty 5,97 % (Český statistický úřad, 2014b), k 30. 9. 2014 dosáhl tento ukazatel hodnoty 5,61 % (Český statistický úřad, 2014d). Uvedené hodnoty naznačují, že v roce 2014 by mohl být podíl nezaměstnaných osob ve srovnání s minulým rokem nižší.

Graf č. 5 Meziroční změny v počtech uchazečů o zaměstnání v Jihočeském kraji

Zdroj: Český statistický úřad dle Ministerstva práce a sociálních věcí, 2014c, s. 20

4.6 Životní prostředí

Životní prostředí Jihočeského kraje je možné charakterizovat ve srovnání s ostatními kraji v České republice jako méně poškozené. Zatížení emisemi se postupně snižuje, existuje zde však několik dalších zdrojů znečištění, zejm. v zemědělství a průmyslu. Významné přírodní bohatství představují pro kraj lesy, které zaujímají více než třetinu území kraje. Nejvýznamnější jsou lesy na Šumavě a v Novohradských horách. Nacházejí se zde zejm. lesy jehličnaté, smrkové a borové. V současné době lesní porosty nepříznivě ovlivňují různé extrémní situace, jako je např. intenzivní sucho a hmyzí škůdci. Navzdory tomu se zdravotní stav lesů spíše zlepšuje. V zájmu o zachování přírodního prostředí byla v kraji zřízena řada chráněných území: Národní park Šumava, chráněné krajinné oblasti Šumava, Třeboňsko, Blanský les a dalších asi 300 maloplošných chráněných území. Chráněná území tvoří 20 % rozlohy kraje (Český statistický úřad, 2013, s. 19).

V rámci využívání půdy pokračuje proces snižování podílu zemědělské půdy ve prospěch nezemědělské. Ve struktuře zemědělské půdy dochází k jistým změnám: klesá podíl orné půdy, oproti tomu roste podíl trvalých travnatých porostů. Struktura nezemědělské půdy se navzdory růstu její plochy víceméně nemění, neboť nejvyšší podíl nezemědělské půdy v kraji tvoří lesní půda, na jejímž růstu se projevuje celkový růst nezemědělské půdy zejména. Mírně se rozrůstají i plochy vodní a plochy zastavěné. Uvedené změny mírně přispívají k posilování ekologické stability krajiny. Z dlouhodobého hlediska se v Jihočeském kraji významně zvětšuje rozsah ekologického zemědělství, které je uskutečňované na 14,2 % (tj. téměř na 70 tis. ha) zemědělské půdy kraje. Za posledních

10 let vzrostl podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové zemědělské půdě o 8,1 %. Většina ekofarem produkuje rostlinné a živočišné výrobky (Český statistický úřad, 2014c, s. 39-41).

Kvalitou ovzduší se kraj řadí mezi nejlepší oblasti v celé České republice. Důkazem jsou měrné emise základních znečišťujících látek, které jsou ve srovnání s ostatními kraji v České republice nejnižší, příp. druhé nejnižší (s výjimkou emisí oxidu siřičitého, které jsou v 4 krajích nižší). K celkově příznivé kvalitě ovzduší přispívá struktura hospodářství, stupeň urbanizace a absence velkého počtu významnějších zdrojů znečišťování. Emisní limity pro ochranu zdraví byly v roce 2012 překročeny pouze na 0,87 % území kraje (při západní hranici Šumavy a to především v důsledku vyšší koncentrace přízemního ozónu) (Český statistický úřad, 2014c, s. 44-45).

5 Charakteristika jednotlivých subjektů

V této podkapitole představíme vybrané organizace občanské společnosti, které jsme oslovili jako respondenty pro kvalitativní šetření, kterému se budeme věnovat spolu s kvantitativním šetřením v následující kapitole. Oslovili jsme vždy dvě organizace působící z hlediska předmětu jejich činnosti ve sféře sociálně-zdravotní, v oblasti ekologie a v oblasti zájmového vzdělávání. Ze sféry sociálně-zdravotní jsme vybrali organizace Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy a Linka důvěry České Budějovice o.p.s. a Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, z.s. Z oblasti ekologie jsme oslovili místní skupinu Hnutí DUHA - Friends of the Earth Czech Republic, tj. Hnutí DUHA České Budějovice, a organizaci Calla – Sdružení pro záchranu prostředí. Z oblasti vzdělávání jsme záměrně oslovili organizace, které se vzdělávání věnují prostřednictvím uskutečňování různých zájmových aktivit, neboť typicky školská zařízení zaměřená na vzdělávání zpravidla nesplňují kritérium nezávislosti na státu, proto jejich zařazení mezi organizace občanské společnosti je diskutabilní, neboť se jedná o organizace soukromého tržního sektoru. Z těchto důvodů a s ohledem na předmět zkoumání této práce jsme oslovili subjekty, které se rekrutovaly „zdola“ občanské společnosti a zabývají se vzděláváním skrze zájmové aktivity určené nejen pro děti a mládež. Jedná se o organizaci Pohodáři VSKH a Tělocvičnou jednotu Sokol České Budějovice.

Všechny uvedené organizace (s výjimkou Hnutí DUHA České Budějovice) sídlí v Českých Budějovicích. Hnutí DUHA České Budějovice sídlí navzdory názvu ve městě Kaplice v okrese Český Krumlov. Záměrně jsme vybírali organizace zejm. z okresu České Budějovice, neboť v rámci kvalitativního šetření jsme oslovili zástupce Krajského úřadu Jihočeského kraje, tudíž jsme se domnívali, že jako organizace sídlící v krajském městě budou mít obdobnou vyjednávací pozici vzhledem ke Krajskému úřadu Jihočeského kraje a bude proto možné je lépe porovnat při zkoumání jejich vzájemného vztahu s Krajským úřadem Jihočeského kraje.

Z hlediska územní působnosti jsou všechny organizace aktivní na území Jihočeského kraje, některé však svou činnost vyvíjejí výhradně na území Jihočeského kraje (obě sociálně-zdravotní organizace, Hnutí DUHA České Budějovice a Tělocvična jednotu Sokol České Budějovice), jiné se angažují celorepublikově (Pohodáři VSKH, kteří vyvíjí prostřednictvím svých lidí aktivity i např. na Liberecku a Olomoucku). Organizace

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí se zaměřuje na území Jihočeského kraje v rámci ochrany životního prostředí, v oblasti energetiky je její územní působnost širší. Více o jednotlivých organizacích níže.

5.1 Sociálně-zdravotní organizace

5.1.1 Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy a Linka důvěry České Budějovice o.p.s.

Identifikační údaje:

Organizace je z hlediska právní formy obecně prospěšnou společností. Název společnosti je Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy a Linka důvěry České Budějovice o.p.s. (dále také „Středisko“). Identifikační číslo Střediska je 251 93 660. Středisko sídlí na adrese Nádražní 47, České Budějovice, PSČ 370 01 (Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy, 2014a, s. 1).

O organizaci a předmětu její činnosti:

Název Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy nese organizace od roku 1989. Historie organizace však sahá až do roku 1970, kdy vznikla jako Krajská manželská poradna. Svou působnost a náplň práce organizace postupně rozšiřovala. Kromě manželského poradenství se začala věnovat i předmanželskému poradenství, v reakci na což byl roku 1973 změněn její název na Manželskou a předmanželskou poradnu. Od roku 1975 se začala věnovat také poradenství v oblasti náhradní rodinné péče, od roku 1987 činnost rozšířila o rozvodové a porozvodové terapie. Do roku 1989 byl zřizovatelem organizace Krajský národní výbor, roku 1990 přešlo Středisko pod Okresní úřad České Budějovice. Po zrušení okresních úřadů v roce 2003 bylo začleněno pod Pečovatelskou službu České Budějovice (Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy). Roku 2010 se součástí Střediska stává Linka důvěry v Českých Budějovicích. V této souvislosti dochází ke změně názvu na Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy a Linka důvěry České Budějovice o.p.s. Roku 2013 Středisko získává pověření k sociálně-právní ochraně dětí, na základě kterého v tomtéž roce Středisko uskutečnilo přípravný kurz pro budoucí osvojitele a pěstouny (Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy, 2014b, s. 4, 6).

Posláním Střediska je poskytovat odborné psychologické a sociální služby svým klientům, tj. partnerům, snoubencům, manželům, rodinám i jednotlivcům, mezi které patří

rovněž děti a mladiství, při řešení osobních, vztahových či rodinných problémů a životních krizí (Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy). Za tímto účelem poskytuje Středisko odborné sociální a diagnosticko-psychologické poradenství. Dále organizace poskytuje vzdělávání a výcvik v oblasti krizové intervence určené např. pro pedagogické pracovníky (Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy, 2014a, s. 2). Sociální služby zajišťuje Středisko prostřednictvím těchto forem práce: psychologické diagnostiky, individuální, párové, rodinné či skupinové terapie i tzv. interakčně systémové práci, která představuje řešení nejčastěji rodinných problémů ve vztahu k psychosociální síti a ve spolupráci s dalšími institucemi, jakými jsou školy, úřady apod. (Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy).

Organizační struktura:

Orgány Střediska jsou správní rada, dozorčí rada a ředitel. Správní rada se skládá ze tří členů, jejichž funkční období je tříleté s možností opětovného členství. Jmenována je zakladateli společnosti. V rámci své působnosti rozhoduje o změně a doplnění statutu, podmínkách konkurzního řízení na ředitele společnosti, rozsahu plných mocí ředitele společnosti, ceníku služeb apod. (Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy, 2014a, s. 3-4).

Dozorčí rada představuje kontrolní orgán společnosti. Stejně jako v případě správní rady i dozorčí rada má 3 členy, jejichž funkční období je tříleté s možností opětovného členství. Úkolem dozorčí rady je zejm. kontrolovat roční účetní závěrku a výroční zprávu Střediska a informovat správní radu o porušení zákona nebo ustanovení statutu společnosti, nehospodárné činnosti Střediska či jiných nedostacích týkajících se činnosti Střediska (Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy, 2014a, s. 4).

Statutárním orgánem Střediska je ředitel, který při výkonu této funkce nesmí být členem správní ani dozorčí rady. Jmenován je správní radou a vůči společnosti je ve smluvním poměru jako zaměstnanec. Ředitel je odpovědný za poskytování veřejně prospěšných služeb Střediska. Ve vztahu k zaměstnancům je ředitel vedoucím Střediska. Mezi jeho úkoly dále patří obsahová příprava jednání správní a dozorčí rady a zpracování návrhů výročních zpráv o činnosti a hospodaření Střediska za uplynulý rok či návrhů rozpočtu, které správní radě předkládá (Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy, 2014a, s. 4-5).

Zdroje financování:

Finanční prostředky pro svou činnost Středisko získává zejm. z jím podaných projektů na Ministerstvo práce a sociálních věcí, statutární město České Budějovice a Krajský úřad Jihočeského kraje, v menší míře pak z darů právnických či fyzických osob (Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy, 2014a, s. 3).

Středisko (včetně Linky důvěry) disponovalo v roce 2013 celkově s finančními prostředky ve výši 2 116 440 Kč. Největší část příjmů tvořily dotace z Ministerstva práce a sociálních věcí a to 87 % všech příjmů. Dotace z Ministerstva práce a sociálních věcí zahrnovaly částku 1 035 000 Kč na sociální služby Střediska, 744 000 Kč na sociální odbor Linky a částka 63 840 Kč plynula z programu rodina a ochrana práv dětí. Další finanční prostředky získalo Středisko od individuálních sponzorů (132 600 Kč, tj. 6 % ze všech příjmů) a z Krajského úřadu Jihočeského kraje (75 000 Kč, tj. 4 % ze všech příjmů). Částka 42 000 Kč (tvořící 2 % ze všech příjmů) plynula z členství v Panelu nestátních neziskových organizací. Poslední příjmovou položkou byl příspěvek od Sdružení válečných hrdinů v hodnotě 24 000 Kč (tj. 1 % ze všech příjmů) (Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy, 2014b, s. 11, procentuální hodnoty vlastní výpočet).

5.1.2 Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, z.s.

Identifikační údaje:

Z hlediska právní formy je organizace dle platných právních norem od 1. ledna 2014 spolkem. Název spolku je Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, z.s. (dále také „Krizové centrum“). Identifikační číslo spolku je 266 41 283. Sídlo má spolek v Českých Budějovicích na adrese Jiráskovo nábřeží 1549/10, České Budějovice 3, PSČ 370 04 (Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, 2014a, s. 1).

O organizaci a předmětu její činnosti:

Krizové centrum vzniklo roku 2003 jako projekt spolupráce Krajského úřadu Jihočeského kraje a Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity, která centrum v tomto období zastřešovala. Projekt vznikl s cílem pomoci dětem a rodinám nacházejících se v obtížné životní situaci. Od 1. ledna 2004 se stává Krizové centrum nestátní neziskovou organizací a získává právní statut občanského sdružení. Předmět jeho činnosti zůstává obdobný – ambulantní pomoc dětem a jejich rodinám nacházejících se v obtížné životní

situaci, kterou nejsou schopní vlastními silami bez odborné pomoci řešit. V březnu téhož roku je Krizovému centru uděleno Krajským úřadem Jihočeského kraje podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, pověření k sociálně právní ochraně dětí. Současně Krizové centrum funguje jako klinické pracoviště Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity, jejíž studenti zde mají možnost účastnit se stáží a praxí. Od roku 2008 poskytuje krizovou pomoc také dospělým (Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, 2009). Dne 17. října 2014 členská schůze Krizového centra schválila v souladu s NOZ nové stanovy, ve kterých se píše o Krizovém centru jako o spolku (Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, 2014a, s. 9).

Účelem Krizového centra je poskytovat sociální a psychologické služby jednotlivcům, párům, rodinám a dětem ohrožených či se již nacházejících v nepříznivé životní situaci, kterou nejsou schopní po přechodnou dobu sami řešit. Podpora Krizového centra je cílená zejm. na rodiny s dětmi, jejichž vývoj je působením dlouhodobé krizové situace ohrožen. K naplnění tohoto účelu členové Krizového centra zajišťují jeho provoz, poskytují poradenské a konzultační služby, veřejně hájí z pozice právnické osoby zájmy dětí a rodiny a pořádají semináře, přednášky či konference zaměřené na prevenci sociálně-patologických jevů. Na ochranu dětí a rodiny realizují různé projekty, účastní se konzultačních a rozhodovacích procesů, zasazují se o osvětu a provádí analýzy či propagují právní nástroje, které se ochrany dětí a rodiny týkají. Činností Krizového centra je také vydávání publikací, brožur, letáků a jiných materiálů. Pro naplnění uvedeného účelu spolupracují s dalšími subjekty (Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, 2014a, s. 1).

Organizační struktura:

Orgány Krizového centra tvoří členská schůze, výbor, kooptační komise a ředitel. Nejvyšším orgánem Krizového centra je členská schůze představující shromáždění všech jeho členů. Členská schůze projednává činnost Krizového centra za uplynulý rok, přijímá zásady činnosti pro rok následující, volí volené orgány a hodnotí práci orgánů odstupujících či přijímá jiná zásadní rozhodnutí týkající se existence a činnosti Krizového centra. Svolávána je minimálně jednou za rok výborem (Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, 2014a, s. 3-4).

Statutárním orgánem Krizového centra je výbor. Výbor představuje kolektivní orgán zahrnující minimálně tři členy výboru. Počet jeho členů však musí být vždy lichý. Funkční období členů výboru je 3 roky. Výbor odpovídá a kontroluje řádné hospodaření a dodržování rozpočtových pravidel, schvaluje rozpočtové změny, dbá o řádnou péči o majetek i o řádné naplňování poslání Krizového centra (Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, 2014a, s. 5-6).

Kooptační komise je orgán, jehož úkolem je v případě potřeby jmenovat na uvolněná místa nové členy výboru. Skládá se ze tří členů, kteří mohou být členem Krizového centra, ale nesmí být jeho zaměstnancem nebo členem výboru (Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, 2014a, s. 7).

Ředitel zabezpečuje provozní záležitosti Krizového centra, koordinuje realizované projekty a řídí činnost zaměstnanců Krizového centra. Dále je odpovědný za vedení účetnictví a zpracování výroční zprávy, jejíž nedílnou součástí je účetní závěrka. V pravomoci ředitele je také zpracovávání, podávání a podpisování dotačních a grantových projektů. Sám je zaměstnancem Krizového centra, přičemž za svou činnost je odpovědný výboru (Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, 2014a, s. 7-8).

Zdroje financování:

Výše uvedené činnosti, které jsou ve stanovách Krizového centra definované jako hlavní, jsou financovány zejména z grantů, sponzorských darů a z členských příspěvků. V případě, že Krizové centrum dosáhne výkonem hlavních činností nějakého příjmu, pokryje jimi dle stanov náklady na svou činnost a správu. Stejná pravidla platí pro případné příjmy z vedlejší činnosti, které může Krizové centrum vyvíjet k podpoře činností hlavních (Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, 2014a, s. 2). Zpoplatněné má Krizové centrum pouze následující služby: poskytnutí praxe, resp. odborné stáže, hlídání dětí v průběhu skupiny pro rodiče a poskytnutí zprávy z konzultace, pokud si ji klient vyžádá (Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji).

Dle přehledu hospodaření za rok 2013 uvedeného ve výroční zprávě téhož roku celkové výnosy Krizového centra představovaly částku 2 204 575,35 Kč. Celkové uvedené výnosy zahrnovaly vlastní výnosy ve výši 31 800 Kč, úroky ve výši 76,72 Kč, časové rozlišení výnosů ve výši 116 909,63 Kč, dary ve výši 5 000 Kč, granty od Magistrátu

města České Budějovice v hodnotě 200 000 Kč, příjem v hodnotě 850 000 Kč vyplývající ze smlouvy s Jihočeským krajem, dotace z Ministerstva práce a sociálních věcí v rámci programu Rodina a Krizová pomoc celkem 1 000 789 Kč (Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, 2014b, s. 13). Z uvedených čísel vyplývá, že 45 % všech výnosů tvoří dotace z Ministerstva práce a sociálních věcí, 39 % příjmy vyplývající ze smlouvy s Jihočeským krajem a 9 % granty od Magistrátu města České Budějovice. Ostatní příjmy jsou již zanedbatelné.

5.2 Organizace zaměřené na ekologii a životní prostředí

5.2.1 Hnutí DUHA České Budějovice

Identifikační údaje:

Hnutí DUHA České Budějovice (dále také Hnutí DUHA ČB) je název pobočného spolku Hnutí DUHA - Friends of the Earth Czech Republic (dále také Hnutí DUHA), který je zakladatelem Hnutí DUHA ČB. Pobočný spolek má vlastní právní subjektivitu s identifikačním číslem 481 98 064. Sídlo pobočného spolku je na adrese Dlouhá 134, 382 41 Kaplice (Ministerstvo spravedlnosti, 2014a). V souladu se stanovami Hnutí DUHA⁸ představuje Hnutí DUHA ČB místní skupinu celostátního Hnutí DUHA. Místní skupina je základní organizační složkou spolku Hnutí DUHA, která vzniká rozhodnutím předsedy nebo rady Hnutí DUHA na návrh minimálně jedné osoby starší 18 let (Hnutí DUHA, 2013, s. 1).

O organizaci a předmětu její činnosti:

Cíli Hnutí DUHA jsou ochrana přírody a krajiny, která je současně jeho hlavním posláním, dále ochrana životního prostředí včetně ochrany zdraví a kvality života, ochrana spotřebitele, ochrana kulturních hodnot a v neposlední řadě rozvoj demokracie a otevřené občanské společnosti. K realizaci uvedených cílů využívá zejm. následující formy činnosti: informační, vzdělávací a osvětou činnost, organizování veřejných kampaní, účast ve správních aj. řízeních týkajících se ochrany přírody a krajiny, ekologickou výchovu, práci s dětmi a mládeží (Hnutí DUHA, 2013, s. 1).

⁸ Ve stanovách Hnutí DUHA, z kterých čerpáme potřebné údaje, je užíván ještě termín občanské sdružení. V souladu s NOZ nahrazujeme tento termín označením spolek.

Hnutí DUHA se snaží prosadit opatření na podporu zdraví a kvality života obyvatel (např. potraviny bez toxických látek, lepší recyklaci odpadu namísto skládek, více cyklostezek ve městech apod.). Dále se zasazuje o zdravou přírodu a pestrou krajinu. V souvislosti s tím usiluje o zdravé hospodaření v lesích nebo zemědělské krajině, o návrat velkých šelem na naše území nebo o vyčlenění části národního parku Šumava pro divokou přírodu bez zásahů člověka. V neposlední řadě vytváří prostor pro veřejnost k vyjádření svého názoru. K realizaci výše uvedeného využívá následujících nástrojů: prosazuje zákony či jiná ekologická opatření, o kterých jedná s úřady, ministry a poslanci, argumentuje na základě odborných studií a analýz, sleduje a komentuje ekologická témata a spolupracuje s dalšími subjekty (obcemi, kraji, vědci, podniky atd.) (Hnutí DUHA, 2012a).

Hnutí DUHA České Budějovice vzniklo 28. října 1992 (Ministerstvo spravedlnosti, 2014a). Hnutí DUHA ČB se věnuje problematice recyklace a odpadového hospodářství v Jihočeském kraji, v souvislosti s čímž se zabývá tím, jak předcházet vzniku odpadů a snaží se prosadit, aby kraj namísto spalování odpadu a tvorby skládek investoval prostředky do rozvoje recyklace. Dále sleduje rozvojové aktivity v kraji, které by mohly poškodit životní prostředí (např. plány na výstavbu dálnice, letiště nebo lyžařských areálů). Aktivně například monitoruje ve spolupráci se sdružením Calla záměr výstavby lyžařského areálu v Boleticích, kde se nachází unikátní horské lesy, louky i vzácná fauna a flóra (Hnutí DUHA, 2012b).

Organizační struktura:

Místní skupiny Hnutí Duha mají dle stanov Hnutí Duha dva orgány: členskou schůzi a koordinátora. Členská schůze je nejvyšším orgánem místní skupiny. Svolává ji koordinátor, sejít se musí dle stanov minimálně dvakrát ročně. V působnosti členské schůze jsou následující úkoly: volí a odvolává koordinátora místní skupiny, volí svého zástupce do voleb radních, kteří zastupují místní skupiny, rozhoduje o přijetí, resp. vyloučení členů, projednává plán činnosti skupiny na následující období a otázky týkající se jejího hospodaření (Hnutí DUHA, 2013, s. 3).

Koordinátor je statutárním orgánem místní skupiny, který je z titulu své funkce oprávněn jednat jejím jménem, příp. k tomu může zmocnit další osoby. Volen je členskou

schůzí místní skupiny na tříleté funkční období. Koordinátorem může být zvolena každá osoba starší 18 let, která je členem místní skupiny (Hnutí DUHA, 2013, s. 4).

Výkonnou organizační jednotkou celostátního Hnutí DUHA je centrum zaštiťující a koordinující celostátní aktivity Hnutí DUHA. Centrum vzniká rozhodnutím rady Hnutí DUHA, která také jmenuje a odvolává ředitele Hnutí DUHA, který stojí v čele centra (Hnutí DUHA, 2013, s. 4-5).

Zdroje financování:

Hnutí DUHA je finančně podporováno příspěvky veřejnosti, významné příjmy plynou také z grantů, které hnutí dostává od českých i mezinárodních nadací či státních zdrojů na konkrétní aktivity uvedené v příslušném projektu. Další příjmy získávají z provozování e-shopu, v němž nabízejí výrobky šetrné k lidem i přírodě jako jsou např. tematické knihy či textil z biobavlny. Oproti tomu Hnutí DUHA nepřijímá finanční prostředky a dary od velkých průmyslových společností ani jiných zdrojů, které by ohrozily jeho nezávislost či odporovaly stanoveným cílům. Pro zachování nezávislosti a důvěryhodnosti se Hnutí DUHA hlásí k Etickému kodexu ekologických organizací (Hnutí DUHA, 2012c).

Hnutí DUHA ČB je dle jeho námi oslovené členky přibližně z 50 % financované z vlastních zdrojů, dalších 50 % příjmů získává z Krajské sítě environmentálních center (KRASEC), které je členem (členka organizace, 2014).

5.2.2 CALLA - Sdružení pro záchranu prostředí

Identifikační údaje:

Oficiálním názvem organizace je Calla – Sdružení pro záchranu prostředí (dále také Calla). Identifikační číslo organizace Calla je 625 36 761. Sídlo má v Českých Budějovicích na adrese Fráni Šrámka 1168/35, České Budějovice 3, PSČ 370 04 (Calla, 2005, s. 1). Z hlediska právní formy je dle NOZ od 1. ledna 2014 spolkem.

O organizaci a předmětu její činnosti:

Spolek Calla vznikl v roce 1991. Jeho název je odvozen od chráněné rostliny d'áblíku bahenním (Calla palustris). Posláním organizace je pomáhat lidem chránit životní prostředí, přispívat k zachování cenných ekosystémů v Jihočeském kraji a podporovat

proměnu české energetiky na čistou, bezpečnou a obnovitelnou (Calla). Cíli spolku je ochraňovat přírodu a krajinu a prakticky pečovat o chráněná území, ochraňovat životní prostředí člověka a podporovat principy trvale udržitelného žití a to zejm. v oblasti energetiky, odpadového hospodářství a dopravy (Calla, 2005, s. 1).

Praktické aktivity a činnost Cally se soustředí na oblast trvale udržitelné energetiky, na oblast ochrany přírody a krajiny, odpadové hospodářství a ekoporadenství. V oblasti energetiky Calla poskytuje odborné zázemí obcím a spolkům ve snaze prosadit trvale udržitelnou a bezpečnou energetiku s minimálními emisemi skleníkových plynů. Za tímto účelem zajišťuje poradenství, vydává osvětové materiály, pořádá tematické semináře, konference či exkurze. Oblast energetiky se snaží ovlivňovat na centrální úrovni, oproti tomu v oblasti ochrany přírody se zaměřuje především na jihočeský region. Ve prospěch ochrany místní přírody aktivně vystupuje proti projektům, které by mohly cenné přírodní lokality poškodit, prosazuje obnovu těžebních prostorů v souladu s přírodou (zejm. pískoven) a podporuje jedince, které chtějí přírodu ve svém okolí bránit. V neposlední řadě se věnuje informační činnosti. O aktivitách a projektech Cally informuje prostřednictvím svého elektronického měsíčníku Ďáblík. Ve spolupráci s Hnutím Duha pravidelně pořádá pod názvem Zelené čtvrtky diskuzní podvečery na různá témata vztahující se k životnímu prostředí. Dále pro veřejnost pořádá přírodovědné vycházky po Českobudějovicku (Calla).

Calla je členem následujících organizací: asociace nevládních organizací působících v oblasti životního prostředí Zelený kruh, Síť ekologických poraden STEP a Krajské sítě environmentálních center KRASEC (Calla).

Organizační struktura:

Organizační struktura spolku Calla je tvořena členskou schůzí, výborem sdružení a revizní komisí, příp. revizorem.⁹ Nejvyšším orgánem spolku je členská schůze jeho členů, která se schází minimálně jednou do roka. Členská schůze schvaluje stanovy spolku

⁹ Při popisu organizační struktury budeme vycházet ze stanov organizace Calla z roku 2005. Nové stanovy dané do souladu s NOZ organizace v době zpracovávání práce zatím neschválila. V textu však budeme v souladu s novou terminologií vyplývající z NOZ používat namísto termínu občanské sdružení pojem spolek, ovšem s výjimkou názvů orgánů, které uvádíme ve stejném znění, v jakém jsou uvedené ve stanovách.

a jejich změny, stanovuje výši členského příspěvku, schvaluje výroční zprávu o činnosti spolku a revizní zprávu, určuje koncepci činnosti spolku pro následující období, potvrzuje přijetí nových členů spolku, rozhoduje o vyloučení členů spolku a o členství spolku v jiných subjektech atd. Členská schůze volí členy dalších dvou orgánů spolku: výbor sdružení a revizní komisi (Calla, 2005, s. 4).

Výbor sdružení (dále jen výbor) tvoří minimálně tři členové zvolení na dvouleté funkční období. Tento orgán řídí činnost spolku v období mezi zasedáním členské schůze. Dále řídí hospodaření spolku, schvaluje jeho rozpočet a roční zprávu o hospodaření, zajišťuje plnění spolkem stanovených cílů, svolává zasedání členské schůze ad. Výbor volí ze svého středu předsedu, který je statutárním zástupcem spolku. Předseda řídí činnost výboru, jedná jménem spolku a spolu s hospodářem (je-li výborem zvolen) odpovídá za hospodaření (Calla, 2005, s. 4-5).

Revizní komise, případně revizor, kterého může členská schůze zvolit namísto revizní komise, kontroluje hospodaření spolku a připravuje revizní zprávy pro členskou schůzi. Odpovědná je jen členské schůzi. Tvořena je 2-3 členy (Calla, 2005, s. 4-5).

Zdroje financování:

Příjmy spolku Calla tvoří členské příspěvky, dary, účelově zaměřené granty, dotace, příjmy z neziskové činnosti, případně vedlejší činnosti (Calla, 2005, s. 6). Dle poslední zveřejněné výroční zprávy z roku 2012 spolek disponoval s částkou 1 494 128 Kč. Největší část příjmů byla čerpána z dotací a grantů, které tvořily roku 2012 až 83 % všech příjmů. Konkrétně byla z grantů a dotací přijata částka 1 237 393 Kč. Zbylou část příjmů tvořily příjmy z hlavní činnosti (153 215 Kč, tj. 10 % všech příjmů), dary a příspěvky na ochranu břehule (63 760 Kč, tj. 4 % všech příjmů), členské příspěvky (15 250 Kč, tj. 1 % všech příjmů), úroky z bankovních účtů (9 559 Kč, tj. 1 % všech příjmů) a poslední 1 % všech příjmů představovaly ostatní výnosy ve výši 14 951 Kč. Jmenovitě v roce 2012 spolek Calla finančně podpořily zejm. tyto instituce a organizace: Hornorakouská vláda, Jihočeský kraj, KRASEC, Hungarian Environmental Partnership Foundation, Nadace Partnerství, U.S. Embassy Prague a Zelený kruh (Calla, 2013, s. 5, procentuální hodnoty vlastní výpočet).

V současné době podle odhadů předsedy spolku tvoří příjmy z grantů cca 90 % všech výnosů a snižují se příjmy z vlastní činnosti, což považuje za velmi nezdravé,

Z tohoto důvodu se snaží hledat jiné zdroje, aktuálně se jedná o příjmy z Norských fondů, které se podařily spolku získat a tím zdroje trochu diverzifikovat. Na energetiku získává spolek dotace z Horního Rakouska (předseda statutárního orgánu, 2014).

5.3 Zájmové organizace zaměřené nejen na vzdělání

5.3.1 Pohodáři VSKH

Identifikační údaje:

Organizace nese název Pohodáři VSKH.¹⁰ Z hlediska právní formy se jedná v souladu s NOZ o spolek. Identifikační číslo spolku je 228 20 213. Sídlí v Českých Budějovicích na adrese Průběžná 2503/38, České Budějovice 3, PSČ 370 04 (Ministerstvo spravedlnosti, 2014b).

O organizaci a předmětu její činnosti:

Organizace Pohodáři VSKH vznikla 21. ledna 2010 (Ministerstvo spravedlnosti, 2014b). Činnost organizace je velmi rozmanitá, proto bylo v reakci na schválení NOZ organizaci doporučeno z řad právních odborníků své činnosti formálně oddělit. Z tohoto důvodu se na počátku roku 2014 z organizace Pohodáři VSKH formálně vydělily následující organizace s vlastní právní subjektivitou: EkoCentrum ARISTOTELÉS o.p.s. zaměřené na ochranu přírody a environmentální výchovu, Asociace Zooterapie, Aktivit a Terapie o.p.s., spolek Sportovní Klub Pohodáři FLOTILA K2 a DUHOVÝ MOST, Informační Společenské Kulturně Vzdělávací Centrum o.p.s. Navzdory tomuto formálnímu oddělení uvedené organizace neformálně vystupují nadále pod organizací Pohodáři VSKH. Zajímavé je poznamenat, že všechny tyto uvedené organizace mají stejného statutárního zástupce. Uvedené rozdělení činnosti se ukázalo být dle názoru ředitele spolku Pohodáři VSKH zbytečné (ředitel, 2014).

¹⁰ Pro zpracování charakteristiky organizace Pohodáři VSKH využíváme zejm. informace získané v rámci kvalitativního šetření, tj. prostřednictvím rozhovoru se statutárním zástupcem, resp. ředitelem, organizace. Organizace na svých stránkách nemá zveřejněné ani stanovy ani výroční zprávy organizace. Tyto dokumenty nejsou zveřejněné ani ve Veřejném rejstříku. Organizace nemá žádného webmastera, který by webové stránky spravoval a staral se tak o propagaci organizace. Webové stránky proto nejsou příliš propracované a informací zde nenajdeme mnoho.

Vzhledem k tomu, že rozdělení činnosti spolku Pohodáři VSKH byl pouze formální krok, ale v praktické rovině nově vzniklé organizace spolek Pohodáři VSKH nadále zastřešuje, pojednáme blíže o činnosti spolku Pohodáři VSKH se zaměřením na zájmově-vzdělávací aktivity. Aktivity organizace mají být podpůrné, vzdělávací, terapeutické, výchovné a relaxační. Cílem zájmových a volnočasových aktivit je vytvořit prostor pro vzájemné setkávání, zprostředkovat zájemcům kontakt se společenským prostředím, poskytnout smysluplné trávení volného času. Ekovýchovné aktivity mají podpořit navázání vřelého vztahu lidí k přírodě a životnímu prostředí a jeho aktivní ochraně. Cílem aktivit v oblasti sociálních služeb je integrace sociálně či zdravotně handicapovaných do společnosti či na trh práce, podpořit rozvoj sociálních schopností a dovedností, zlepšení psychické i fyzické kondice apod. (Pohodáři VSKH). V zájmu dosažení uvedených cílů spolupracují Pohodáři VSKH velmi úzce se spolkem Rodinné centrum ROZÁRKA a Kamarádi otevřených srdcí. Rodinné centrum ROZÁRKA je aktivní zejm. v oblasti sociálních služeb. Kamarádi otevřených srdcí se zaměřují na zooterapii (ředitel, 2014).

V oblasti vzdělávacích aktivit spolek pořádá v rámci poradny práce motivační kurzy či rekvalifikační kurzy pro podporu zaměstnávání. Ve spolupráci se sítí mateřských center se podílí na vzdělávacích programech pro matky s dětmi. Dále se věnuje vzdělávání pracovníků v oblasti práce s dětmi a mládeží (např. vedoucích a instruktorů oddílů) a v oblasti environmentální výchovy (ředitel, 2014). Mimoškolní zájmové aktivity pro děti a mládež zajišťují např. přírodovědné, turisticko-vodácké, turisticko-tábornické a zálesácké oddíly. Dále spolek organizuje tvořivé a kreativní kroužky, rybářský kroužek, program plný vědomostních her a zábavy. Zájmové aktivity zprostředkovává spolek i dospělým, např. v rámci přírodovědného klubu, tvořivého a kreativního klubu, turisticko-tábornického a turisticko-vodáckého sportovního klubu. Pro dospělé vede také kroužek obsluhy PC a nabízí rekondiční cvičení Pilates či relaxační cvičení TAIČI (Pohodáři VSKH, 2013).

Organizační struktura:

Stanovy spolku Pohodáři VSKH zatím nebyly z důvodu očekávaných novelizací NOZ dány do souladu s NOZ. Dle stávajících stanov tvoří organizační strukturu organizace tyto orgány: valná hromada, předsednictvo a ředitel. Valná hromada schvaluje předsednictvo, které má tři členy. Předsednictvo volí či jmenuje ze svých řad ředitele

organizace. Ředitel je tedy vždy současně členem předsednictva. Ředitel a předsednictvo představují statutární zástupce. Dalšími orgány spolku jsou kontrolní komise a odborná rada (ředitel, 2014).

Zdroje financování:

Největší část zdrojů spolku Pohodáři VSKH tvoří dotace z Magistrátu města České Budějovice (odhadem 40 % všech příjmů). Magistrát organizaci přispívá na činnost pro děti a mládež a na sociální služby. Zhruba 30 % příjmů zahrnují finanční příspěvky sponzorů a dary v podobě sena, obilovin aj. krmiva do zookoutku. Přibližně 15 % příjmů plyne z Krajského úřadu Jihočeského kraje. Dalším zdrojem jsou příspěvky z Úřadu práce České Budějovice, které organizace získává za předpokladu, že zaměstná na dobu určitou (půl roku až rok) jedince vedeného na úřadu práce mezi nezaměstnanými. Menší část příjmu pak tvoří zdroje vlastní činnosti, např. z kurzů a seminářů. Nejedná se však o velké částky, protože organizace chce, aby jí pořádané kurzy byly finančně co nejdostupnější. Občas organizace žádá finanční podporu také příslušná ministerstva, zpravidla však neúspěšně, neboť vzhledem k tomu, že v jiném než Jihočeském regionu nemají své kanceláře jakožto pobočky, nespĺňují dle tohoto kritéria podmínku celorepublikové působnosti (ředitel, 2014).

5.3.2 Tělocvičná jednota SOKOL České Budějovice

Identifikační údaje:

Organizace, kterou představíme nyní, nese název Tělocvičná jednota SOKOL České Budějovice (dále také T. J. Sokol ČB). Z hlediska právní formy se jedná o pobočný spolek České obce sokolské (dále také ČOS), která je jeho zakladatelem. Identifikačním číslem T. J. Sokol ČB je 472 34 083. Sídlí v Českých Budějovicích na adrese Sokolský ostrov 462/1, České Budějovice 1, PSČ 370 01 (Ministerstvo spravedlnosti, 2014c). Dle stanov ČOS je T. J. Sokol ČB stejně jako ostatní Tělocvičné jednoty Sokol základní organizační jednotkou ČOS. Tělocvičné jednoty Sokol se dále sdružují v sokolských župách. T. J. Sokol ČB je sdružena v Sokolské župě Jihočeské (Česká obec sokolská, 2013, s 5).

O organizaci a předmětu její činnosti:

Mimořádně zajímavá je historie Sokola, která sahá až do druhé poloviny 19. století. Možný rozsah práce a předmět zkoumání nám nedovolují věnovat se zde historii Sokola hlouběji, zmíníme však alespoň některé pro Sokol zásadní milníky. První český spolek zabývající se tělesným cvičením byla Tělocvičná jednota Pražská, která byla založena v Praze roku 1862, o dva roky později změnila svůj název na Sokol Pražský. Tělocvičná jednota Sokol v Českých Budějovicích vznikla již roku 1869. Roku 1885 vznikají župy, na území jižních Čech vzniká župa Žižkova. V roce 1889 v Praze vzniká Česká obec sokolská. Roku 1914 je ústředí Sokola rozpuštěno a jeho činnost v průběhu první světové války významně utlumena. Největší rozkvět Sokol zažívá v období první republiky, kdy se v Českých Budějovicích stává největší a nejaktivnější sportovní organizací. Oproti tomu temné období pro Sokol začíná počínaje rokem 1939, který je počátkem dlouholetých represí směřovaných proti sokolstvu, aby roku 1941 byla činnost Sokola úředně zcela zastavena a v 50. letech byl po krátkém obnovení činnosti po druhé světové válce postupně a cíleně likvidován komunistickým režimem a roku 1952 zcela zrušen. Činnost Sokola se začíná obnovovat až po „sametové revoluci“ roku 1989. Roku 1990 se koná ustavující schůze ČOS, na počátku roku 1991 se obnovuje činnost žup (včetně župy Husovy) a roku 2005 vzniká Sokolská župa Jihočeská, jejíž největší a nejstarší jednotou je jednota českobudějovická (T. J. Sokol České Budějovice, 2014).

Sokolství je založeno na principu jednotného rozvoje těla a mysli v duchu demokracie, svobody, rovnosti a bratrství (T. J. Sokol České Budějovice, 2014). V souvislosti s touto větou si dovoluujeme citovat čl. 2, odst. 1 stanov ČOS o účelu a cílech organizace, který výstižně vypovídá o tom, že činnost Sokol není jen sport: *„ČOS byla zřízena ve veřejném zájmu, jejím účelem a cílem je zvyšovat tělesnou zdatnost svých členů, organizovat a vykonávat tělovýchovnou, sportovní, kulturní a společenskou činnost, podporovat rozvoj osobnosti a vychovávat k čestnému jednání v životě soukromém i veřejném, k národnostní, rasové a náboženské snášenlivosti, k demokracii, svobodě a humanismu, k osobní skromnosti a ukázněnosti, k lásce k rodné zemi a úctě k duchovnímu dědictví našeho národa, ...“* (Česká obec sokolská, 2013, s 1). Z tohoto odstavce je také zřejmé, proč jsme organizaci T. J. Sokol ČB vybrali a zařadili do zájmově-vzdělávacích organizací.

Sokol sdružuje výkonnostní i rekreační sporty, sokolskou všestrannost i umělecké a kulturní soubory. Sokolská všestrannost je program osvojení si základních dovedností v atletických a gymnastických disciplínách, cvičení na náradí i plavání v rámci všech věkových kategorií. Mezi oddíly všestrannosti T. J. Sokol ČB mj. patří turistika, zdravotní cvičení pro seniory, pobyt v přírodě, aktivity zdravotně postižených a jiná nezávodní sportování pro radost a kulturní vyžití. Sokol tímto nabízí atraktivní alternativu pro trávení volného času mladým i starším a umožňuje celoživotně cvičit i pohybově nenadaným či zdravotně znevýhodněným (T. J. Sokol České Budějovice, 2014). Výkonnostní sporty jsou zařazovány zejm. do sportovních oddílů, rekreační sporty do oddílů všestrannosti (vzdělavatel, 2014).

Organizační struktura:

Organizační strukturu T. J. Sokol ČB tvoří následující orgány: valná hromada jednoty, výbor jednoty a kontrolní komise jednoty. Nejvyšším orgánem jednoty je valná hromada jednoty, kterou svolává výbor jednoty minimálně jednou do roka. Úkoly valné hromady jednoty jsou zejm. projednat a schválit výroční zprávu o činnosti a hospodaření jednoty za uplynulý rok, kterou předkládá výbor jednoty, a projednat a schválit plán činnosti a návrh rozpočtu na následující období. Valná hromada stanovuje počet členů výboru jednoty a volí starostu, místostarostu, jednatele a další členy výboru jednoty. Rovněž volí členy kontrolní komise jednoty (Česká obec sokolská, 2013, s. 5-6).

Výbor jednoty představuje statutární orgán jednoty, který řídí činnost jednoty v období mezi valnými hromadami. Tento orgán mj. zajišťuje plnění usnesení valné hromady jednoty a orgánů župy i ústředních orgánů ČOS., rozhoduje o konkrétních opatření týkajících se hospodaření jednoty a o přijetí či vyloučení člena jednoty, zřizuje a zrušuje odbory, sbory, sportovní oddíly a komise a sestavuje návrh rozpočtu a plánu činnosti pro následující období. Svoláván je minimálně šestkrát ročně. Odpovědný je valné hromadě (Česká obec sokolská, 2013, s. 7).

Kontrolní komise jednoty je nezávislý orgán stávající minimálně ze tří členů. Z důvodu nezávislosti nemůže být členem kontrolní komise jedinec, který by byl současně členem výboru jednoty nebo hospodářských, příp. účetních orgánů jednoty (Česká obec sokolská, 2013, s. 7).

Zdroje financování:

Finanční zdroje T. J. Sokol ČB tvoří pravidelné příspěvky na sport, resp. činnost mládeže, od Magistrátu České Budějovice (tyto příspěvky jsou každý rok v různé výši), dále příspěvky z Ministerstva školství na údržbu a provoz areálu či výkonnostní sporty, příspěvky z ústředí, tj. od České obce sokolské, členské příspěvky a v neposlední řadě zdroje vlastních příjmů. Vlastní příjmy získává T. J. Sokol ČB zejm. z pronájmu parkoviště či jiných ploch a sokoloven (tajemník, 2014).¹¹

¹¹ Výroční zprávu s výsledky hospodaření T. J. Sokol ČB bohužel nezveřejňuje. S dotazem na zdroje financování jsme se proto obrátili na tajemníka T. J. Sokol ČB, který však byl časově velmi vytížený, sdělil nám proto jen zmiňované zdroje, ale poměr uvedených zdrojů v procentuálním vyjádření nedokázal odhadnout. Z těchto důvodů ke zdrojům financování nemáme bližší informace.

6 Šetření v terénu

V souladu se zadáním diplomové práce byl při terénním šetření využit kvantitativní i kvalitativní přístup ve snaze zkombinovat výhody obou přístupů. Podrobněji popíšeme cíle, přípravu a průběh jednotlivých šetření i jejich výsledky v následujících podkapitolách.

6.1 Kvantitativní přístup

Kvantitativní šetření¹² probíhalo prostřednictvím dotazníku (viz Příloha č. 1) v období od 1. října do 31. října 2014. Dílčím cílem tohoto šetření bylo zjistit, zda se občané Jihočeského kraje, kteří představovali cílovou skupinu kvantitativního šetření, zajímají o věci veřejné, zda se sami snaží veřejnou politiku aktivně ovlivňovat a jakým způsobem, jaké jsou jejich postoje k občanskému sektoru včetně jeho vlivu na veřejnou politiku a jaké jsou jejich názory na vztah státu a občanského sektoru. Tomuto dílčímu cíli byla přizpůsobena struktura dotazníku, který se skládá ze tří okruhů:

- I. Role občana ve veřejné politice aneb jeho zájem o věci veřejné a podílení se na nich
- II. Vztah občana k občanskému sektoru a jeho roli ve veřejné politice
- III. Identifikační otázky pro statistické vyhodnocení

Sestavení dotazníku předcházelo stanovení výzkumných otázek a hypotéz. Pro první okruh, tj. „role občana ve veřejné politice aneb jeho zájem o věci veřejné a podílení se na nich“, byly stanoveny následující hypotézy:

- 1) Občané se zajímají o věci veřejné v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání.
- 2) Intenzita občanů získávat informace o veřejném dění je ovlivněna sociálním statusem.
- 3) Občané využívají svého práva volit v závislosti na věku.
- 4) Participace na neformálních občanských aktivitách je ovlivněna pohlavím.
- 5) Na činnosti organizací občanské společnosti se občané podílí v závislosti na velikosti obce z hlediska počtu obyvatel, ve které žijí.

¹² Všechny tabulky a grafy uvedené v této podkapitole jsou vlastního zpracování, není-li uvedeno jinak.

Pro druhý okruh, tj. „vztah občana k občanskému sektoru a jeho roli ve veřejné politice“, byly stanoveny následující výzkumné otázky:

- 1) Mají občané důvěru ve schopnost OOS ovlivnit veřejnou politiku?
- 2) Jaký význam připisují občané existenci OOS ve vztahu k rozvoji demokracie?
- 3) Považují občané podporu ze strany státu ve prospěch OOS za dostatečnou?
- 4) Jaký model vztahu státu a OOS při zajišťování sociálních služeb v ČR občané preferují?
- 5) Jaký vztah státu a OOS považují občané za ideální?

Odpovědi na výzkumné otázky uvedeme na základě vyhodnocení výsledků šetření níže. Uvedené hypotézy se níže pokusíme potvrdit či vyvrátit. Hypotézy vztahující se k okruhu „role občana ve veřejné politice aneb jeho zájem o věci veřejné a podílení se na nich“ potvrdíme nebo vyvrátíme za pomoci metody analýzy kvalitativních znaků, které budou uspořádány v kontingenčních tabulkách. Nezávislost, resp. závislost, znaků bude zjišťována na základě χ^2 testu nezávislosti, ve kterém je vyjádřen rozdíl skutečných (empirických) četností n_{ij} a teoretických (očekávaných) četností n_{oj} :

$$\chi^2 = \sum \sum \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}}$$
 Teoretické četnosti jsou vyjadřovány součinem příslušných okrajových marginálních četností dělených celkovým rozsahem souboru:
$$n_{oj} = \frac{n_{i.} \cdot n_{.j}}{n}$$

Vypočtená hodnota testového kritéria se následně porovnává s kritickou tabelovanou hodnotou: $\chi^2_{\alpha(k-1)(m-1)}$, kde k je počet obměn prvního znaku a m je počet obměn druhého znaku. V případě, že $\chi^2 > \chi^2_{\alpha(k-1)(m-1)}$ je hypotéza o nezávislosti zamítnuta. χ^2 testu nezávislosti je možné využít pouze v případě, kdy podíl teoretických četností menších než 5 nepřekročí 20 % a žádná z teoretických četností není menší než 1. Pokud není tato podmínka splněna, je nejprve nutné sloučit řádky nebo sloupce, následně se opětovně vyjádří teoretické četnosti sloučených sloupců či řádků a znovu zjišťujeme, zda podíl teoretických četností nepřekročil 20 % (Svatošová, Kába, 2008, s. 13-14).

Je-li v kontingenční tabulce prokázána závislost mezi kvalitativními znaky, určíme její sílu pomocí Pearsonova koeficientu kontingence:
$$c = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2 + n}}$$
 Pearsonův koeficient nenabývá hodnoty 1, z tohoto důvodu je nutné jej normalizovat

pomocí tabelované hodnoty C_{max} , aby bylo možné sílu závislosti posoudit. Normalizovaný Pearsonův koeficient kontingence poté již nabývá hodnoty z intervalu 0;1, kde hodnota 0 představuje nezávislost a hodnota 1 absolutní závislost znaků. Vzorec pro výpočet normalizovaného Pearsonova koeficientu je: $c_n = \sqrt{\frac{c}{C_{max}}}$ (Svatošová, Kába, 2008, s. 15). Tabelované hodnoty jsou čerpány z publikace „*Statistické metody v příkladech*“ (Svatošová, Prášilová, 2007, s. 182).

Při tvorbě dotazníku včetně průvodního dopisu byly zohledněny zásady konstrukce dotazníku a pravidla po tvorbu otázek a průvodního dopisu dle publikace „*Empirický výzkum v sociologii venkova a zemědělství část II.*“ (Majerová, Majer, 2007). Dotazník je formátu typu A4 a obsahuje 15 otázek, které jsou členěné do tří výše uvedených okruhů (každý okruh obsahuje 5 otázek). Všechny otázky (s výjimkou jedné polootevřené otázky a jedné polootevřené podotázky) jsou uzavřené, aby vyplnění dotazníku nebylo pro respondenty příliš náročné.

Po sestavení dotazníku byl proveden pilotní výzkum na vzorku 10 respondentů, jehož účelem bylo ověřit, že otázky (stejně jako pokyny pro vyplnění dotazníku) jsou pro respondenty srozumitelné. Na základě postřehů a poznatků z pilotního výzkumu byl dotazník upraven a následně odstartována jeho distribuce. Dotazník byl distribuován jednak prostřednictvím e-mailu s odkazem na elektronickou verzi dotazníku, a jednak osobně v terénu. Prvně zmiňovaným způsobem distribuce bylo získáno 82 dotazníků, druhým zmiňovaným způsobem distribuce bylo získáno 56 dotazníků. Celkem se kvantitativního šetření zúčastnilo 138 respondentů.

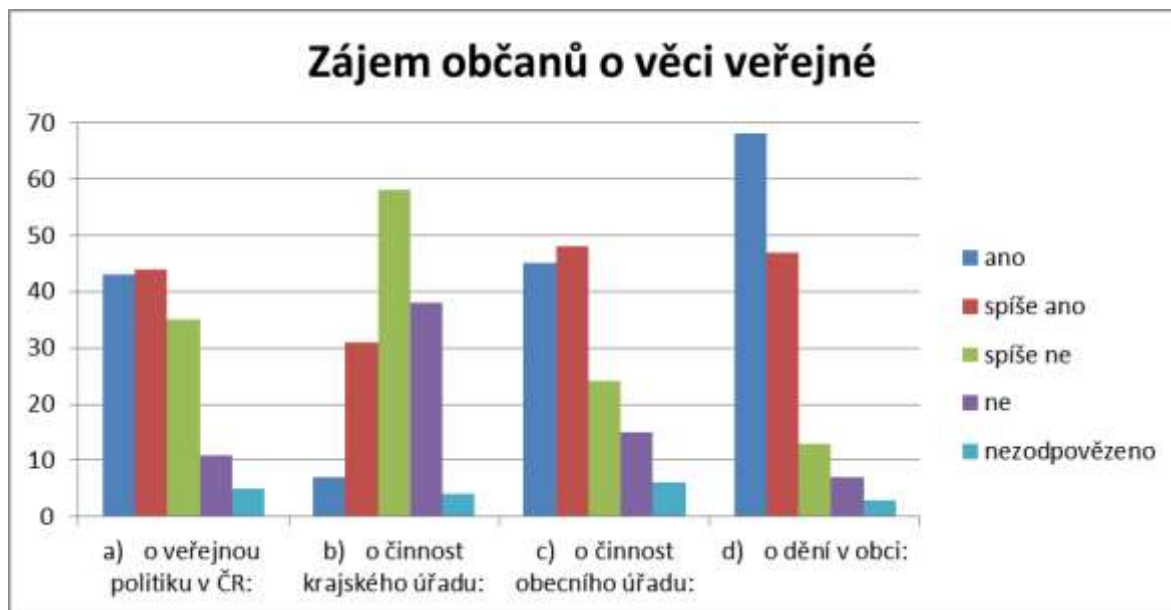
I. Role občana ve veřejné politice aneb jeho zájem o věci veřejné a podílení se na nich

Otázka č. 1: *Zajímáte se o věci veřejné?*

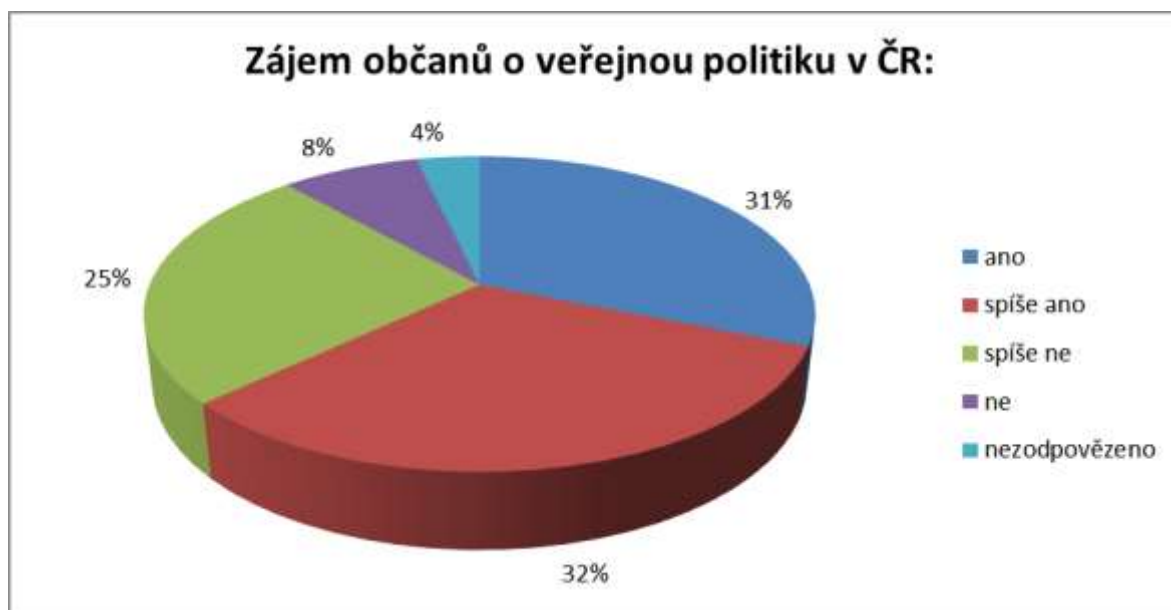
Tabulka č. 1 Zájem občanů o věci veřejné

	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nezodpovězeno
a) o veřejnou politiku v ČR:	43	44	35	11	5
b) o činnost krajského úřadu:	7	31	58	38	4
c) o činnost obecního úřadu:	45	48	24	15	6
d) o dění v obci:	68	47	13	7	3

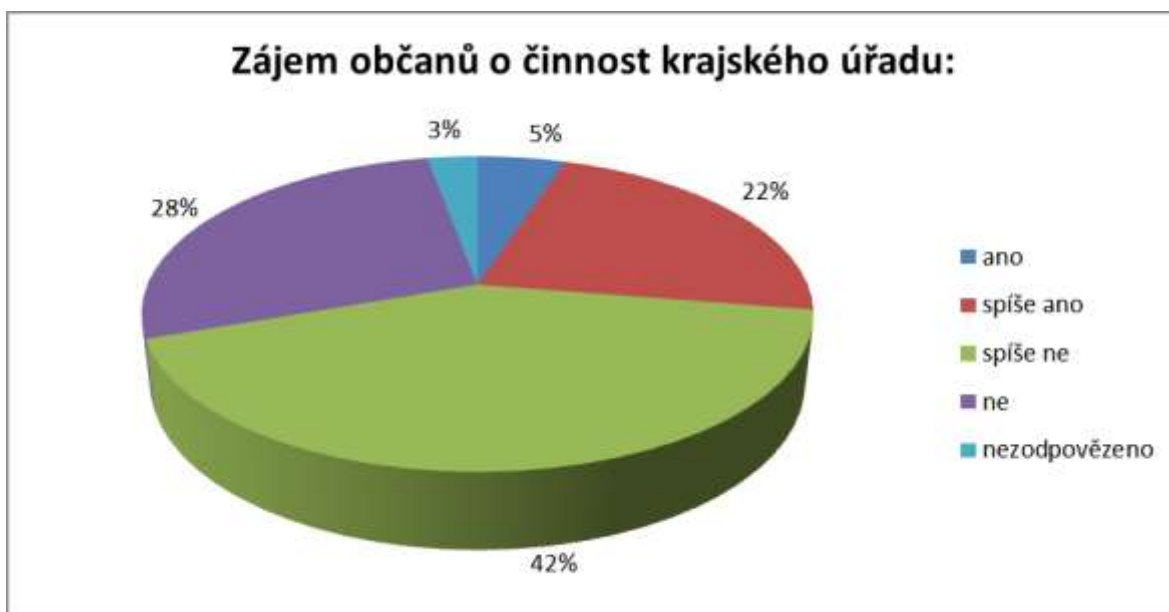
Graf č. 6 Zájem občanů o věci veřejné

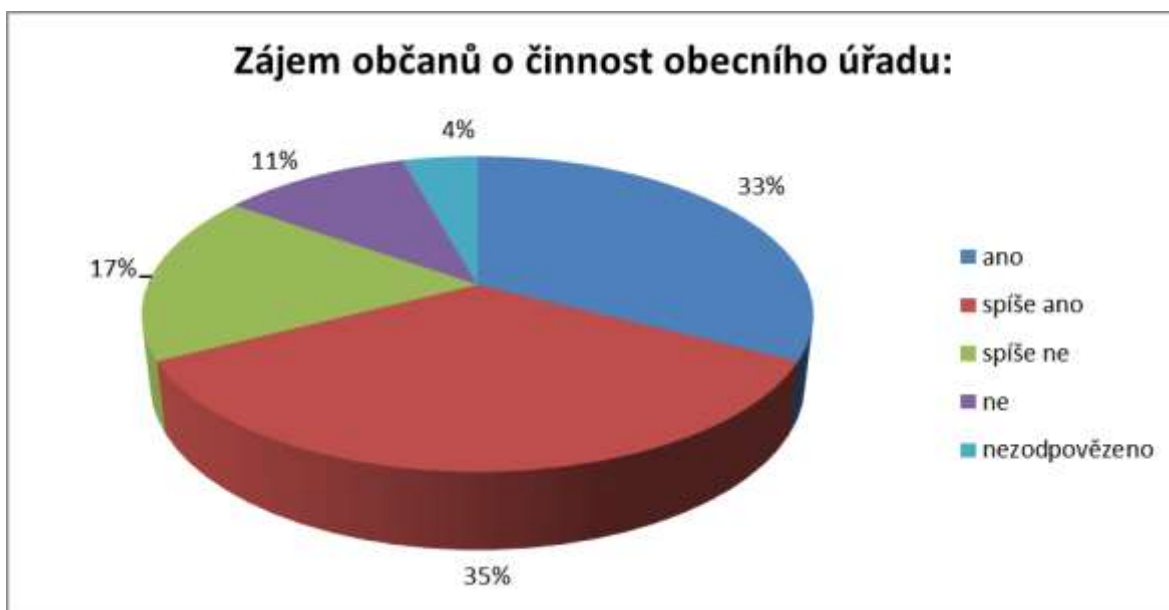
Graf č. 7 Zájem občanů o veřejnou politiku v ČR

Graf č. 8 Zájem občanů o činnost krajského úřadu

Graf č. 9 Zájem občanů o činnost obecního úřadu

Graf č. 10 Zájem občanů o dění v obci

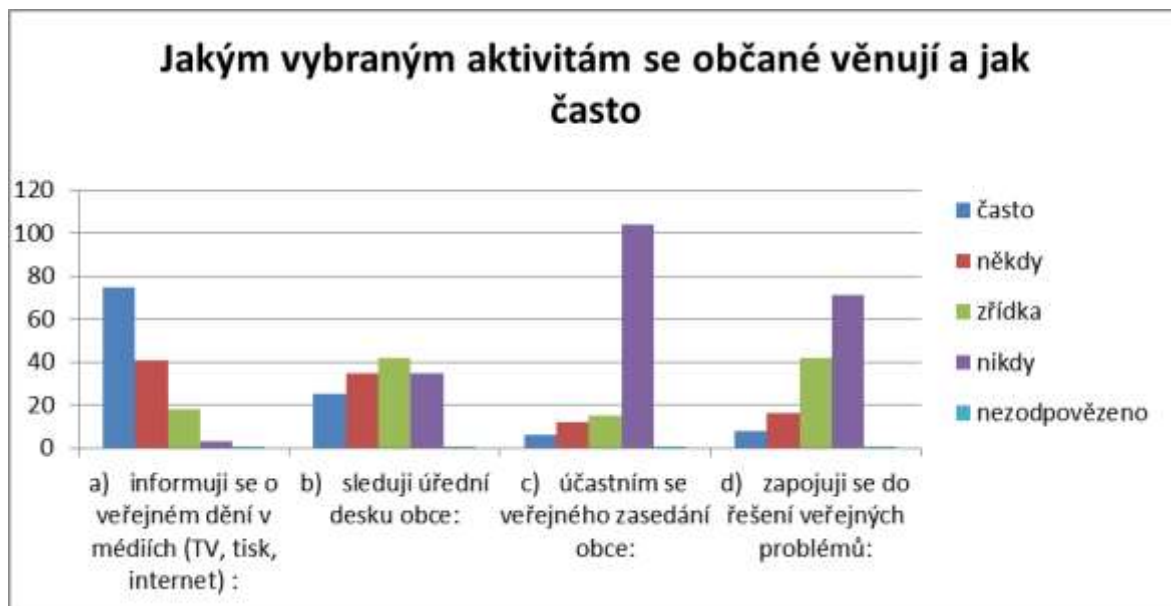
Z grafu č. 7 je zřejmé, že o veřejnou politiku v České republice se zajímá 63 % občanů Jihočeského kraje (odpověď „ano“ vybralo 31 % respondentů, odpověď „spíše ano“ zvolilo 32 % respondentů). Oproti tomu nízký je zájem občanů o činnost krajského úřadu, o kterou se zajímá dle grafu č. 8 pouze 27 % respondentů, z nichž pouze 5 % respondentů zvolilo odpověď rozhodně „ano“. Vyšší je zájem občanů o činnost obecního úřadu, o kterou se rozhodně zajímá 33 % respondentů a spíše zajímá 35 % respondentů, tj. celkem 68 % respondentů (viz graf č. 9), což je o 5 % více než o veřejnou politiku v České republice. Největší zájem občanů Jihočeského kraje je o dění v obci, o které se rozhodně zajímá 49 % respondentů a spíše ano 34 % respondentů, tj. celkem 83 % respondentů (viz graf č. 10). V grafu č. 6 (stejně jako v tabulce č. 1) jsou znázorněny odpovědi respondentů na jednotlivé podotázky týkající se zájmu občanů o věci veřejné v absolutních hodnotách.

Otázka č. 2: Jak často se věnujete níže uvedeným aktivitám?

Tabulka č. 2 Jakým vybraným aktivitám se občané věnují a jak často

	často	někdy	zřídka	nikdy	nezodpovězeno
a) informuji se o veřejném dění v médiích (TV, tisk, internet) :	75	41	18	3	1
b) sleduji úřední desku obce:	25	35	42	35	1
c) účastním se veřejného zasedání obce:	6	12	15	104	1
d) zapojuji se do řešení veřejných problémů:	8	16	42	71	1

Graf č. 11 Jakým vybraným aktivitám se občané věnují a jak často

Graf č. 12 Informování se občanů o veřejné dění v médiích

Graf č. 13 Sledování úřední desky obce

Graf č. 14 Účast občanů na veřejném zasedání obce

Graf č. 15 Zapojování se občanů do řešení veřejných problémů

O veřejné dění se prostřednictvím médií často informuje 54 % respondentů a někdy 30 % respondentů, jak ukazuje graf č. 12. Úřední desku obce sleduje 31 % respondentů zřídka, 25 % respondentů někdy, stejný podíl respondentů však úřední desku obce nesleduje nikdy, často ji sleduje pouze 18 % respondentů (viz graf č. 13). Jak znázorňuje graf č. 14, velmi nízká je účast občanů na veřejném zasedání obce, kterého se často účastní pouze 4 % respondentů, někdy 9 % respondentů a zřídka 11 % respondentů. Nikdy se neúčastní veřejného zasedání obce 75 % respondentů. Do řešení veřejných problémů

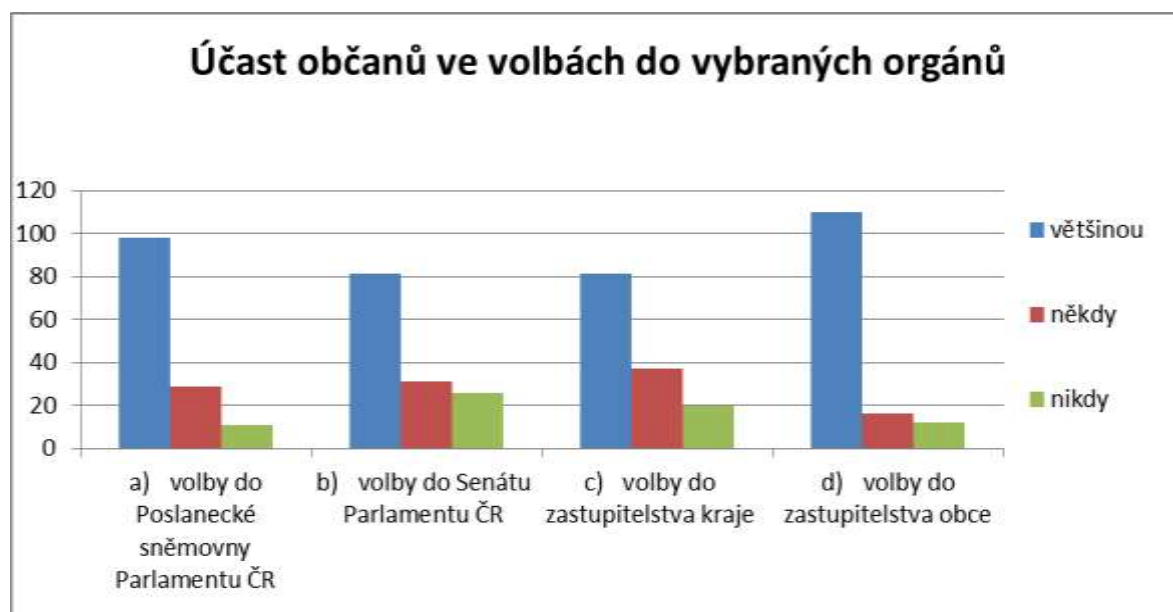
se dle grafu č. 15 zapojuje často 6 % respondentů, někdy 12 % respondentů a zřídka 30 % respondentů. Na řešení veřejných problémů se nepodílí 51 % respondentů. Odpovědi respondentů na jednotlivé podotázky v absolutních hodnotách jsou uvedeny v tabulce č. 2 a v grafu č. 11.

Otázka č. 3 *Využíváte svého práva volit své zástupce do následujících orgánů?*

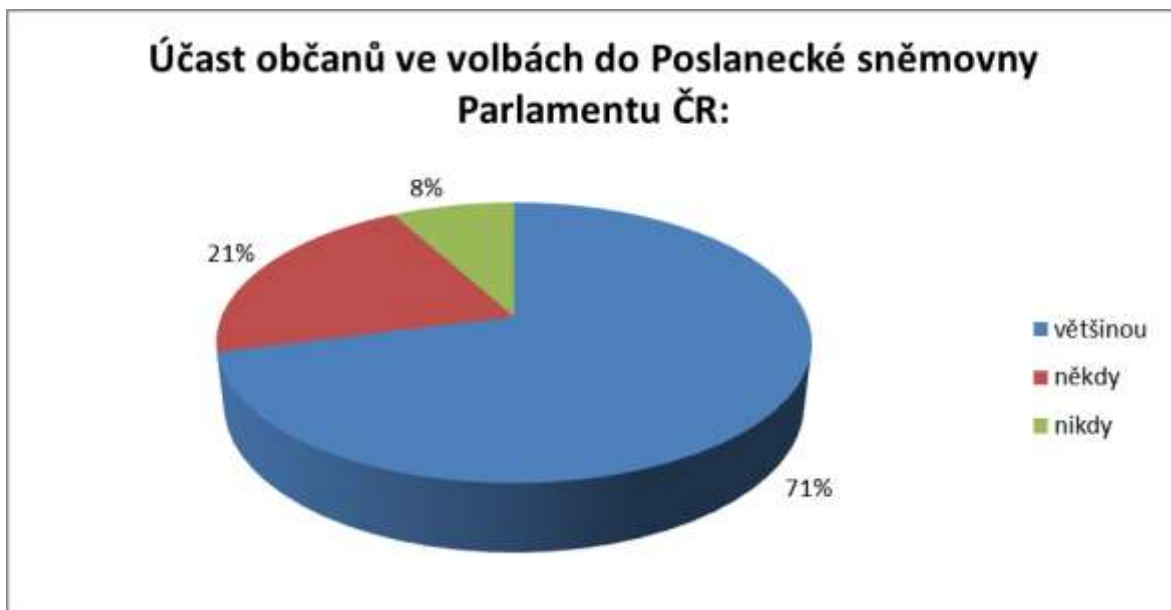
Tabulka č. 3 Účast občanů ve volbách do vybraných orgánů

	většinou	někdy	nikdy
a) volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR	98	29	11
b) volby do Senátu Parlamentu ČR	81	31	26
c) volby do zastupitelstva kraje	81	37	20
d) volby do zastupitelstva obce	110	16	12

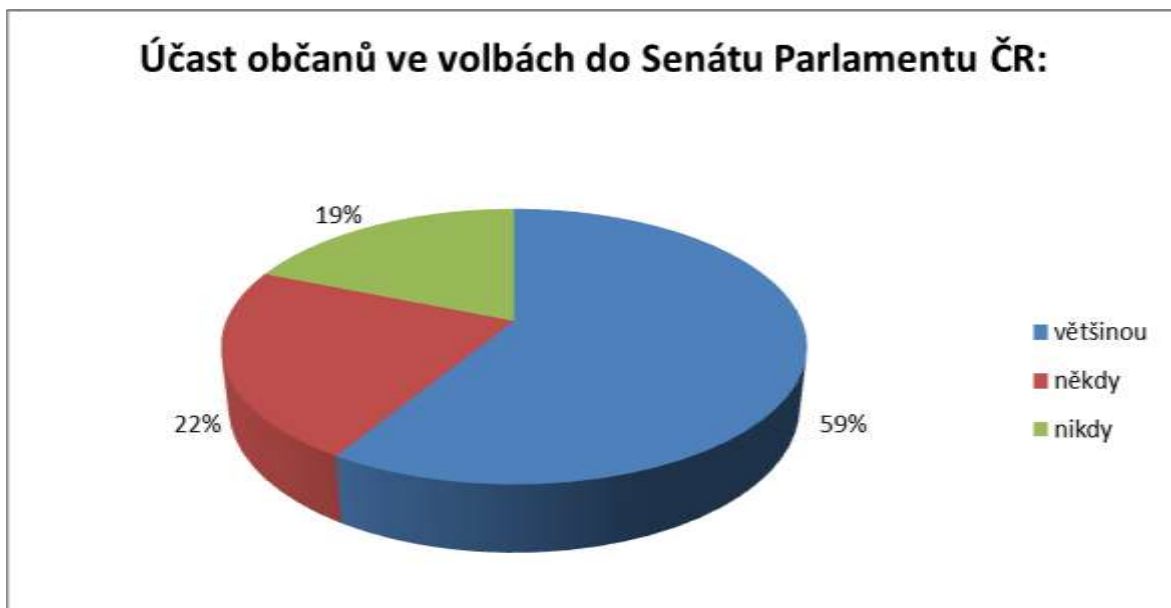
Graf č. 16 Účast občanů ve volbách do vybraných orgánů

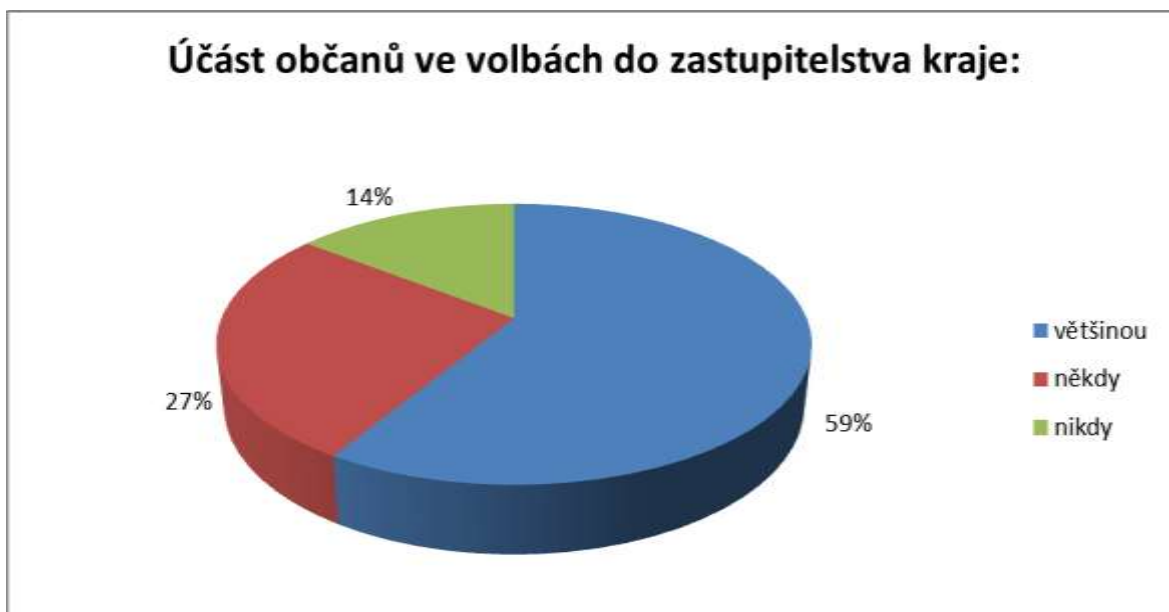
Graf č. 17 Účast občanů ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

Graf č. 18 Účast občanů ve volbách do Senátu Parlamentu ČR

Graf č. 19 Účast občanů ve volbách do zastupitelstva kraje

Graf č. 20 Účast občanů ve volbách do zastupitelstva obce

Právo volit své zástupce do vybraných orgánů využívají občané relativně hojně, neboť většinou se účastní voleb do všech vybraných orgánů více než 50 % respondentů. Voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR se většinou účastní 71 % respondentů, někdy 21 % respondentů a nikdy pouze 8 % respondentů (viz graf č. 17). Účast občanů ve volbách do horní komory Parlamentu ČR je v porovnání s volbami do dolní komory Parlamentu ČR nižší, neboť většinou se voleb do Senátu Parlamentu ČR účastní 59 % respondentů, někdy 22 % respondentů a nikdy 19 % respondentů (viz graf č. 18). Velmi

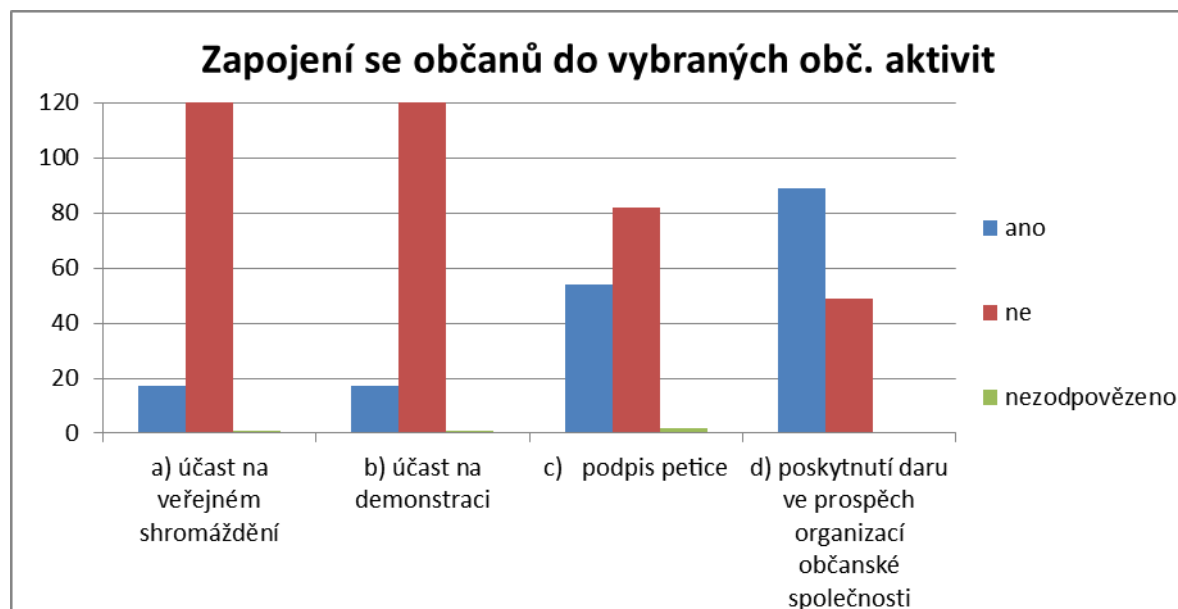
obdobná je účast občanů ve volbách do zastupitelstva kraje, kterých se většinou účastní také 59 % respondentů, někdy 27 % respondentů a nikdy 14 % respondentů (viz graf č. 19). Nejvyšší účast občanů ve volbách je do zastupitelstva obcí, kterých se většinou účastní 80 % respondentů, někdy 11 % respondentů a nikdy 9 % respondentů (viz graf č. 20). Účast občanů ve volbách do jednotlivých vybraných orgánů v absolutních číslech je zobrazena v tabulce č. 3 a v grafu č. 16.

Otázka č. 4 Zapoil/a jste v tomto roce (tj. r. 2014) do některých z níže uvedených občanských aktivit?

Tabulka č. 4 Zapojení se občanů do vybraných obč. aktivit

	ano	ne	nezodpovězeno
a) účast na veřejném shromáždění (např. noční běh pro Světlušku, Avon pochod proti rakovině prsu, politické shromáždění apod.)	17	120	1
b) účast na demonstraci	17	120	1
c) podpis petice	54	82	2
d) poskytnutí daru (věcného či finančního) ve prospěch organizací občanské společnosti (např. koupě kytičky v rámci veřejné sbírky proti rakovině, DMS apod.)	89	49	0

Graf č. 21 Zapojení se občanů do vybraných občanských aktivit

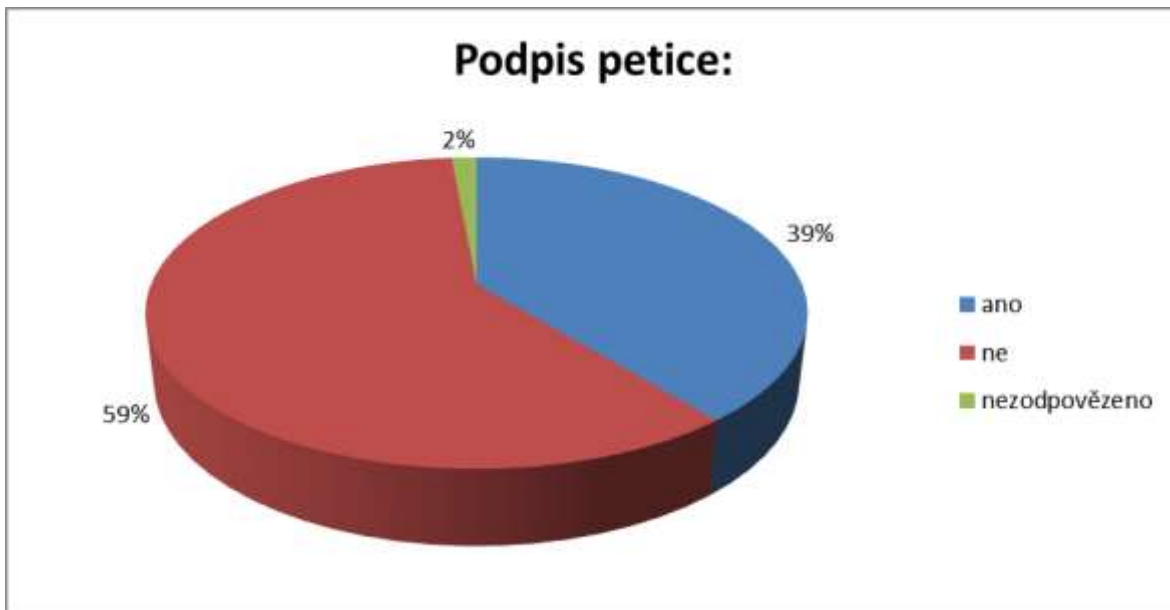
Graf č. 22 Účast občanů na veřejném shromáždění

Graf č. 23 Účast občanů na demonstraci

Graf č. 24 Podpis petice

Graf č. 25 Poskytnutí daru ve prospěch organizací občanské společnosti

Hodnoty uvedené v tabulce č. 4 a v grafu č. 21 ukazují, že do neformálních občanských aktivit se občané významněji nezapojují, výjimkou je jen poskytnutí daru ve prospěch organizací občanské společnosti. Veřejného shromáždění i demonstrace se dle grafů č. 22 a 23 v roce 2014 zúčastnilo pouze 12 % respondentů, 87 % nikoli. Podpis k petici připojilo 59 % respondentů, 39 % nikoli (viz graf č. 24). Příznivější hodnoty

zobrazuje graf č. 25, podle kterého věcný či finanční dar poskytlo organizacím občanské společnosti 64 % respondentů, neposkytlo 36 % respondentů.

Otázka č. 5 *Podílíte se v místě Vašeho bydliště na činnosti některých níže uvedených organizací (např. jako dobrovolník, člen apod.)?*

Tabulka č. 5 Participace na činnosti vybraných organizací

	ano	ne	nezodpovězeno
a) organizace působící v oblasti sociálních služeb	15	121	2
b) organizace na ochranu životního prostředí	16	119	3
c) zájmové skupiny (kulturní, sportovní apod.)	70	67	1
d) jiné	1	134	3

Graf č. 26 Participace na činnosti vybraných organizací

Graf č. 27 Participace na činnosti organizací působících v oblasti sociálních služeb

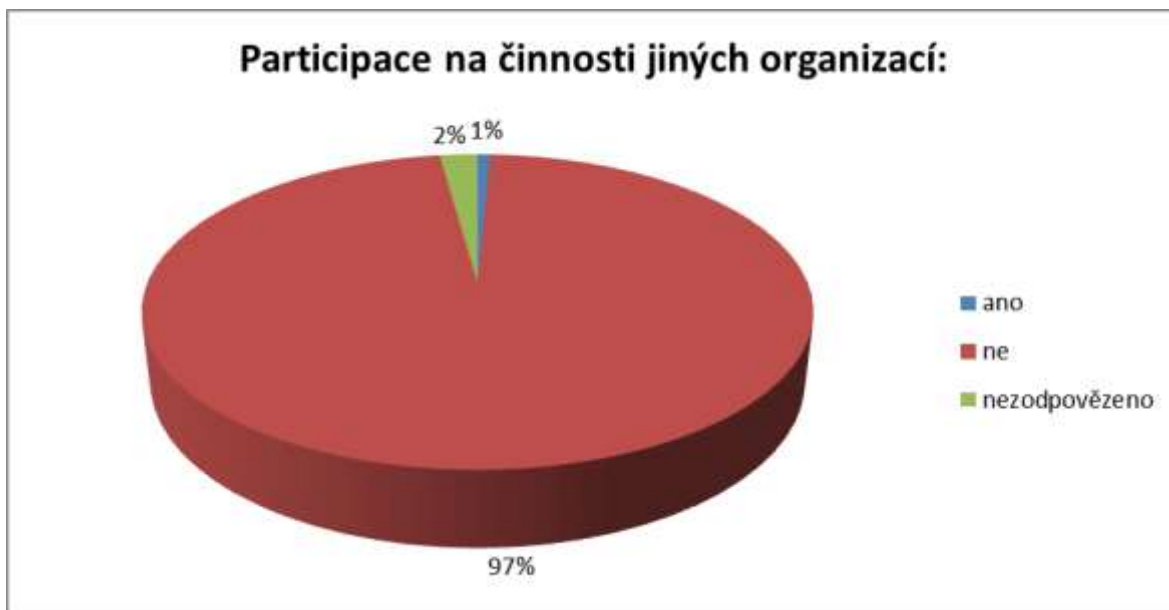
Graf č. 28 Participace na činnosti organizací působících v oblasti ochrany životního prostředí

Graf č. 29 Participace na činnosti zájmových spolků

Graf č. 30 Participace na činnosti jiných organizací

Z grafu č. 26, příp. tabulky č. 5, které znázorňují absolutní hodnoty, je zřejmé, že mnoho občanů se na činnosti organizací občanské společnosti nepodílí a pokud se do činnosti nějakých organizací občanské společnosti zapojují, jedná se většinou o spolky zájmového charakteru. Na činnosti organizací působících v oblasti sociálních služeb se podílí 11 % respondentů (viz graf č. 27), na činnosti organizací působících v oblasti ochrany životního prostředí se podílí 12 % respondentů (viz graf č. 28)

a na činnosti zájmových spolků participuje 51 % respondentů (viz graf č. 29). Jeden respondent uvedl, že participuje na činnosti jiné organizace a to Českého svazu žen.

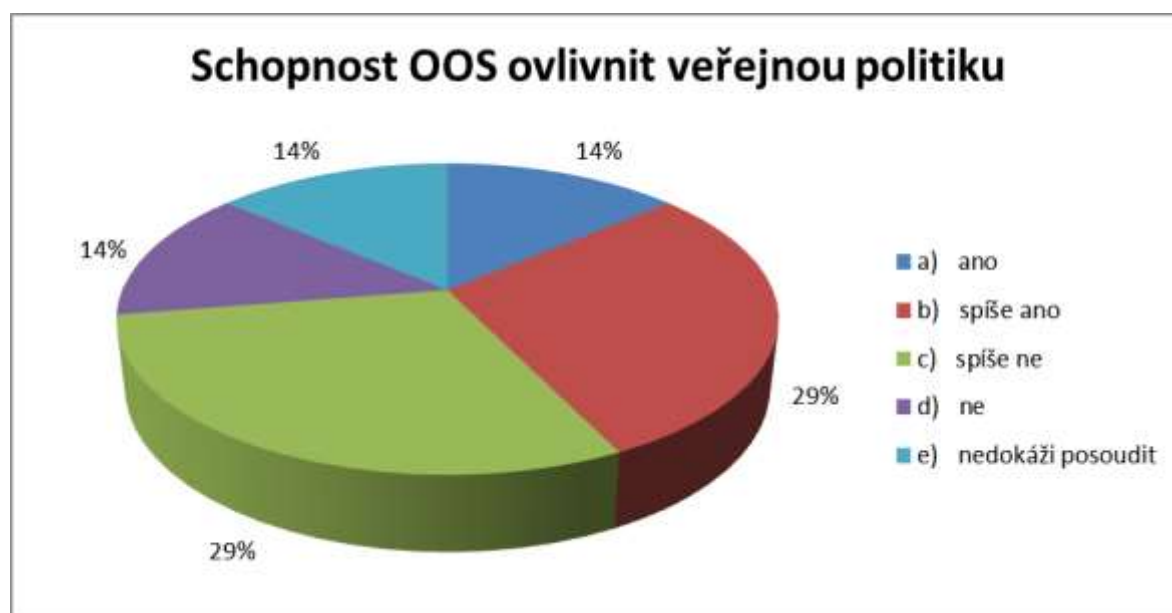
II. Vztah občana k občanskému sektoru a jeho roli ve veřejné politice

Otázka č. 6: *Jsou dle Vašeho názoru organizace občanské společnosti (tj. neziskové/dobrovolné organizace jako např. občanská sdružení, resp. spolky, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, náboženské společnosti) schopné ovlivnit veřejnou politiku?*

Tabulka č. 6 Schopnost OOS ovlivnit veřejnou politiku

	Počet
a) ano	19
b) spíše ano	40
c) spíše ne	41
d) ne	19
e) nedokáží posoudit	19

Graf č. 31 Schopnost OOS ovlivnit veřejnou politiku

Ve schopnost organizací občanské společnosti ovlivnit veřejnou politiku věří 43 % respondentů, z nichž 14 % je o tom přesvědčeno a 29 % se k tomuto názoru přiklání. Na druhé straně stejný podíl respondentů je toho názoru, že OOS veřejnou politiku nejsou schopné ovlivnit. Schopnost či neschopnost OOS ovlivnit veřejnou politiku nedokáže posoudit 14 % dotázaných. Výsledky znázorněné v grafu č. 31 naznačují, že občanská

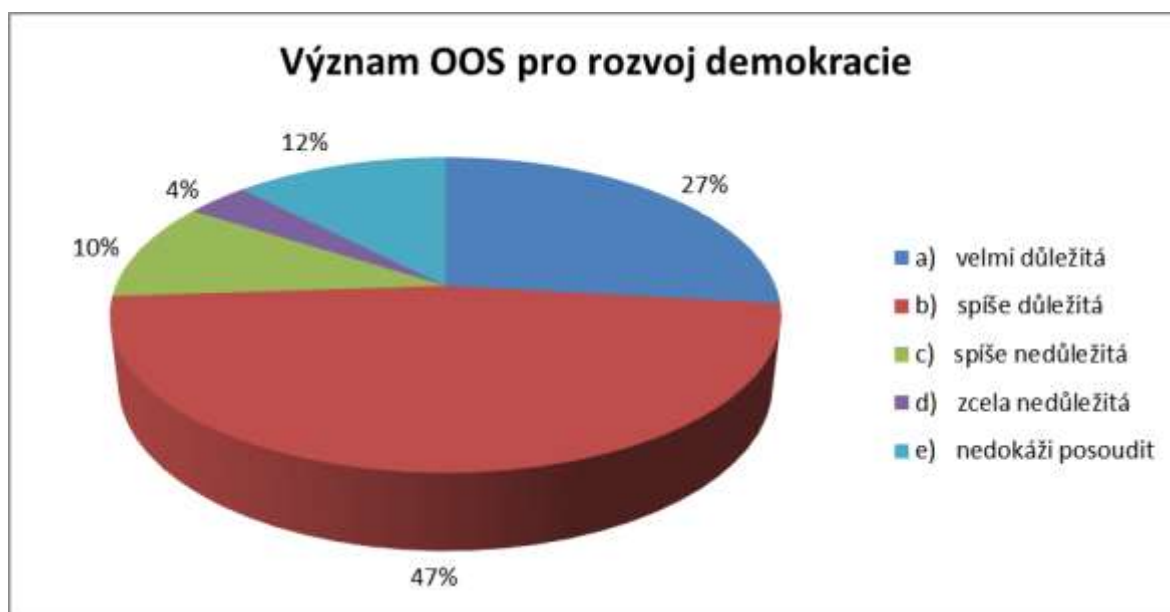
společnost Jihočeského kraje je v názoru na schopnost OOS ovlivnit veřejnou politiku rozpolcená.

Otázka č. 7: Domníváte se, že existence organizací občanské společnosti je důležitá pro rozvoj demokracie?

Tabulka č. 7 Význam OOS pro rozvoj demokracie

	Počet
a) velmi důležitá	37
b) spíše důležitá	65
c) spíše nedůležitá	14
d) zcela nedůležitá	5
e) nedokáží posoudit	17

Graf č. 32 Význam OOS pro rozvoj demokracie

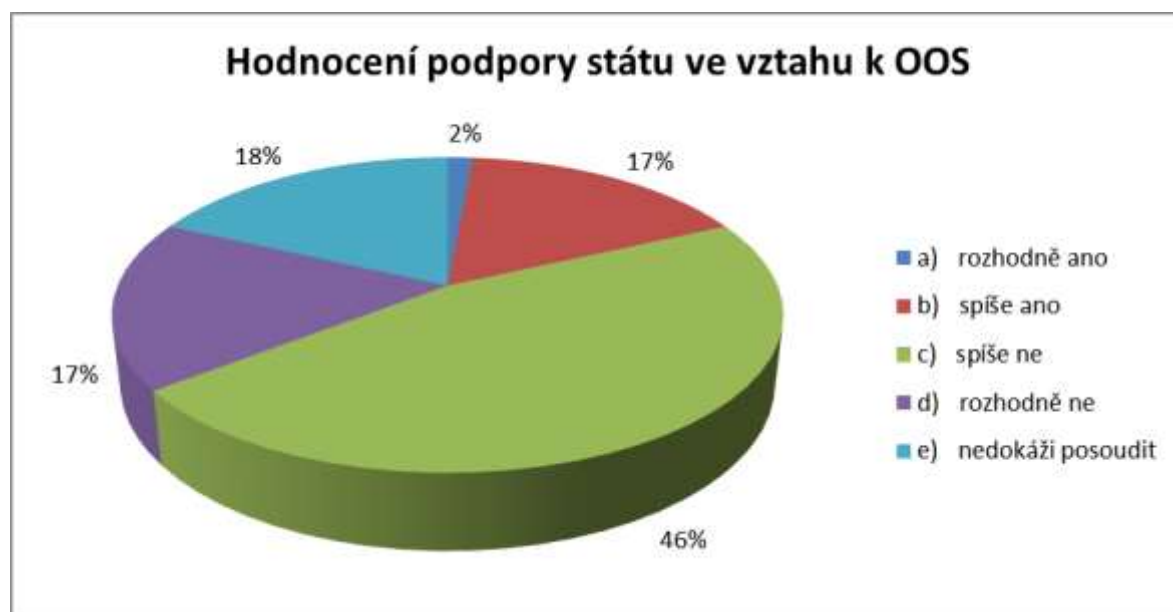
Z grafu č. 32 je patrné, že většina občanů se domnívá, že existence organizací občanské společnosti je pro rozvoj demokracie důležitá. Dle názoru 27 % respondentů je existence OOS pro rozvoj demokracie velmi důležitá, 47 % respondentů se přiklání k názoru, že je existence OOS pro rozvoj demokracie spíše důležitá. Spíše nedůležitá je existence OOS pro rozvoj demokracie dle názoru 10 % respondentů, jako zcela nedůležitou ji vnímá 4 % respondentů. 12 % respondentů nedokáže význam OOS pro rozvoj demokracie posoudit.

Otázka č. 8: Hodnotíte podporu organizací občanské společnosti ze strany státu za dostatečnou?

Tabulka č. 8 Hodnocení podpory státu ve vztahu k organizacím občanské společnosti

	Počet
a) rozhodně ano	2
b) spíše ano	23
c) spíše ne	64
d) rozhodně ne	24
e) nedokáži posoudit	25

Graf č. 33 Hodnocení podpory státu ve vztahu k organizacím občanské společnosti

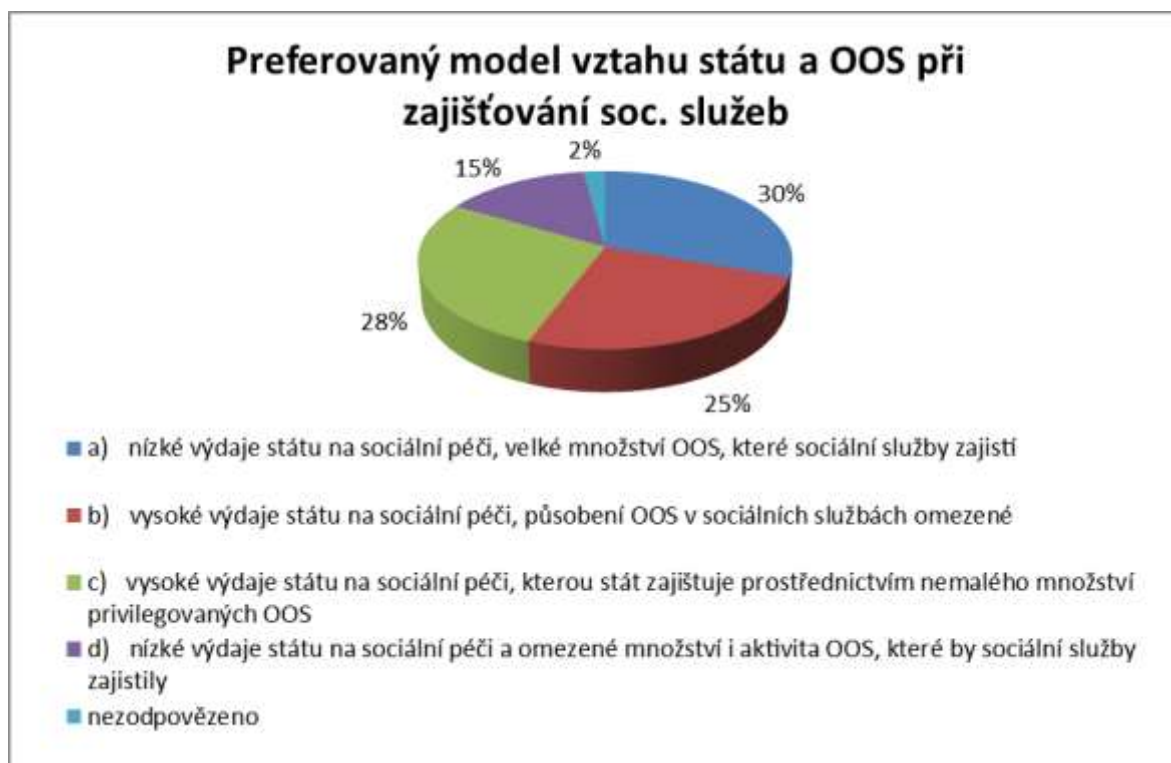
Z grafu č. 33 vyplývá, že většina občanů hodnotí podporu organizací občanské společnosti ze strany státu za nedostatečnou, neboť 46 % respondentů se přiklání k názoru, že podpora organizací občanské společnosti je ze strany státu spíše nedostatečná, 17 % respondentů ji považuje za rozhodně nedostatečnou. Stejný podíl občanů (tj. 17 %) ji hodnotí jako spíše dostatečnou, pouhé 2 % respondentů jako rozhodně dostatečnou. 18 % dotázaných tuto skutečnost nedokáže posoudit.

Otázka č. 9: Jaký z níže popsaných modelů vztahu státu a organizací občanské společnosti (OOS) při zajišťování sociálních služeb byste v ČR preferoval/a?

Tabulka č. 9 Preferovaný model vztahu státu a OOS při zajišťování sociálních služeb

	Počet
a) nízké výdaje státu na sociální péči, velké množství OOS, které sociální služby zajistí	42
b) vysoké výdaje státu na sociální péči, působení OOS v sociálních službách omezené	35
c) vysoké výdaje státu na sociální péči, kterou stát zajišťuje prostřednictvím nemalého množství privilegovaných OOS	38
d) nízké výdaje státu na sociální péči a omezené množství i aktivita OOS, které by sociální služby zajistily	20
nezodpovězeno	3

Graf č. 34 Preferovaný model vztahu státu a OOS při zajišťování sociálních služeb

Z tabulky č. 9 a grafu č. 34 je vidět, že v názoru na model vztahu státu a OOS při zajišťování sociálních služeb jsou občané výrazně nejednotní. Nízké výdaje státu na sociální péči, oproti tomu velké množství OOS zajišťujících sociálních služby preferuje 30 % respondentů. Vysoké výdaje státu na sociální péči, kterou stát zajišťuje prostřednictvím značného množství privilegovaných OOS preferuje 28 % respondentů.

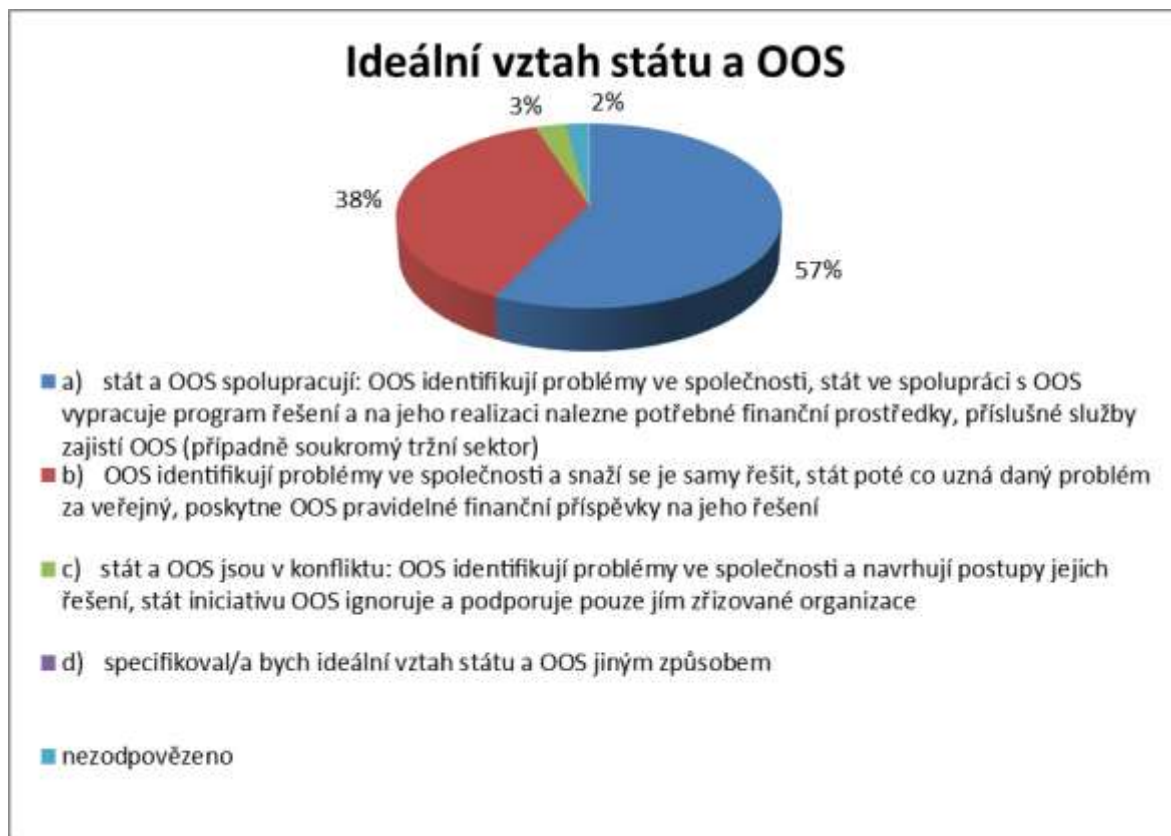
Model, ve kterém sociální péči s vynaložením vysokých nákladů zajišťuje stát, zatímco působení OOS v sociálních službách je významně limitované, preferuje 25 % respondentů. Model nízkých výdajů státu na sociální péči i malého množství OOS zajišťujících sociální služby preferuje 15 % respondentů.

Otázka č. 10: Jaký by měl být podle Vás ideální vztah státu a organizací občanské společnosti (OOS)?

Tabulka č. 10 Ideální vztah státu a organizací občanské společnosti

	Počet
a) stát a OOS spolupracují: OOS identifikují problémy ve společnosti, stát ve spolupráci s OOS vypracuje program řešení a na jeho realizaci nalezne potřebné finanční prostředky, příslušné služby zajistí OOS (případně soukromý tržní sektor)	79
b) OOS identifikují problémy ve společnosti a snaží se je samy řešit, stát poté co uzná daný problém za veřejný, poskytne OOS pravidelné finanční příspěvky na jeho řešení	52
c) stát a OOS jsou v konfliktu: OOS identifikují problémy ve společnosti a navrhnou postupy jejich řešení, stát iniciativu OOS ignoruje a podporuje pouze jím zřizované organizace	4
d) specifikoval/a bych ideální vztah státu a OOS jiným způsobem	0
nezodpovězeno	3

Graf č. 35 Ideální vztah státu a organizací občanské společnosti

Dle tabulky č. 10 a grafu č. 35 je zřejmé, že podle většiny občanů by ideální vztah státu a organizací občanské společnosti měl být kooperativní. Model hlubší spolupráce, kdy OOS identifikují problémy ve společnosti, na jejichž řešení vypracuje stát ve spolupráci s OOS program, který stát finančně podpoří, aby OOS byly schopné příslušné služby zajišťovat, preferuje 57 % respondentů. Model spolupráce spočívající v poskytování pravidelných finančních příspěvků ze strany státu ve prospěch OOS, které řeší státem uznané veřejné problémy, preferuje 38 % respondentů. Konfliktní vztah státu a OOS by uvítalo 3 % respondentů.

III. Identifikační otázky pro statistické vyhodnocení

Otázka č. 11: *Jakého jste pohlaví?*

Tabulka č. 11 Rozdělení respondentů podle pohlaví

	Počet
a) muž	63
b) žena	75

Graf č. 36 Rozdělení respondentů podle pohlaví

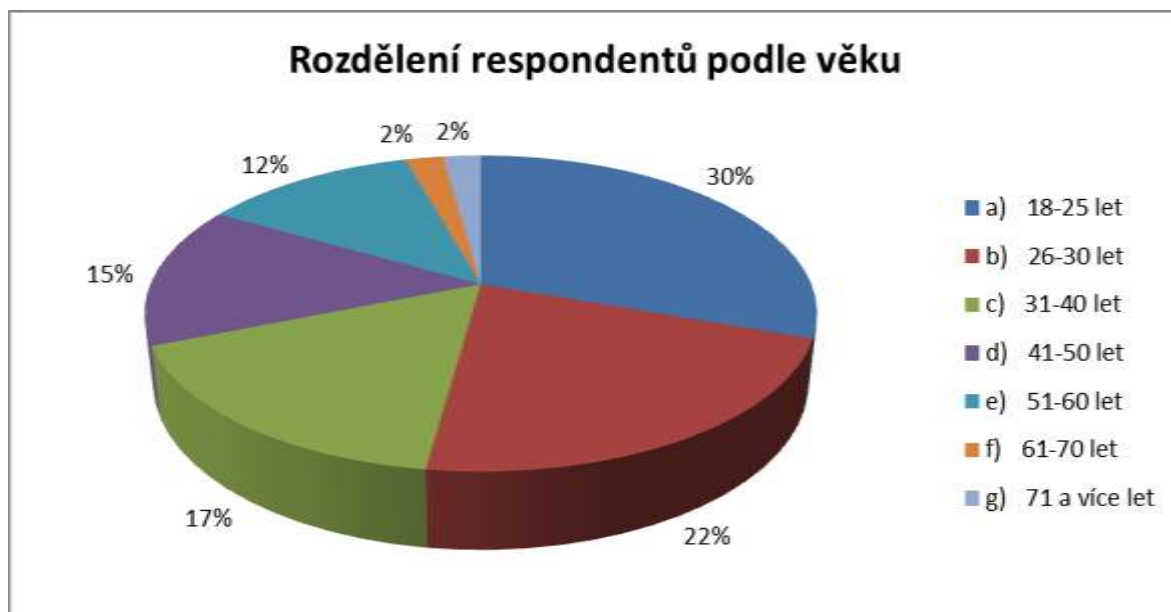
Kvantitativního šetření se účastnilo, jak je znázorněno v tabulce č. 11 a grafu č. 36, 54 % žen (tj. 75 žen) a 46 % mužů (tj. 63 mužů).

Otázka č. 12: *Kolik je Vám let?*

Tabulka č. 12 Rozdělení respondentů podle věku

	Počet
a) 18-25 let	42
b) 26-30 let	30
c) 31-40 let	23
d) 41-50 let	20
e) 51-60 let	17
f) 61-70 let	3
g) 71 a více let	3

Graf č. 37 Rozdělení respondentů podle věku

Z hlediska věkového složení se kvantitativního šetření zúčastnilo 30 % respondentů ve věku 18-25 let (tj. 42 respondentů), 22 % respondentů ve věku 26-30 let (tj. 30 respondentů), 17 % respondentů ve věku 31-40 let (tj. 23 respondentů), 15 % respondentů ve věku 41-50 let (tj. 20 respondentů), 12 % respondentů ve věku 51-60 let (tj. 17 respondentů) a 4 % respondentů věkové kategorie 61 let a více (tj. 6 respondentů) (viz tabulka č. 12 a graf č. 37). Z uvedených počtů je zřejmé, že kvantitativního šetření se zúčastnilo více respondentů nižších věkových kategorií, tudíž výsledky šetření, v nichž je uvažován věk respondentů, mohou být tímto zkresleny.

Otázka č. 13: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tabulka č. 13 Rozdělení respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání

	Počet
a) základní	3
b) střední bez maturity	11
c) střední s maturitou	59
d) vyšší odborné	4
e) vysokoškolské	60
nezodpovězeno	1

Graf č. 38 Rozdělení respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání

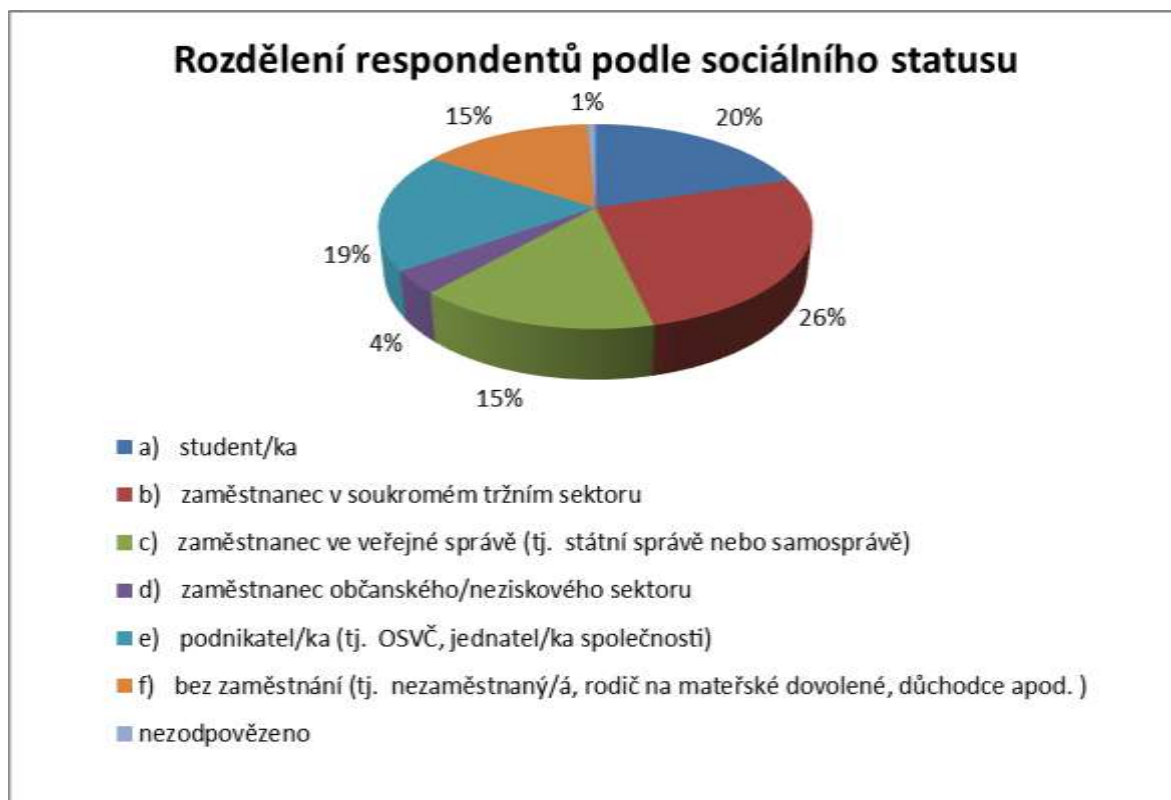
Jak ukazuje tabulka č. 13 a graf č. 38, z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání se kvalitativního šetření zúčastnilo 43 % respondentů s vysokoškolským vzděláním (tj. 60 respondentů) a stejný podíl respondentů se středním vzděláním s maturitou (tj. 59 respondentů). Středního vzdělání s maturitou jako svého nejvyššího dosaženého vzdělání dosáhlo 8 % respondentů (tj. 11 respondentů), 3 % respondentů dosáhlo vyššího odborného vzdělání (tj. 4 respondenti). Základní nejvyšší dosažené vzdělání měla 2 % zúčastněných respondentů (tj. 3 respondenti).

Otázka č. 14: Jaký je Váš sociální status?

Tabulka č. 14 Rozdělení respondentů podle sociálního statusu

	Počet
a) student/ka	28
b) zaměstnanec v soukromém tržním sektoru	36
c) zaměstnanec ve veřejné správě (tj. státní správě nebo samosprávě)	21
d) zaměstnanec občanského/neziskového sektoru	5
e) podnikatel/ka (tj. OSVČ, jednatel/ka společnosti)	26
f) bez zaměstnání (tj. nezaměstnaný/á, rodič na mateřské dovolené, důchodce apod.)	21
nezodpovězeno	1

Graf č. 39 Rozdělení respondentů podle sociálního statusu

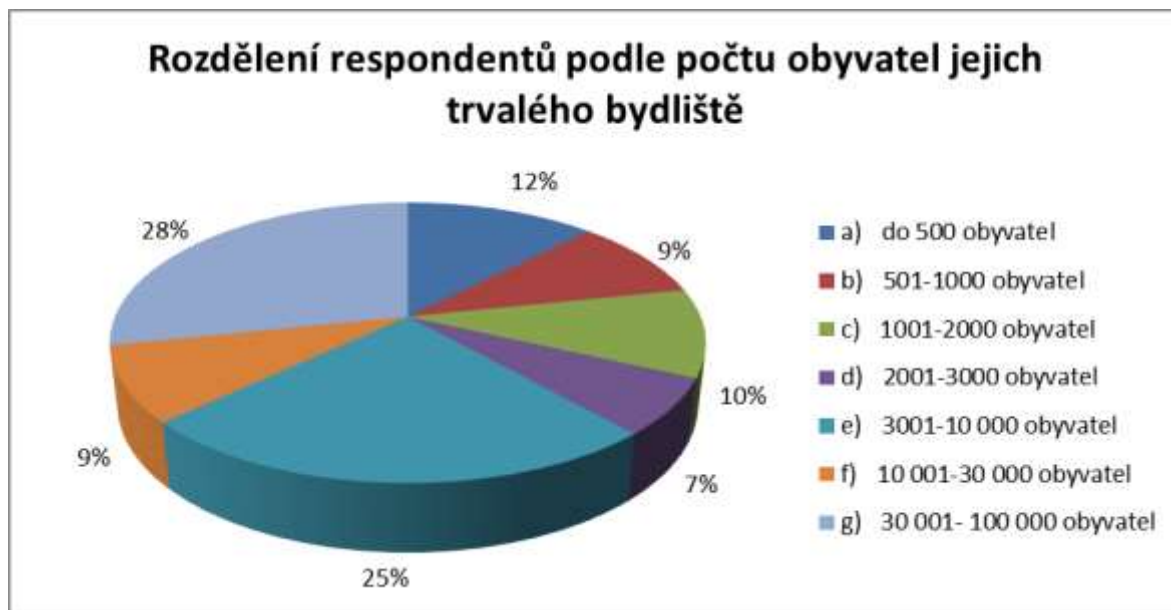
Tabulka č. 14 a graf č. 39 ukazuje rozdělení respondentů, kteří se zúčastnili kvantitativního šetření, z hlediska sociálního statusu. 26 % respondentů jsou zaměstnanci soukromého tržního sektoru (tj. 36 respondentů), 20 % respondentů představují studenti, resp. studentky (tj. 28 respondentů). Podnikateli je 19 % respondentů (tj. 26 respondentů). Zaměstnanců veřejné správy je 15 % respondentů (tj. 21 respondentů). Kategorii „bez zaměstnání“ tvoří rovněž 15 % respondentů (tj. též 21 respondentů). Dále se šetření zúčastnilo 4 % zaměstnanců občanského sektoru (tj. 5 respondentů).

Otázka č. 15: Kolik obyvatel má obec, ve které máte své trvalé bydliště?

Tabulka č. 15 Rozdělení respondentů podle počtu obyvatel jejich trvalého bydliště

	Počet
a) do 500 obyvatel	17
b) 501-1000 obyvatel	13
c) 1001-2000 obyvatel	14
d) 2001-3000 obyvatel	9
e) 3001-10 000 obyvatel	34
f) 10 001-30 000 obyvatel	12
g) 30 001- 100 000 obyvatel	39

Graf č. 40 Rozdělení respondentů podle počtu obyvatel jejich trvalého bydliště

V tabulce č. 15 a grafu č. 40 je zobrazeno rozdělení respondentů podle počtu obyvatel jejich trvalého bydliště. Nejvíce se zúčastnili kvalitativního šetření respondenti z obcí o počtu 30 001 – 100 000 obyvatel (28 % respondentů) a obcí o počtu 3001 – 10 000 obyvatel (25 % obyvatel). Dále se šetření zúčastnilo 12 % respondentů z malých obcí do 500 obyvatel, 10 % respondentů z obcí o počtu 1001 – 2000 obyvatel, 9 % respondentů z obcí o počtu 501-1000 obyvatel a 7 % respondentů z obcí o počtu 2001-3000 obyvatel.

Hypotéza č. 1: Občané se zajímají o věci veřejné v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání.

Bude zjištěna závislost mezi vzděláním občanů a jejich zájmem o věci veřejné. V případně zjištění závislosti, vyjádříme také její sílu. Soubor hodnot je vyjádřen součtem příslušných odpovědí respondentů na jednotlivé podotázky v otázce č. 1 dotazníkového šetření.

Tabulka č. 16 Celkový zájem o věci veřejné v závislosti na vzdělání

	ano	spíše ano	spíše ne	ne
a) základní	3	2	3	4
b) střední bez maturity	16	8	11	7
c) střední s maturitou	70	66	52	41
d) vyšší odborné	3	4	5	1
e) vysokoškolské	71	87	58	18

Tabulka č. 17 Skutečné četnosti n_{ij} a marginální četnosti $n_{.j}$ a $n_{i.}$

	ano	spíše ano	spíše ne	ne	Celkem $n_{i.}$
a) základní	3	2	3	4	12
b) střední bez maturity	16	8	11	7	42
c) střední s maturitou	70	66	52	41	229
d) vyšší odborné	3	4	5	1	13
e) vysokoškolské	71	87	58	18	234
Celkem $n_{.j}$	163	167	129	71	530

Tabulka č. 18 Vyjádření teoretické četnosti pomocí marginálních četností a celkového počtu pozorování

	ano	spíše ano	spíše ne	ne
a) základní	3,69	3,78	2,92	1,61
b) střední bez maturity	12,92	13,23	10,22	5,63
c) střední s maturitou	70,43	72,16	55,74	30,68
d) vyšší odborné	4,00	4,10	3,16	1,74
e) vysokoškolské	71,97	73,73	56,95	31,35

Více jak 20 % teoretických četností je menších než 5, je zapotřebí sloučit řádek a) s b) a d) s e).

Tabulka č. 19 Přepočtené skutečné četnosti n_{ij} a marginální četnosti $n_{.j}$ a $n_{i.}$

	ano	spíše ano	spíše ne	ne	Celkem $n_{i.}$
a) b) základní + střední bez maturity	19	10	14	11	54
c) střední s maturitou	70	66	52	41	229
d) e) vyšší odborné + vysokoškolské	74	91	63	19	247
Celkem $n_{.j}$	163	167	129	71	530

Tabulka č. 20 Vyjádření teoretické četnosti pomocí marginálních četností a celkového počtu pozorování

	ano	spíše ano	spíše ne	ne
a) b) základní + střední bez maturity	16,61	17,02	13,14	7,23
c) střední s maturitou	70,43	72,16	55,74	30,68
d) e) vyšší odborné + vysokoškolské	75,96	77,83	60,12	33,09

Nyní se již nevyskytuje žádná hodnota teoretické četnosti menší než 5.

Tabulka č. 21 Výpočet hodnoty testového kritéria χ^2

	ano	spíše ano	spíše ne	ne
a) b) základní + střední bez maturity	0,345	2,892	0,056	1,961
c) střední s maturitou	0,003	0,525	0,251	3,473
d) e) vyšší odborné + vysokoškolské	0,051	2,229	0,138	5,999

$$\chi^2 = 17,922$$

$$\chi^2_{0,05(6)} = 12,592$$

Jelikož je vypočtená hodnota testového kritéria větší než hodnota kritická, potvrzujeme na hladině významnosti $\alpha=0,05$ hypotézu, že občané se zajímají o věci veřejné v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání.

Určení síly závislosti pomocí Pearsonova koeficientu kontingence:

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2 + n}} = \sqrt{\frac{17,922}{17,922 + 530}} = 0,1809$$

Hodnota C_{\max} pro výpočet normalizovaného Pearsonova koeficientu pro znak s menším počtem obměn $n = 3$ je rovna 0,8165.

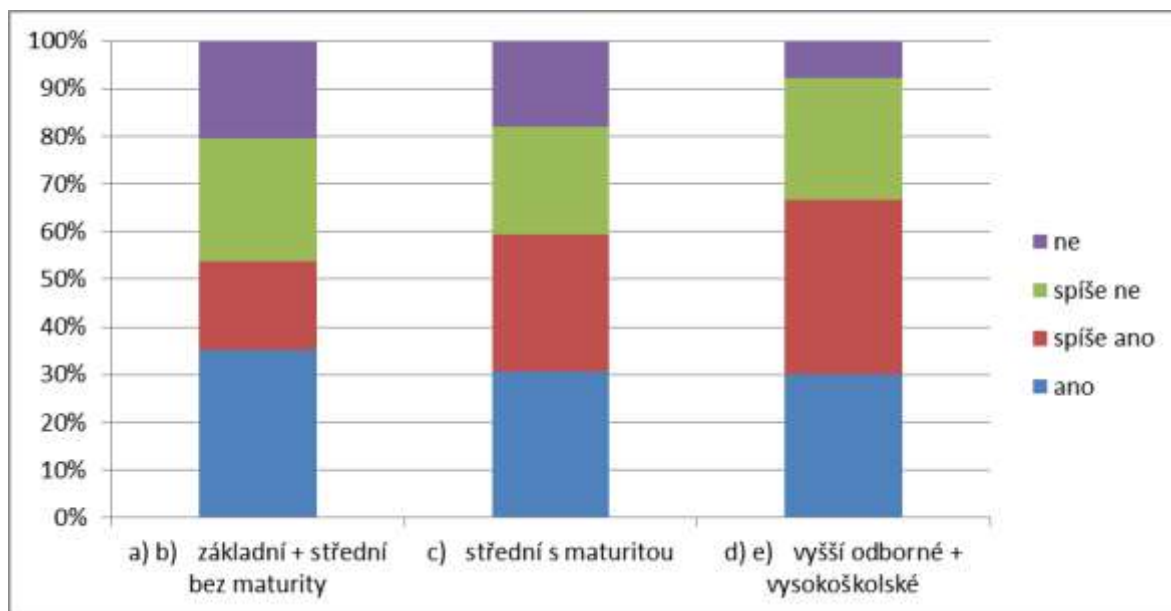
Výpočet normalizovaného Pearsonova koeficientu kontingence:

$$C_n = \sqrt{\frac{C}{C_{\max}}} = \sqrt{\frac{0,1809}{0,8165}} = 0,4707$$

Dle normalizovaného Pearsonova koeficientu kontingence $C_n = 0,4707$ lze závislost hodnotit jako středně silnou.

Nyní se pokusme vyjádřit vztah závislosti těchto dvou proměnných, zda zájem občanů o věci veřejné se zvyšujícím se vzděláním klesá nebo roste.

Graf č. 41 Vztah závislosti zájmu občanů o věci veřejné na úrovni vzdělání v procentuálním vyjádření

Zájem občanů o věci veřejné vyjadřují odpovědi ano a spíše ano. Z grafu je možné vyčíst, že procentuální podíl odpovědi ano a spíše ano se zvyšuje s vyšší úrovní vzdělání. Z toho vyplývá, čím vyšší vzdělání občané mají, tím více se o věci veřejné zajímají. Vzhledem k této skutečnosti je nutné zaměřit pozornost na občany s nižším vzděláním, tj. zejm. základním a středním bez maturity, a zamyslet se nad tím, jak přimět tyto občany zajímat se o věci veřejné. Občané by si předně měli uvědomit, že veřejné politika ovlivňuje životy všech občanů, což je jeden z důvodů, proč by se o věci veřejné měli zajímat. Podpořit toto uvědomění by měla již výuka občanské výchovy na základní škole.

Hypotéza č. 2 Intenzita občanů získávat informace o veřejném dění je ovlivněna sociálním statusem.

Bude zjištěno, zda intenzita občanů získávat informace o veřejném dění je ovlivněna sociálním statusem. V případně zjištění závislosti, vyjádříme také její sílu. Soubor hodnot je vyjádřen součtem příslušných odpovědí respondentů na jednotlivé podotázky v otázce č. 2 dotazníkového šetření.

Tabulka č. 22 Získávání informací v závislosti na sociálním statusu

	často	někdy	zřídka	nikdy
a) student/ka	14	15	25	58
b) zaměstnanec v soukromém tržním sektoru	34	24	28	58
c) zaměstnanec ve veřejné správě	26	19	17	21
d) zaměstnanec občanského/neziskového sektoru	5	6	3	6
e) podnikatel/a	21	25	22	36
f) bez zaměstnání	13	15	21	32

Tabulka č. 23 Skutečné četnosti n_{ij} a marginální četnosti $n_{.j}$ a $n_{i.}$

	často	někdy	zřídka	nikdy	Celkem $n_{i.}$
a) student/ka	14	15	25	58	112
b) zaměstnanec v soukromém tržním sektoru	34	24	28	58	144
c) zaměstnanec ve veřejné správě (tj. státní správě nebo samosprávě)	26	19	17	21	83
d) zaměstnanec občanského/neziskového sektoru	5	6	3	6	20
e) podnikatel/ka (tj. OSVČ, jednatel/ka společnosti)	21	25	22	36	104
f) bez zaměstnání (tj. nezaměstnaný/á, rodič na mateřské dovolené, důchodce apod.)	13	15	21	32	81
Celkem $n_{.j}$	113	104	116	211	544

Tabulka č. 24 Vyjádření teoretické četnosti pomocí marginálních četností a celkového počtu pozorování

	často	někdy	zřídka	nikdy
a) student/ka	23,26	21,41	23,88	43,44
b) zaměstnanec v soukromém tržním sektoru	29,91	27,53	30,71	55,85
c) zaměstnanec ve veřejné správě (tj. státní správě nebo samosprávě)	17,24	15,87	17,70	32,19
d) zaměstnanec občanského/neziskového sektoru	4,15	3,82	4,26	7,76
e) podnikatel/ka (tj. OSVČ, jednatel/ka společnosti)	21,60	19,88	22,18	40,34
f) bez zaměstnání (tj. nezaměstnaný/á, rodič na mateřské dovolené, důchodce apod.)	16,83	15,49	17,27	31,42

Počet teoretických četností menších než 5 nepřesáhl 20 % souboru hodnot, lze vypočítat hodnotu χ^2 .

Tabulka č. 25 Výpočet hodnoty testového kritéria χ^2

	často	někdy	zřídka	nikdy
a) student/ka	3,689	1,920	0,052	4,879
b) zaměstnanec v soukromém tržním sektoru	0,559	0,452	0,238	0,083
c) zaměstnanec ve veřejné správě (tj. státní správě nebo samosprávě)	4,450	0,618	0,028	3,892
d) zaměstnanec občanského/neziskového sektoru	0,172	1,239	0,375	0,398
e) podnikatel/ka (tj. OSVČ, jednatel/ka společnosti)	0,017	1,317	0,001	0,467
f) bez zaměstnání (tj. nezaměstnaný/á, rodič na mateřské dovolené, důchodce apod.)	0,870	0,015	0,805	0,011

$$\chi^2 = 26,548$$

$$\chi^2_{0,05(15)} = 24,996$$

Jelikož je vypočtená hodnota testového kritéria větší než hodnota kritická, potvrzujeme na hladině významnosti $\alpha=0,05$ hypotézu, že intenzita občanů získávat informace o veřejném dění je ovlivněna sociálním statutem.

Určení síly závislosti pomocí Pearsonova koeficientu kontingence:

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2 + n}} = \sqrt{\frac{26,548}{26,548 + 544}} = 0,2157$$

Hodnota C_{max} pro výpočet normalizovaného Pearsonova koeficientu pro znak s menším počtem obměn $n = 4$ je rovna 0,8660.

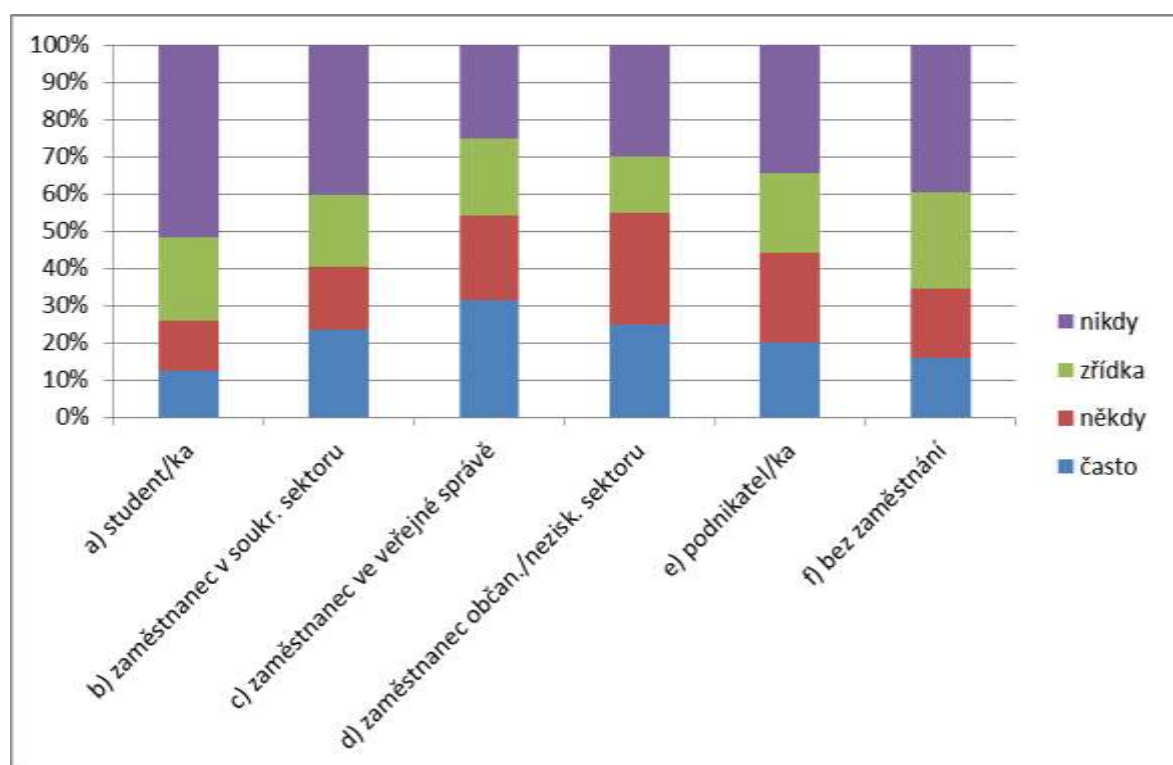
Výpočet normalizovaného Pearsonova koeficientu kontingence:

$$C_n = \sqrt{\frac{C}{C_{max}}} = \sqrt{\frac{0,2157}{0,8660}} = 0,4991$$

Dle normalizovaného Pearsonova koeficientu kontingence $C_n = 0,5013$ lze závislost hodnotit jako středně silnou.

Níže se pokusíme porovnat, občané s jakým sociálním statusem se zajímají a získávají informace o veřejném dění častěji a intenzivněji než občané s jiným sociálním statusem.

Graf č. 42 Vztah závislosti intenzity získávání informací o veřejném dění na sociálním statusu v procentuálním vyjádření

Z grafu č. 42 je zřejmé, že často nebo alespoň někdy získává informace o veřejném dění více než 50 % dotázaných občanů zaměstnaných ve veřejné správě nebo občanském sektoru. Menší podíl občanů zajímajících se často či alespoň někdy o veřejné dění tvoří podnikatelé a zaměstnanci soukromého sektoru a nejmenší podíl tvoří občané

bez zaměstnání a studenti. Na základě těchto výsledků je možné usuzovat, že významnými faktory ovlivňujícími intenzitu získávání informací o veřejném dění je ekonomická aktivita a odvětví ekonomické aktivity. Rozdíly dané odvětvím ekonomické aktivity si vysvětlujeme tak, že čím více informací o veřejném dění občané potřebují k výkonu svého povolání, tím častěji si informace vyhledávají. Z tohoto důvodu vyšší podíl občanů, kteří získávají informace o veřejném dění častěji, tvořili zaměstnanci veřejné správy, resp. zaměstnanci občanského sektoru, než podnikatelé, resp. zaměstnanci soukromého sektoru. Za velmi nepříznivý považujeme výsledek intenzity získávání informací o veřejném dění studenty. Z tohoto důvodu se domníváme, že studenti vysokých i středních škol by měli být důsledněji vedeni k zájmu o veřejné dění a všeobecný přehled o veřejném dění by měl být předpokladem absolvování studia. Domníváme se, že studenti s tímto všeobecným přehledem se dokáží lépe uplatnit nejen na pracovním trhu.

Hypotéza č. 3 Občané využívají svého práva volit v závislosti na věku.

Bude zjištěno, zda občané využívají svého práva volit v závislosti na věku. V případě zjištění závislosti, vyjádříme také její sílu. Soubor hodnot je vyjádřen součtem příslušných odpovědí respondentů na jednotlivé podotázky v otázce č. 3 dotazníkového šetření.

Tabulka č. 26 Účast ve volbách v závislosti podle věku

	většinou	někdy	nikdy
a) 18-25 let	107	43	18
b) 26-30 let	73	28	19
c) 31-40 let	60	24	8
d) 41-50 let	52	14	14
e) 51-60 let	54	4	10
f) 61-70 let	12	0	0
g) 71 a více let	12	0	0

Tabulka č. 27 Skutečné četnosti n_{ij} a marginální četnosti n_{j} a n_{i} .

	většinou	někdy	nikdy	Celkem n_{i}
a) 18-25 let	107	43	18	168
b) 26-30 let	73	28	19	120
c) 31-40 let	60	24	8	92
d) 41-50 let	52	14	14	80
e) 51-60 let	54	4	10	68
f) 61-70 let	12	0	0	12
g) 71 a více let	12	0	0	12
Celkem n_{j}	370	113	69	552

Tabulka č. 28 Vyjádření teoretické četnosti pomocí marginálních četností a celkového počtu pozorování

	většinou	někdy	nikdy
a) 18-25 let	112,61	34,39	21,00
b) 26-30 let	80,43	24,57	15,00
c) 31-40 let	61,67	18,83	11,50
d) 41-50 let	53,62	16,38	10,00
e) 51-60 let	45,58	13,92	8,50
f) 61-70 let	8,04	2,46	1,50
g) 71 a více let	8,04	2,46	1,50

Počet teoretických četností menších než 5 nepřesáhl 20 % souboru hodnot, lze vypočítat hodnotu χ^2 .

Tabulka č. 29 Výpočet hodnoty testového kritéria χ^2

	většinou	někdy	nikdy
a) 18-25 let	0,279	2,155	0,429
b) 26-30 let	0,687	0,480	1,067
c) 31-40 let	0,045	1,417	1,065
d) 41-50 let	0,049	0,345	1,600
e) 51-60 let	1,556	7,070	0,265
f) 61-70 let	1,946	2,457	1,500
g) 71 a více let	1,946	2,457	1,500

$$\chi^2 = 30,314$$

$$\chi^2_{0,05(12)} = 21,026$$

Jelikož je vypočtená hodnota testového kritéria větší než hodnota kritická, potvrzujeme na hladině významnosti $\alpha=0,05$ hypotézu, že občané využívají svého práva volit v závislosti na věku.

Určení síly závislosti pomocí Pearsonova koeficientu kontingence:

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2 + n}} = \sqrt{\frac{30,314}{30,314 + 552}} = 0,2282$$

Hodnota C_{\max} pro výpočet normalizovaného Pearsonova koeficientu pro znak s menším počtem obměn $n = 3$ je rovna 0,8165.

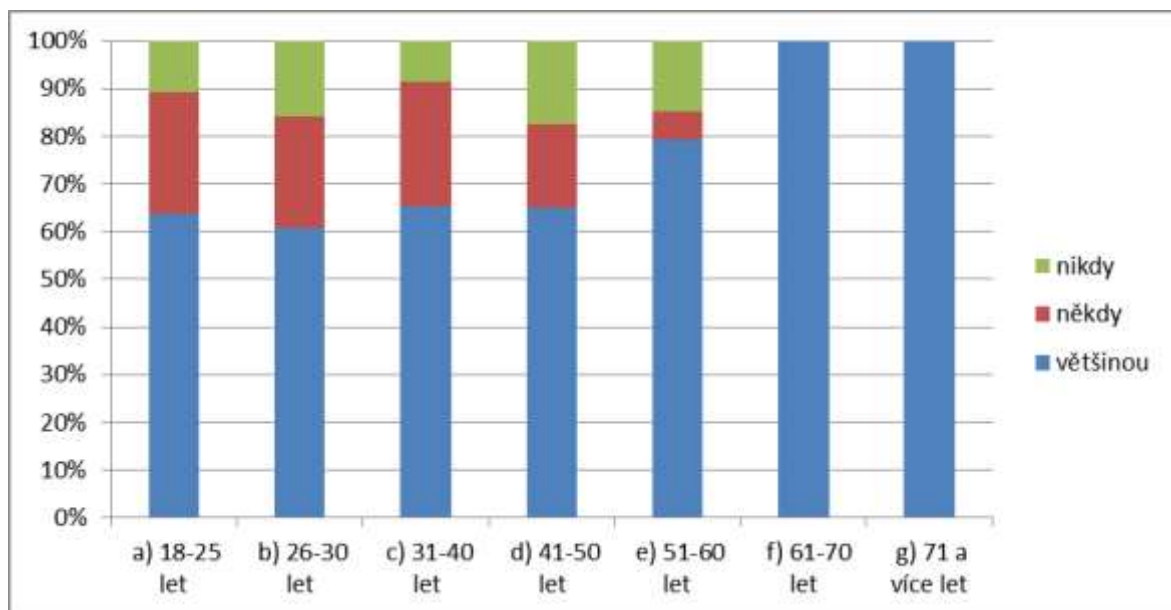
Výpočet normalizovaného Pearsonova koeficientu kontingence:

$$C_n = \sqrt{\frac{C}{C_{\max}}} = \sqrt{\frac{0,2282}{0,8165}} = 0,5286$$

Dle normalizovaného Pearsonova koeficientu kontingence $C_n = 0,5286$ lze závislost hodnotit jako středně silnou.

Níže se pokusíme zhodnotit, zda účast ve volbách se se zvyšujícím věkem zvyšuje nebo naopak snižuje.

Graf č. 43 Vztah závislosti účasti ve volbách na věku občanů v procentuálním vyjádření.

Graf č. 43 naznačuje trend zvyšující se účasti na volbách s rostoucím věkem, tzn., že právo volit své zástupce do vybraných orgánů ve větší míře využívají starší občané než mladší. Nutno však podotknout, že trend není nijak výrazný a výsledek může být ovlivněn nízkým počtem respondentů ve dvou nejvyšších věkových kategoriích.

Hypotéza č. 4 Participace na neformálních občanských aktivitách je ovlivněna pohlavím.

Bude zjištěno, zda participace na neformálních občanských aktivitách je ovlivněna pohlavím. V případně zjištění závislosti, vyjádříme také její sílu. Soubor hodnot je vyjádřen součtem příslušných odpovědí respondentů na jednotlivé podotázky v otázce č. 4 dotazníkového šetření.

Tabulka č. 30 Účast ve volbách v závislosti podle věku

	ano	ne
a) muž	77	172
b) žena	100	199

Tabulka č. 31 Skutečné četnosti n_{ij} a marginální četnosti $n_{.j}$ a $n_{i.}$

	ano	ne	Celkem $n_{.j}$
a) muž	77	172	249
b) žena	100	199	299
Celkem $n_{i.}$	177	371	548

Tabulka č. 32 Vyjádření teoretické četnosti pomocí marginálních četností a celkového počtu pozorování

	ano	ne
a) muž	80,43	168,57
b) žena	96,57	202,43

Žádná z teoretických četností není menší než 5, lze vypočítat hodnotu χ^2 .

Tabulka č. 33 Výpočet hodnoty testového kritéria χ^2

	ano	ne
a) muž	0,146	0,070
b) žena	0,121	0,058

$$\chi^2 = 0,395$$

$$\chi^2_{0,05(1)} = 3,841$$

Jelikož je vypočtená hodnota testového kritéria menší než hodnota kritická, nelze na hladině významnosti $\alpha=0,05$ potvrdit hypotézu, že participace na neformálních občanských aktivitách je ovlivněna pohlavím.

Hypotéza č. 5 Na činnosti organizací občanské společnosti se občané podílí v závislosti na velikosti obce z hlediska počtu obyvatel, ve které žijí.

Bude zjištěno, zda na činnosti organizací občanské společnosti se občané podílí v závislosti na velikosti obce z hlediska počtu obyvatel, ve které žijí. V případně zjištění závislosti, vyjádříme také její sílu. Soubor hodnot je vyjádřen součtem příslušných odpovědí respondentů na jednotlivé podotázky v otázce č. 5 dotazníkového šetření.

Tabulka č. 34 Závislost místa bydliště z hlediska počtu obyvatel na participaci občanů v OOS

	ano	ne
a) do 500 obyvatel	14	53
b) 501-1000 obyvatel	17	33
c) 1001-2000 obyvatel	12	45
d) 2001-3000 obyvatel	3	33
e) 3001-10 000 obyvatel	21	115
f) 10 001-30 000 obyvatel	11	38
g) 30 001- 100 000 obyvatel	34	125

Tabulka č. 35 Skutečné četnosti n_{ij} a marginální četnosti $n_{.j}$ a $n_{i.}$

	ano	ne	Celkem $n_{.j}$
a) do 500 obyvatel	14	53	67
b) 501-1000 obyvatel	17	33	50
c) 1001-2000 obyvatel	12	45	57
d) 2001-3000 obyvatel	3	33	36
e) 3001-10 000 obyvatel	21	115	136
f) 10 001-30 000 obyvatel	11	38	49
g) 30 001- 100 000 obyvatel	34	125	159
Celkem $n_{i.}$	112	442	554

Tabulka č. 36 Vyjádření teoretické četnosti pomocí marginálních četností a celkového počtu pozorování

	ano	ne
a) do 500 obyvatel	13,55	53,45
b) 501-1000 obyvatel	10,11	39,89
c) 1001-2000 obyvatel	11,52	45,48
d) 2001-3000 obyvatel	7,28	28,72
e) 3001-10 000 obyvatel	27,49	108,51
f) 10 001-30 000 obyvatel	9,91	39,09
g) 30 001- 100 000 obyvatel	32,14	126,86

Žádná z teoretických četností není menší než 5, lze vypočítat hodnotu χ^2 .

Tabulka č. 37 Výpočet hodnoty testového kritéria χ^2

	ano	ne
a) do 500 obyvatel	0,015	0,004
b) 501-1000 obyvatel	4,699	1,191
c) 1001-2000 obyvatel	0,020	0,005
d) 2001-3000 obyvatel	2,515	0,637
e) 3001-10 000 obyvatel	1,534	0,389
f) 10 001-30 000 obyvatel	0,121	0,031
g) 30 001- 100 000 obyvatel	0,107	0,027

$$\chi^2 = 11,293$$

$$\chi^2_{0,05(6)} = 12,592$$

Jelikož je vypočtená hodnota testového kritéria menší než hodnota kritická, nelze na hladině významnosti $\alpha=0,05$ potvrdit hypotézu, že na činnosti organizací občanské společnosti se občané podílí v závislosti na velikosti obce z hlediska počtu obyvatel, ve které žijí.

6.2 Kvalitativní přístup

V rámci kvalitativního šetření v terénu, které probíhalo v období od 14. do 24. října 2014, byly prováděny polostrukturované rozhovory s vybranými subjekty občanského sektoru (resp. organizacemi občanské společnosti) Jihočeského kraje na jedné straně a s vybranými zástupci veřejné správy Jihočeského kraje na straně druhé. Vlastnímu kvalitativnímu šetření předcházela výběr konkrétních respondentů. Jak jsme zmínili již výše, z organizací občanské společnosti byly vybírány organizace působící ve sféře sociálně-zdravotní, v oblasti ekologie a ochrany životního prostředí a ve sféře vzdělávání. Jednotlivé vybrané organizace jsme relativně podrobně představili výše.

K výběru uvedených organizací byl využit web, prostřednictvím kterého bylo zmonitorováno, jaké organizace v jednotlivých sférách na území Jihočeského kraje působí, a webové stránky některých z nich byly prostudovány. Vybrané organizace byly následně prostřednictvím elektronické pošty osloveny s žádostí o rozhovor pro účely diplomové práce. Na oslovení prostřednictvím elektronické pošty reagoval pouze předseda organizace Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, s kterým jsme se následně na termínu rozhovoru dohodli, a výkonná ředitelka ekologické organizace Rosa – společnost pro ekologické

informace a aktivity o.p.s. Paní ředitelka nám však nemohla z důvodu časové vytíženosti rozhovor poskytnout, obrátili jsme se proto telefonicky na zástupce Hnutí DUHA České Budějovice. Představitelka Hnutí DUHA ČB byla ochotna požadované informace poskytnout, avšak písemnou formou, proto jí byl zaslán elektronickou poštou k vyplnění dotazník (viz Příloha č. 3) se stejnými otázkami, jaké byly pokládány respondentům při osobním rozhovoru. Se zástupci ostatních vybraných organizací občanské společnosti byly dle předchozí telefonické dohody provedeny polostrukturované rozhovory.

Z představitelů veřejné správy byli osloveni zástupci Krajského úřadu Jihočeského kraje. S ohledem na sféry působnosti, z nichž byly vybírány organizace občanské společnosti, byli v rámci Krajského úřadu Jihočeského kraje osloveni představitelé následujících odborů: Odboru kanceláře ředitele, Odboru sociálních věcí a zdravotnictví, Odboru životního prostředí, zemědělství a lesnictví a Odboru školství, mládeže a tělovýchovy. Žádný z uvedených respondentů neposkytl z důvodu časové vytíženosti osobní rozhovor, potřebné informace proto respondenti poskytli v rámci písemného vyjádření k otázkám, které jim byly zaslány ve formě dotazníku (viz Příloha č. 2) prostřednictvím elektronické pošty. Z oslovených zástupců Krajského úřadu Jihočeského kraje se z důvodu velkého množství pracovních povinností nezúčastnil šetření pouze zástupce Odboru kanceláře ředitele.

Dílčím cílem kvalitativního šetření, jak bylo již nastíněno výše v kapitole věnované cílům a metodice práce, bylo zjistit, zda a prostřednictvím jakých nástrojů vybrané organizace občanské společnosti v jihočeském regionu ovlivňují a participují na tvorbě veřejné politiky, a jaký je vztah těchto organizací vůči představitelům veřejné správy, zejm. zástupcům Krajského úřadu Jihočeského kraje, a jaký je vztah představitelů Krajského úřadu Jihočeského kraje k organizacím občanské společnosti působících na území Jihočeského kraje.

Na následujících několika stranách uvedeme odpovědi jednotlivých respondentů na otázky, které jim byly v rámci osobních rozhovorů pokládány, resp. na které písemně odpovídali prostřednictvím dotazníku. V rámci kvalitativního šetření byly respondentům pokládány otevřené otázky, abychom získali co nejvíce informací. Přípravě otázek, které níže uvádíme, předcházelo stanovení následujících výzkumných otázek:

- 1) Mají OOS ambici ovlivňovat veřejnou politiku a činí tak? Pokud ano, jaké nástroje k tomu využívají?
- 2) Jaký je vztah orgánů veřejné správy a OOS?

Tyto výzkumné otázky se pokusíme zodpovědět na základě kvalitativního šetření níže.

Přehled otázek, na které odpovídali respondenti z Krajského úřadu Jihočeského kraje: ¹³

Otázka č. 1: *Co Vás napadne, když se řekne: „participace na věcech veřejných“? Domníváte se, že participace občanů na správě věcí veřejných je žádoucí pro rozvoj demokratické společnosti?*

Otázka č. 2: *Mají dle Vaší zkušenosti „sociálně-zdravotní“/“ekologické“/“zájmově-vzdělávací“ organizace občanské společnosti (tj. nestátní neziskové organizace) působící v Jihočeském kraji zájem ovlivňovat veřejnou politiku? Pokud ano, jaké nástroje k tomu využívají? Disponují k tomu dostatečnou informační kapacitou? Domníváte se, že stávající informační zdroje, z kterých mohou tyto organizace občanské společnosti čerpat, jsou dostupné v dostatečné míře?*

Otázka č. 3: *Jak by podle Vás měl ideálně vypadat vztah státu a občanského sektoru? Jeden z teoretických modelů vztahu státu a občanského sektoru vystihuje termín spolupráce. Domníváte se, že by státní a občanský sektor měly vzájemně spolupracovat? Svou odpověď prosím zdůvodněte. Proč by měly či neměly spolupracovat, příp. v jakých případech a z jakých důvodů je spolupráce vhodná a v jakých nikoli?*

Otázka č. 4: *Jak hodnotíte reálný vztah státu a občanského sektoru v ČR?*

Otázka č. 5: *Domníváte se, že pozornost státu věnovaná občanskému sektoru je dostatečná? Zdůvodněte prosím:*

Otázka č. 6: *Jak hodnotíte právní prostředí, které stát pro fungování občanského sektoru v ČR vytváří? V letošním roce vstoupil v platnost nový občanský zákoník, který ovlivnil*

¹³ Respondent z Odboru sociálních věcí a zdravotnictví se vyjadřoval k „sociálně-zdravotním“ organizacím, respondent z Odboru životního prostředí, zemědělství a lesnictví k „ekologickým“ organizacím a respondent z Odboru školství, mládeže a tělovýchovy k „zájmově vzdělávacím“ organizacím, není-li níže uvedeno jinak.

právní rámec i organizací občanské společnosti. Které změny plynoucí z tohoto občanského zákoníku vnímáte jako přínosné pro občanský sektor a které naopak jako problematické a proč?

Otázka č. 7: *Jak byste popsal/a vztah mezi Krajským úřadem Jihočeského kraje a „sociálně-zdravotními“/“ekologickými“/“zájmově-vzdělávacími“ organizacemi občanské společnosti působícími v Jihočeském kraji?*

Otázka č. 8: *Jaké nástroje využívá Jihočeský kraj pro podporu „sociálně-zdravotních“/“ekologických“/“zájmově-vzdělávacích“ organizací občanské společnosti na území Jihočeského kraje? Považujete tuto podporu za dostatečnou?*

Otázka č. 9: *Spolupracujete či jste v minulosti spolupracovali s nějakými „sociálně-zdravotními“/“ekologickými“/“zájmově-vzdělávacími“ organizacemi občanské společnosti působícími v Jihočeském kraji? Pokud ano, o jakou formu spolupráce se jedná/jednalo? Jaké jsou Vaše zkušenosti z této spolupráce? Kdo tuto spolupráci inicioval – úřad či organizace? Můžete uvést, s jakými organizacemi jste spolupracovali, co bylo výsledkem této spolupráce, na jakých projektech či aktivitách jste spolupracovali? (Pozn. tazatele: zajímají mě spíše organizace založené zdola aktivními členy občanské společnosti, nikoli shora založené krajem).*

Otázka č. 10: *Vnímáte nějaké překážky, které brání či komplikují spolupráci úřadu se „sociálně-zdravotními“/“ekologickými“/“zájmově-vzdělávacími“ organizacemi občanské společnosti v Jihočeském kraji? Jaké?*

Otázka č. 11: *Máte představu, co by mohlo přispět ke zlepšení spolupráce kraje se „sociálně-zdravotními“/“ekologickými“/“zájmově-vzdělávacími“ organizacemi občanské společnosti v Jihočeském kraji?*

Respondent: Odborný referent na oddělení sociálních služeb Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Krajského úřadu Jihočeského kraje

Odpověď na otázku č. 1: *Participaci na věcech veřejných respondent chápe jako možnost spolupodílet se na věcech veřejných prostřednictvím různých aktivit. Může se jednat o sociální, občanské či politické aktivity, aktivity studentů, rady seniorů, sdružení osob se zdravotním postižením ad. Občané by si dle názoru respondenta měli být vědomi toho,*

že mají právo se na věcech veřejných podílet a aktivně tohoto práva využívat. Participaci občanů na věcech veřejných chápe jakou žádoucí, ačkoliv podotýká, že záleží na vyspělosti demokratické společnosti a na tom, jaké je uvědomění členů této společnosti.

Odpověď na otázku č. 2: Podle zkušeností respondenta mají organizace působící v sociálních službách nejen zájem veřejnou politiku, resp. sociální oblast veřejné politiky, ovlivňovat, ale skutečně ji ovlivňují. Za tímto účelem spoluvytvářejí síť poskytovatelů sociálních služeb, spolupracují s obcemi i krajem, pro jejichž občany sociální služby poskytují. Velký přínos má pro kraj spolupráce organizací občanské společnosti poskytujících sociální služby s obcemi, např. spolupodílejí-li se na komunitních plánech na úrovni obce, ze kterých je tvořen Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb kraje. Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb kraje je každoročně aktualizován a zveřejňován (a to i jeho pracovní verze), na jehož tvorbě se může spolupodílet každý jednotlivec i subjekt. Organizace působící v sociální oblasti mohou ovlivňovat sociální oblast veřejné politiky také tím, že se samostatně nebo skrze sdružující se asociace účastní připomínkových řízení legislativy, která se sociální oblasti týká. Tuto roli považuje respondent za nezastupitelnou a velmi přínosnou. Informační kapacitu, kterou organizace disponují, považuje respondent za dostatečnou.

Odpověď na otázku č. 3: Občanský sektor chápe respondent jako most mezi státem a rodinou. Cílem sdružení vznikajících na dobrovolném základě je ochraňovat a bránit své zájmy, dosažené hodnoty, atd. Toho by nebylo možné bez spolupráce dosáhnout.

Odpověď na otázku č. 4: Reálný vztah státu a občanského sektoru v ČR v rámci sociální oblasti hodnotí respondent pozitivně, neboť vnímá, že se začíná rozvíjet dialog a spolupráce.

Odpověď na otázku č. 5: Pozornost státu věnovaná občanskému sektoru působícímu v sociálních službách je dle respondenta dostatečná, přesto doufá v to, že bude nadále zvyšována. Občanské iniciativy i organizace občanské společnosti mají možnost se veřejně účastnit tvorby politik a to tím, že k dané problematice vyjadřují své názory, účastní se veřejných diskuzí apod.

Odpověď na otázku č. 6: NOZ vnímá respondent velmi kriticky a to z několika důvodů. Podle jeho názoru nebyl dostatečně připraven a diskutován, ačkoliv významně ovlivňuje

občany i subjekty. Přinesl enormní nárůst administrativy a veřejnost včetně veřejnosti odborné (advokáti, notáři) nebyla na tento předpis dostatečně připravená. Většinu organizací občanské společnosti nutí ke změně právní formy, kterou nechápu. Podle názoru respondenta s těmito organizacemi neproběhl potřebný dialog ani jim nebyl vysvětlen záměr zákona. Kriticky vnímá také absenci opatrovnického zákona.

Odpověď na otázku č. 7: Vztah organizací působících v sociální oblasti a Krajského úřadu Jihočeského kraje v rámci jeho přenesené působnosti (tj. výkonu státní správy, který zahrnuje registraci subjektů, sociální práci na území, koordinace poskytování služeb, řešení stížností ad.) hodnotí jako dobrý.

Odpověď na otázku č. 8: Jihočeský kraj podporuje organizace působící v oblasti sociálních služeb prostřednictvím grantových řízení, dotačních programů, finanční pomoci, metodické podpory v určitých oblastech, spolupráce se zastřešujícími organizacemi a také tím, že jim umožňuje podílet se na programech rozvoje kraje.

Odpověď na otázku č. 9: Bez spolupráce s organizacemi občanské společnosti se v oblasti sociálních služeb dle respondenta nelze obejít. Jedná se o několik desítek organizací, které poskytují registrované služby občanům Jihočeského kraje. Krajský úřad Jihočeského kraje přitom nespolupracuje pouze s těmito organizacemi, ale i s organizacemi, které hájí zájmy svých členů, prosazují své hodnoty (např. sdružení zdrav. postižených osob, seniorské organizace, organizace zastupující zájmy rodin, obětí domácího násilí, národnostních menšin atd.). I tyto organizace, kromě finanční podpory ze strany kraje na své projekty, diskutují a prosazují své zájmy v rámci kraje (ale i obcí a státu).

Odpověď na otázku č. 10: Žádné překážky bránící či komplikující spolupráci úřadu s organizacemi působícími v oblasti sociálních služeb na území Jihočeského kraje respondent nevnímá.

Odpověď na otázku č. 11: Stále je co zlepšovat. Záleží na tom, co zainteresované strany od spolupráce očekávají, jaké mají cíle apod.

Respondent: Koordinátor (referent) environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty (EVVO) na oddělení rozvoje venkova, péče o krajinu a koncepcí Odboru životního prostředí, zemědělství a lesnictví Krajského úřadu Jihočeského kraje

Odpověď na otázku č. 1: Participaci na věcech veřejných respondent chápe jako využití práv občanů se zapojit do procesů týkajících se věcí veřejnosti v souladu s platnou legislativou České republiky. Konkrétně se jedná např. o možnost vyjádřit svůj názor, odůvodněné stanovisko, předložit argumenty či možné alternativy řešení konkrétního problému. Participace občanů na správě věcí veřejných je respondentem vnímána pro rozvoj demokracie jako žádoucí.

Odpověď na otázku č. 2: Podle zkušeností respondenta převažují mezi ekologicky zaměřenými organizacemi organizace, které se veřejnou politiku nesnaží přímo ovlivňovat, neb se více zaměřují na práci s konkrétními cílovými skupinami veřejnosti (např. pedagogy, žáky a studenty...). Jedná se o různá centra ekologické výchovy, ekologické poradny, zájmové organizace se zaměřením na ekologické vzdělávání, osvětu a ochranu přírody (např. Základní organizace Českého svazu ochránců přírody). Připouští však, že na území Jihočeského kraje působí několik organizací, které mají zájem veřejnou politiku ovlivňovat. Využívají k tomu např. tyto nástroje: připomínkování rozvojových dokumentů (např. Program rozvoje kraje) a koncepčních materiálů (např. koncepce EVVO, Plán odpadového hospodářství, Ochrana přírody a krajiny...), některé ekologické OOS mají zastoupení v poradních orgánech (např. v Krajské koordinační skupině EVVO zastupuje ekologické OOS předseda sdružení KRASEC), na lokální úrovni se zapojují do řešení místních problémů (např. v rámci komunitního plánování), dalšími nástroji jsou účast ve vybraných správních řízeních či aktivní účast na veřejných jednáních zastupitelstva. Co se týče informační kapacity ekologických organizací, některé organizace disponují při snaze ovlivnit veřejnou politiku dostatkem informací, jiné méně.

Odpověď na otázku č. 3: V oblastech, kde je to možné by měly stát a občanských sektor spolupracovat, ovšem za předpokladu vzájemného respektu. Spolupráce může přispět k včasnému seznámení se se stanovisky, názory a argumenty obou stran. Mají-li možnost obě strany podílet se na výsledném řešení, může spolupráce přispět k předcházení nedorozumění a konfliktním situacím.

Odpověď na otázku č. 4: Reálný vztah státu a občanského sektoru v ČR vnímá respondent kriticky. Podle jeho názoru má tento vztah stále své limity, což je pravděpodobně ovlivněné „předlistopadovým“ vývojem před rokem 1989.

Odpověď na otázku č. 5: Respondent nemá dostatek informací, aby mohl na uvedenou otázku odpovědět v obecné rovině. Ovšem konkrétně podporu OOS poskytující služby EVVO školám a pedagogům shledává jako nedostatečnou.

Odpověď na otázku č. 6: Na tuto otázku nedokázal respondent odpovědět.

Odpověď na otázku č. 7: Ve většině případů vnímá respondent vztah Krajského úřadu Jihočeského kraje a ekologických OOS v kraji jako nekonfliktní, jen v ojedinělých případech problematický, výjimečně až konfliktní.

Odpověď na otázku č. 8: Konkrétně úsek EVVO Krajského úřadu Jihočeského kraje podporuje ekologické OOS Jihočeského kraje těmito nástroji: finančně podporuje (v podobě grantů a příspěvků) z rozpočtu Jihočeského kraje aktivity a činnosti, které jsou v souladu s krajskou koncepcí EVVO, dále zaštiťuje některé akce realizované ekologickými OOS, informuje veřejnost (např. prostřednictvím škol a obcí Jihočeského kraje) o osvětových a vzdělávacích akcích OOS. Dalším nástrojem podpory je spolupráce Jihočeského kraje a sdružení KRASEC vyplývající z uzavřené dohody o spolupráci v roce 2011.

Odpověď na otázku č. 9: Respondent v rámci úseku EVVO dlouhodobě spolupracuje s OOS, neboť služby v oblasti EVVO na území Jihočeského kraje poskytují a zajišťují převážně ekologické OOS (centra ekologické výchovy, ekologické poradny, stanice pro handicapované živočichy, různé zájmové spolky). Formy spolupráce jsou různé. Zkušenosti z této spolupráce převážně dobré. Spolupráce je iniciována z obou stran. Respondent spolupracuje zejména se sdružením KRASEC a jeho členskými organizacemi, v oblasti školní ekologické výchovy především s Centrem ekologické a globální výchovy Cassiopeia v Českých Budějovicích. Konkrétně se jedná o spolupráci např. na aktualizaci a připomínkování krajské koncepce EVVO. V rámci Koordinační skupiny EVVO jde o spolupráci ve formě konzultace aktuálních otázek. Praktická spolupráce probíhá při zajišťování vzdělávacích akcí pro pedagogy a veřejnost.

Odpověď na otázku č. 10: Překážkami komplikujícími spolupráci úřadu s ekologickými OOS jsou určitá oboustranná nedůvěra a „problematická témata“. Problematická v tom, že oficiální politika Jihočeského kraje a názor některých OOS se v rámci určitých témat výrazně liší (typickým příkladem je pohled na další vývoj Národního parku Šumava).

Odpověď na otázku č. 11: Konkrétní představy respondent nevyjádřil, protože nejsou dle jeho vlastního soudu jeho představy reálné.

Respondent: Vedoucí oddělení mládeže, tělovýchovy a sportu Odboru školství, mládeže a tělovýchovy Krajského úřadu Jihočeského kraje

Odpověď na otázku č. 1: Občané by dle názoru respondenta měli mít možnost podílet se na správě věcí veřejných (např. formou námětů a připomínek), ale konečné rozhodnutí o požadovaných změnách by mělo být ponecháno odborníkům.

Odpověď na otázku č. 2: „Zájmově-vzdělávací“ organizace občanské společnosti Jihočeského kraje podle názoru respondenta nemají příliš zájem ovlivňovat veřejnou politiku, přestože informační zdroje jsou dostupné v dostatečné míře.

Odpověď na otázku č. 3: Stát a občanský sektor by měly spolupracovat, avšak konečná rozhodnutí by měli činit odborníci (viz odpověď na otázku č. 1). Státní správa by měla spolupracovat s občanským sektorem např. při tvorbě pravidel dotačních programů, aby veřejné prostředky byly vynakládány účelně a odrážely potřeby organizací a poptávku dětí a mládeže.

Odpověď na otázku č. 4: Stát je vůči občanskému sektoru dle názoru respondenta příliš benevolentní. Výsledkem je zneužívání sociálního systému, systému zdravotní péče atd.

Odpověď na otázku č. 5: Pozornost státu vůči potřebám občanského sektoru považuje respondent za nedostatečnou, neboť upřednostňuje spíše vlastní finanční zájmy před potřebami občanů.

Odpověď na otázku č. 6: Respondent sám sebe nehodnotí jako odborníka na občanské právo, právní prostředí, které stát občanskému sektoru vytváří, však hodnotí jako benevolentní. Na druhou stranu podotýká, že legislativa ČR je pro občana velmi často nepřehledná a nesrozumitelná.

Odpověď na otázku č. 7: Vztah Krajského úřadu Jihočeského kraje s krajem zřizovanými domy dětí a mládeže i „zájmově-vzdělávacími“ organizacemi občanské společnosti se nese ve znamení spolupráce.

Odpověď na otázku č. 8: Jako příklad nástroje podpory „zájmově-vzdělávacích“ OOS respondent uvedl grant v rámci programu „Podpora práce s dětmi a mládeží“. Sám Jihočeský kraj je zřizovatelem 8 domů dětí a mládeže a 22 základních uměleckých škol. Vyšší podpora by byla vítána v oblasti financování stávajících organizací.

Odpověď na otázku č. 9: V minulosti i nadále spolupracuje Krajský úřad Jihočeského kraje s Radou dětí a mládeže Jihočeského kraje, a to na tvorbě a připomínkování strategických dokumentů, nastartování zahraniční spolupráce mezi spolky Jihočeského kraje a Horního Rakouska a na realizaci společných projektů.

Odpověď na otázku č. 10: Překážky bránící spolupráci úřadu se „zájmově-vzdělávacími“ organizacemi v Jihočeském kraji respondent neshledává.

Odpověď na otázku č. 11: Ze strany Krajského úřadu Jihočeského kraje není dle názoru respondenta co zlepšovat, otázka by měla být směřována organizacím.

Přehled otázek, na které odpovídali zástupci vybraných organizací občanské společnosti:¹⁴

Otázka č. 1: *Co Vás napadne, když se řekne „participace na věcech veřejných“? Domníváte se, že participace občanů na správě věcí veřejných je žádoucí pro rozvoj demokratické společnosti?*

Otázka č. 2: *Je předmětem Vaší činnosti mj. ovlivňovat veřejnou politiku? Pokud ano, jaké nástroje k tomu využíváte? Jedním z možných nástrojů, jak ovlivňovat veřejnou politiku*

¹⁴ Zástupcům organizací občanské společnosti byly kromě níže uvedených otázek pokládány také otázky týkající se činnosti příslušné organizace, zdrojů financování a organizační struktury. Odpovědi na tyto otázky zde však neuvádíme, neboť činnost jednotlivých organizací, jejich zdroje financování i organizační strukturu jsme s využitím nejen informací získaných v rámci rozhovorů ale i s využitím webových stránek a jiných oficiálních dokumentů popsali již výše v kapitole věnované charakteristice jednotlivých subjektů.

je spolupracovat s dalšími podobně zaměřenými neziskovými organizacemi, využíváte tohoto nástroje? Pokud ano, s jakými organizacemi spolupracujete?

Otázka č. 3: *Aby organizace byla účelně schopna ovlivňovat veřejnou politiku, je nutné, aby její představitelé měli dostatek informací. Jaká je Vaše informační strategie (z jakých zdrojů získáváte potřebné informace, jak často)? Shledáváte přístup k informacím za dostatečný?*

Otázka č. 4: *Jak by podle Vás měl ideálně vypadat vztah státu a občanského sektoru? Jeden z teoretických modelů vztahu státu a občanského sektoru vystihuje termín spolupráce. Domníváte se, že by státní a občanský sektor měly vzájemně spolupracovat? Svou odpověď prosím zdůvodněte. Proč by měly či neměly spolupracovat, příp. v jakých případech a z jakých důvodů je spolupráce vhodná a v jakých nikoli?*

Otázka č. 5: *Jak hodnotíte reálný vztah státu a občanského sektoru v ČR?*

Otázka č. 6: *Domníváte se, že pozornost státu věnovaná občanskému sektoru je dostatečná? Zdůvodněte prosím:*

Otázka č. 7: *Jak hodnotíte právní prostředí, které stát občanskému sektoru v ČR vytváří? V letošním roce vstoupil v platnost nový občanský zákoník, který ovlivnil právní rámec i organizací občanské společnosti. Které změny plynoucí z tohoto občanského zákoníku vnímáte jako přínosné pro občanský sektor a které naopak jako problematické a proč?*

Otázka č. 8: *Víte, prostřednictvím jakých nástrojů Krajský úřad Jihočeského kraje podporuje občanský sektor na území Jihočeského kraje? Považujete tuto podporu za dostatečnou? Podporuje kraj nějakým způsobem činnost Vaší organizace, pokud ano, jak? Jak byste popsali/a vztah Vaší organizace s Krajským úřadem Jihočeského kraje, příp. Magistrátem Českých Budějovic či městskými/obecními úřady v kraji?*

Otázka č. 9: *Spolupracujete či jste někdy v minulosti spolupracovali s Krajským úřadem Jihočeského kraje v nějaké záležitosti? Pokud ano, o jakou formu spolupráce se jedná/jednalo? Jaké jsou Vaše zkušenosti z této spolupráce? Kdo tuto spolupráci inicioval – úřad či organizace? Co bylo výsledkem této spolupráce, případně na jakých projektech či aktivitách jste spolupracovali? Pokud nemáte žádnou zkušenost se spoluprací*

s Krajským úřadem Jihočeského kraje, navázali jste či pokusili jste se navázat spoluprací s Magistrátem Českých Budějovic či městskými/obecními úřady v kraji?

Otázka č. 10: *Vnímáte nějaké překážky, které brání či komplikují spolupráci organizace s Krajským úřadem Jihočeského kraje, příp. Magistrátem Českých Budějovic či městskými/obecními úřady v kraji? Jaké?*

Otázka č. 11: *Máte představu, co by mohlo přispět ke zlepšení spolupráce Vaší organizace (či organizací občanské společnosti v kraji obecně) s Krajským úřadem Jihočeského kraje či Magistrátem Č. Budějovic, příp. městskými/obecními úřady v kraji?*

Respondent: ředitel Střediska pro rodinu a mezilidské vztahy a Linky důvěry České Budějovice, o.p.s. (z hlediska odborné specializace klinický psycholog a soudní znalec).

Odpověď na otázku č. 1: Participaci občanů na věcech veřejných respondent podporuje, na druhou stranu zastává názor, že by lidé neměli mluvit do věcí, kterým nerozumí.

Odpověď na otázku č. 2: Organizace nepřímo ovlivňuje veřejnou politiku prostřednictvím své činnosti a to následujícím způsobem: poskytuje mediační služby v rozvodovém řízení, spolupracuje se soudy a sociálními pracovníky, nabízí a zajišťuje kurzy v oblasti náhradní rodinné péče a je součástí krizové skupiny Jihočeského kraje (tzn., že zajišťuje odbornou psychologickou pomoc při mimořádných událostech, např. při povodních apod.). Dále ovlivňuje veřejnou politiku prostřednictvím médií (např. ředitel organizace poskytuje rozhovory v rozhlase, v němž se vyjadřuje k aktuálním společenským problémům sociálně-psychologické sféry). S primátorem města spolupracovala organizace v minulosti na projektu zaměřeného na boj proti gamblerství. Iniciátorem této spolupráce bylo město, ovšem v reakci na organizací vydávané články, které na tuto problematiku upozorňovaly.

Organizace spolupracuje v rámci svého zaměření např. s organizacemi následné péče Domino a Focus apod.

Odpověď na otázku č. 3: Informace právního charakteru získává od advokátů, kteří mají osobní vazby na ředitele organizace. Jiné informace získává ředitel organizace prostřednictvím dalších odborných společností, kterých je členem.

Odpověď na otázku č. 4: Respondent se přímo nevyjádřil k ideálnímu vztahu státu a občanského sektoru. Tvrdí, že stát by s občanským sektorem spolupracoval, problém však vidí v nedostatku finančních prostředků.

Odpověď na otázku č. 5: Stát by si měl zhodnotit, jaké služby jsou pro společnost skutečně potřebné a tyto služby podporovat, aby byly finanční prostředky vynakládány efektivně a účelově, neboť tak se podle názoru respondenta neděje. V souvislosti s tím upozorňuje respondent na to, že finanční prostředky dle jeho názoru nejsou rozdělovány na základě objektivních kritérií a mnohdy je rozdělování finančních prostředků založeno na osobních vazbách. V důsledku toho se stává, že finanční podporu získá organizace, o jejíž veřejné prospěšnosti lze pochybovat.

Odpověď na otázku č. 6: Z výše uvedené odpovědi na otázku č. 6 je možné odvodit, že pozornost státu věnována občanskému sektoru dostatečná není (a to právě z důvodu uvedeného výše).

Odpověď na otázku č. 7: Změny, které přinesl NOZ, vnímá respondent jako další finanční zátěž pro organizace, přínos žádný.

Odpověď na otázku č. 8: Organizaci podporuje Krajský úřad Jihočeského kraje zejm. formou finančních prostředků v rámci dotačních programů.

Odpověď na otázku č. 9: Formy spolupráce organizace s veřejnosprávními orgány Jihočeského kraje uvedené výše v souvislosti s odpovědí na otázku č. 2.

Odpověď na otázku č. 10: Problematické je dle respondenta, že spolupráce občanského sektoru s veřejnosprávními orgány je závislá na vzájemných vztazích, s čímž je spojena nutnost sebeprezentace organizace. Ideální způsob reprezentace organizace vnímá respondent v tom, že její členové se snaží maximálně realizovat její cíl a poslání a snaží se svou práci odvádět co nejlépe, ale ví, že tato forma reprezentace není zpravidla pro navázání spolupráce s úřady dostačující.

Odpověď na otázku č. 11: Ke zlepšení spolupráce organizací občanské společnosti na území Jihočeského kraje a Krajského úřadu Jihočeského kraje či Magistrátu města České Budějovice by přispělo, kdyby se zaměstnanci těchto úřadů aktivněji zajímali o agendu, která jim přísluší, a byli v dané oblasti vzdělaní.

Respondent: člen statutárního orgánu organizace Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, tj. výboru. Respondent v minulosti zastával funkci ředitele organizace, z hlediska odborné specializace sociální pracovník.

Odpověď na otázku č. 1: Pod participací na správě věcí veřejných si respondent představí zapojování se do tvorby nových zákonných norem, zapojování do komunitního plánování či spolupráci s lokálními veřejnosprávními úřady. Snahy organizací o spolupráci s Magistrátem města České Budějovice respondent v regionu Jihočeského kraje vnímá.

Odpověď na otázku č. 2: Organizace se snaží do jisté míry veřejnou politiku ovlivňovat. Přeneseně prostřednictvím spolupráce s dalšími organizacemi, zejm. Dětským krizovým centrem v Praze, se snaží se ovlivňovat legislativní proces. Ve snaze o svou propagaci potažmo ovlivnění veřejné politiky zástupci organizace vydávají odborné články v tisku, poskytují cca 1x ročně rozhovory regionální televizi či zvou místní politické představitele na organizací pořádané akce jako je např. „Den otevřených dveří“. V oblasti propagace jsou si její představitelé vědomi jistých rezerv, proto aktuálně pracují na novém strategickém plánu propagace.

Odpověď na otázku č. 3: Organizace je součástí několika pracovních skupin na Magistrátu města České Budějovice (např. pracovní skupiny „krizová pomoc“ či skupiny zaměřené na děti a mládež), v rámci kterých se účastní pravidelných koordinačních schůzek, které představují určitý zdroj informací. Nejen z tohoto důvodu se aktuální vedení organizace snaží opětovně navázat kontakty na Krajském úřadě Jihočeského kraje a stát se součástí jeho pracovních skupin. Dalším zdrojem informací jsou různá školení a kurzy, kterých zástupci organizace dle potřeby účastní.

Odpověď na otázku č. 4: Dle názoru respondenta by veřejnosprávní orgány měly představitelům organizací občanské společnosti, tedy odborné veřejnosti z terénu, více naslouchat.

Odpověď na otázku č. 5: Odpověď na tuto otázku úzce souvisí s odpovědí na předchozí otázku výše. Veřejná politika je dle názoru respondenta řízena spíše shora a zkušenosti představitelů organizací občanské společnosti z terénu nejsou příliš využívány. Na druhé straně připouští, že je nutné, aby byly aktivnější i samotné organizace, chtějí-li

s představiteli veřejné správy navazovat kontakty, aby mohly veřejnou politiku, resp. tu část veřejné politiky, do které spadá činnost dané organizace, ovlivňovat.

Odpověď na otázku č. 6: Vzhledem k tomu, že organizace určitým způsobem interaguje především s orgány veřejné správy na úrovni kraje, hodnotil respondent spíše pozornost představitelů těchto orgánů vůči místním organizacím občanské společnosti. V této souvislosti respondent připouští, že občanský sektor nepředstavuje pro orgány veřejné správy prioritu, ačkoliv se nedomnívá, že by se dalo hovořit vysloveně o nedostatečné pozornosti. Upozorňuje však na to, že mnohdy představitelé veřejné správy stanoviska představitelů organizací občanské společnosti vyslechnou, ledačos přislíbí, ale ve výsledku stanoviska nezpracují a přisliby nenaplní. Dalším aspektem je skutečnost, že někteří zástupci veřejné správy nejednají s představiteli občanského sektoru jako sobě rovnými partnery. Jiným aspektem je odbornost zástupců veřejné správy, neboť ne vždy podle respondenta příslušné funkce vykonávají lidé, kteří dané agendě skutečně rozumí.

Odpověď na otázku č. 7: Respondent vnímá změny vyplývající z NOZ jako první snahy o zprůhlednění financování a vůbec fungování občanského sektoru. Ukáže však až čas, co přinesou např. změny právních forem, jestli např. některé právní formy budou na úkor jiných privilegovány. NOZ představoval pro organizaci také impuls ke změně stanov, v rámci čehož došlo k transformaci právní formy organizace na zapsaný spolek. Do budoucna však organizace vážně uvažuje o jeho transformaci na zapsaný ústav. Mnohé změny, které přinesl NOZ, se dotkly také přímo práce s klienty, zejm. v oblasti sociálně-právního poradenství, které organizace mj. poskytuje. Současně respondent upozorňuje na nevyhnutelnost novelizace některých ustanovení NOZ.

Odpověď na otázku č. 8: Jedním z nástrojů, jakým Krajský úřad Jihočeského kraje podporuje občanský sektor na území Jihočeského kraje je finanční podpora ve formě dotací či grantů. Dále mají organizace občanské společnosti možnost se zapojit do plánování v rámci pracovních skupin. Magistrát města České Budějovice v současné době iniciuje projekty na zviditelnění občanského sektoru, v rámci kterých mají místní organizace občanské společnosti možnost se prezentovat na vlastním panelu či se zúčastnit pořádaných workshopů apod.

Odpověď na otázku č. 9: Organizace historicky vznikla mj. ze spolupráce s Krajským úřadem Jihočeského kraje, s ohledem na to měla organizace ještě do minulého roku (tj. roku 2013) na základě inominátní smlouvy do značné míry privilegované postavení, díky čemuž organizace získávala od kraje pravidelnou finanční podporu (i když se postupem času snižovala) mimo dotační programy. Pro příští rok se již organizace uchází o finanční podporu v rámci dotačních programů. Ve spolupráci s krajským metodikem prevence se organizace účastnila rozvojového plánu. V minulosti byla také součástí některých pracovních skupin v rámci Krajského úřadu Jihočeského kraje, což se snaží obnovit (viz výše). Na úrovni Magistrátu města České Budějovice se ve spolupráci s organizací THEIA - krizové centrum o.p.s. podílela v předminulém a minulém roce na tvorbě metodiky týkající se vykazování krizové pomoci v rámci komunitního plánování. V současné době se zapojuje do výše uvedených projektů Magistrátu města České Budějovice na zviditelnění občanského sektoru.

Odpověď na otázku č. 10: Ze strany organizace vnímá respondent překážku zejm. v limitované časové dotaci, při které je velmi obtížné skloubit klientskou práci s propagací, aby organizace plnohodnotně plnila servisní a expresivní funkci. Další překážku vnímá ve zpolitizované veřejné správě zejm. na úrovni vedoucích odborů Krajského úřadu Jihočeského kraje, na které je vyvíjen viditelný politický tlak. Problémem je dle respondenta v neposlední řadě absence mechanismu, prostřednictvím kterého by v rámci dotačních řízení byly roztrženy organizace na kvalitní, které mají výsledky a odvádí svou práci dobře a ostatní. Negativně respondent také vnímá nízkou finanční podporu Magistrátu města České Budějovice ve prospěch organizací občanské společnosti působících v oblasti sociálních služeb.

Odpověď na otázku č. 11: Ke zlepšení spolupráce s uvedenými úřady by přispělo, kdyby se organizace více věnovala propagaci a budování osobních vazeb na příslušných úřadech, aby představitelé těchto úřadů získali o organizaci větší povědomí.

Respondent: člen organizace Hnutí DUHA České Budějovice

Odpověď na otázku č. 1: Respondent považuje za potřebné, aby se lidé dožadovali informací, které jsou v jejich zájmu a na které mají ze zákona právo. Z tohoto důvodu

je důležité, aby veřejnosprávní orgány byly otevřené a sdílné. Iniciativa veřejnosti je na cestě k demokracii nezbytná.

Odpověď na otázku č. 2: Hnutí DUHA ČB se za účelem ovlivňování veřejné politiky zapojuje do správních řízení týkajících se ochrany přírody a krajiny, příp. se v těchto řízeních i odvolává. Dále se zapojuje do připomínkování územního plánování (např. Plán odpadového hospodářství Jihočeského kraje). Organizace usiluje o správné nakládání s odpady a o zachování divočiny v Národním parku Šumava. V těchto oblastech se snaží ovlivňovat veřejnou politiku zejména. Za tímto účelem spolupracuje s dalšími organizacemi: se spolkem Calla – Sdružení pro záchranu přírody, spolkem Jihočeské matky a spolkem Občanská iniciativa pro ochranu životního prostředí.

Odpověď na otázku č. 3: Potřebné informace získává organizace např. skrze Agenturu pro ochranu přírody a krajiny či přímo od veřejnosprávních úřadů. V případě potřeby organizace žádá o posudky (např. dendrologické) soudní znalce. Často informace čerpá z odborné literatury a internetu. Informace čerpá organizace přibližně 1-2x měsíčně. Respondent podotýká, že přístup k informacím není vždy úplně snadný.

Odpověď na otázku č. 4: Respondent vyjádřil názor, že stát a občanský sektor potažmo občanská společnost by měly v každém případě spolupracovat. Političtí představitelé by se měli hlouběji zajímat o potřeby lidí, ne je ignorovat.

Odpověď na otázku č. 5: Reálný vztah státu a občanského sektoru hodnotí respondent velmi kriticky, neboť podle jeho názoru je veřejný sektor příliš ovlivnitelný lobbisty, vlivnými politiky a podnikateli. Respondent uvádí konkrétní příklad ze své zkušenosti: investor a projektant vymyslí stavbu, pro jejíž realizaci zajistí vše potřebné, teprve poté následuje správní řízení, ve kterém se veřejnost může k projektu vyjádřit, ačkoliv veřejnost vyjádří nesouhlas s danou stavbou, uskuteční se, protože k její realizaci je vše předem připraveno. Správný postup by měl být opačný.

Odpověď na otázku č. 6: Podle respondenta není občanskému sektoru v ČR věnována dostatečná pozornost. Jako příklad uvádí stavbu dálnice D8, kdy stát nevěnoval dostatečnou pozornost námitkám spolku Děti Země a důsledkem toho byl sesuv půdy v červnu 2013, navýšení nákladů a posunutí termínu dokončení stavby.

Odpověď na otázku č. 7: Právní prostředí, které stát občanskému sektoru vytváří, respondent rovněž nehodnotí pozitivně. Kriticky vnímá zejm. návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti, jemuž NOZ otevřel prostřednictvím ustanovení o veřejné prospěšnosti cestu. Respondent vyjádřil obavu z toho, že se tento status stane nástrojem státu pro selekci co nejvíce veřejně neprospěšných spolků, mezi které budou patřit zejm. kritické spolky upozorňující na nezákonnosti či nedemokratický přístup, a tím budou znevýhodňováni oproti „veřejně prospěšným“ spolkům.

Odpověď na otázku č. 8: S Krajským úřadem Jihočeského kraje spolupracuje organizace jen zřídka. Z krajského rozpočtu jsou finančně podporovány přednášky, které organizace se spolkem Calla v současné době pořádají. V minulosti organizace spolupracovala s Krajským úřadem Jihočeského kraje v rámci projektu s názvem „Moudře s bioodpady“, na který organizace získala grant ve výši 30 tisíc Kč. Díky osobě, která má tyto záležitosti ve své kompetenci, má organizace se spoluprací s Krajským úřadem Jihočeského kraje zkušenosti dobré.

Odpověď na otázku č. 9: Spolupráce s Krajským úřadem Jihočeského kraje viz odpověď na předchozí otázku výše. Od Magistrátu města České Budějovice získala organizace v minulosti grant na zpracování seznamu stáčíren kosmetických a čisticích prostředků a sběren odpadu, jehož účelem byla snaha o minimalizaci odpadu.

Odpověď na otázku č. 10: Organizace nejvíce spolupracuje s Městským úřadem Kaplice. Po formální stránce je spolupráce v pořádku. Po neformální stránce je členům organizace ze strany úřadu dáváno najevo, že problematice nerozumí či se chovají násilně. Respondent k této situaci použil příměr „hra na demokracii“.

Odpověď na otázku č. 11: Ke zlepšení spolupráce by přispělo, kdyby úřady (Městský úřad Kaplice i Krajský úřad Jihočeského kraje) braly organizace občanské společnosti jako skutečného partnera a to nejen formálně, ale i po neformální stránce měly snahu poměry zlepšit.

Respondent: předseda statutárního orgánu organizace Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, z hlediska odborné specializace energetický poradce

Odpověď na otázku č. 1: Řekne-li se participace na věcech veřejných, představí si respondent např. možnost podílet se na koncepcích vytvářených veřejnosprávními úřady či možnost veřejnosti hájit své zájmy, které jsou ohrožené. Participaci občanů na správě věcí veřejných považuje pro rozvoj demokratické společnosti nejen za žádoucí, ale také za nezbytnou.

Odpověď na otázku č. 2: Předmětem činnosti organizace je ovlivňovat veřejnou politiku, a to zejm. v oblasti energetiky, částečně také v oblasti životního prostředí. Využívá k tomu mnohé nástroje: např. vyjednávání, zapojování se do různých pracovních skupin a přípravy koncepčních materiálů (strategií), místní referenda, výjimečně vstupují také do soudních sporů či organizují happeningy. Organizace se snaží ovlivňovat veřejnou politiku nejen na regionální úrovni, ale také na úrovni státní správy. Dříve byli představitelé organizace součástí poradenského orgánu Ministerstva životního prostředí ČR, nyní jsou součástí Rady vlády pro udržitelný rozvoj (ve výboru zaměřeném na energetiku). V rámci této spolupráce podobně jako v případě spolupráce na úrovni města České Budějovice v rámci EVVO, rekultivace vytěžených prostor či ochrany pískoven jsou partnerem veřejné správy. V případě sporů o využití území, o jehož využití mají politici své představy a kde mají své zájmy, bývají spíše v pozici oponenta. Nejen na ovlivňování veřejné politiky spolupracují s následujícími organizacemi: na regionální úrovni s Hnutím DUHA České Budějovice, na centrální úrovni s celorepublikovým Hnutím DUHA, dále s organizací Greenpeace či Ekologickým institutem Veronica.

Odpověď na otázku č. 3: Informace získává organizace pravidelně zejm. skrze asociaci nevládních organizací zabývajících se životním prostředím Zelený Kruh, které je členem. Dalším zdrojem informací je samotná veřejná správa vzhledem k vazbám, které organizace s veřejnou správou má. Informace z těchto zdrojů čerpá organizace pravidelně.

Odpověď na otázku č. 4: Institucionalizovaný občanský sektor by měl být dle respondenta pro veřejnou správu partnerem, neboť jsou to právě organizace občanské společnosti zajišťující služby, které nemůže či nestíhá zajišťovat stát. Mnohé služby dokáží tyto organizace zajistit také lépe, levněji a efektivněji než stát, typickým příkladem je ekologické poradenství. Právě na tyto oblasti by stát měl vypisovat dotační programy.

Současně se respondent domnívá, že by bylo vhodné, aby stát podporoval i oponenty z řad organizací občanské společnosti.

Odpověď na otázku č. 5: V souvislosti se vztahem státu a občanského sektoru v ČR respondent v současné době reflektuje v důsledku podpory současné vlády růst vlivu průmyslu v neprospěch veřejnosti a organizací působících v oblasti ekologie a životního prostředí, jejichž hlas je tlumen. Kriticky vnímá do značné míry privilegované postavení Asociace nestátních neziskových organizací (představující sít' spíše elitářských organizací) v rámci státní správy. Pozitivně vnímá, že zdola vznikají nové občanské iniciativy a hnutí a to napříč generačním spektrem. I když nutno říci, že tento trend lze pozorovat spíše ve městech, zatímco na vesnicích se ve spolcích sdružují nadále zejm. myslivci, dobrovolní hasiči, fotbalisté apod.

Odpověď na otázku č. 6: Pozornost státu věnovanou občanskému sektoru hodnotí respondent jako nedostatečnou a to zejm. s odkazem na trvale podkapitalizovaný občanský sektor.

Odpověď na otázku č. 7: Ve vztahu k NOZ považuje respondent za nesmyslné povinné přejmenování občanských sdružení na spolky, které podle jeho názoru organizacím nic nepřináší, jen náklady s tím spojené. Současně upozorňuje na nákladnost zápisu organizace jakožto právnické osoby do veřejného rejstříku, což může být problematické zejm. pro menší organizace. Kriticky vnímá ustanovení NOZ o veřejné prospěšnosti a na jehož základě vládou navrhovaný zákon o statusu veřejné prospěšnosti, který považuje respondent v českém prostředí za krok zpět.

Odpověď na otázku č. 8: Krajský úřad Jihočeského kraje využívá na podporu organizací občanské společnosti zejm. finanční nástroje. Oproti tomu respondent vnímá, že zájem Krajského úřadu Jihočeského kraje o zapojování ekologicky zaměřených OOS do plánování apod. ve srovnání s 90. léty slábne. Organizaci Krajský úřad Jihočeského kraje podporuje pouze skrze grantové programy (získává zpravidla 1x grant ročně).

Odpověď na otázku č. 9: Organizace se do značné míry zabývá tématy, která je třeba řešit na centrální úrovni. S Krajským úřadem Jihočeského kraje nejen z tohoto důvodu příliš nespolupracuje (více viz odpověď na otázku 10 níže).

Odpověď na otázku č. 10: Témata, kterým se organizace na regionální úrovni zabývá (jako je např. ochrana životního prostředí) patří dle názoru respondenta o Krajským úřadem Jihočeského kraje podceňovaná témata, proto zde organizace nemá partnera pro případné jednání. Na některá jiná témata mají představitelé organizace na jedné straně a představitelé Krajského úřadu Jihočeského kraje na straně druhé zcela protikladné názory (např. na problematiku okolo Národního parku Šumava, na splavňování Vltavy apod.). Tyto důvody představují jisté překážky pro jejich spolupráci.

Odpověď na otázku č. 11: Ke spolupráci organizace s Krajským úřadem Jihočeského kraje by dle názoru respondenta přispělo, kdyby příslušní představitelé Krajského úřadu Jihočeského kraje měli skutečně zájem spolupracovat a zapojit organizaci do jednání na příslušných strategických koncepcích. V současnosti vnímá respondent zapojování veřejnosti ze strany Krajského úřadu Jihočeského kraje spíše jen jako formální krok.

Respondent: ředitel organizace Pohodáři VSKH

Odpověď na otázku č. 1: Respondent se v obecné rovině nevyjádřil, co si představí pod participací na věcech veřejných, ale domnívá se, že by se občané na věcech veřejných měli podílet a doposud tak v dostatečné míře nečiní.

Odpověď na otázku č. 2: Předmětem činnosti organizace je také do určité míry ovlivňovat veřejnou politiku, zejm. v rámci ochrany přírody. Aktuálně se podílí na tvorbě plánu environmentální výchovy a ochrany přírody na úrovni Magistrátu města České Budějovice. Dále se podílí na plánování a rozvoji sociálních služeb. Organizace spolupracuje s řadou dalších organizací: KRASEC, Roska České Budějovice, Centrum sociálních služeb Empatie, Arpida – centrum pro rehabilitaci osob se zdravotním postižením, Národní rada osob se zdravotním postižením, Česká tábormická unie, Česká rada dětí a mládeže.

Odpověď na otázku č. 3: Potřebné informace organizace získává skrze Českou radu dětí a mládeže či Český svaz ochránců přírody a prostřednictvím spolupráce s dalšími podobně zaměřenými organizacemi, s kterými se informace vzájemně předávají.

Odpověď na otázku č. 4, 5 a 6: V ideálním případě by měl stát s občanským sektorem potažmo občanskou společností spolupracovat. Ve skutečnosti stát, resp. veřejná správa, podle názoru respondenta občanský sektor osloví, aby vyjádřil své názory a stanoviska

k danému problému, ale mnohdy se jimi následně neřídí. Respondent dokonce vyjádřil názor, že je státu jedno, co občané chtějí. Z těchto důvodů nepovažuje respondent pozornost, kterou stát věnuje občanskému sektoru, za dostatečnou.

Odpověď na otázku č. 7: Právě v souvislosti s přijetím NOZ respondent hodnotí právní prostředí, které stát vytváří pro fungování občanského sektoru, velmi kriticky. Za nesmyslný krok považuje zejm. terminologické změny právních forem organizací.

Odpověď na otázku 8: Krajský úřad Jihočeského kraje podporuje občanský sektor Jihočeského kraje prostřednictvím již několikrát zmiňovaných dotačních programů, ale i tím, že organizacím občanské společnosti umožňuje využívat krajské vývěsky pro svou propagaci, pořádat zde zdarma výstavy nebo mohou zanechat na Krajském úřadu Jihočeského kraje k volnému odběru své propagační materiály. S některými organizacemi Krajský úřad spolupracuje na jím pořádaných akcích.

Odpověď na otázku č. 9: Organizace spolupracuje okrajově s Odborem životního prostředí, zemědělství a lesnictví Krajského úřadu Jihočeského kraje, více pak s Odborem školství mládeže a tělovýchovy Krajského úřadu Jihočeského kraje. Z iniciativy kraje se organizace podílí na programu pro děti a mládež na akcích, které kraj pořádá. Dále organizace spolupracuje s Jihočeskou centrálou cestovního ruchu, která je krajem zřizovaná, např. v rámci prezentace na veletrhu cestovního ruchu „Jihočeský kompas“.

Odpověď na otázku č. 10 a 11: Určitou překážkou komplikující spolupráci organizací OOS s Krajským úřadem Jihočeského kraje je dle názoru respondenta skutečnost, že možnosti jednotlivých zástupců krajského úřadu jsou omezené, neboť jejich kompetence jsou velmi rozdrobené. Ke zlepšení spolupráce by přispělo, kdyby zástupci Krajského úřadu Jihočeského kraje vnímali představitele OOS jako rovnocenného partnera a nejednali s nimi z vrchnostenské pozice. Samozřejmě nelze říci, že se takto chovají všichni úředníci. Je to o lidech, s některými je spolupráce lepší, s jinými horší.

Respondent: Vzdělavatel Tělocvičné jednoty SOKOL České Budějovice

Odpověď na otázku č. 1: Participací na věcech veřejných rozumí respondent možnost podílet se na správě věcí veřejných, což považuje za žádoucí pro rozvoj demokracie, kterou chápe jako hlas lidu.

Odpověď na otázku č. 2: Organizace se nesnaží přímo aktivně ovlivňovat veřejnou politiku v tom pravém slova smyslu. Snaží se však být příkladem mravního života a tyto hodnoty předávat prostřednictvím cvičitelů dětem a tímto způsobem tyto „sokolské hodnoty“ předávat z generace na generaci. Jedná se hodnoty a principy jako vlastenectví, nadšení pro věc, všestrannost (právě v oddílech všestrannosti je „duch“ Sokola), sport pro všechny. Potrpí si na kázeňské výchově skupin. Organizace primárně vytváří prostor pro smysluplné trávení volného času a prostor, kde se občané mohou sdružovat a stát se součástí „sokolské komunity“ sdílející výše uvedené hodnoty. Spolupráci s jinými organizacemi se zcela nevyhýbají, aktivně ji však nevyhledávají, neboť k tomu nemají důvod. Částečně spolupracují pouze s Českou asociací Sportu pro všechny.

Odpověď na otázku č. 3: Jak jsme uvedli výše, organizace se nesnaží přímo ovlivňovat veřejnou politiku, možná ústředí, tj. Česká obec sokolská, o tom však neměl respondent bližší informace. Potřebné informace však organizace získává zejm. od ČOS, případně využívají externích informačních zdrojů (aktuálně např. využívají informačních služeb finanční poradkyně za účelem čerpání dotací na rozsáhlejší rekonstrukci).

Odpověď na otázku č. 4: V ideálním případě by se vztah státu a občanského sektoru měl nést v duchu vyvážené spolupráce. Jak však respondent poznamenal vzhledem k historickým zkušenostem, organizaci „Sokol“ postačí, když ji stát umožní existovat.

Odpověď na otázku č. 5: Respondent nemá dostatek informací, aby dokázal reálný vztah státu a občanského sektoru v ČR zhodnotit. Vnímá tento vztah nejsilněji skrze finanční podporu z grantů a dotací, prostřednictvím kterých stát činnost některých organizací finančně podporuje.

Odpověď na otázku č. 6: Pozornost státu vůči občanskému sektoru nedovedl respondent zhodnotit. To je pravděpodobně dáno tím, že organizace se primárně soustředí na svou činnost a od státu nepožaduje více než, aby organizaci umožnil její bytí a svou činnost provozovat. Rovněž po finanční stránce se organizace snaží být co nejsoběstačnější, o granty a dotace žádá pouze na větší finančně náročnější projekty spjaté s rozsáhlejšími rekonstrukcemi, na které jim vlastní zdroje nedostačují.

Odpověď na otázku č. 7: Stanovy organizace byly dány do souladu s NOZ a v souvislosti s tím byly tělocvičné jednoty Sokola transformovány v pobočné spolky ČOS, která sama byla transformována ve spolek. Jiné zásadní změny v souvislosti s NOZ organizace

nezaznamenala. Jen respondent upozornil, že povinnost vést podvojný účetnictví, kterou ukládá NOZ, může být problematická pro menší tělocvičné jednoty Sokola na vesnicích či menších městech, které vede jen několik málo členů ve svém volném čase.

Odpověď na otázku č. 8: Respondent vnímá podporu organizací občanské společnosti ze strany Krajského úřadu Jihočeského kraje, příp. Magistrátu města České Budějovice zejm. skrze grantové a dotační programy.

Odpověď na otázku č. 9: Spíše než s Krajským úřadem Jihočeského kraje spolupracuje organizace s Magistrátem města České Budějovice a to zejm. na akcích, které město pořádá např. na akci s názvem „Překročme bariéry“, kde organizace zajišťuje sportovní část, či na slavnostech města České Budějovice, kde má organizace zpravidla svůj stánek. Nedávno se organizace účastnila na Magistrátu města České Budějovice tiskové konference k projektu týkajícího se druhé etapy rekonstrukce atletického stadionu na Sokolském ostrově v Českých Budějovicích. Aktuálně by ve spolupráci s Magistrátem města České Budějovice organizace ráda vytvořila „Hodiny pro veřejnost“.

Odpověď na otázku č. 10 a 11: V rozsahu uvedené spolupráce organizace zejm. s Magistrátem města České Budějovice respondent žádné překážky spolupráce nevnímá, tudíž ani návrhy na zlepšení této spolupráce.¹⁵

¹⁵ Nutno však podotknout, že jednání s místními veřejnosprávními orgány nespádají do kompetence respondenta vzhledem k jeho funkci. Více informací k této problematice by pravděpodobně měl tajemník organizace, který je však časově velmi vytížený, jak jsme uvedli již výše, proto nebylo možné s ním tuto problematiku podrobněji prodiskutovat.

7 Výsledky a diskuse

Předmětem zkoumání této práce byl vztah občanského sektoru a veřejné správy v Jihočeském kraji, na který je práce regionálně zaměřena. Vycházíme z toho, že občanský sektor se rekrutuje z občanské společnosti, kterou tvoří občané dané země, příp. regionu. Z tohoto důvodu jsme zvolili kombinaci kvantitativního šetření, jehož cílovou skupinou byli občané Jihočeského kraje, a kvalitativního šetření, v jehož rámci byli osloveni na jedné straně zástupci vybraných organizací občanské společnosti Jihočeského kraje a na druhé straně vybraní představitelé Krajského úřadu Jihočeského kraje.

Předpokladem rozvinutého občanského sektoru schopného plnit servisní, participativní a politické funkce je rozvinutá občanská společnost, kterou tvoří občané se zájmem o veřejné dění. Z tohoto důvodu byla první část dotazníkové šetření zaměřena na roli občana ve veřejné politice, v níž jsme se občanů Jihočeského kraje ptali, zda se zajímají o věci veřejné, prostřednictvím jakých aktivit a jak často, zda se účastní voleb, zapojují do některých neformálních občanských aktivit či se dokonce sdružují v organizacích občanské společnosti. Vycházíme totiž z názoru, že občané mohou participovat na správě věcí veřejných mj. skrze účast ve volbách, zapojením se do různých neformálních občanských aktivit či dokonce participací na činnosti organizací občanské společnosti. Při tvorbě této části dotazníku jsme vycházeli z těchto hypotéz:

- 1) Občané se zajímají o věci veřejné v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání.
- 2) Intenzita občanů získávat informace o veřejném dění je ovlivněna sociálním statusem.
- 3) Občané využívají svého práva volit v závislosti na věku.
- 4) Participace na neformálních občanských aktivitách je ovlivněna pohlavím.
- 5) Na činnosti organizací občanské společnosti se občané podílí v závislosti na velikosti obce z hlediska počtu obyvatel, ve které žijí.

ad 1) Závislost mezi zájmem občanů o věci veřejné a nejvyšším dosaženým vzděláním se potvrdila, přičemž síla této závislosti byla vyhodnocena jako střední. Výsledkem šetření je, že zájem občanů o věci veřejné se zvyšuje s rostoucím nejvyšším dosaženým vzděláním (viz graf č. 41 výše). Veřejná politika však ovlivňuje životy všech občanů bez ohledu

na dosažené vzdělání, z tohoto důvodu považujeme za důležité zaměřit pozornost na občany s nižším vzděláním a zamyslet se nad tím, jak tyto občany přimět k tomu, aby se o veřejné dění kolem sebe zajímali. Domníváme se, že občané by si předně měli uvědomit význam veřejné politiky pro jejich život ve společnosti, které jsou součástí, a k tomuto uvědomění by je měla přivést výuka občanské výchovy již na základní škole.

Ad 2) Závislost mezi intenzitou, resp. četností, získávání informací o veřejném dění a sociálním statutem se rovněž potvrdila. Stejně jako v případě předchozí hypotézy byla síla těchto dvou proměnných vyhodnocena jako střední. Nejvyšší podíl dotázaných občanů, kteří se vyjádřili, že informace o veřejném dění získávají často, resp. někdy, tvoří zaměstnanci veřejné správy a zaměstnanci občanského sektoru, menší podíl pak tvoří podnikatelé a zaměstnanci soukromého sektoru a nejmenší podíl tvoří občané bez zaměstnání a studenti (viz graf č. 42 výše). Z těchto výsledků usuzujeme, že faktory ovlivňujícími intenzitu získávání informací o veřejném dění je ekonomická aktivita a odvětví ekonomické aktivity. Čím více informací o veřejném dění občané potřebují k výkonu svého povolání, příp. čím více jsou veřejnou politikou ovlivňováni, tím častěji veřejné dění monitorují. Zvláštní pozornost si zaslouží vysoký podíl dotazovaných studentů získávajících informace o veřejném dění nikdy, příp. zřídka. Tento výsledek považujeme za překvapující a velmi nepříznivý, proto se domníváme, že by vysokoškolští i středoškolští pedagogové měli studenty důsledněji vést k zájmu o veřejné dění.

Ad 3) Středně silná závislost se ukázala být i mezi proměnnými účastí ve volbách a věkem. Tedy i třetí hypotéza se potvrdila. Dle grafu č. 43 účast ve volbách roste se zvyšujícím se věkem. Pomyslná křivka nastiňující tento vztah je však pouze mírně vzrůstající, tudíž výsledek není zcela přesvědčivý a mohl být ovlivněn nízkým počtem respondentů ve dvou nejvyšších věkových kategoriích.

Ad 4, 5) Hypotézy č. 4 a 5 se nepotvrdily, neboť mezi vybranými proměnnými není závislost.

Na základě vyhodnocení této části dotazníkového šetření jsme zjistili také následující skutečnosti. O veřejnou politiku v České republice se zajímá nadpoloviční většina občanů Jihočeského kraje, přičemž největší zájem projeví občané o dění v obci. Relativně vysoký zájem mají občané o činnost obecního úřadu, naopak nízký zájem byl zaznamenán o činnost krajského úřadu. Domníváme se, že občané mají o činnosti

krajského úřadu málo informací a nevnímají, že by krajský úřad výrazněji ovlivňoval jejich životy, proto se o dění na krajském úřadě příliš nezajímají. Obecní úřady jsou občanům blíže, proto zájem občanů o jejich činnost je výrazně vyšší. Z toho vyplývá doporučení pro představitele Krajského úřadu Jihočeského kraje, že by měli být otevřenější a snažit se s občany více komunikovat.

Nejčastěji se většina dotazovaných občanů Jihočeského kraje zajímá o veřejné dění skrze média, menší podíl občanů pak často, příp. někdy, sledují úřední desku obce. Naopak tři čtvrtiny dotazovaných občanů se nikdy neúčastní veřejného zasedání obce a více než polovina dotazovaných občanů se nezapojuje nikdy do řešení veřejných problémů.

Voleb do všech vybraných orgánů (tj. do poslanecké sněmovny, senátu, zastupitelstva kraje a obce) se účastní více než polovina dotazovaných občanů. Největší podíl občanů se většinou účastní voleb do zastupitelstva obcí, nižší podíl občanů se účastní voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Nejmenší podíl občanů se většinou účastní voleb do zastupitelstva kraje a do Senátu Parlamentu ČR. Usuzujeme, že míra účasti ve volbách do jednotlivých orgánů, je ovlivněna významem, který občané těmto orgánům připisují.

Z hlediska zapojení se do vybraných neformálních občanských aktivit nadpoloviční většina občanů poskytla v tomto roce dar ve prospěch organizací občanské společnosti, petici podepsalo téměř dvě pětiny oslovených občanů. Podíl občanů, kteří se v tomto roce zúčastnili nějakého veřejného shromáždění či demonstrace, je mizivé.

Nejvíce dotazovaných občanů (přibližně polovina) se podílí na činnosti zájmových spolků zaměřených např. na kulturu či sport, zatímco na činnosti organizací poskytujících sociální služby či environmentálních organizacích se podílí pouze přibližně desetina občanů. Porovnáme-li tento výsledek s výsledkem výzkumu provedeným Fakultou sociálních věd Univerzity Karlovy v roce 1995, zjistíme, že výsledek je totožný, tj. že nadále se občané nejvíce sdružují v organizacích občanské společnosti zaměřených na sport a kulturu, ačkoliv oba výzkumy od sebe dělí téměř 20 let a uvedeného výzkumu se účastnili na rozdíl od našeho šetření občané z celé České republiky.

Předpokladem bylo, že postoje občanů k občanskému sektoru mohou do určité míry predikovat některé znaky reálného vztahu občanského sektoru a veřejné správy. Druhá část dotazníkového šetření byla proto věnována vztahu občana k občanskému sektoru a jeho

roli ve veřejné politice. Pro tuto část šetření byly stanoveny následující výzkumné otázky, které se nyní pokusíme na základě výsledků šetření zodpovědět:

- 1) Mají občané důvěru ve schopnost OOS ovlivnit veřejnou politiku?
- 2) Jaký význam připisují občané existenci OOS ve vztahu k rozvoji demokracie?
- 3) Považují občané podporu ze strany státu ve prospěch OOS za dostatečnou?
- 4) Jaký model vztahu státu a OOS při zajišťování sociálních služeb v ČR občané preferují?
- 5) Jaký vztah státu a OOS považují občané za ideální?

Ad 1) Občanská společnost Jihočeského kraje je v názoru na schopnost OOS ovlivnit veřejnou politiku rozpolcená. Důvěru v to, že OOS jsou schopné ovlivnit veřejnou politiku, mají přibližně dvě pětiny dotázaných občanů.

Ad 2) Jednotnější jsou občané v názoru na význam organizací občanské společnosti pro rozvoj demokracie. Existenci OOS považuje pro rozvoj demokracie za důležitou většina dotazovaných občanů (za velmi důležitou přibližně čtvrtina občanů, za spíše důležitou téměř polovina občanů).

Ad 3) Podporu státu ve prospěch OOS hodnotí většina dotazovaných občanů za nedostatečnou. Téměř jedna pětina občanů považuje podporu OOS ze strany státu za rozhodně nedostatečnou a téměř polovina za spíše nedostatečnou.

Ad 4) Respondenti vybírali ze čtyř modelů vztahu státu a OOS při zajišťování sociálních služeb (které jsme pro účely šetření zjednodušili), jak je definovali teoretici L. M. Salomon a H. K. Anheier. Jaký z těchto modelů občané Jihočeského kraje preferují, nelze jednoznačně říci, neboť jejich preference jsou velmi nejednotné. Tři desetiny dotazovaných občanů preferují liberální model (tj. model nízkých výdajů státu na sociální péči při velkém množství OOS tyto služby zajišťujících). Necelé tři desetiny občanů preferují sociálně demokratický model (tj. model vysokých výdajů státu na sociální péči zajišťovanou prostřednictvím značného množství státem privilegovaných OOS). Čtvrtina občanů označila preferenci korporativistického modelu (tj. modelu vysokých výdajů státu na sociální péči při působení omezeného množství OOS v sociálních službách). Vezmeme-li v potaz, kolik občanů preferuje model vysokých státních výdajů na sociální péči bez ohledu na to, zda sociální péči zajišťuje prostřednictvím státních institucí nebo jím

privilegovaných OOS, zjistíme, že více než polovina občanů se přiklání k tomu, že sociální péči by měl financovat z větší míry stát. Tento výsledek připisujeme historickému vývoji v České republice, kde nebylo historicky běžné, že by sociální služby zajišťovaly organizace občanské společnosti, nýbrž stát. Domníváme se, že tento aspekt byl ještě posílen čtyřicetiletým působením komunistického režimu. Není proto divu, že zájem občanů podílet se na činnosti organizací zajišťujících sociální služby je nízký.

Ad 5) Respondenti si mohli vybrat jeden z modelů vztahu státu a občanského sektoru, jak je popsali teoretici P. Frič a M. Bútora, tj. mezi dvěma kooperativními modely a jedním konfliktním modelem, nebo mohli specifikovat ideální vztah státu a OOS jiným způsobem dle svých představ. Poslední možnosti nikdo z respondentů nevyužil. Z výsledků je zřejmé, že dle jihočeských občanů by měly stát a občanský sektor spolupracovat, neboť s výjimkou 3 % občanů, kteří preferovali konfliktní vztah, a 2 % občanů, kteří svůj názor nevyjádřili, se všichni občané vyslovili pro jeden či druhý kooperativní model. Více než polovina občanů preferuje hlubší model spolupráce, spočívající ve spolupráci státu a OOS na programu řešení identifikovaných veřejných problémů, na jehož realizaci stát zajistí potřebné finanční prostředky, aby příslušné služby zajistily OOS, příp. soukromý tržní sektor. Téměř dvě pětiny občanů považují za ideální model vztahu státu a OOS model, v němž spolupráce spočívá v poskytování pravidelných finančních příspěvků ze strany státu ve prospěch OOS, které řeší problémy státem uznané jako veřejné (zjednodušeně řečeno).

V rámci kvalitativního šetření byly prováděny polostrukturované rozhovory s vybranými zástupci organizací občanské společnosti působících v jihočeském regionu. Zástupci Krajského úřadu Jihočeského kraje oslovení jako představitelé veřejné správy na regionální úrovni osobní rozhovor z časových důvodů odmítli, potřebné informace poskytli v písemné podobě, vyplněním dotazníku obsahujícím otevřené otázky. Tuto formu upřednostnil také jeden ze zástupců ekologických organizací. Z organizací občanské společnosti se šetření zúčastnili zástupci organizací ze sféry sociálně-zdravotní, z oblasti ekologie a ze sféry vzdělávání (skrze zájmové aktivity). Přípravě rozhovorů (resp. dotazníku) předcházelo stanovení následujících výzkumných otázek, které se nyní pokusíme na základě šetření zodpovědět:

- 1) Mají OOS Jihočeského kraje ambice ovlivňovat veřejnou politiku a činí tak? Pokud ano, jaké nástroje k tomu využívají?
- 2) Jaký je vztah orgánů veřejné správy a OOS na území Jihočeského kraje?

Ad 1)

Ambice ovlivňovat veřejnou politiku a také tak činí zejména jihočeské organizace působící v sociálních službách, tedy organizace, které řadíme do sféry sociálně-zdravotní, což dokládá také odborný referent oddělení sociálních služeb Krajského úřadu Jihočeského kraje. Využívají k tomu zejm. následujících nástrojů: spoluvytvářejí síť poskytovatelů sociálních služeb, podílejí se na tvorbě komunitních plánů sociálních služeb na úrovni obce, z kterých je tvořen Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb kraje, který mohou na úrovni kraje připomínkovat, dále působí v různých pracovních skupinách (na úrovni města i kraje) a spolupracují s orgány sociálně právní ochrany dětí.

Veřejnou politiku ovlivňují také environmentální organizace Jihočeského kraje, které se šetření účastnily. Ačkoliv dle koordinátora EVVO Krajského úřadu Jihočeského kraje převažují v Jihočeském kraji ekologické organizace, které se nesnaží veřejnou politiku ovlivňovat, neb se soustředí spíše na práci s veřejností. Ekologické organizace ovlivňující veřejnou politiku tak činí např. prostřednictvím těchto nástrojů: zapojují se do různorodých pracovních skupin, připomínkují rozvojové dokumenty (územní plánování) a koncepční materiály, účastní se správních řízení, na komunální úrovni se podílí na komunitním plánování, na úrovni kraje mají některé organizace zastoupení v poradních orgánech (např. předseda sítě KRASEC).

Zájem ovlivňovat veřejnou politiku ovšem nemají jihočeské zájmové spolky zaměřené na vzdělávání, což ze svých zkušeností dokládá vedoucí oddělení mládeže, tělovýchovy a sportu Krajského úřadu Jihočeského kraje. To je dle našeho názoru dáno tím, že tyto organizace plní ve společnosti jiné funkce než funkci politickou a demokratizační. Jedná se o organizace, které primárně vytváří prostor pro sdružování občanů a smysluplné trávení volného času, uvnitř těchto organizací se vytváří mezi jeho členy smysl pro komunitu a sdílení stejných hodnot. V těchto ohledech tyto organizace plní participativní a komunitní funkci. Členové těchto organizací se zde současně učí poznávat své zájmy, rozvíjet je a reprezentovat, čímž naplňují funkci školící.

Ad 2)

Obecně lze na základě šetření říci, že vztah organizací občanské společnosti působících v Jihočeském kraji a veřejné správy Jihočeského kraje (zejm. pak Krajského úřadu Jihočeského kraje, příp. Magistrátu města České Budějovice) je více či méně kooperativní. Nejčastější formu podpory organizací občanské společnosti Jihočeského kraje ze strany Krajského úřadu Jihočeského kraje (příp. Magistrátu města České Budějovice) představují granty a dotační programy. Nejčastější formy spolupráce jihočeských OOS a Krajského úřadu Jihočeského kraje se do značné míry shodují s výše uvedenými nástroji, které organizace využívají pro ovlivňování veřejné politiky.

Spolupráce jihočeských organizací občanské společnosti a veřejnosprávních orgánů Jihočeského kraje má však své limity a deficity, o kterých nyní pojednáme blíže. Jedním z významných deficitů této spolupráce je vzájemná nedůvěra. Zástupci organizací občanské společnosti si často stěžovali na to, že představitelé veřejné správy je nevnímají jako rovnocenné partnery (zástupce odborné veřejnosti) a jednají s představiteli občanského sektoru z povýšené pozice. Podobně však i někteří zástupci OOS vyjádřili názor, že někteří představitelé veřejné správy nedisponují dostatečným vzděláním a kvalifikací pro výkon příslušné funkce. Negativně ovlivňuje spolupráci OOS a veřejné správy vliv, který má na činnost veřejné správy politika. V této souvislosti se hovoří o tzv. zpolitizované veřejné správě. Mnozí představitelé občanského sektoru uvedli, že mají možnost účastnit se jednání se zástupci veřejné správy, být součástí různých pracovních skupin, mohou se podílet na programech rozvoje, ale v konečném důsledku jejich názory a připomínky nejsou v dostatečné míře zohledněny, do příslušných dokumentů zapracovány a převládnou „vyšší“ zájmy. Formální spolupráce je tímto naplněna, po neformální stránce je však spolupráce občanského sektoru a veřejné správy těmito aspekty velmi limitovaná.

Významným nástrojem podpory organizací občanské společnosti ze strany veřejné správy je finanční podpora. V souvislosti s tím se ukazuje nutnost zprůhlednit občanský sektor, po čemž volají samotní představitelé občanského sektoru, zejm. pak zástupci organizací občanské společnosti působící v sociálně-zdravotní sféře. Požadují, aby veřejný sektor finančně podporoval organizace, které skutečně vykonávají veřejně prospěšnou činnost a finanční prostředky byly rozdělovány v rámci grantových a dotačních řízení

na základě objektivních kritérií a méně na osobních vazbách. Prvním krokem státní správy ve snaze zprůhlednit občanský sektor je ustanovení NOZ o veřejné prospěšnosti, na který má navazovat zákon o statusu veřejné prospěšnosti. Nutno však říci, že toto ustanovení a návrh tohoto zákona budí uvnitř občanského sektoru kontroverze. Zatímco někteří zástupci občanského sektoru se domnívají, že návrh tohoto zákona (bude-li schválen) přispěje k transparentnímu fungování občanského sektoru, jiní se obávají toho, že bude nástrojem pro znevýhodnění „nepohodlných“ organizací.

Srovnáme-li výše popsaný vztah organizací občanské společnosti a veřejné správy na území Jihočeského kraje s teoretickými modely vztahu státu a občanského sektoru, jak je popsali teoretici P. Frič a M. Bútora, docházíme k názoru, že skutečný vztah občanského sektoru a veřejného sektoru se nachází někde mezi oběma popsanými kooperativními modely. Spolupráce OOS a představitelů veřejné správy není založena pouze na finanční podpoře OOS z veřejného rozpočtu. Na druhé straně tato spolupráce není natolik hluboká a nedosahuje vzhledem k výše zmíněným deficitům takových kvalit a úrovně, abychom tento vztah mohli přirovnat k autory prvně popsanému modelu spolupráce (viz výše). Aby se vztah občanského sektoru a veřejné správy Jihočeského kraje více přiblížil tomuto „hlubšímu“ kooperativnímu modelu, stanovujeme následující doporučení:

Je nezbytné, aby se představitelé občanského sektoru i představitelé veřejné správy vzájemně respektovali a vzájemně se vnímali jako rovnocenní partneři. Z tohoto důvodu by měli zástupci OOS nejen poskytovat kvalitní servisní služby, ale plnit také expresivní funkci, tzn. věnovat se více propagaci organizace a její prezentaci navenek, aktivněji navazovat kontakty a komunikovat s představiteli veřejné správy (zvát je na akce, které organizace pořádá, aby poznali prostředí organizace a měli možnost se více dozvědět o její činnosti, účastnit se kulatých stolů, angažovat se v pracovních skupinách, připomínkovat rozvojové a koncepční dokumenty). Rovněž však představitelé veřejné správy by se měli aktivněji zajímat o to, jaké organizace v regionu a v příslušné oblasti působí, navštěvovat jimi organizované akce, naslouchat jejich názorům, protože tito představitelé OOS jsou blíže občanům a znají proto lépe jejich potřeby. Při rozdělování finančních prostředků v rámci grantových a dotačních řízení by dle našeho názoru mělo být přihlíženo k výsledkům práce příslušné organizace a její transparentnosti (tzn. výsledkům hospodaření, zda organizace zveřejňuje výroční zprávy, k jakým etickým kodexům se hlásí

apod.), aby veřejné prostředky byly rozdělovány transparentně a účelově. Velkou výzvou je pak snaha o depolitizaci veřejné správy, o kterou by se měl z podnětů OOS zasadit státní sektor.

8 Závěr

V souladu s cílem práce, jenž byl vytyčen v jejím úvodu, byla zjištěna úroveň vztahu občanského sektoru a veřejného sektoru v Jihočeském kraji a v návaznosti na to byla navržena doporučení pro prohloubení kooperace mezi oběma uvedenými sektory. Úroveň vztahu občanského sektoru a veřejného sektoru byla stanovena na základě komparace reálného vztahu organizací občanské společnosti a teoretických modelů vztahu občanského a veřejného sektoru, které jsme popsali na základě studia odborné literatury v teoretické části práce. Jedná se o základní teoretické modely popsané teoretiky P. Fričem a M. Bútorou. Pro zjištění reálného vztahu občanského sektoru a veřejného sektoru v Jihočeském regionu jsme provedli kvalitativní šetření. S ohledem na to, že občanský sektor se rekrutuje z občanské společnosti, kterou tvoří občané daného regionu s jejich názory, postoji a sdílenými hodnotami, rozhodli jsme se před kvalitativním šetřením provést rovněž šetření kvantitativní. Prostřednictvím kvantitativního šetření, kterého se účastnili občané Jihočeského kraje, jsme zjistili, do jaké míry se zajímají občané tohoto regionu o věci veřejné, zda se snaží veřejnou politiku aktivně ovlivňovat, příp. jakými způsoby, jaké jsou jejich postoje k roli občanského sektoru ve veřejné politice a názory na vztah občanského a veřejného sektoru.

O veřejnou politiku obecně se v České republice zajímá více než polovina občanů, ovšem nejvíce se zajímají o dění v obci, v níž žijí. Bylo zjištěno, že zájem občanů o věci veřejné ovlivňuje nejvyšší dosažené vzdělání, přičemž s rostoucím nejvyšším dosaženým vzděláním se zájem o věci veřejné zvyšuje. Nejčastěji se většina občanů zajímá o veřejné dění skrze média. Intenzita získávání informací o veřejném dění závisí na sociálním statusu. Faktory ovlivňujícími tuto intenzitu jsou ekonomická aktivita, resp. ekonomická neaktivita, a odvětví ekonomické aktivity, tzn., že častěji monitorují informace o veřejném dění pracující než občané bez práce či studenti, přičemž z pracujících se nejčastěji zajímají o veřejné dění zaměstnanci veřejného sektoru a občanského sektoru. Voleb se účastní nadpoloviční většina občanů. Účast ve volbách do určité míry roste se zvyšujícím se věkem. Na neformálních občanských aktivitách se občané podílí jen výjimečně, s výjimkou poskytování darů ve prospěch organizací občanské společnosti. Z formálních organizací občanské společnosti se nejvíce občanů zapojuje do činnosti zájmových spolků zaměřených např. na sport a kulturu.

V názoru na schopnost OOS ovlivnit veřejnou politiku nejsou jihočeští občané vůbec jednotní. Oproti tomu existenci OOS považuje za důležitou pro rozvoj demokracie téměř tři čtvrtiny občanů a většina hodnotí podporu OOS ze strany státu za nedostatečnou. Sociální služby by měl dle názoru více než poloviny občanů zajišťovat ve větší míře stát než organizace občanské společnosti. Vztah státu a občanského sektoru by měl být dle názoru občanů jednoznačně více či méně kooperativní. Tyto výsledky naznačují, že občané Jihočeského kraje si uvědomují význam organizací občanské společnosti pro rozvoj demokracie a možná proto se domnívají, že by měl stát občanskému sektoru věnovat větší pozornost a spolupracovat s ním. Na druhou stranu nevyjadřují příliš důvěry občanskému sektoru z hlediska jeho schopnosti ovlivnit veřejnou politiku či zajistit sociální služby.

Kvalitativního šetření se účastnily na jedné straně vybrané organizace občanské společnosti působící v Jihočeském kraji ve sféře sociálně-zdravotní, v oblasti ekologie a zájmového vzdělávání, a na druhé straně vybraní zástupci příslušných odborů Krajského úřadu Jihočeského kraje. Prostřednictvím kvalitativního šetření jsme zjistili, zda a jakým způsobem vybrané organizace občanské společnosti v jihočeském regionu ovlivňují a participují na tvorbě veřejné politiky a zejm. pak úroveň vztahu občanského sektoru a veřejného sektoru na území Jihočeského kraje.

Veřejnou politiku se snaží ovlivňovat zejm. organizace působící v oblasti sociálních služeb a do určité míry rovněž environmentální organizace, a to zejm. prostřednictvím následujících nástrojů: podílejí se na tvorbě komunitních plánů, zapojují se do činnosti různorodých pracovních skupin na úrovni obce či kraje, připomínkují rozvojové dokumenty a koncepční materiály či spoluvytvářejí sítě podobně zaměřených organizací. Oproti tomu zájem ovlivňovat veřejnou politiku nemají zájmové spolky zaměřené na vzdělávání. Tuto skutečnost si vysvětlujeme tím, že cílem těchto organizací je plnit ve společnosti jiné funkce než funkci politickou, tj. funkci participativní, komunitní a školící.

Reálný vztah občanského a veřejného sektoru na území Jihočeského kraje, resp. organizací občanské společnosti a veřejné správy, hodnotíme jako kooperativní. Z kvalitativního hlediska však trpí spolupráce OOS a veřejné správy Jihočeského kraje určitými deficity, nejvýznamnějším z nich je vzájemná nedůvěra mezi představiteli obou

sektorů. S ohledem na výsledky kvantitativního šetření týkající se důvěry občanů v občanský sektor se domníváme, že tato nedůvěra pramení z obecné nedůvěry občanů ve schopnosti občanského sektoru, který v občanské společnosti přetrvává z dob vlády komunistického režimu, který si občanský sektor zcela podmanil a v důsledku toho se občanský sektor v očích veřejnosti zdiskreditoval, a dosud se mu nepodařilo důvěru veřejnosti v něj plně obnovit. Dle mnohých zástupců občanského sektoru je jejich spolupráce s veřejnou správou do značné míry pouze formální, neboť veřejná správa jim umožní se formálně podílet na tvorbě veřejné politiky, ale jejich názory, návrhy a připomínky ve výsledku nejsou příliš zohledněny, neb převládnou „vyšší“ zájmy. Odtud vyvstává požadavek OOS na depolitizaci veřejné správy.

Porovnáme-li reálný vztah organizací občanské společnosti a veřejné správy na území Jihočeského kraje s teoretickými modely vztahu státu a občanského sektoru, jak je popsali teoretici P. Frič a M. Bútora, docházíme k názoru, že skutečný vztah občanského sektoru a veřejného sektoru se nachází někde mezi oběma popsanými kooperativními modely. Spolupráce OOS a představitelů veřejné správy není založena pouze na finanční podpoře OOS z veřejného rozpočtu. Na druhé straně tato spolupráce není natolik hluboká a nedosahuje vzhledem k výše zmíněným deficitům takových kvalit a úrovně, abychom tento vztah mohli přirovnat k autory prvně popsanému modelu spolupráce, podle kterého stát a OOS spolupracují na programu řešení veřejných problémů, na jehož realizaci stát zajistí potřebné finanční prostředky, aby příslušné služby zajistily OOS.

Pro kvalitativní zlepšení a prohloubení spolupráce obou sektorů navrhuje následující doporučení. Představitelům organizací občanské společnosti, které chtějí ovlivňovat veřejnou politiku, doporučujeme, aby se zaměřovali nejen na plnění servisní funkce, ale také funkce expresivní, tzn., aby se více věnovali propagaci a prezentaci organizace navenek, aktivněji navazovali kontakty a komunikovali s představiteli veřejné správy. V zájmu obnovy důvěry veřejnosti v občanských sektor je nezbytné, aby organizace fungovali transparentně a reprezentovali se tak navenek tím, že každý rok na svých webových stránkách mj. zveřejní výroční zprávu vč. účetní závěrky. Představitelům veřejné správy doporučujeme, aby se aktivněji zajímali o činnost a výsledky činnosti organizací působících v daném regionu a příslušných oblastí s ohledem na agendu, které se věnují. Výzvou je pak snaha o depolitizaci veřejné správy, o kterou

by se měl z podnětů OOS zasadit státní sektor. Věříme, že budou-li tato doporučení uplatněna v praxi, dojde k eliminaci zmiňovaných deficitů spolupráce občanského a veřejného sektoru a v důsledku toho k prohloubení spolupráce obou sektorů a k naplnění nejen formální spolupráce.

9 Seznam použitých zdrojů

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. 250 s. ISBN 978-80-247-2908-4.

ČMEJREK, Jaroslav, KOPŘIVA Radek. *Základy veřejné správy*. Praha: ČZU, 2007. 126 s. ISBN 978-80-213-1626-3.

DIZDAREVIČ, Selma Muhič. Občanský sektor, trh a stát z pohledu vybraných teorií. In Skovajsa, Marek a kol. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010, s. 90-112. ISBN 978-80-7367-681-0.

FIALA, Petr, SCHUBERT, Klaus. *Moderní analýza politiky. Uvedení do teorií a metod policy analysis*. Brno: Barrister & Principal, 2000. 170 s. ISBN 80-85947-50-1.

FRIČ, Pavol, Bútorá Martin. Role občanského sektoru ve veřejné politice. In Potůček, Martin a kol. *Veřejná politika*. Praha: SLON, 2005, s. 153-185. ISBN 80-86429-50-4.

HAKEN, Roman. Třetí sektor. In Škarabelová, Simona (ed). *Definice neziskového sektoru*. Sborník příspěvků z internetové diskuze CVNS. Brno: CVNS, 2005, s. 10-12. ISBN 80-239-4057-0.

HEGER, Vladimír. *Komunikace ve veřejné správě*. Praha: Grada, 2012. 256 s. ISBN 978-80-247-3779-9.

ILLNER, Michal. Institucionalizované formy spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě a jejich právní regulace. In Čermák, Daniel, Vobecká, Jana a kol. *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib*. Praha: SLON (v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR), 2011, s. 16-35. ISBN 978-80-7419-067-4 (SLON), ISBN 978-80-7330-202-3 (Sociologický ústav AV ČR).

JURIGOVÁ, Kateřina. Kuchařka úspěšného lobbisty: Od suroviny k pokrmu aneb Legislativní proces v kostce. In Šedivý, Marek, Medlíková, Olga. *Public relations, fundraising a lobbying pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2012, s. 96-114. ISBN 978-80-247-4040-9.

KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5.

MAJEROVÁ, Věra, MAJER, Emerich. *Empirický výzkum v sociologii venkova a zemědělství část II*. Praha: ČZU, 2007. 275 s. ISBN 978-80-213-1698-0.

MANSFELDOVÁ, Zdenka, KROUPA, Aleš. Občanská sdružení a profesní komory. In Brokl, Lubomír a kol. *Reprezentace zájmů v politickém systému České republiky*. Praha: SLON, 1997, s. 151-186. ISBN 80-85850-48-6.

NEKOLA, Martin, VESELÝ, Arnošt, OCHRANA, František. Metody a metodologie v analýze a tvorbě veřejných politik. In Veselý, Arnošt, Nekola, Martin (eds.). *Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe*. Praha: SLON, 2007, s. 141-156. ISBN 978-80-86429-75-5.

PIKOLA, Pavel, HÁJKOVÁ, Ivana, SVĚTLÍKOVÁ, Daniela, ŠTĚDRONĚ, Bohumír. *Základy práva pro posluchače České zemědělské univerzity v Praze*. Praha: ČZU, 2008. 214 s. ISBN 978-80-213-1758-1.

POPPER, Karl Raimund. *Otevřená společnost a její nepřátelé*. Praha: ISE, 1994. 354 s. ISBN 80-85241-53-6.

POTŮČEK, Martin. *Nejen trh. Role trhu, státu a občanského sektoru v proměnách české společnosti*. Praha: SLON, 1997. 188 s. ISBN 80-85850-26-5.

POTŮČEK, Martin, LeLOUP, Lance T. Přístupy k veřejné politice. In Potůček, Martin a kol. *Veřejná politika*. Praha: SLON, 2005, s. 9-31. ISBN 80-86429-50-4.

POTŮČEK, Martin. Trh, stát a občanský sektor jako regulátory života společnosti. In Potůček, Martin a kol. *Veřejná politika*. Praha: SLON, 2005, s. 85-120. ISBN 80-86429-50-4.

POTŮČEK, Martin, VASS, László, KOTLAS, Petr. Veřejná politika jako proces. In Potůček, Martin a kol. *Veřejná politika*. Praha: SLON, 2005, s. 33-60. ISBN 80-86429-50-4.

RAKUŠANOVÁ, Petra. Třetí sektor a občanská participace v České republice. In Mansfeldová, Zdenka, Kroupa, Aleš (eds). *Participace a zájmové organizace v České republice*. Praha: SLON, 2005, s. 81-103. ISBN 80-86429-53-9.

REKTOŘÍK, Jaroslav. Prostor pro působení neziskových organizací. In Rektořík, Jaroslav a kol. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. Praha: EKOPRESS, 2010, s. 13-22. ISBN 978-80-86929-54-5.

ROSŮLEK, Přemysl. Politika jako předmět zájmu politické vědy. In Cabada, Ladislav, Kubát, Michal a kol. *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 38-52. ISBN 978-80-7380-076-5.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií. Empiricko-analytický přístup v soudobé politické vědě*. Praha: Portál, 2006. 304 s. ISBN 80-7367-177-8.

SALAMON, Lester M., ANHEIER, Helmut K. Toward a common definition. In SALAMON, Lester M., ANHEIER, Helmut K. (eds.). *Defining the Nonprofit Sector: A Cross-national Analysis*. Manchester University Press, 1997, s. 29-50. ISBN 0 7190 4901 6.

SALAMON, Lester M., ANHEIER, Helmut K. Social Origins of Civil Society: Explaining the Nonprofit Sector Cross-Nationally. *Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project*, no. 22. Baltimore: The Johns Hopkins Institute for Policy Studies, 1996. 38 s. ISBN 1-886333-26-2.

SKOVAJSA, Marek. Občanská společnost a demokratický stát. In Skovajsa, Marek a kol. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010b, s. 62-89. ISBN 978-80-7367-681-0.

SKOVAJSA, Marek. Organizovaná občanská společnost: teorie a vývoj. In Skovajsa, Marek a kol. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010a, s. 30-61. ISBN 978-80-7367-681-0.

SVATOŠOVÁ, Libuše, KÁBA, Bohumil. *Statistické metody II*. Praha: ČZU, 2008. 105 s. ISBN 978-80-213-1736-9.

SVATOŠOVÁ, Libuše, PRÁŠILOVÁ, Marie. *Statistické metody v příkladech*. Praha: ČZU, 2007. 210 s. ISBN 978-80-213-1673-7.

ŠEDIVÝ, Marek, MEDLÍKOVÁ, Olga. *Public relations, fundraising a lobbying pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2012. 144 s. ISBN 978-80-247-4040-9.

VESELÝ, Arnošt. Veřejná politika. In Veselý, Arnošt, Nekola, Martin (eds.). *Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe*. Praha: SLON, 2007, s. 13-41. ISBN 978-80-86429-75-5.

Internetové zdroje:

BERGEROVÁ, Marcela. Občanský sektor. In *Občanský sektor - studie a souvislosti*. Sborník textů [on-line]. Praha: FHS UK, 2008. 208 s. [cit. 2014-09-04]. Dostupné z: http://ksos.fhs.cuni.cz/KOS-40-version1-obcansky_sektor_studie_a_souvi.doc.

CALLA – Sdružení pro záchranu prostředí. *O sdružení Calla* [on-line]. [cit. 2014-11-13]. Dostupné z: http://www.calla.cz/index.php?path=hl_stranka&php=5_ocalle.php.

CALLA – Sdružení pro záchranu prostředí. *Stanovy občanského sdružení Calla – Sdružení pro záchranu prostředí* [on-line]. 9. 6. 2005. 7 s. [cit. 2014-11-13]. Dostupné z: http://www.calla.cz/data/hl_stranka/ostatni/stanovy.rtf.

CALLA - Sdružení pro záchranu prostředí. *Výroční zpráva za rok 2012* [on-line]. 2013. 6 s. [cit. 2014-11-13]. Dostupné z: http://www.calla.cz/data/hl_stranka/ostatni/vz2012.pdf.

CENIA, česká informační agentura životního prostředí. *Místní agenda 21 (MA21)* [on-line]. [cit. 2014-11-1]. Dostupné z: <http://www1.cenia.cz/www/ma21>.

ČESKÁ OBEC SOKOLSKÁ. *Stanovy České obce sokolské (úplné znění)* [on-line]. 31. 12. 2013. 18 s. [cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <http://www.sokol.eu/Stanovy%20%C4%8COS.pdf?page=overene-stanovy-6A3E>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Nejnovější údaje: Jihočeský kraj* [on-line]. České Budějovice, 30. 9. 2014d. [cit. 2014-11-09]. Dostupné z: <http://www.cbudejovice.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajenejnovejsi/xc>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Jihočeského kraje 2013* [on-line]. České Budějovice, prosinec 2013. 241 s. [cit. 2014-11-07]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013ediciplan.nsf/t/3E0036DA32/\\$File/31101113.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013ediciplan.nsf/t/3E0036DA32/$File/31101113.pdf). ISBN 978-80-250-2426-3.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vybrané ukazatele podle okresů a správních obvodů k 31. 12. 2013* [on-line]. České Budějovice, 2014a. [cit. 2014-11-07]. Dostupné z: [http://www.cbudejovice.czso.cz/x/redakce.nsf/i/vybrane_ukazatele_podle_okresu_a_spravnych_obvodu/\\$File/OKR_ORP_POU_2013.pdf](http://www.cbudejovice.czso.cz/x/redakce.nsf/i/vybrane_ukazatele_podle_okresu_a_spravnych_obvodu/$File/OKR_ORP_POU_2013.pdf).

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vybrané ukazatele vývoje hospodářství v Jihočeském kraji k 1. a 2. čtvrtletí 2014* [on-line]. České Budějovice, 3. 10. 2014b. [cit. 2014-11-07]. Dostupné z: [http://www.cbudejovice.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/5F002A3905/\\$File/33010614q2a1.pdf](http://www.cbudejovice.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/5F002A3905/$File/33010614q2a1.pdf).

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vymezení územních jednotek NUTS v ČR pro potřeby statistické a analytické a pro potřeby EU* [on-line]. [cit. 2014-11-07]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vymezeni_uzemnich_jednotek_nuts_v_cr_pro_potreby.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Jihočeského kraje v roce 2013* [on-line]. České Budějovice, srpen 2014c. 62 s. [cit. 2014-11-07]. Dostupné z: [http://www.cbudejovice.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/1F003F9CC1/\\$File/33012714a.pdf](http://www.cbudejovice.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/1F003F9CC1/$File/33012714a.pdf).

Hnutí DUHA – Friends of the Earth Czech Republic. *Hnutí DUHA v regionech: České Budějovice* [on-line]. 2012b. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <http://www.hnutiduha.cz/v-regionech/ceske-budejovice>.

Hnutí DUHA – Friends of the Earth Czech Republic. *Naše práce* [on-line]. 2012a. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <http://www.hnutiduha.cz/nase-prace>.

Hnutí DUHA – Friends of the Earth Czech Republic. *O nás: financování* [on-line]. 2012c. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <http://www.hnutiduha.cz/o-nas/financovani>.

Hnutí DUHA – Friends of the Earth Czech Republic. *Stanovy občanského sdružení Hnutí DUHA - Friends of the Earth Czech Republic* [on-line]. 29. 8. 2013. 12 s. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: http://hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/2012/09/stanovyhd_2010_mensi.pdf.

KRIZOVÉ CENTRUM PRO DĚTI A RODINU V JIHOČESKÉM KRAJI. *Fakultativní služby krizového centra – ceník* [on-line]. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://www.ditevkrizi.cz/sluzby/cenik-fakultativnich-sluzeb-krizoveho-centra/>.

KRIZOVÉ CENTRUM PRO DĚTI A RODINU V JIHOČESKÉM KRAJI. *Historie* [on-line]. 2009. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://www.ditevkrizi.cz/kdo-jsme/historie/>.

KRIZOVÉ CENTRUM PRO DĚTI A RODINU V JIHOČESKÉM KRAJI. *Stanovy společnosti* [on-line]. 17.7.2014a. 9 s. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=977e40b2e69b4549bf2431ed85756d75>.

KRIZOVÉ CENTRUM PRO DĚTI A RODINU V JIHOČESKÉM KRAJI. *Výroční zpráva 2013* [on-line]. 2014b. 15 s. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: http://www.ditevkrizi.cz/wp-content/uploads/2014/07/KC_vyrocní_zprava_2013_web.pdf.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Průvodce procesem komunitního plánování. Co je komunitní plánování sociálních služeb a kdo jsou jeho hlavní aktéři* [on-line]. 28. 4. 2005a. [cit. 2014-10-31]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/850>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Průvodce procesem komunitního plánování. Jaký má komunitní plánování sociálních služeb pro obec přínos* [on-line]. 28. 4. 2005b. [cit. 2014-10-31]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/851>.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Úplný výpis ze spolkového rejstříku: Hnutí DUHA České Budějovice* [on-line]. 1. 1. 2014a. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=840673&typ=UPLNY>.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Úplný výpis ze spolkového rejstříku: Pohodáři VSKH* [on-line]. 1. 1. 2014b. [cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=794713&typ=UPLNY>.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Úplný výpis ze spolkového rejstříku: Tělocvičná jednota SOKOL České Budějovice* [on-line]. 1. 1. 2014c. [cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=824823&typ=UPLNY>.

MINISTERSTVO VNITRA ČR. Informace o změně právní úpravy sduřovacího práva [on-line]. [cit. 2014-11-2]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-zmene-pravni-upravy-sdruzovaciho-prava-od-1-ledna-2014.aspx>.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. *Podmínky tzv. aktivního zemědělce a naplňování metody LEADER prostřednictvím Místních akčních skupin* [on-line]. 8.9.2014. [cit. 2014-11-1]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/aktuality/podminky-tzv-aktivniho-zemedelce-a.html>.

NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST ČR. *Místní agenda 21* [on-line]. [cit. 2014-11-1]. Dostupné z: <http://zdravamesta.cz/index.shtml?apc=r2081922t>.

NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST ČR. *NSZM ČR: Základní informace* [on-line]. [cit. 2014-11-1]. Dostupné z: <http://zdravamesta.cz/index.shtml?apc=r2082129t>.

NEZISKOVKY.CZ. *O neziskových organizacích* [on-line]. [cit. 2014-11-2]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_540/fakta_neziskovky-v_co-to-je-neziskovy-sektor-/.

POHODÁŘI VSKH. *O nás* [on-line]. [cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <http://pohodaricom.webnode.cz/o-nas/>.

POHODÁŘI VSKH. *Zájmové aktivity* [on-line]. 2013. [cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <http://pohodaricom.webnode.cz/krouzky/>.

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. *Sněmovní tisk 989. Vládní návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti* [on-line]. [cit. 2014-11-2]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?T=989&O=6>.

POTŮČEK, Martin. The Uneasy Birth of Czech Civil Society. *Voluntas* [on-line]. 2000, roč. 11, č. 2. 15 s. [cit. 2014-8-2]. Dostupné z: http://download.springer.com/static/pdf/353/art%253A10.1023%252FA%253A1008915807784.pdf?auth66=1416599876_ea8e1f2a7a9e64ed853215363a2791da&ext=.pdf.
ISSN 09578765.

RAGIN, C. Charles. Comments on „Social Origins of Civil Society“. *Voluntas* [on-line]. 1998, roč. 9, č. 3. 10 s. [cit. 2014-8-1]. Dostupné z:

http://download.springer.com/static/pdf/963/art%253A10.1023%252FA%253A1022062301894.pdf?auth66=1416599544_9ade5aeaa73878119465c6f14719fd1a&ext=.pdf.
ISSN 09578765.

STŘEDISKO PRO RODINU A MEZILIDSKÉ VZTAHY A LINKA DŮVĚRY ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Statut Střediska pro rodinu a mezilidské vztahy a Linky důvěry České Budějovice o.p.s.* [on-line]. 13. 1. 2014a. 6 s. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=91d1a1eb610140caa18ebe26f8a6afc8>.

STŘEDISKO PRO RODINU A MEZILIDSKÉ VZTAHY A LINKA DŮVĚRY ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Středisko pro rodinu: historie poradny, vymezení služby, formy služby, cíl služby* [on-line]. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <http://www.rodinnaporadnacb.cz/stredisko-pro-rodinu>.

STŘEDISKO PRO RODINU A MEZILIDSKÉ VZTAHY A LINKA DŮVĚRY ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Výroční zpráva 2013* [on-line]. 2014b. 15 s. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=3492ae54e7a848e6b8ec408086c33985>.

T. J. SOKOL ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Historie Sokola* [on-line]. 2014. [cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <http://www.sokol-cbu.cz/sokolcb/organizace/historiesokola/>.

VÍT, Petr. Neziskové organizace po 1. lednu 2014. *Svět neziskovek* [on-line]. 2014a, roč. 6, č. 3. [cit. 2014-11-2]. 18 s. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/sdata/svetneziskovek3_full_597.pdf. ISSN 1803-8824.

VÍT, Petr. Občanská sdružení – spolky po 1. lednu 2014. *Svět neziskovek* [on-line]. 2014c, roč. 6, č. 5. 16 s. [cit. 2014-11-2]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/sdata/SN_5-2014_629.pdf. ISSN 1803-8824.

VÍT, Petr. Obecná úprava právnických osob v novém občanském zákoníku. *Svět neziskovek* [on-line]. 2014b, roč. 6, č. 4. 13 s. [cit. 2014-11-2]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/sdata/SN_04_velke_606.pdf. ISSN 1803-8824.

ZÁKON č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [on-line]. [cit. 2014-11-2]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=74907&nr=89~2F2012~20Sb.&ft=pdf>

ZÁKON č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob [on-line].
[cit. 2014-11-2]. Dostupné z:
<http://portal.gov.cz/app/zakony/download?idBiblio=80595&nr=304~2F2013~20Sb.&ft=pdf>.

Ústní a písemná sdělení:

ČLEN ORGANIZACE. Písemné sdělení. Hnutí DUHA České Budějovice. 15. října 2014.

ČLEN STATUTÁRNÍHO ORGÁNU. Ústní sdělení. Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji. 24. října 2014.

KOORDINÁTOR EVVO, oddělení rozvoje venkova, péče o krajinu a koncepcí odboru životního prostředí, zemědělství a lesnictví. Písemné sdělení. Krajský úřad Jihočeského kraje v Českých Budějovicích. 20. října 2014.

ODBORNÝ REFERENT, oddělení sociálních služeb odboru sociálních věcí a zdravotnictví. Písemné sdělení. Krajský úřad Jihočeského kraje v Českých Budějovicích. 24. října 2014.

PŘEDSEDA STATUTÁRNÍHO ORGÁNU. Ústní sdělení. Calla – Sdružení pro záchranu prostředí v Českých Budějovicích. 17. října 2014.

ŘEDITEL. Ústní sdělení. Pohodáři VSKH v Českých Budějovicích. 16. října 2014.

ŘEDITEL. Ústní sdělení. Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy a Linka důvěry České Budějovice. 16. října 2014.

TAJEMNÍK. Ústní sdělení. T. J. Sokol České Budějovice. 16. října 2014.

VEDOUCÍ oddělení mládeže, tělovýchovy a sportu odboru školství, mládeže a tělovýchovy. Písemné sdělení. Krajský úřad Jihočeského kraje v Českých Budějovicích. 20. října 2014.

VZDĚLAVATEL. Ústní sdělení. T. J. Sokol České Budějovice. 16. října 2014.

10 Přílohy

Příloha č. 1 Dotazník pro kvantitativní šetření

Příloha č. 2 Dotazník pro kvalitativní šetření určený zástupcům Krajského úřadu Jihočeského kraje

Příloha č. 3 Dotazník pro kvalitativní šetření určený představitelům OOS

Příloha č. 1 Dotazník pro kvantitativní šetření

Dobrý den,

jsem studentka druhého ročníku navazujícího magisterského studia oboru Veřejná správa a regionální rozvoj na České zemědělské univerzitě v Praze. V rámci tohoto studia provádím kvantitativní šetření, které mi poslouží jako významný zdroj informací pro zpracování diplomové práce na téma „*Role občanského sektoru ve veřejné politice*“, jež je regionálně zaměřená na oblast Jihočeského kraje. Z tohoto důvodu se obracím právě na vás, obyvatele s trvalým bydlištěm v tomto kraji, s žádostí a prosbou o vyplnění níže uvedeného dotazníku. Dotazník se skládá ze tří částí, první část obsahuje otázky zaměřené na problematiku zájmu občanů Jihočeského kraje o věci veřejné a participaci na nich. Druhá část je věnována vašim názorům na občanský sektor a jeho roli ve veřejné politice. Třetí část zahrnuje identifikační otázky, které poslouží ke statistickému vyhodnocení. Otázky nejsou záluďné a neexistují na ně žádné správné či špatné odpovědi. Jeho vyplnění vám nezabere více než 15-20 minut. Dotazník je zcela anonymní!

Instrukce k vyplnění dotazníku:

Dotazník obsahuje celkem 15 otázek, z nichž některé obsahují podotázky. Většina otázek je uzavřených. U všech uzavřených otázek a podotázek se vždy označuje pouze jedna odpověď. Otázky č. 1-5 vždy obsahují 4 podotázky, odpověď u všech těchto podotázek označte jejím zakroužkováním. V případě, že u otázky č. 5d) zvolíte odpověď „ano“, vepište prosím odpověď na uvedenou otevřenou podotázku na příslušný řádek. U otázek 6-10 a 11-15 vyberte jednu z nabízených odpovědí a vybranou odpověď označte rovněž jejím zakroužkováním. Pokud u otázky č. 10 zvolíte možnost d) vepište prosím svou odpověď na uvedenou otevřenou podotázku na vyznačené řádky.

Děkuji vám moc za vyplnění dotazníku a čas, který jeho vyplnění věnujete!

Bc. Markéta Křížová

Role občana ve veřejné politice aneb jeho zájem o věci veřejné a podílení se na nich

1. Zajímáte se o věci veřejné?

a) o veřejnou politiku v ČR:	ano	spíše ano	spíše ne	ne
b) o činnost krajského úřadu:	ano	spíše ano	spíše ne	ne
c) o činnost obecního úřadu:	ano	spíše ano	spíše ne	ne
d) o dění v obci:	ano	spíše ano	spíše ne	ne

2. Jak často se věnujete níže uvedeným aktivitám?

a) informuji se o veřejném dění v médiích
(TV, tisk, internet):	často	někdy	zřídka	nikdy
b) sleduji úřední desku obce:	často	někdy	zřídka	nikdy
c) účastním se veřejného zasedání obce:	často	někdy	zřídka	nikdy
d) zapojuji se do řešení veřejných problémů:	často	někdy	zřídka	nikdy

3. Využíváte svého práva volit své zástupce do následujících orgánů?

a) volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR:	většinou	někdy	nikdy
b) volby do Senátu Parlamentu ČR:	většinou	někdy	nikdy
c) volby do zastupitelstva kraje:	většinou	někdy	nikdy
d) volby do zastupitelstva obce:	většinou	někdy	nikdy

4. Zapojil/a jste v tomto roce (tj. r. 2014) do některých z níže uvedených občanských aktivit?

a) účast na veřejném shromáždění (např. noční běh pro Světlušku, Avon pochod proti rakovině prsu, politické shromáždění apod.)	ano	ne
b) účast na demonstraci	ano	ne
c) podpis petice	ano	ne
d) poskytnutí daru (věcného či finančního)
ve prospěch organizací občanské společnosti (např. koupě kytičky v rámci veřejné sbírky proti rakovině, DMS apod.)	ano	ne

5. Podílíte se v místě Vašeho bydliště na činnosti některých níže uvedených organizací (např. jako dobrovolník, člen apod.)?

a) organizace působící v oblasti sociálních služeb	ano	ne
b) organizace na ochranu životního prostředí	ano	ne
c) zájmové skupiny (kulturní, sportovní apod.)	ano	ne
d) jiné:	ano	ne

Pokud u otázky 5d) označíte odpověď „ano“, doplňte, o jaký/é typ/y organizace/í se jedná: _____

Vztah občana k občanskému sektoru a jeho roli ve veřejné politice

6. *Jsou dle Vašeho názoru organizace občanské společnosti (tj. neziskové/dobrovolné organizace jako např. občanská sdružení, resp. spolky, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, náboženské společnosti) schopné ovlivnit veřejnou politiku?*
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) ne
 - e) nedokáži posoudit
7. *Domníváte se, že existence organizací občanské společnosti je důležitá pro rozvoj demokracie?*
- a) velmi důležitá
 - b) spíše důležitá
 - c) spíše nedůležitá
 - d) zcela nedůležitá
 - e) nedokáži posoudit
8. *Hodnotíte podporu organizací občanské společnosti ze strany státu za dostatečnou?*
- a) rozhodně ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) rozhodně ne
 - e) nedokáži posoudit
9. *Jaký z níže popsanych modelů vztahu státu a organizací občanské společnosti (OOS) při zajišťování sociálních služeb byste v ČR preferoval/a?*
(* Uvedené teoretické modely charakterizovali teoretici L. M. Salamon a H. K. Anheier.)
- a) nízké výdaje státu na sociální péči, velké množství OOS, které sociální služby zajistí
 - b) vysoké výdaje státu na sociální péči, působení OOS v sociálních službách omezené
 - c) vysoké výdaje státu na sociální péči, kterou stát zajišťuje prostřednictvím nemalého množství privilegovaných OOS
 - d) nízké výdaje státu na sociální péči a omezené množství i aktivita OOS, které by sociální služby zajistily
10. *Jaký by měl být podle Vás ideální vztah státu a organizací občanské společnosti (OOS)?*
(* Uvedené teoretické modely popsali autoři P. Frič a M. Bútora.)
- a) stát a OOS spolupracují: OOS identifikují problémy ve společnosti, stát ve spolupráci s OOS vypracuje program řešení a na jeho realizaci nalezne

potřebné finanční prostředky, příslušné služby zajistí OOS (případně soukromý tržní sektor)

- b) OOS identifikují problémy ve společnosti a snaží se je samy řešit, stát poté co uzná daný problém za veřejný, poskytne OOS pravidelné finanční příspěvky na jeho řešení
- c) stát a OOS jsou v konfliktu: OOS identifikují problémy ve společnosti a navrhnou postupy jejich řešení, stát iniciativu OOS ignoruje a podporuje pouze jím zřizované organizace
- d) specifikoval/a bych ideální vztah státu a OOS jiným způsobem - ***popište jakým:***

Identifikační otázky pro statistické vyhodnocení

11. Jakého jste pohlaví?

- a) muž
- b) žena

12. Kolik je Vám let?

- a) 18-25 let
- b) 26-30 let
- c) 31-40 let
- d) 41-50 let
- e) 51-60 let
- f) 61-70 let
- g) 71 a více let

13. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) střední bez maturity
- c) střední s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

14. Jaký je Váš sociální status?

- a) student/ka
- b) zaměstnanec v soukromém tržním sektoru
- c) zaměstnanec ve veřejné správě (tj. státní správě nebo samosprávě)
- d) zaměstnanec občanského/neziskového sektoru
- e) podnikatel/ka (tj. OSVČ, jednatel/ka společnosti)
- f) bez zaměstnání (tj. nezaměstnaný/á, rodič na mateřské dovolené, důchodce apod.)

15. Kolik obyvatel má obec, ve které máte své trvalé bydliště?

- a) do 500 obyvatel
- b) 501-1000 obyvatel
- c) 1001-2000 obyvatel
- d) 2001-3000 obyvatel
- e) 3001-10 000 obyvatel
- f) 10 001-30 000 obyvatel
- g) 30 001-100 000 obyvatel

Příloha č. 2 Dotazník pro kvalitativní šetření určený zástupcům Krajského úřadu Jihočeského kraje

Dobrý den,

jsem studentka druhého ročníku navazujícího magisterského studia oboru Veřejná správa a regionální rozvoj na České zemědělské univerzitě v Praze. V rámci tohoto studia zpracovávám diplomovou práci na téma „*Role občanského sektoru ve veřejné politice*“ regionálně zaměřenou na oblast Jihočeského kraje. Práce zahrnuje empirickou část, pro jejíž zpracování provádím kvalitativní šetření, jehož cílem je získat informace o vztahu občanského sektoru a veřejného sektoru, resp. o vztahu organizací občanské společnosti (tj. nestátních neziskových organizací) působících v Jihočeském kraji a Krajského úřadu Jihočeského kraje. Za tímto účelem oslovuji právě vás, zástupce Krajského úřadu Jihočeského kraje jakožto představitele veřejné správy s prosbou o zodpovězení níže uvedených otázek.

Vzhledem k tomu, že cílem tohoto šetření je získat co nejvíce informací, jsou všechny otázky (s výjimkou jedné uzavřené otázky) otevřené a obecněji formulované. Své odpovědi prosím vepište pod jednotlivé otázky.

Děkuji vám moc za zodpovězení všech otázek a čas, který odpovédím věnujete!

Bc. Markéta Křížová

Uved'te, jakou funkci na Krajském úřadu Jihočeského kraje zastáváte, příp. jaká je Vaše odborná specializace? _____

Jaký způsob komunikace preferujete, v případě že bych potřebovala nějaké informace doplnit? (Odpověď vyznačte „ztučněním“ nebo jinou barvou písma).

- a) prostřednictvím e-mailu
- b) telefonní
- c) osobní schůzka

- 1) *Co Vás napadne, když se řekne: „participace na věcech veřejných“? Domníváte se, že participace občanů na správě věcí veřejných je žádoucí pro rozvoj demokratické společnosti?*
- 2) *Mají dle Vaší zkušenosti „sociálně-zdravotní“/“ekologické“/“zájmově-vzdělávací“ organizace občanské společnosti (tj. nestátní neziskové organizace) působící v Jihočeském kraji zájem ovlivňovat veřejnou politiku? Pokud ano, jaké nástroje k tomu využívají? Disponují k tomu dostatečnou informační kapacitou? Domníváte se, že stávající informační zdroje, z kterých mohou tyto organizace občanské společnosti čerpat, jsou dostupné v dostatečné míře?*
- 3) *Jak by podle Vás měl ideálně vypadat vztah státu a občanského sektoru? Jeden z teoretických modelů vztahu státu a občanského sektoru vystihuje termín spolupráce. Domníváte se, že by státní a občanský sektor měly vzájemně spolupracovat? Svou odpověď prosím zdůvodněte. Proč by měly či neměly spolupracovat, příp. v jakých případech a z jakých důvodů je spolupráce vhodná a v jakých nikoli?*
- 4) *Jak hodnotíte reálný vztah státu a občanského sektoru v ČR?*
- 5) *Domníváte se, že pozornost státu věnovaná občanskému sektoru je dostatečná? Zdůvodněte prosím:*
- 6) *Jak hodnotíte právní prostředí, které stát pro fungování občanského sektoru v ČR vytváří? V letošním roce vstoupil v platnost nový občanský zákoník, který ovlivnil právní rámec i organizací občanské společnosti. Které změny plynoucí z tohoto*

občanského zákoníku vnímáte jako přínosné pro občanský sektor a které naopak jako problematické a proč?

- 7) Jak byste popsal/a vztah mezi Krajským úřadem Jihočeského kraje a „sociálně-zdravotními“/“ekologickými“/“zájmově-vzdělávacími“ organizacemi občanské společnosti působícími v Jihočeském kraji?*
- 8) Jaké nástroje využívá Jihočeský kraj pro podporu „sociálně-zdravotních“/“ekologických“/“zájmově-vzdělávacích“ organizací občanské společnosti na území Jihočeského kraje? Považujete tuto podporu za dostatečnou?*
- 9) Spolupracujete či jste v minulosti spolupracovali s nějakými „sociálně-zdravotními“/“ekologickými“/“zájmově-vzdělávacími“ organizacemi občanské společnosti působícími v Jihočeském kraji? Pokud ano, o jakou formu spolupráce se jedná/jednalo? Jaké jsou Vaše zkušenosti z této spolupráce? Kdo tuto spolupráci inicioval – úřad či organizace? Můžete uvést, s jakými organizacemi jste spolupracovali, co bylo výsledkem této spolupráce, na jakých projektech či aktivitách jste spolupracovali? (Pozn. tazatele: zajímají mě spíše organizace založené zdola aktivními členy občanské společnosti, nikoli shora založené krajem).*
- 10) Vnímáte nějaké překážky, které brání či komplikují spolupráci úřadu se „sociálně-zdravotními“/“ekologickými“/“zájmově-vzdělávacími“ organizacemi občanské společnosti v Jihočeském kraji? Jaké?*
- 11) Máte představu, co by mohlo přispět ke zlepšení spolupráce kraje se „sociálně-zdravotními“/“ekologickými“/“zájmově-vzdělávacími“ organizacemi občanské společnosti v Jihočeském kraji?*

Příloha č. 3 Dotazník pro kvalitativní šetření určený představitelům OOS

Dobrý den,

jsem studentka druhého ročníku navazujícího magisterského studia oboru Veřejná správa a regionální rozvoj na České zemědělské univerzitě v Praze. V rámci tohoto studia zpracovávám diplomovou práci na téma „*Role občanského sektoru ve veřejné politice*“ regionálně zaměřenou na oblast Jihočeského kraje. Práce zahrnuje empirickou část, pro jejíž zpracování provádím kvalitativní šetření, jehož cílem je získat informace o vztahu občanského sektoru a veřejného sektoru, resp. o vztahu organizací občanské společnosti (tj. nestátních neziskových organizací) působících v Jihočeském kraji a Krajského úřadu Jihočeského kraje. Za tímto účelem oslovuji právě vás, představitele organizací občanské společnosti jakožto vybrané zástupce občanského sektoru v Jihočeském kraji s prosbou o zodpovězení níže uvedených otázek.

Vzhledem k tomu, že cílem tohoto šetření je získat co nejvíce informací, jsou všechny otázky (s výjimkou jedné uzavřené otázky) otevřené a obecněji formulované. Své odpovědi na otázky prosím vepište pod jednotlivé otázky.

Děkuji vám moc za zodpovězení všech otázek a čas, který odpovídím věnujete!

Bc. Markéta Křížová

Uved'te, jakou funkci v organizaci zastáváte, příp. jaká je Vaše odborná specializace?

Jaký způsob komunikace preferujete, v případě že bych potřebovala nějaké informace doplnit? (Odpověď vyznačte „ztučněním“ nebo jinou barvou písma.)

- a) prostřednictvím e-mailu
- b) telefonní
- c) osobní schůzka

- 1) *Co Vás napadne, když se řekne „participace na věcech veřejných“? Domníváte se, že participace občanů na správě věcí veřejných je žádoucí pro rozvoj demokratické společnosti?*
- 2) *Je předmětem Vaší činnosti mj. ovlivňovat veřejnou politiku? Pokud ano, jaké nástroje k tomu využíváte? Jedním z možných nástrojů, jak ovlivňovat veřejnou politiku je spolupracovat s dalšími podobně zaměřenými neziskovými organizacemi, využíváte tohoto nástroje? Pokud ano, s jakými organizacemi spolupracujete?*
- 3) *Aby organizace byla účelně schopna ovlivňovat veřejnou politiku, je nutné, aby její představitelé měli dostatek informací. Jaká je Vaše informační strategie (z jakých zdrojů získáváte potřebné informace, jak často)? Shledáváte přístup k informacím za dostatečný?*
- 4) *Jak by podle Vás měl ideálně vypadat vztah státu a občanského sektoru? Jeden z teoretických modelů vztahu státu a občanského sektoru vystihuje termín spolupráce. Domníváte se, že by státní a občanský sektor měly vzájemně spolupracovat? Svou odpověď prosím zdůvodněte. Proč by měly či neměly spolupracovat, příp. v jakých případech a z jakých důvodů je spolupráce vhodná a v jakých nikoli?*
- 5) *Jak hodnotíte reálný vztah státu a občanského sektoru v ČR?*
- 6) *Domníváte se, že pozornost státu věnovaná občanskému sektoru je dostatečná? Zdůvodněte prosím:*

- 7) *Jak hodnotíte právní prostředí, které stát občanskému sektoru v ČR vytváří? V letošním roce vstoupil v platnost nový občanský zákoník, který ovlivnil právní rámec i organizací občanské společnosti. Které změny plynoucí z tohoto občanského zákoníku vnímáte jako přínosné pro občanský sektor a které naopak jako problematické a proč?*
- 8) *Víte, prostřednictvím jakých nástrojů Krajský úřad Jihočeského kraje podporuje občanský sektor na území Jihočeského kraje? Považujete tuto podporu za dostatečnou? Podporuje kraj nějakým způsobem činnost Vaší organizace, pokud ano, jak? Jak byste popsal/a vztah Vaší organizace s Krajským úřadem Jihočeského kraje, příp. Magistrátem Českých Budějovic či městskými/obecními úřady v kraji?*
- 9) *Spolupracujete či jste někdy v minulosti spolupracovali s Krajským úřadem Jihočeského kraje v nějaké záležitosti? Pokud ano, o jakou formu spolupráce se jedná/jednalo? Jaké jsou Vaše zkušenosti z této spolupráce? Kdo tuto spolupráci inicioval – úřad či organizace? Co bylo výsledkem této spolupráce, případně na jakých projektech či aktivitách jste spolupracovali? Pokud nemáte žádnou zkušenost se spoluprací s Krajským úřadem Jihočeského kraje, navázali jste či pokusili jste se navázat spolupráci s Magistrátem Českých Budějovic či městskými/obecními úřady v kraji?*
- 10) *Vnímáte nějaké překážky, které brání či komplikují spolupráci organizace s Krajským úřadem Jihočeského kraje, příp. Magistrátem Českých Budějovic či městskými/obecními úřady v kraji? Jaké?*
- 11) *Máte představu, co by mohlo přispět ke zlepšení spolupráce Vaší organizace (či organizací občanské společnosti v kraji obecně) s Krajským úřadem Jihočeského kraje či Magistrátem Č. Budějovic, příp. městskými/obecními úřady v kraji?*
- 12) *Doplnil/a byste nějaké informace k činnosti Vaší organizace, které nejsou volně dostupné na vašich webových stránkách? Na jakých projektech v regionu Jihočeského kraje Vaše organizace pracuje či o co se zde zasazuje?*

13) Mohl/a byste prosím uvést, jaké jsou zdroje financování pro činnost Vaší organizace? Předpokládám, že zdrojů bude více, můžete procentuálně přibližně vyjádřit poměr mezi těmito zdroji?

14) Popište prosím organizační strukturu Vaší organizace: